

היכל הקודש ברסלב

הלימוד היומי

בי"ת נצחי,
שנים מקרא ואחד תרגום,
נ"ך, רמב"ם

לעתיד בעולם הבא
מזכירין אותו כל מה שלמד
בעולם הזה
(שיחות הר"ן כח)

על ידי
לימוד
שיעורים אלו
אנו נותנים
את החומש
ואת המעשר
להקדוש
ברוך הוא
(עצתו אמונה)

פרשת כי תבא תשפ"ה

היכל הקודש ברסלב

181 Huschke Road, Liberty NY 12747

היכל הקודש

כארא פאדק

1415 55th Street
Brooklyn NY 11219
347.760.5924

היכל הקודש

קרית יואל

8 Premishlan Way.
Monroe NY 10950
845.467.5299

היכל הקודש

מאנסי

34 Union Rd.
Spring Valley, NY 10977
845.445.9314

היכל הקודש

בני ברק

רחוב ירושלים 2
052.760.5715

היכל הקודש

וויליאמסבורג

27 Skillman Street
Brooklyn NY 11205
718.384.1652

היכל הקודש

קרית יואל

8 Hayes Ct.
Monroe NY 10950
845.662.4888

היכל הקודש

בלומינגדאו

24 Merriewold LN S
Monroe NY 10950
845.238.0804

היכל הקודש

ירושלים

רחוב רבי נחמן מברסלב 15
054.845.6150

צו הערן די

הערליכע שיעורים
פונעם ראש ישיבה שליט"א
רופט:

קול ברסלב

212.444.9191

חיזוק פאר די אידישע שטוב

212.444.9169

גורפס ע"י

קורן הדפסה
היכל הקודש

2623 State Route 52
Liberty, NY 12754

718.387.2691

www.BreslevCenter.com

הכל עולה מלקא דעתך – והכתבי' "שעירי עזים לחטאת". אף חטאת – דהקריבו לא נאכלת, לפי שהיו שעירין של צבור הנשרפין, לפי שהביטור דמן לפני ולפנים. כדברבי' "וכל חטאת אשר יובא מדמה אל אהל מועד לכפר בקרש", כדתנן (ובחים מ"א, א) פרים הנשרפין ושעירם הנשרפין, להדינן שעירי עבודה זרה דצבור. דאמר רב יהודה: על עבודה זרה הביאום. ואידך דבית דין – ואחד

שבהיו בית דין. הרי שנים עשר. בין לרבי יתודה בין לרבי שמעון בין לרבי מאיר – היכי קריב הנהו חטאות? והא מיייתו הנהו חטאות? צדקיהו, דהוה חטאת שמתו בעליהן. לפי שאין מיתה בצבור – דאף על גב דמתו צבור, לא אולא למיתה חטאת דידהו. אילימא מדרבתי' תחת אבותיך יתו בנך – ומשמעו דבנים במבוקם אבות קיימו וכאבות חיים דמו. והבא איכא בנים דדורו של צדקיהו. אי הכי אפילו ביחד נמי – לימא חטאת שמתו בעליה דלא למיתה אולא. דלדיו הוה מבוקם אב. שמעיר ריחא חודש – דהוי חטאת, דאמר רחמנא דניתו מתרומת הלשכה. דכל קרבותו צבור מתרומת הלשכה חם באין. דאזל מיייתו חם מישראל לאחר שנתרומה תרומת הלשכה. והנך – ישראל דפישיה. היכי מיייתו – שעיר דראש חודש דאתא מתרומת הלשכה? והא הוי חטאת שמתו בעליה? אלא שמע מינה דכו'. ר' מי שעיר דראש חודש – דלמא הוה מצבור דלא אמר דספק דהי, ואזכי קרבה. אלא הבא דורו של צדקיהו דרבי מנח. ראייה פכתי זו – בעגלה ערופה שחכפר על יוצאי מצרים. וכיון שחכפר על יוצאי מצרים, ויוצאי מצרים מבייטו ניהו – אלמא אין מיתה בצבור. והוא הדין לדורו של צדקיהו, דאף על גב דמתו – מתכפרין בהנהו חטאות. חם גבי עגלה ערופה כולדו אינתוהו בחיים, דעיקר כי יאתי עגלה ערופה אמרנא דהני "אדיתוהו קא אתיא, ומגו דמכפרה אחיים – מכפרה נמי אתמיה. דהיינו יוצאי מצרים. אבל הבא מי הוו חיים הני דורו של צדקיהו? ודלמא מעושי הוו – דהאי דכתיב "ורבים מהביתנים ודולים" דלמא מעושי דצבור דבית שני הוו, והנה ליה חטאת שמתו רוב בעליה ולא קרבה. והבא כתיב דקרבה. הא לא מצית אפרי' דמעושי הוו – אלא דאי רבים הוו, דכתיב "ואין העם מכירים קול תרועת חצוצרת בלתי חם בעי". ואותו דבכתיב מדור של בית הראשון היו, ומדאין מכירין קול

אין הכי נמי דכתיבי: "ורבים מהביתנים וראשי האבות" וגו'. ודלמא מועטין הוו ולא רבים הוו? – (ולא הכיורי בקול) "[ואין העם מכירים קול] תרועת השמחה לקול בפי העם [וגו']... והקול נשמע עד למרחוק". – והא מיידין הוו? – הוראת שעה היתה. הכי נמי מתכפרה, דאי לא תימא הכי, "אילימא השעיר יושע בדישם בדישם ושכבה" כנגד מי? אלא הוראת שעה היתה, הבא נמי הוראת שעה היתה. תנו רבנן: מת אחד מן הצבור – חייבין, אחד מבית דין – פטורין. מאן תנא? אמר רב חסדא אמר רבי ויזא אמר רב: רבי מאיר היא, דאמר: בית דין מביאים ולא צבור, הלכך מת אחד מן הצבור – חייבין, דהא קאמי' פוליה בית דין. מת אחד מבית דין – פטורין, דהויא לה חטאת שמת אחד מן השותפין, ומשום הכי פטורין. מתקנה לה רב יוסף, ונזקמה פרבי שמעון דאמר: בית דין עם הצבור, מת אחד מן הצבור חייבין, דאין צבור מתים, מת אחד מבית דין פטורין, כדאמרין דחטאת שותפין היא! – אמר ליה אביי, שמעין ליה לרבי שמעון דאמר: חטאת שותפין אינה מתה, דתניא: פ' ושעיר של יום הכפורים שאבדו, והפריש אחרים תחתיהם – ימותו פולין, דבר רבי יהודה; רבי אלעזר ורבי שמעון אומר: ירעו, לפי שאין חטאת צבור מתה. אמר ליה רב יוסף: כהנים קא אפרת? שאני כהנים, דאיקרו קהל, דכתיבי: "על הכהנים ועל כל עם הקהל יכפר".

השמחה – שמע מינה דרובא הוו אותן דבוכין, והוי כחטאת שרוב בעליה קיימין, ומשום הכי קרבה. והא מיידין הוו – דורו של צדקיהו. ובני טקלא ניהו ולא בני קרבן ניהו, והכי מתכפרים בתוך חטאות? הוראת שעה היתה – דאף על גב דהוו מיידין הוו מתכפרים. תנו רבנן: מת אחד מן הצבור – כגון שהורו בית דין ועשו צבור על פיהם, ולא הספיקו להביא עד שמת אחד מן הצבור – חייבין וכו'. מת אחד מן בית דין – והויא ליה חטאת שמת אחד מן השותפין, דהויא כמתו מקצת בעליה ולא קרבה. הא דאיקרי ליה שותפין – דאין משום חטאות של שותפין דעלמא קרבה, דאין שנים מביאין קרבן. אלא האי דאיקרי ליה שותפין משום דלא מצי קרי ליה צבור, דהא לאו צבור ניהו, הלכך קרי ליה שותפין. דאין צבור שותפין – דאין דין מיתה בצבור. דכי גמירי חטאת שמתו בעליה למיתה אולא – ביחיד ולא בצבור. שמעין ליה לרבי שמעון דאמר דחטאת השותפין אינה מתה, דתניא פ' ושעיר של יום הכפורים שאבדו והפריש אחרים תחתיהם – ותכתוב בןן, ואחר כך נמצאו האבירים – כולן ימותו, דברי רבי יהודה. רבי אלעזר ורבי שמעון אומרים: ירעו. והא הבא דפר של יום הכפורים, דהיינו דאין שותפין, חטאת השותפין, דכתיבים מתכפרים בו. וקאמר רבי שמעון: ירעו. דלא הוי חטאת שפכרו בעליה בעלמא. דלמיתה אולא. משום דחטאת שותפיה לא בחטאת חייז דמשא אלא בחטאת צבור דמיא. והוא הדין כי מת אחד מן השותפין, דלא בחטאת שמתו בעליה דמיא. אלא חטאת השותפין הוה ואינה מתה. והבא דאמר ריעו משום דלא כפרי בעליה, אבל חסדי דמת אחד מן השותפין – אימא לך דסבירא ליה לרבי שמעון דקרבה. דחטאת השותפין אינה מתה. הלכך לא מתקומא כרבי שמעון. רבי יהודה אומר: כולן ימותו – דהיינו סבירא ליה דאפילו חטאת צבור מתה. אמר ליה רב יוסף כהנים קא אפרת שאני כהנים, דאיקרו קהל דבתים על כהנים ועל כל עם הקהל יכפר – דאתקש לקהל. וכיון דאיקרו קהל – משום חם חטאת שרבי שותפין דפר חטאת דידן חסדי דאפילו דקדש דמי. דאינה מתה. אבל בחטאת השותפין – לעולם אימא לך דסבירא ליה לרבי שמעון דכי מת אחד מן השותפין דלא קרבה. ובי מת אחד מן בית דין פטור, ואבתי נזקמה כרבי שמעון.

הכ"י גרסין בתורת כהנים: וכן היה רבי יהודה אומר על עבודה זרה הביאום – ואתא לפירושי דברי רבי יוסי. אילימא וכבשעם – צריך עיון. מאי טעמא נשרפש שדרי אינן באין על עבודה זרה. הוראת שעה היתה – דהא הדין דעל כולוהו מצי לתרועי הכי.

ורבי' שמעון אומר ירעו – אף על גב דלא דמי, דהבא מתו בעליהם – מכל מקום לא חזו למקרהו, ומה לי פסול זה ומה לי פסול אחר, ואפילו הכי שמעין ליה דירעו. הדרן ערך הורו בית דין

הרד"ק ראשון - חורו בית דין דף ו עמוד ב - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזלץ)"
רש"י

אלא מעתה - דכתנים אקרו קהל, ליתו פר כהוראה, וכי תימא הכי נמי פ"י לזו שבטים - לרבי שמעון חוין שלשה עשר שבטים, ותנן רבי שמעון אומר: שלשה עשר פרים - פר לכל שבט ושבת ופר לבית דין, דלא הוה אלא שנים עשר שבטים, אלא אמר רב אחא בן עבוק שבטו של לוי לא איקר קהל - והוא הדין לכתנים, דלא

אקרו קהל, דכתנים חוין בכלל שבט לוי, (ואבתי נוקמה) רבי שמעון, ונתתך לקהל עמים ונתתי את הארץ והאת לזרעך אחריך אחותו עולם כל שיש לו אחות אקרי קהל וכתנים ולזים אין להם אחות, כראובן ושמועון חיו לי - דברתי שבטים חשיב להו, כראובן ושמועון, והא כתיב על שם אחיהם יקראו בנחלתם - לדנחלה דקא אפריס ומנשה לשאר שבטים, שידיו נטלים בנחלה כשאר שני שבטים, ולא לדברים אחרים חוקשו, אבל אין במביאין שני פרים, ואבתי חסרי לזו שמעון עשר שבטים, פ"י, לשמעון מינה דלוי אקרי קהל, וכתנים לא אקרי קהל, ושתופין ניהו, ולא מתוקמא רבי שמעון, דקרא הכי משמע "ומולדתך", בנחלתם כן תהיינן, ושיעבם עשר חלק להם את הארץ וציוס היאך יחנו לרגליהם, וכן מצינו במדרש תנחומא ויעקב אביתו תקן להם דגלים וחלק להם הארץ, וכן מצינו "איש על דגלו באותות" - באות אשר עזר להם אביהם, שלחנות רוחות שנחלקו לשאת מטתו, לאותן רוחות חנו לרגליהם, ויהיו דאמרין: בנחלתן כן תהיינן, מאי הוי עלה - אי הוה דוקא הא דאביי דאמר דשמעון ליה לרבי שמעון דאמר דחטאת השותפין אינה מטה, או לאו דקא? תא שמע - דתניא, רבי שמעון אומר וכו', שאין צבור מפרשין נקבה - שאין אתה מוצא קרבן בזה שדויתה באה נקבה, שאין תורה בצבור - דכתיב "לא יחליפו ולא ימיר", דלשון יחיד הוא, ולא צבור ושותפין, והכי מפרש בפרק קמא דמסכת תמורה (יג, א), שנתכפרו בעליה ושעברה שנתה לא שמענו - אם מתים בצבור או לא, וכי דנין אפשר משאי אפשר - הא ולד חטאת ותומרת חטאת ושמתו בעליה אי אפשר בצבור, וקא אמר מזה מצינו, לא קשיא - דלא הוי דנין אפשר משאי אפשר, משום דרבי שמעון בחד מקום גמיר להו, דכי נצטוו ישראל על ארבע חטאות - בחד מקום גמיר להו חטאת למשה מסיני שידיו נהוגות יחד במקום אחד, או ביחיד או בצבור, וקא דייק רבי שמעון, אי סלקא דעתך בצבור - הך כולו מי אינתוהו יחד בצבור? אלא שמע מינה דביחיד אמורה לא בצבור, דכי היכי שמתו בעליה ולד חטאת ותומרת חטאת ליתנהו בצבור - הכי נמי שכיפרו בעליה ושעברה שנתה ליתנהו בצבור, דעל כרחין ללמוד סתום מן המפורש, והכי אמרין

במסכת תמורה בפרק "יש בקרבנות יחיד" (טז, ב) אמר רבי שמעון בן לקיש: ארבע נהנו להם דמותות והחמישית ידעה, ויחד נתינו שידיו נהוגות במקום אחד, ומספק העמידים על חמש שידיו חמשתן מותו, ואי סלקא דעתך דארבע נתינו להם בצבור הנהך כולוהו ארבע מותו מי אינתוהו בצבור? הא לא מבעבתי להו דאפשר בצבור אלא

שנים ותו לא! אלא על כרחך ללמוד סתום מן המפורש, וקא דייקא מהא מתניא דכי היכי דאמר רבי שמעון חמש חטאות מותו ביחיד ולא בצבור, דמתחילה דייקא איקרי רבי שמעון דיחיד ולא בשותפין דהיינו בית דין, משום דאי אתה יכול לומר ולד חטאת בשותפין, שאין השותפין מבאיין נקבה, דפר ושערי הוא דמביאין, ויכול ביחיד לומר תמורת חטאת בשותפין - שאין תמורה בשותפין דעלמא, וכל שכן בבית דין, דהכי נמי תנן במסכת תמורה (יג, א) אין השותפין עושין תמורה, ולימוד סתום מן המפורש, מה מצינו בלד חטאת ותומרת חטאת ביחיד - דברים אמורים ולא בשותפין, אף חטאת שמתו בעליה ושכפרו (על) בעליה ושעברה שנתה - ביחיד ולא בשותפין, דחטאת שמת אחד מן השותפין קרבה, הלכך, הא דקתני מת אחד מבית דין פטור - לא מתוקמא אליבא דרבי שמעון,

הדרן עלך חורו בית דין

משנה חורה כהן משיח - הורה שווג ועשה מזיד, או שהורה מזיד ועשה שווג - פטור מקרבן, שהוראה כהן משיח לעצמו כהוראת בית דין לעבור, מה הוראת בית דין לעבור - אין חייבין אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה, אף הוראת כהן משיח לעצמו אינו חייב אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה, כדמפרש בגמרא: "לאשמת העם" - הרי משיח כצבור, וכי הורו בית דין מזהין ועשו קהל שווגין - לא הוי הוראה, והוי שגגת מעשה לחוריה, והוי יחידין, ומייתו כל חד וחד כשבה לשעירה, אבל כהן משיח כי הורה מזיד ועשה שווג - לא ידעיה כיחיד, ופטור לגמרי, דהכי אמרין בפרק בתרא (א, יא), "מעם הארץ" - פרט לשמיא, דאמר מביא קרבן בשגגת מעשה, נמרא שווג ועשה שווג מכיא פר פשיטא - דכי הורה בשווג ועשה שווג, דהוי שווג מעליא, ומביא פר קרבן, מהו דתימא כיון דאי מתיידא ליה - מאיזה טעם הורה, שמא היה חוזר בו מאותו טעם, וכי שכח ההוא טעמא ואף על פי כן הוא עשה, ותולה בהוראתו ראשונה - אימא במזיד דמי, ולא מתידי קרבן, קא משמע לן, (ג)שיבול - ללמוד מתיין קל וחומר במשה בצבור, ולא צריך למכחך "לאשמת העם", אף על גב דאילו לא נאמר "לאשמת העם" הייתי למד מן הדין.

הדרן עלך חורו בית דין

הורה כהן משיח לעצמו שווג ועשה שווג - מכיא פרי: שווג ועשה מזיד, מזיד ועשה שווג - פטור, שהוראת כהן משיח לעצמו כהוראת בית דין לעבור, נמרא "שווג ועשה שווג - מכיא פרי", פשיטא! - אמר אב"י: הקא במאי עסקינן - כגון שהורה ושכח מאיזה טעם הורה, ובשעה שפעה

אמר: הריני עושה על דעת הוראתי, דמהו דתימא, כיין דאילו מתיידע ליה, [שמא] הדר ביה - כמזיד דמי ולא לחייב, קא משמע לן, "מזיד ועשה שווג" כו', מנא הני מילי? דתנו רבנן: "לאשמת העם" - הרי משיח בצבור, שכיכול, והלא דין הוא: צבור

הורה כהן משיח לעצמו שווג ועשה שווג - מכיא פרי: שווג ועשה מזיד, מזיד ועשה שווג - פטור, שהוראת כהן משיח לעצמו כהוראת בית דין לעבור, נמרא "שווג ועשה שווג - מכיא פרי", פשיטא! - אמר אב"י: הקא במאי עסקינן - כגון שהורה ושכח מאיזה טעם הורה, ובשעה שפעה

אמר: הריני עושה על דעת הוראתי, דמהו דתימא, כיין דאילו מתיידע ליה, [שמא] הדר ביה - כמזיד דמי ולא לחייב, קא משמע לן, "מזיד ועשה שווג" כו', מנא הני מילי? דתנו רבנן: "לאשמת העם" - הרי משיח בצבור, שכיכול, והלא דין הוא: צבור

מזיד ועשה שווג - תימא: היכא הוי שווג בלא הוראה? אי אכיל בשתיקה ולא מקרא, הוראה - הא מאחר שאינו מורה לאחרים כי אם לעצמו, מה לי בשתיקה מה לי בדיבור? **(א"י)** (וכהוראת בית דין כו' - כמה ענינים שונה הכא מה שכבר שנה בפרק קמא, אלא משום דאחי לפרושי רישא, אמאי שוה להוראת צבור לענין שווג ועשה כו', משום דשוו פ"ו כהן משיח וצבור להדרי, **שווג** ועשה שווג פשיטא - לעיל בפרק קמא (ד, ב) דקתני: שווגין ועשו שווגין לא פריך נמי פשיטא וצריך לומר: אגב דתנא הכא, דהוהם ליכא לשניי כדכא, דהכי סלקא דעתך למיזר דכלהו סנהדרין שכוו מאיזה טעם הורו?

צבור מוצא מפלל יחיד - ידיד מביא כשבה או שעירה, וצבור מביא פר. נשיא מוצא מפלל יחיד - דככלל "אם נפש אחת" הוא, ומוצא מפללו. ידיד מביא כשבה או שעירה, ונשיא מביא שעיר. מה נשיא - בשגגת מעשה בלא העלם דבר וכו'. צבור כפר ואין מביאין אשם תלוי - כלל. דכאמר לקמן, דכתיב ביה באשם תלוי "ואם נפש כי תחטא וגו' ולא ידע ואשם" וכתיב "וכפר עליו הכהן על שגגתו אשר שגג והוא לא ידע". מי שחטאתו ושגגתו שוה - חייב כשגגת מעשה בלא העלם דבר, יצא כהן משיח שחטא בהעלם דבר, וכל שכן צבור ירצא מאשם תלוי, משום דהעלם דבר בהדיא כתיב בהו, ואין חטאתו ושגגתו שוה, דבעינן העלם דבר עם שגגת מעשה. ועוד דצבור אינו בכלל "נפש" נשיא - משיח מביאין שעירה בעבודה וזה, דכתיב בפרשת "שלח כן אנשים" בעבודה וזה "ואם נפש", דאדח ידיד ואדח נשיא ואדח משיח במשפט, ומשיח מביא אשם ודאי - בין שגגת ובין משיח, דכתיב באשם גזילות ובאשם מעילות "נפש", ומשיח ונשיא בכלל "נפש" אחת" קו. וצבור אין מביאין אשם תלוי, דאין בכלל "נפש" ודאי, והא דתנן אין חייבין אלא על דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת וכן המשיל הכי משמע, דבית דין הוא דאין חייבין כלל עד שזוהו דבר שחייב עד זדונו כרת ושגגתו חטאת, שזוהו דבר שחייבין על זדונו כרת ושגגתו חטאת - פטורין לגמרי. ועוד, בדאשמות אין בהם דין שנוג, דעל דהוה הוא מביא אשם, וכן המשיל אין מביא פר אלא דבר שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת, אבל במקום אשם ודאי - חייב אשם, לפי שהוא בכלל "נפש אחת". ולכיה הוהוה לצבור, דאין מביאין פר במקום אשם תלוי. ונאם ליה - דאין משיח מביא אשם תלוי, דכתיב - "אשם תלוי" "וכפר הכהן על שגגתו אשר שגג מחטאתו", "וכפר הכהן על שגגתו שוה, דאינו חייב עד דהוי הכל בשגגת מעשה דהיינו יחיד. יצא משיח שחטאתו ושגגתו אין שוה, דחייב אישם בלא על העלם דבר עם שגגת מעשה. לאשמת העם על כרחי לא קאמר ליה - כלומר, מ"לאשמת העם" קאמר דנפקא ליה דאין חטאתו ושגגתו שוה, דלאשמת צבור, וזה אכתי לא קמה ליה דיקש "לאשמת העם", דעיינן ליה חטאתו, לאשמת העם" במקומו. דהא קאמר: אף על גב דאילו לא נאמר "לאשמת העם" יכולני ללמוד מן דחיד דמשיח צריך העלם דבר עם שגגת מעשה בצבור. וקאמר: רחמי דמי דומה, גבר פר ואין מביאין אשם תלוי, ומשיח כפר ואין מביא אשם תלוי, בעינן דהוה דומה משיח לצבור. אף על גב דאילו לא נאמר "לאשמת העם", והבא קאמר דמ"לאשמת העם" נפקא ליה דמשיח אין חטאתו ושגגתו שוה, דאין מביאין אשם תלוי - והלא בלא "אשמת העם" הוא דן ולמוזי אלא אשם כרי נכשה - אלא עיקר דחין שהוא דן, כך הוא: צבור כפר ומשיח כפר, מה צבור אינו

חייב אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה - אף משיח לא ידא חייב אלא על העלם דבר ושגגת מעשה. משנה הורה - כהן משיח בעצמו. כהן דמורו חברי איסורי, בית דין בחבל הוא בעבודה וזה. נתכפר לו בפני עצמו - דמביא פר בפני עצמו. דאי הורה הוא בפני עצמו ולא הורו בית דין כלל - לא ציטריך למיתני דהדיא כפר, דמקרי מלא הוא. אלא כי איצטריך למיתני, כהן שזוהו בשני איסורים. הורה עם הצבור - בית דין, כהן דהורו בחדא איסור, הוא בחבל חפר חבלו. נתכפר לו עם הצבור - שהוא מתכפר בשל בית דין, ומפני מה מתכפר בשל בית דין עם הצבור כי הורה עם הצבור - לפי שבדברים הרבה שוה משיח לבית דין, שאין בית דין חייבין קרבן עד שזוהו לבטל מקצת דהוה המשיח וכו'. והואיל והוהוה משיח לבית דין, הלכך כי הורה עם הצבור - ועשה עם הצבור מתכפר עם הצבור. דקתני: שאין בית דין חייבין, ולא קתני שאין צבור חייבין - סתמא כרי מאיר, דאמר לעיל בפרק קמא: בית דין מביאין על ידיהן פר דהן פטורין. ולא עבדיהו ויה - שאין חייבין קרבן. נגרא מה נשיא חטא עם הצבור מתכפר לו עם הצבור, משום דבשגגת מעשה בלבד צבור מביא שעירה, והואיל וחטאתו בשגגת מעשה הוא יחיד דעלמא. הלכך, כי חטא על פי בית דין עם הצבור, דהוי העלם דבר עם שגגת מעשה - מתכפר עם הצבור. ועוד, שכן מתכפר לו עם הצבור ביום הכפורים, לפיכך מתכפר לו עם הצבור. אף משיח הורה בפני עצמו וכו'. תלמוד לומר - דכתיב בכהן משיח "ידע חטאת אשר חטא" ורשמינן דכי חטא בפני עצמו, הוא דיביא בפני עצמו, הא אם חטא עם הצבור - מתכפר לו עם הצבור. היכי דכי הורה משיח בפני עצמו, דמורו חברי איסורי, מתכפר בפני עצמו אי יהוי מופלא

בית דין וקו אינו מופלא - פשיטא דמתכפר בפני עצמו, דידהו לאו כלום היא. ובעי איתוי - כל דהו חדר מצבור. כשבה או שעירה - לא תנו לעיל בפרק קמא (תרויח ד, ב), ואי שלא היה שם משיח על בית דין, לא הוה חוראה. שאף על פי שאינו מסתדרין, שאילו היה מסתדרין - אפילו ואמן קטן שבוכלס לא היה שם, לא הוה חוראה. כדאמרין: מאי "כל ערת", איתא לכולה סתדרמין - חוראה. ואי לא - לא הוה חוראה, וכשנת מעשה לחוריה דמי, ומיתני כל דהו כשבה או שעירה. לא נמי כי הוי הוא מופלא אין מופלאין, כי הורה בפני עצמו, והואיל הוא לא היה שם עמון - פשיטא דמתכפר בפני עצמו, דהוה דידהו לא כלום היא. ואי הן מופלאין והוא אינו מופלא - כי הורה בפני עצמו, אמאי מתכפר בפני עצמו. דהוה חוראה דיהוה לא כלום היא - דכין דאינו מופלא - לא ידע מאי קא מורה ולא הוה חוראה מעליא, ושבעת מעשה לחוריה דמי, ואשכחן משיח בשגגת מעשה גרידתיא פטור לגמרי, דכאמרין בסוף פירקא: שאין חטאתו שוה ליחידים.

מתכפר לו עם הצבור! לא, אם אָמרת בנשיא - שכן מתכפר לו עם הצבור ביום הכפורים, תאמר במשיח - שאין מתכפר לו עם הצבור ביום הכפורים. הואיל ואין מתכפר לו עם הצבור ביום הכפורים, יכול יביא פר לעצמו? תלמוד לומר: "על חטאתו אשר חטא", הא פיצד? חטא בפני עצמו - מביא בפני עצמו, חטא עם הצבור - מתכפר לו עם הצבור. היכי דמי? אילימא דהוא מופלא והם אינן מופלאין, פשיטא דמתכפר לו בפני עצמו, הוראה דלהון ולא כלום, וכעינן אתוויי כשבה או שעירה כל חד וחד! ואי דאינון מופלאין והוא לאו מופלא, אמאי מתכפר לו בפני עצמו? הא הוראה דידיה ולא כלום היא!

פירוש התוספות לעמ' זה הודפס בעמ' רסג

הוריות, פרק שני – הורה בהן משיח דף ז עמוד ב – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזליץ)"

רש"י

אמר רב פפא – בשוק. והוא מופלא והן מופלאים. הלכך איצטריך למיתני דכי טעא בפני עצמו, אף על פי דהוראה ידירו היה הוראה מעליא – אפילו הכי מתכפר בפני עצמו, משום דקא מורו בשני איסורי. טעא עם הצבור אף על פי דהוא מופלא. דהוראה ידירה הוי הוראה מעליא – אפילו הכי מתכפר עם הצבור, משום דקא מורו בחורא איסורא. בשני

מקומות – משיח במקום אחד וביד דין במקום
אחר. בפעמייהו – בפסוקים. דקלגה ועבדה וזה
מותר קרא נפקי. וחלוקין בפרבנות – דבית דין
מיימי שעיר וכו'. והוא לא מיימי שעיר.
הוא שעירה – לחודיה. דכתיב בעבודה וזה
בפרשת "שלח לך אנשים" – ואם נפש, דאחד
יחיד ואחד נשיא במשפט. והוא חלוק המכסה
את הקרב – דהוי דבר שאין בהוצאה מדין.
דא לא מפרש קרא מאי ניהו. דאפילו אמוראי
פליגי בשחיטת חולין ב"אלו טריפות" (ג. מ.) מאי
נידו כרס הפגמיו, וכל שכן חלב שעל גבי דוקים
שאין הצדוקים מודין. דהא לא כתיב בחוריא. אי
נמי דהורי בחלב שעל הקרב בין בכזית לפחות
מכזית. וכזית לא כתיב בחוריא. והוי דבר שאין
הצדוקין מודין. אף על גב דקרבנן שוח – דהן
בפר דהוא בפר. כיון דמותר קראי קא אתו –
כדאמרין לעיל בפרק קמא (א. ג.) "ואת החלב"
ו"ו יתירא – להביא חלב שעל גבי דוקין. הא
פליגי בפעמייהו – דאין חלוקים בפסוקים,
ומתכפר בפני עצמו. ואי דלאם שם חלב הוא חור
– והורה עם הצבור הוא, ומתכפר עם הצבור.
והן ברי – בגון בריס המובלע באיברים, או בין
כזית לפחות מכזית, והוי דבר שאין הצדוקין
מודין. ברי קרבן אוליגן – דכיון דשוקין בקרבן –
הורה עם הצבור הוא, ומתכפר עם הצבור?
תיק. לפי שצאצא עבודה וזה – מכלול פר העלם
דבר של צבור לידון בעצמו, בהבאת פר ושעיר.
נאמר כאן – הורה וצויתו "מעיני" "והיה אם
מעני העדה", ונאמר להלן מעני – "ונעלם דבר"
מעני הקהל. מה להלן בית דין – דכתיב
"ונעלם דבר מעני הקהל ועשר", ואמרין לעיל
בפרק קמא (א. ג.) הוראה תלמודא בבית דין.
דכתיב "ונעלם דבר מעני הקהל" דהיינו בית
דין, ומעשה תלוי בקהל דכתיב "קהל ועשר".
ובעבודה וזה לא כתיב בית דין, דכתיב "והיה
אם מעני העדה נעשתה לשגגה", ואי סלקא
דעתך בית דין – והא אין מעשה תלוי בבית דין
אלא בקהל, דהכא כתיב "מעני העדה נעשתה"
דהיינו מעשה, אלא מה להלן בית דין דכתיב

אמר רב פפא: גגון שדיו מופלין שניהן. סבר אביי
למימור: הטא בפני עצמו ועושה בפני עצמו היכי
רמיז? דיתבי בשני מקומות וקא מורו בתרי איסורי,
אמר ליה רבא: אפיו שני מקומות גורמין? אלא
אפילו יתבי בחד מקום, וכיון דקא מורו בתרי איסורי
– הטא בפני עצמו הוא. פשיטא, הוא בחלב והן
בעבודה וזה – הטא בפני עצמו הוא, דהא חלוקין
בפעמייהו וחלוקין בקרבנות, דהוא בפר והן בפר
ושעיר. דהא קא מיימוהי הגי שעיר והוא לא מיימוהי.
וכל שכן הוא בעבודה וזה והן בחלב, דחלוקין
בקרבנותיהן [לגמרי], דהוא שעירה ואינהו פר. אלא
הוא בחלב המכסה את הקרב והן בחלב שעל הדקין,
מהו? מי אמרין: אף על גב דקרבנן שניהן פיון
דמתרי קראי קאתו הא פליגין בפעמייהו, או דלמא
שם חלב אחד הוא? אם תמצא לומר שם חלב
אחד הוא, הוא בחלב והן בדם, מהו? מי אמרין:
בפעמייהו הא פליגין, או דלמא פיון דשיון בקרבן
בתר קרבן אוליגן? תיקו. ששאין בית דין חייבין עד
שיזיו לבטל מקצת ולקיים מקצת? וכו'. מנלן דעד
שיזיו לבטל מקצת ולקיים מקצת? פדאמרין באידך
פירקין: "ונעלם דבר", דבר – ולא פל הגוף. "וכן
המשיח". מנלן? דכתיב: "לאשמת העם", הרי משיח
בצבור. "ולא בעבודה וזה" כו'. מנלן? דתנו רבנן:
לפי שצאצא עבודה וזה לדון בעצמה, יכול יהו חייבין
על עקירת מצוה פולחן? נאמר כאן "מעני" ונאמר
להלן "מעני", מה להלן בבית דין אף פאן נמי בבית
דין, וזה להלן דבר – ולא פל הגוף, אף פאן נמי
דבר – ולא פל הגוף. משנה אין חייבין אלא על
העלם דבר עם שגגת הפעשה, וכן הפעשה, ולא
בעבודה וזה – אין חייבין אלא על העלם דבר עם
שגגת הפעשה. גמורא מנלן? דתנו רבנן: "ישגו" –

יכול יהו חייבין על שגגת מעשה? תלמוד לומר: "ישגו ונעלם דבר", אין חייבין אלא על
העלם דבר עם שגגת מעשה. "וכן המשיח". מנלן? דכתיב: "לאשמת העם", הרי משיח
בצבור. "ולא בעבודה וזה" אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה. מנלן? דתנו רבנן: לפי שצאצא עבודה וזה לדון בעצמה, יכול
יהו חייבין על שגגת הפעשה? נאמר כאן "מעני" ונאמר להלן "מעני", מה להלן אין חייבין אלא על העלם דבר עם שגגת
מעשה, אף פאן אין חייבין אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה. ואילו משיח בעבודה וזה לא קתני, מתניתין מני? רבי היא;
דתנא: משיח בעבודה וזה – רבי אומר: בשגגת מעשה, וחכמים אומרים: בהעלם דבר; ושון שבשעירה, ושון שאין מביא אשם
תלוי. – ותסבירא? בודונו ברת ובשגגתו חטאת מי קתני? אלא תני הא הוא הרין להא, הכא נמי תנא הא והוא הרין להא. מוא
מעמא דרבי? אמר קרא: "וכפר הכהן על הנפש השגגת בהמא בשגגה", "הנפש" – זה משיח, "השגגת" – זה נשיא, "בהמא
בשגגה" – רבי סבר: חטא זה בשגגה היא, ורבנן סברי: מי שחטאתו בשגגה, יצא משיח אלא בהעלם דבר.
ושון שבשעירה ביחוד. מנלן? דאמר קרא: "ואם נפש אחת", אחר יחיד ואחר נשיא ואחר משיח – פולס בכלל "נפש אחת" הן.
ושון

בפרשת ויקרא – אף כאן בית דין. משנאין חייבין בקרבן וכו' – אין בית דין חייבין קרבן
אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה, וכן המשיח, וצבור וזה דכי עבדי בשגגת מעשה
לחודיה מיימו כל חד וחד כשבה או שעירה. דרבינא חיידיס. דכיון דלא שגג על פי
דין – מחלקי כלולו מהדרי והווי חיידיס. ויחידים חייבין בשגגת מעשה. אבל משיח בשגגת
מעשה לחודיה – פטור מכלום, כדאמר לקמן
בפרק בתרי (יא. א.) "מעט הארץ" – פט
למשיח. דהוי אביא בשגגת מעשה חלה, והיינו
דקאמר: יצא משיח שאין חטאתו בשגגה, דהיינו
בשגגת מעשה וכו'. גמורא ואילו פשי
בעבודה וזה לא קתני – דקתני: אלא בעבודה
וזה אין חייבין אלא על העלם דבר עם שגגת
מעשה, ולא קתני "וכן המשיח". ומדלא קתני
"וכן המשיח" – מכלל דמשיח בעבודה וזה חייב
בשגגת מעשה לחודיה. מתניתין מני? רבי היא –
דתנא: משיח בעבודה וזה, רבי אומר: בשגגת
מעשה – לחודיה. וחכמים אומרים: בחלבם דבר
– כלומר, עם שגגת מעשה כשאר מצות. ושון
שאין מביא שום אשם תלוי. ותסבירא וזונו ברת
ושגגתו חטאת – דעבודה וזה, דקתני: ולא
בעבודה וזה אלא על דבר שחייבין על וזנו
כרת ועל שגגתו חטאת, מי קתני "וכן המשיח"?
וזה קיימא לן דמשיח נמי בעבודה וזה אינו חייב
אלא על דבר שזונו כרת ועל שגגתו חטאת,
כדאמרין לקמן: נאמר כאן "עליה" כו' "לאשמת
העם" – הרי משיח בצבור, ואפילו הכי לא קתני
במתניתין "וכן המשיח". אלא תנא בזה – בדבר
שחייבין על וזנו ברת ושגגתו חטאת כשאר
מצות "וכן המשיח", והוא חייב בעבודה וזה
דמשיח בצבור דאינו חייב בעבודה וזה אלא
בדבר שזונו כרת ושגגתו חטאת. הכא נמי תנא
בזה – דאין חייבין בשאר מצות אלא על העלם
דבר עם שגגת מעשה "וכן המשיח", והוא חייב
לעבודה וזה דמשיח בצבור. כי היכי דאין תני
עם חייבין על עבודה וזה אלא על העלם דבר
עם שגגת מעשה, ודלא כרבי. מאי טעמא דרבי
אמר קרא – בפרשת ויקרא: "וכפר הכהן על
הנפש השגגת" וגו', סבר רבי: חטאה בשגגה הכי
משמע: חטא זה בשגגה היא, כלומר בשגגת
מעשה לחודיה. ואפילו משיח. ורבנן סברי: מי
שחטאתו בשגגה – דכתיב משמע: "וכפר הכהן על
הנפש השגגת", דיכאי שעירה בשגגת מעשה
מי שחטאתו בשגגתו כשאר מצות. יצא משיח שאין
חטאתו בשגגה – בשאר מצות. כלומר, בשגגת
מעשה אלא בהעלם דבר עם שגגת מעשה. דעל
שגגת מעשה לחודיה פטור לגמרי.
ושון

ה'רית. ה'רית שני - הורה בהן משיח דף ח עמוד ב - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזליץ)" רש"י

למן היום וגו' - הכי משמע: את כל אשר צוה ה' אליכם ביד משה, דרו עבדה ורה. ומנח שור
עבדה ורה - מדרבתי בהדיא "למן היום אשר צוה ה' הולאה" שאר מצות הולאה. כלומר,
מנא ואילך "לדורותיכם", וזו היא מצוה שנאמרה בתורה - וזה אמרו וז עבדה ורה.
דכתיב בתחילת עשרת הדברות "אנכי" ו"לא יהיה לך" דהיינו עבדה ורה. עשר מצות נצטוו
בהרה - דהיינו תחלה מתוך תורה. אלמא עבדה
ורה לא נאמרה תחלה. מהויראא ברשני
מעיקרא - בדבר רבי יוחנן בן אבדריה רבי.
משנה אין בית דין חייבין קרבן על עשה ועל לא
תעשה שבמקדש - דהיינו טומאת מקדש וקדושתו.
עשה שבמקדש - ו"שילחו מן המחנה כל צרוע"
לא תעשה - ו"אזי טמאנו את מונדוהי", שאף על
פי שהיו דבר שדורו כרת ושגגתו טמא. הואיל
ואין שגגתו חטאת קבועה אלא קרבן חטאת
ועלה ויהי - הלכך פטור לגמרי, כדפרש
בגמרא. והאי דקתני "אין חייבין על עשה ועל לא
תעשה שבמקדש" - אל קא מיידי בבחן משיח
כלל, משום דהיינו פלוגתא דרבי שמעון ורבי
עקיבא, רבי עקיבא לא פטר ליה מפר על טומאת
מקדש וקדושתו, ורבי שמעון פטר ליה לגמרי,
כדפרש בגמרא בסוף פירקין. ואין מביאין -
ידידין. **אשם** תלוי על עשה ולא לא תעשה
שבמקדש - אשם תלוי באש תלוי על איל על ספק
טמאת קבועה. כדפרש בגמרא. אבל בית דין
לא איצטריך למיתנא "אין מביאין אשם תלוי על
עשה ועל לא תעשה שבמקדש", שהרי אין בית
דין מביאין אשם תלוי אפילו במקום ספק חטאת
קבועה. כדאמרין ברש פירקין משום דבר ואין
מביא אשם תלוי, דכתיב באשם תלוי "וכפר עליו
הקדן על שגגתו אשר שגג" - ופי' ששגגתו
ושגגתו שרה, יצא משיח. ומגלן דאין חטאתו
ושגגתו שרה - דכתיב "לא שמעת היום", ורש"י
כצבור, דצבור קבועה הלל דבר עם משנת
מעשה, לפיכך אינו באשם תלוי. הלכך כי
איצטריך אין מביא אשם תלוי על עשה ועל לא
תעשה שבמקדש, כגון ביחיד דלעלמא. אבל
חייבין - בית דין על עשה ועל לא תעשה שבגדה,
דהיי' וזדונו כרת ושגגתו חטאת קבועה, ומביאין
ידידיה אשם תלוי על עשה ועל לא תעשה
שבגדה, משום דהיינו ספק חטאת קבועה. אל תבא
על הגדה - דכתיב (ויקרא יח) "אזי אשה נדה
טומאתה לא תקריב". פירוש מן הגדה - כלומר:
בסמוך לזוהת, כדי שלא תהא רואה בשעת
התמישה, דכתיב "והוראת את נשי ישראל"
כדפרש בגמרא במסכת שבוועת בפרק "ידועות
הטומאה" (ות' א.) **גמרא** וזוהי מילי -
דצבור לא מתייבין שום קרבן בעלמא אלא במקום
חטאת קבועה. ויהי אשם תלוי נפי - אין חייבין
אלא על ספק חטאת קבועה. אמר רב יצחק בר
אביוני נאמר כאן ואשם - בהטאת קבועה
ידידי, דכתיב במשנת ויקרא "זאם נפש אחת
חטאת בשגגה נפשת האדרי' בשגגותה אחת ממוצת
ה' אשר לא תעשינה ואשם". וכתיב "והביא את
קרבני דאמי כשבה או שעירה, וזאם דעולה ורבי
וידר. וזאם ואשמו נצטוו בה ואשם - דאמור
ברפשת ויקרא בחטאת דא - היי חטאת קבועה,
אף "ואשמו" דאמור בצבור - אין מביאין שום
קרבן אלא במקום חטאת קבועה. דאילו עשה
ידיד ולא, דהיי' בעולה וידר. ואמר "ואשם" (בא)

באשם תלוי, דכתיב באשם תלוי "זאם נפש כי חטאת ועשיתה אחת מכל מצות ה' אשר לא
תעשינה ולא עדי ואשם". וזה מביא חטאת קבועה - כלומר מה "ואשמו" דאמור בצבור -
חטאת קבועה, דגמרי מ"ואשם" דחטאת ידד. אף - "ואשם" דאמור באשם תלוי אינו בא
אלא על ספק חטאת קבועה. לאפוקי עשה ולא תעשה שבמקדש דאין אשם תלוי בא עליה.
משום דהיי' חטאת עולה וידר ולא היי חטאת קבועה (ועד דאין אשם תלוי בא עליה).
והיי' מפקחין מדרי' יצחק בר אבדימי, דהא וצבור בחטאת קבועה, דאין בית דין חייבין על

"למן היום אשר צוה ה' הולאה לדורותיכם", וזו היא
מצוה שהיא נאמרה בתורה? הוי אומר: זו עבודה
ורה. והא אמר מר: עשר מצות נצטוו וישראל במרה,
(דכתיב: "והיה אם שמוע תשמע לקול ה' אלהיך")
אלא, מהויראא ברשני מועקרא. משנה אין חייבין
על עשה ועל לא תעשה שבמקדש, ואין מביאין אשם
תלוי על עשה ועל לא תעשה שבמקדש; אבל חייבין
על עשה ועל לא תעשה שבגדה, ומביאים אשם תלוי
על עשה ועל לא תעשה שבגדה, וזו היא מצוה עשה
על הגדה. גמרא מנא הני מילי דצבור לא מתייבין
קרנן בעלמא, ויחיד אשם תלוי נמי לא? אמר רב יצחק
בר אבדימי: נאמר "ואשם" בחטאת ובאשם תלוי,
ונאמר "ואשמו" בצבור, מה "ואשם" ביחיד בחטאת
קבועה, אף "ואשמו" בצבור בחטאת קבועה; ומה
צבור בחטאת קבועה, אף אשם תלוי נמי אין בא אלא
על ספק חטאת קבועה. אמר: אי הכי, קרנן עולה
ויורד נמי הא כתיב: "והיה כי יאשם לאחת מאלה"
דינן (אשם מן אשמו): ["ואשמו" מן "אשם"] ואין דינן
"אשם" מן "אשם". - ומאי נפקא מינה? והא תני דבי
רבי ישימאלי: "אשם הכהן" ו"אשם הכהן" - זו היא שכיבה
זו היא ביאה! ועוד, גילף מן "ואשם" ממוצאת מקדש
וקדשו, דכתיב: "והוא מנא ואשם" אמר רב פפא:
דינן "ואשם ומצות ה'" מן "ואשם ומצות ה'". אמר
ליה רב שימי בר אשי לרב פפא: גילף "ואשם"
ונשיאת עון מן "ואשם" ונשיאת עון! אלא אמר רב
נחמן בר יצחק: דינן "ואשם" ו"מצות ה' אשר לא תעשינה",
תעשינה" מ"ואשם" ו"מצות ה' אשר לא תעשינה",
ואל יוכיח שמיעת קול ובטוי שפתיים (ומצאת מקדש
וקדשו שלא נאמר בהם "ואשם" ו"מצות ה' אשר לא
תעשינה". משנה אין חייבין על שמיעת קול ועל
ביטוי שפתיים ועל טומאת מקדש וקדשו - וכל
פני חזקין בעולה וידר, דאמורין דאין חייבין לעל
דצבור אין מביאין חטאת אלא בקבועה. ובדין
הא דלא איבעי למיתנא, דהא תנא לעיל: אין
ואמרין משום דבעין צבור בחטאת קבועה.
וטומאת מקדש וקדשו היי בעולה וידר. דהא
הדין על שמיעת קול ועל ביטוי שפתיים, דלא היי
חטאת קבועה, דבית דין פטור. ויהא דקתני לעיל:
אין בית דין חייבין על שמיעת קול - כי - משום
דבעי אפלוגרי רבי יוסי הגלילי ורבי עקיבא אין בית
דין חייבין על שמיעת קול ועל ביטוי שפתיים
וטומאת מקדש וקדושתו, דהא הדין לעלשית
והנשיא ביצא כהן - דאיןו בקרבן עולה וידר,
דבי רבי יוסי הגלילי, טעמא דרבי יוסי הגלילי
מפרש בגמרא. רבי עקיבא אומר תנשיא חייב
בבבלי - בקרבן עולה וידר, דהיי' משמיעת קול.
שאני שמיעת קול חל עליה, שהמלך לא דן לא
דנן אחוה לא מעיד ולא מעידין אחוה כדתנן
במסכת סנהדרין בפרק "בחן גדול" (ות' א.) ורבי
עקיבא מבטיח לא פירש במבטאיה פירש
בברייתא. כדאמרין בברייתא, תניא, רבי עקיבא
אומר: משום פטור מכולן מקרבן עולה וידר,
ומביא על כליה. רב - כדאמרין בסוף פירקין דרבי
עקיבא לא פטר ליה מפר. גמרא ויהי כי יאשם
לאחת מאלה - דאשמיעת קול ובטוי שפתיים
וטומאת מקדש וקדשו קאי. וקסבר רבי יוסי
הגלילי: "כי יאשם לאחת" דכתיב משמע: כל שחש
באחת, כלומר כל שמצוה בכל אחת ואחת - מתחייב קרבן בבבלי, ושאין מתחייב באש
אין מתחייב בבבלי. ונשיא, הואיל ואינו תנשיא באחת מתוך, דהיינו בשמיעת קול -
מתחייב בבבלי, דפטור מכולן, ואימא - כי יאשם לאחת" הא משמע: כי אפשר שיא
מתחייב אפילו באחת מתוך, אף על פי שאין מתחייב בבבלי - דהיי' נשיא נמי, אף על פי
שאני חייב בשמיעת קול - דהא חייב בבטוי שפתיים וטומאת מקדש וקדשו. אלא מנא
דרבי יוסי הגלילי מהאם וכו' - נאמר בשמיעת קול ובטוי שפתיים וטומאת מקדש וקדשו.
לא

קשיין אהרדי - דקתני "אלא שאין משיח וחיוב אטומא מן מן קדשין", הא שמעית קול ובטוי שפתיים - חזיב. ברלי דלות - משיח פטור מכולו, בדכתיבי "זה קרבן אהרן" דאין אחרת באה לו חזיב. דהאי דקאמר משיח חזיב בשמיעת קול ובטוי שפתיים - כגון גדלות, בתורין ובני יונה, שעדיין לא בא לדלי דלות. דרבי שמעון סבר לה כרבי

עקיבא בחדא - דפטור ליה למשיח מדלי דלות

מ"זה קרבן אהרן ובניין". ופליג עליה בחדא -

גדלות. דאילו רבי חזיב, עקיבא פטר ליה מכל גדלות.

דקאמר: שאין מתכפר בעשיית האויפה אין

מתכפר בכולו, ולרבי שמעון ברלי דלות אין

דאין מתכפר, הא גדלות ועשיית מתכפר. מאי

נעמיא דרבי - שמעון - דאמר: ולא משיח אני?

חזיב בטומאת מקדש וקדשיו. דכתיב - בטומאת

מקדש וקדשיו "ונכרתה הנפש ההיא מן ה

הקהל". מי שקרבנו שוה לקהל - דמתכפר בשל

קול דהוי חזיב בטומאת מקדש וקדשיו. מצא -

משיח שאין קרבנו שוה. דאין מתכפר בשל קהל

בכפרת יום הכיפורים, דהוא מתכפר בפר דהם

בשעיר. אם כן נשיא נמי אין קרבנו שוה לקהל

- דהוא מביא שעיר דהם מתכפר בפר בשאר

ימות השנה, ואמאי שיעיר דהם המשיח ליהודיה פטור

בטומאת מקדש וקדשיו, ולא נשיא ויחיד?

ומשני: הא לאו מילתא דהא משיח דהא שוה

לקהל בכפרת יום הכיפורים. אי הכי בתנים נמי

הא לא שוה לקהל בכפרת יום הכיפורים -

דמתכפרין בפרו של אהרן, ולפטור בטומאת

מקדש וקדשיו. הא לא קשיא משום דבתנים שוה

לקהל בשאר ימות השנה בכול - דמתכפר ע

הצבור בפר מצאנו על כל המצות. הלכך חזיב

בטומאת מקדש וקדשיו. כהן משיח נמי הא שוה

לקהל בשאר מצות - דכל השנה כולה, וכי

חזרה ע

הצבור מתכפר עם הצבור, וליחייב

בטומאת מקדש וקדשיו. אמאי אביר רבא אימא

הכי - "מתוך הקהל" - מי שחטאו שוה ליהודים

דמחייבי בשגגת מעשה כהדיוט, ויהודים

שחטאו בשגגת מעשה מייחב כל חד. ומאן

יהודים - קהל. דכי חטאו קהל בשגגת מעשה

לחזיה בלא העלם דבר - מייחב כל חד קרבן.

דאיתן השוה ליהודים דבר זה - הוא דמחייבי

בטומאת מקדש וקדשיו. יצא משיח שאין חטאו

שוה ליהודי. דכי חטא בשגגת מעשה בלא

העלם דבר - פטור לגמרי, כדאמרין לקמן

בפרק בתרא (יא, א.) "מעם אהרן" - פרט

למשיח, דאין מביא בשגגת מעשה. והיינו

דאמרין ליה (א, ב.) יצא משיח שאין חטאו

בשגגה. וכיון דאין חטאו שוה ליהודי, לפיכך

פטור בטומאת מקדש וקדשיו. אמר רבי יוחנן

לא אמר רבי אליעזר - דנשיא מביא שעיר

בידיעה במקום עולה ויורד. אמאי בטומאת

מקדש וקדשיו הואיל ונאמר בו כרת בבקבועה

כלומר בכחטאת קבועה. דקסבר רבי אליעזר:

דכי חזיב בדמקום שחיביים על דונו כרת ועל

שגגת חטאת. דהיינו במקום חטאת קבועה

נשיא מביא שעיר - דכי נמי דיכא דחייב לא על

דונו כרת ועל שגגתו עולה ויורד - מביא

שעיר, הואיל דמי לחטאת קבועה לענין כרת.

אבל בשמיעת קול ובטוי שפתיים דאין חזיבין על

דונו כרת, דלא דמי לחטאת קבועה לא בדרך

ולא בשגגה - מודה רבי אליעזר דנשיא אין מביא שעיר אלא קרבן עולה ויורד כהדיוט.

אמר רב פפא כי נמי פסתיבא, סלקא דעתך רבי אליעזר - דאמר: נשיא מביא

שעיר אבולוה, שמעית קול ובטוי שפתיים וטומאת מקדש וקדשיו. בכדי שעיר - דנשיא

במקום חטאת קבועה ויחיד קאי, והוא הדין לפר כהן משיח בדמקום חטאת קבועה

יחיד קאי. וכדתנא: כל מצות שבתורה שחיביין על דונו כרת ועל שגגת חטאת, דהיינו

חטאת קבועה - יחיד מביא כשבה או שעירה, ונשיא מביא שעיר, ומשיח פר. וכיון

קשיין אהרדי! אמר רב הונא בריה דרב יהושע, לא

קשיא: כאן גדלות, כאן ברלי דלות, ורבי שמעון סבר

לה כרבי עקיבא בחדא ופליג עליה בחדא, סבר לה

כרבי עקיבא ברלי דלות דפטור, ופליג עליה גדלות.

"אלא שאין כהן גדול חזיב". ו' אמר חזקיה: מאי

מעמא דרבי שמעון? דכתיב: "ונכרתה הנפש ההיא

מתוך הקהל", מי שקרבנו שוה לקהל, יצא זה שאין

קרבנו שוה לקהל. - אם כן, נשיא נמי אין קרבנו

שוה לקהל! - שוה בכפרה דיום הכיפורים. - אם כן,

בתנים נמי לא שוה לקהל בכפרה דיום הכיפורים! -

בתנים שוה לקהל בשאר מצות דשנה בוקלה. - משיח

נמי הא שוה בשאר מצות דשנה! אלא אמר רבא,

אימא הכי: מי שחטאות שוה ליהודים, ומאי יהוה -

קהל. "רבי אליעזר אומר: הנשיא מביא שעיר" וכו'.

אמר רבי יוחנן: לא אמר רבי אליעזר אלא בטומאת

מקדש וקדשיו, הואיל ונאמר פרת בו בבקבועה. אמר

רב פפא: הכי נמי מסתברא, דאי סלקא דעתך רבי

אליעזר על בולוהן קאמר, מביא שעיר נשיא ופר

משיח במקום יחיד לחטאת קאי. יתיני נמי: משיח

מביא פר בשמיעת קול ובטוי שפתיים, אלא מביא

קתני משיח, שמע מיהא אטומא מן מן מקדש וקדשיו קאי,

דקשיין פטור. אמר ליה רב הונא בריה דרב נתן

לרב פפא: ממיא? דלמא רבי אליעזר אבולוהן קאי,

ובמשיח סבר לה כרבי עקיבא, דאמר: משיח פטור

בכולן! אמר ליה: ורבי עקיבא מי פטר ליה מפד?

ותו לא מירי. אמר רבי יוחנן: מודה רבי אליעזר שאין

מביא אישם. תני תנא קמיה דרב ששת: אישם תלוי

בא על טומאת מקדש וקדשיו. אמר ליה: דאמר רב

מיני? רבי אליעזר היא. דאמר: הואיל ונאמר בו כרת

בבקבועה מייחב נשיא שעיר עליה. והאמר רבי יוחנן:

מודה רבי אליעזר שאין מביא אישם תלוי! קשיא.

הדרן עלך חורה בהן משיח

בהן משיח שחטא ואחר כך עבר ממשיחותו, וכן

נשיא שחטא ואחר כך עבר מגדולתו - בהן

משיח מביא פר, והנשיא מביא שעיר. משיח שעבר

ממשיחותו, ואחר כך חטא, וכן הנשיא שעבר מגדולתו

ואחר כך חטא - בהן משיח מביא פר, והנשיא

בחדיו. גמרא השתא יש לומר: עבר ממשיחותו

הדרן עלך חורה בהן משיח

גמרא השתא יש לומר - עבר ממשיחותו

ואחר כך חטא מביא פר, חטא ואחר

כך עבר ממשיחותו מביעניא: נשיא אינטיבא

ליה, סלקא דעתך הואיל ועבר ממשיחותו

ואחר כך חטא חזי כהדיוט, חטא ואחר כך

עבר ממשיחותו נמי ליהי כהדיוט, קא שמעין לך לישנא אחרניא: צריכא למימר

דבטא ואחר כך עבר ממשיחותו דמביא פר, הא כיון דהנא היה עבר ממשיחותו

דמביא פר, לא שכן כח ואחר כך עבר ממשיחותו דמביא פר, לא לא קשיא, משום

דקתני גבי נשיא כי עבר מגדולתו וכן חטא כי הדיוט מייחב, סלקא דעתך אמינא

כי חטא ואחר כך עבר ניהי נמי כי הדיוט, הלכך תנא גבי נשיא שחטא ואחר כך

עבר מדמייח כי נשיא. ואידי דהנא גבי נשיא: חטא ואחר כך עבר - תנא נמי גבי

משיח

דשעיר דנשיא ופר כהן משיח במקום חטאת קבועה ויחיד קיימי, אי אמרת אבולוה

קאמר רבי אליעזר דנשיא מביא שעיר, אף על גב דלית כהן דכרת בבקבועה. יתיני נמי

משום מביא פר בשמיעת קול ובטוי שפתיים - רבי ירמיה אף על גב דלית כהן דרבי

בבקבועה. אמאי לא - מודלא קתני הכי, שמע מיהא דאטומא מן מן מקדש וקדשיו קאמר רבי

אליעזר דנשיא מביא שעיר הואיל ונאמר בו

כרת בבקבועה, והאי דלא קתני: ומשיח מביא

כר בטומאת מקדש וקדשיו הואיל ונאמר בו

כרת בבקבועה - משום דמשיח פטור לגמרי

בטומאת מקדש וקדשיו, דסבר לה כרבי שמעון

דפטור. אמר ליה רב הונא בריה דרב נתן לרב

פפא וממאי דלאמר רבי אליעזר אבולוה קאי -

הואיל דלא קתני נמי: משיח מביא פר בטומאת

מקדש וקדשיו בשמיעת קול ובטוי שפתיים,

משום דפטור סבר לה כרבי עקיבא, דאמר:

משיח פטור מכולן משמיעת קול ובטוי שפתיים.

ולעולם אבולוה קאי רבי אליעזר דנשיא מביא

שעיר. אמר ליה רבי עקיבא מי פטר - נמי

למשיח מפד? (לרמא) כי קאמר רבי עקיבא

במשיח פטור מכולן - בטומאת מקדש וקדשיו

ושמיעת קול ובטוי שפתיים, כגון להכיבי קרבן

עולה ויורד, אבל להכיבי פר - מחייב, וכיון

דמחייב בפר - אם כן יתיני נמי רבי אליעזר:

משיח מביא פר בשמיעת קול ובטוי שפתיים.

אלא מודלא קתני הכי - שמע מיהא דאטומא

מקדש וקדשיו קאי רבי אליעזר דנשיא מביא

שעיר, הואיל ונאמר בו כרת בבקבועה. והא

דלא קתני: ומשיח מביא פר בטומאת מקדש

וקדשיו - משום דסבר לה כרבי שמעון דאמר

דאין כהן משיח חזיב בטומאת מקדש וקדשיו.

ותו לא מירי - ותו ליכא למקשי ולא מירי.

אמר רבי יוחנן - אף על גב דקאמר רבי אליעזר:

הואיל ונאמר בו כרת בבקבועה, דנשיא מביא

שעיר בבחטאת קבועה - מודה רבי אליעזר

לענין אשם תלוי דלא דיינה בבחטאת קבועה.

דכי חזיב דאמר תלוי: אף יחיד מביא אשם תלוי

אלא על ספק קבועה, הכי נמי אין מביא אשם

תלוי על ספק טומאת מקדש וקדשיו, שאף על

פי שנאמר בו כרת בבקבועה, הואיל ואינה ממש

חטאת קבועה אין מביא אשם תלוי. תנא

קמיה דרב ששת אשם תלוי על כל ספק טומאת

מקדש וקדשיו - הואיל ונאמר בו כרת

בבקבועה. אמר ליה דאמר לך מני רבי אליעזר

היא דאמר - נשיא מביא שעיר דהואיל ונאמר בו

כרת בבקבועה, וקאמר דהוא הדין לענין אשם

תלוי. ומי מצית אפדת הכי - והא אמר רבי

יוחנן: מודה רבי אליעזר שאין מביא אשם תלוי

קשיא - דמתניתין ידיר לא מיתוקמא דלא

כחד.

משיח חטא ואחר כך עבר ממשיותו מביא פר. ומה שכתבו בספרים: תני גבי משיח עבר ואחר כך חטא, לאו מתרצא דהא. ולשון ראשון עיקר דקאמר: השתא יש לומר כו'. מנא תני מילי – דמשיח שעבר ואחר כך חטא ומביא פר. **משנה** המשיח עד שלא נתמנו ואחר כך נתמנו הרי אלו כהדיוטות – דרבנן בתר חטא אולי. רבי שמעון אומר אם נודע להם עד שלא נתמנו חייבין – דרבי שמעון

דכתיב: "כי יחיה זב מבשרו". דובין שהיו לאחר הדבור אין מטמאין לאחר הדבור, אלא אם כן ראו ידוע את הדבור. **תאמר** בנגעי אדם שפספסא באונס – כגון על ידי נפילה והבאה וכו' או על ידי שד. והוא הדין לנגעי בריים דמטמאו באונס. **רבא אמר** – רבא אמר – קשיא, הא דקאמר רבי שמעון: פרט לנגעי אונסין – כגון נגעי רוחות דעל ידי נפישות, שד, ולא על ידי אדם. וכי קתני: תאמר בנגיעה.

שמתמאין באונס – כגון על ידי הבאה וכו'. **רב פפא אמר** – רב פפא רבי שמעון: פרט לנגעי אונס – על ידי כשפים. דלא מטמנו. וכי קתני: תאמר בנגעים דמטמאו באונס – כגון שלא על ידי כשפים. וישב בבית החפשיה – דביעשה חפשי מן המלכות – בהדיוט כו' ומה ואינו מביא שעדי. ודלא כרבי יוסי דאמר לעיל בפרק ידורה כהן משיח' (ט, מא) מי שבא לידי עניות. והאי נאטערה לא בלידי עניות, דגזא ידדיה מיאא אצטריה. מכלל דקא חשאו כהן – הוה – שדרות עבדות חלו, לא, לפי שמוטל עליו עול רבים. וסולתא – סולת. ולהכי נקט בהדי פיתא סולת קמחא, לפי שהפת מתעפש ואינו מתקיים כסולת. ומתקע את הפנים – שכן דרך של פנים לשעה הפרשין לים. רב החובל נותן עינו ובצפון. והכובכ מתחלה לדורם. וכל זמן כבוכב אחו הועמד לימינו לא לשמאלו. וכל זמן שרואה אותו כוכב לצדו ימין – יודע שנהפכה הספניה. ומיישרה לזרבה. וכוכב שעולה אחת לשבעים שנה. פעמים נראה בצפון ופעמים בנראה בדרום. וכשרב החובל נותן עינו בו בצפון, והכוכב התקרב בדרום ורואהו לצדו אחר, סביר שנהפכה הספניה ומיישרה אחר הכוכב. והוא סביר ליישרה. ומתפכה לדרך אחר, וזהו אותו מתעה את הספנים. אמר לי כל כך – הכמה יש ביך ואתה יודע לספנה לסלוחה (על) גמליה? מוזותיך? כלומר, ואתה צריך לידר לספנה לצורך מוזותיו נון – רבן גמליאל דעתו עליהם להושרה בראש, כדי שיהיו מפתנסים (מאתות) שיהיה שיתון להם. כמדומין אתם ששירר אני נותן לכם – שלא באתם בשליחות ראשון, שהייתם בורחים מן הגדולה.

הואיל ומביא חטאתו משיעבר יביא על הקדושות? תלמוד לומר: "המשיח יתקא" – חטא כשהוא הדיוט אינו מביא. ונתנו נמי גבי נשיא כהאי גוונא: "אשר נשיא יתקא" – פרט לקדמות, שיכול והלא דין הוא: ומה קשיא שמביא חטאתו משיעבר – אינו מביא על הקדמות, נשיא שאין מביא חטאתו משיעבר – אינו דין שלא יביא על הקדמות! מה למשיח – שכן אין מביא בשגגת מעשה, תאמר בנשיא שמביא בשגגת מעשה? הואיל ומביא בשגגת מעשה יביא על הקדמות? תלמוד לומר: "אשר נשיא יתקא", שהקא ותר' הוא נשיא, ולא שהקא ועוררו הדיוט. תנו רבנן: "אשר נשיא יתקא", יכול גזרה? תלמוד לומר: "אם הפקו המשיח יתקא", מה להלן לכשיקטא, אף פאן לכשיקטא. אמר מר: יכול גזרה. גזרה, מהיקא תיתי? אמרי: אין, אשפחן, דכתיבי: "ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחוזתכם", בשורה היא להם שנגעים באים עליהם, דברי רבי יהודה; רבי שמעון אומר: פרט לנגעי אונסין; לאו אמר רבי יהודה בשורה, הקא נמי איקא גזרה היא! הלכך כתיבי: "אם". ולרבי שמעון, נגעיו אונסין מן לא מטמו? והא תניא: "אדם כי יהיה" – מן הדבור ואילך, והלא דין הוא: מטא פוב וטמא בנגעים, מה זב מן הדבור ואילך, אף נגעים מן הדבור ואילך! לא, אם אמרת בוב – שכן אין מטמא באונס, תאמר בנגעים – שמטמאין באונס, תלמוד לומר: "אדם כי יהיה" – מן הדבור ואילך; רבא אמר: פרט לנגעי רוחות. רב פפא אמר: פרט לנגעי כשפים. תנו רבנן: "אשר נשיא יתקא" – פרט לחולה. משום דתהו ליה חולה אידיה ליה מנשיאותיה? אמר רב אבדימי בר חמא: פרט לנשיא שנגטרע, שנגאמר: "ונגע ה' את המלך ויהי מצרע עד יום מותו וישב בבית החפשיה ויאתם בן המלך על הבית". מוקאמר: "בבית החפשיה", מכלל דקא השתא עבר תהו. כי הא דרבן גמליאל ורבי יהושע היו אולי בספינתא. בהדי דרבן גמליאל תהו פיתא. בהדי רבי יהושע תהו פיתא וסולתא, שלים פיתיה דרבן גמליאל סמך אפולתיה דרבי יהושע. אמר ליה: מי תהו ידעת דתהו לן עיובא כולי האי דאיתית סולתא? אמר ליה: בוכב אחר לשבעים שנה עולה ומתעה את (הספינות) [הספנים], ואמרתי: שמוא יעלה ויתעה [אותנו]. אמר ליה: כל כך בידך ואתה עולה בספינה? אמר ליה: עד שאתה תמה עלי, תמה על שני תלמידים שיש לך ביבשה, רבי אלעזר קטא ורבי יוחנן בן גודגודא, שידועין לשער כמה טפות יש בים, ואין להם פת לאכול ולא גג ללבוש! נתן דעתו להושיכם בראש, כשעלה, שלח להם ולא באו, חזר ושלח ובאו. אמר להם: כמדומין אתם ששירר אני נותן לכם?

עבירות אני נותן להם - כשחשדו עבדות הוא לו לאדם לפי שמוטל עליו עול רבים.
אשר - כמו אשרי. צריך אהה לומר מהו הדיוט - בתמימה. כלומר, אם הופך שאין לבו כפוף, מרגיש ומביא קרבן על שגגתו - כל שכן שהדיוטות מרגישין, שלכם כפופים. מהו על דונו - בתמימה. כלומר, אם על שגגתו מרגיש - כל שכן שמרגיש על דונו, והחור בתשובה. שאני ראה דשני קרא בדבוריה -

בדאריך כתיב "אם כל עדת ישראל ישגור", אם
הבהן ומנשח" - ואם נפש", ויראה כתיב "אשר
נשיא יחטא" - ודאי אשרי משמע. אשריהם
לצדיקים - כלומר: אשרי הצדיקים שמגיע
אליהם כמעשה הורשעים שבעולם אלא בעולם
הזה. כלומר, שמגיע אליהם צרות לצדיקים
בעולם הזה בדרך שמגיע לרשעים בעולם הבא.
אוי - כמו ודאי. ודאי כל כתיב "אשר". דמשמע:
אוי להם לרשעים שמגיע אליהם טובות בעולם
הזה בדרך שמגיע טובות לצדיקים בעולם הבא.
הדעה היא לרשעים, כדכתיב "ומשלם לשונאיו
אל פיהו" וגו' (דברים ז). צדיקים אי אכלי תרי
עלמי מי עלתו - מי שאנו הוא להם. וכלומר
כלום ער להם? לצדיקים שמוטלים שני עולמות,
שיש להם טובה בעולם הזה ובעולם הבא? אלא
אמר רבא: אשריהם לצדיקים שמגיע להם -
טובות כמעשה הרשעים שבעולם הזה שיש
להם טובה, כדכתיב "ומשלם לשונאיו" דרך
מגיע לצדיקים בעולם הזה, אשריהם שיש להם
טובה בעולם הזה ולעולם הבא. ואוי להם
לרשעים שמגיע להם - צרות כמעשה הצדיקים
שבעולם הזה. ודמשמע, שבאים עליהם צרות
כמו שבאים על הצדיקים בעולם הזה. ודקדוש
ברוך הוא עושה דבר לבגות ורחוקים מהצדיקים
בעולם הזה שיהיה להם שבר טוב בעולם
הבא. דרך מצינו שרשעים בעולם הזה,
אוי להם שאין להם טובה לא בעולם הזה ולא
בעולם הבא. ואוקמיתון מסכתא פלי - כלומר,

עבדות אני נותן להם, שצאמר: "וידברו אליו לאמר אם
היום תהיה עבד לעם הזה". תנו רבנן: "אשר נשיא
יחטא" - אמר רבי יוחנן בן זכאי: אשרי הדור שהנשיא
שלו מביא קרבן על שגגתו, אם נשיא שלו מביא קרבן,
צריך אהה לומר מהו הדיוט! ואם על שגגתו מביא
קרבן, צריך אהה לומר מהו דונו! מתקוף לה רבא בריה
דרבא: אלא מעתה, דכתיב: "ואת אשר הטא מן הקדש
ישלם", ויבדקם בן נבט דכתיב ביה: "אשר הטא ואשר
החטא", הכי נמו דאשרי הדור הוא! - שאני ראה,
דשני קרא בדבוריה. דרש רב נחמן בר רב חסדא, מאי
דכתיב: "אשר נשיא יחטא על הארץ וגו'" - אשריהם
לצדיקים שמגיע אליהם כמעשה הרשעים של עולם
הבא בעולם הזה, אוי להם לרשעים שמגיע אליהם
כמעשה הצדיקים של עולם הבא בעולם הזה. אמר
רבא: אטו צדיקי אי אכלי תרי עולמי מי סגי להו? אלא
אמר רבא: אשריהם לצדיקים שמגיע אליהם כמעשה
הרשעים של עולם הזה בעולם הזה, אוי להם לרשעים
שמגיע אליהם כמעשה הצדיקים של עולם הזה בעולם
הזה. רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע אתו לקמיה
דרבא, אמר להו: אוקמיתון מסכתא פלי ומסכתא פלי?
אמרו ליה: אין. איעתירתו פורמא? אמרו ליה: אין. דרבנן
קמינא דארעא. קרי עלייהו: אשריהם לצדיקים שמגיע
אליהם כמעשה הרשעים שבעולם הזה בעולם הזה.

אמר רבה בר רב חנה אמר רבי יוחנן, מאי דכתיב: "כי ישרים דרכי ה' וצדיקים ילכו בהם ופשעים יפסלו בהם"? משל לשני בני אדם שצלו
בפחיתים, אחד אכלו לשום מצוה ואחר אכלו לשום מצוה וזהו. וצדיקים ילכו בהם - צדיקים ילכו בהם, זה שאכלו לשום מצוה -
נפש - "ופשעים יפסלו בהם". אמר רבי ירמיה: רשע קרית ליה? נתי דלא עבדי מצוה מן המצוות, פסח מי לא קאכיל? אלא משל
לשני בני אדם, זה אשתו ואחורו עמו בבית וזה אשתו ואחורו עמו בבית, אחד נאמן ואחר נודמנה לו אחותו, זה שגודמנה
לו אשתו - "צדיקים ילכו בהם", וזה שגודמנה לו אחותו - "ופשעים יפסלו בהם". מי דמי? און קאמרין תדא דרדא, רבא שני דרבי!
אלא משל ללזוט ושתני גנותיה, זה שנתכוננו לשום מצוה - "צדיקים ילכו בהם", הוא שנתכוננו לשום עבירה - "ופשעים יפסלו בהם". ודלמא
הוא נמי לשום מצוה הוא מכובד? - אמר רבי יוחנן: כל הפסוק הזה לשם עבירה נאמר: "וישא לוט" - "ותשא אשת אדניו את עניוה",
"את עניוה" - "ויאמר שמשו" וגו'! אותה קח לי כי היא ישרה בעיני", "וירא" - "וירא אותה שקם בן חמור", "את כל פכר תירדן" -
"כי בעד אשה זונה עד פכר להם"; "כי קלה משקה" - "אלכה אחרי מאהבי נתני לחמי וימיו צמרי ופשתי שמיני ושוני". - והא מינס
אגיס! - תנא משום רבי יוסי בר רבי חוני: למה נקוד על וי"ו ש"ב בקומה" של בכירה? לומר לה, שבשכבה לא ידע אבל בקומה ידע. -
ומאי הוה ליה למעבר? מאי דהוה הוה? - נפקא מינה - דלפניא אחרניא לא איבעי ליה למיטמי. דרש רבה, מאי דכתיב: "אח נפשע
מקריט עז ומדריגים בברית ארמונו"? "אח נפשע מקריט עז" - זה לזוט שפירש מאברהם, "ומדריגים בברית ארמונו" - שהטיל מדריגים בין
ישראל לעמו, שצאמר: "לא יבא עמוני ומואבי בקהל ה'". דרש רבא ואיתימא רבי ירמיה, מאי דכתיב: "לתארה יבקש נפדר (ובכל) [בכל]
תהשיה ותגלע"? "לתארה יבקש נפדר" - זה לזוט שפירש מאברהם, "ובכל" [בכל] תהשיה ותגלע" - שנתגלה קולנו בבתי גנסיות ובבתי
מדרשות, דתנן: עמוני ומואבי אסורין איסור עולם. ואמר עולא: תמר נתת ויחזירי וזה, תמר נתת - רצאו ממנה מלכים ונביאים, וימרי
וזה - נפלו כמה רבבות מישראל. אמר רב נחמן בר ירמיה: דזילה עבירה לשקמה ממנוה שלא לשמה, שצאמר: "תברך מנשים ועל אשת
הבר תקינו מנשים באהל תברך", מאן נינהו? נשים באהל? שרה, רבקה, רחל ולאה. - איני? והאמר רב יהודה אמר רב: לעולם יעסוק
אדם בתורה ובמצות אפילו שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה! - אימא: כמנוה שלא לשמה. אמר רבי יוחנן: שבע בעולות
בעל אותו רשע באותה שעה, שצאמר: "בין גרליה פרע נפל שקב" וגו'. - והא קא מיתנהיא מעבירה? אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון
לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה; שבשכר ארבעים ושנים קרננות שהקריב בלל תרשע, וזה ויצתה ממנו רוח, דאמר רבי יוסי ברי
הנינא: רוח פת בנו של עגלון בן בנו של בלק מלך מואב. אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: מנא שניין הקדוש ברוך הוא מקפח אפילו
שבר שיהיה נאה? מהבא, דאילו בכירה דקרייה מואב, אמר ליה רחמנא למשה: "אל תצר את מואב ואל תתנן בהם מלחמה", מלחמה

יש לכם מסכתא סודרה בפיכם, מסכתא פלוגי ופלוגי? איעתיתו פורמא - כלומר, יש
לכם עושר, ואין לכם לטרוח אחר מזונות, ויש לכם פנאי לעסוק תורה; אמרו לו
אין דובנן - כלכל חד דוד מנין קטינא דארעא. ומתכונן מילה ברוחא. קרי עלייהו אשריהם
לצדיקים שמגיע אליהם כמעשה הרשעים שבעולם הזה - דאכלי צדיקים תרי עולמי. לשם
אכילה נהם - שלא לשום מצוה, אלא נתכונן
לאוכלו לשם קנות סעודה. מי דמי און קאמרין
תדא דרדא? דוח לך בה הוה יכשל בה. והא שני
דרבים - דלזה נודמנה לו אשתו ולזה נודמנה
לו אחותו. נפשע - נמרד שמרד בו, שפירש
ממנו. מקריט עוז - עוז כמו עז, אברהם כדכתיב
אל עז חותבתני (ישעיהו כא). שהטיל מדינים
בינו ובין בני ישראל, כבדריהם שנועלים,
שהחצינונים אינם יכולין ליכנס לפנים. וכך אין
עמוני ומואבי יכולין להתערב בישראל, דכתיב
לא יבא עמוני ומואבי, לתארה - לזוט
יבקש נפדר. זה לזוט - דכתיב ביה "ויפרדו איש
מעל אחיו". ותגלע - כמו "למיני הגלעיל" (משלי
יז), ולזוט גלעיל. תמר נתת - ונתכוננו לשום
מצוה, ביה הלחמני דר עון הצדיקים, כדכתיב
כי יראה כי גדל שלח, ומרי יונה - ונתכונן
לשם עבירה. מוקאמר גדולה עבירה לשמה
במצוה שלא לשמה - מכלל דמצוה שלא
לשמה תהיה רחוקה אלא וזה אמר רב יהודה: כי
אלא אימא מילה עבירה לשמה - כלומר לשום
שכב - בין גרליה פרע נפל באשר ברע שם נפל
"שודר", דהיינו שבע, נתכוננו לשם פסח - כדי
לדחוק שני ותתא יכשל לדורגו, ארבעים
ושנים קריננות - שלש פעמים שבעה מכות.
בר רואלי במכות, יצאה מפני רוח - שיצא ממנה
דוד שריה וקרייה שברא ברוך באר שברית
ותבחתו (מלכות א), שברא בתרא די. ב.
דקרייה מואב - משמע, מאבי
בן

אמר רבה בר רב חנה אמר רבי יוחנן, מאי דכתיב: "כי ישרים דרכי ה' וצדיקים ילכו בהם ופשעים יפסלו בהם"? משל לשני בני אדם שצלו
בפחיתים, אחד אכלו לשום מצוה ואחר אכלו לשום מצוה וזהו. וצדיקים ילכו בהם - צדיקים ילכו בהם, זה שאכלו לשום מצוה -
נפש - "ופשעים יפסלו בהם". אמר רבי ירמיה: רשע קרית ליה? נתי דלא עבדי מצוה מן המצוות, פסח מי לא קאכיל? אלא משל
לשני בני אדם, זה אשתו ואחורו עמו בבית וזה אשתו ואחורו עמו בבית, אחד נאמן ואחר נודמנה לו אחותו, זה שגודמנה
לו אשתו - "צדיקים ילכו בהם", וזה שגודמנה לו אחותו - "ופשעים יפסלו בהם". מי דמי? און קאמרין תדא דרדא, רבא שני דרבי!
אלא משל ללזוט ושתני גנותיה, זה שנתכוננו לשום מצוה - "צדיקים ילכו בהם", הוא שנתכוננו לשום עבירה - "ופשעים יפסלו בהם". ודלמא
הוא נמי לשום מצוה הוא מכובד? - אמר רבי יוחנן: כל הפסוק הזה לשם עבירה נאמר: "וישא לוט" - "ותשא אשת אדניו את עניוה",
"את עניוה" - "ויאמר שמשו" וגו'! אותה קח לי כי היא ישרה בעיני", "וירא" - "וירא אותה שקם בן חמור", "את כל פכר תירדן" -
"כי בעד אשה זונה עד פכר להם"; "כי קלה משקה" - "אלכה אחרי מאהבי נתני לחמי וימיו צמרי ופשתי שמיני ושוני". - והא מינס
אגיס! - תנא משום רבי יוסי בר רבי חוני: למה נקוד על וי"ו ש"ב בקומה" של בכירה? לומר לה, שבשכבה לא ידע אבל בקומה ידע. -
ומאי הוה ליה למעבר? מאי דהוה הוה? - נפקא מינה - דלפניא אחרניא לא איבעי ליה למיטמי. דרש רבה, מאי דכתיב: "אח נפשע
מקריט עז ומדריגים בברית ארמונו"? "אח נפשע מקריט עז" - זה לזוט שפירש מאברהם, "ומדריגים בברית ארמונו" - שהטיל מדריגים בין
ישראל לעמו, שצאמר: "לא יבא עמוני ומואבי בקהל ה'". דרש רבא ואיתימא רבי ירמיה, מאי דכתיב: "לתארה יבקש נפדר (ובכל) [בכל]
תהשיה ותגלע"? "לתארה יבקש נפדר" - זה לזוט שפירש מאברהם, "ובכל" [בכל] תהשיה ותגלע" - שנתגלה קולנו בבתי גנסיות ובבתי
מדרשות, דתנן: עמוני ומואבי אסורין איסור עולם. ואמר עולא: תמר נתת ויחזירי וזה, תמר נתת - רצאו ממנה מלכים ונביאים, וימרי
וזה - נפלו כמה רבבות מישראל. אמר רב נחמן בר ירמיה: דזילה עבירה לשקמה ממנוה שלא לשמה, שצאמר: "תברך מנשים ועל אשת
הבר תקינו מנשים באהל תברך", מאן נינהו? נשים באהל? שרה, רבקה, רחל ולאה. - איני? והאמר רב יהודה אמר רב: לעולם יעסוק
אדם בתורה ובמצות אפילו שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה! - אימא: כמנוה שלא לשמה. אמר רבי יוחנן: שבע בעולות
בעל אותו רשע באותה שעה, שצאמר: "בין גרליה פרע נפל שקב" וגו'. - והא קא מיתנהיא מעבירה? אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון
לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה; שבשכר ארבעים ושנים קרננות שהקריב בלל תרשע, וזה ויצתה ממנו רוח, דאמר רבי יוסי ברי
הנינא: רוח פת בנו של עגלון בן בנו של בלק מלך מואב. אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: מנא שניין הקדוש ברוך הוא מקפח אפילו
שבר שיהיה נאה? מהבא, דאילו בכירה דקרייה מואב, אמר ליה רחמנא למשה: "אל תצר את מואב ואל תתנן בהם מלחמה", מלחמה

מה להלן שאין על גביו אלא ה' אלהיו - דבמלך קא משתעי קרא, דכתיב "שום תשים עליו מלך" (דברים יז). בגון אני מהו בשעיר - כלומר, נשיאותו דידו מן היו נשיאות מעליא - דאילו הוינא בזמן שבית המקדש קיים מייחנא שעיר או לא? אמר ליה חרי צרתך בבבל - ראש גולה שבתבבל דהוי על גבך, ואנן בעינן שאין על גביו אלא ה' אלהיו, התם שבט

- דהיינו מקל, כמו "כל חבנו בשבט לא ימות"

(משלי כב), והבא מחוקק - הבא, **משנתאיה**

הוא המשנה - שמוכר פרה בזהרהא - זה המשוח

בשמן המשחה, ולא מורכב בכגדים - שבת

שני, שלא היה להם שמן המשחה, אין בין כהן

משוח בשמן המשחה למורכב כגדים **אלא** פר

הבא על כל המצות - שמורכב בגדים אינו מביא

פר העולה דבר לא משלול ולא משל צבור, אבל

מביא כשבה או שעירה יחידה, ואין בין כהן

המשמש - היינו ראשון שחור לעבודתו, ולאחר

שחור של פו של יום - הכהנים שלו, ועשירית

האיפה שחור, זה יום וזה - בין כהן המשמש, והיינו

ראשון שחור לעבודתו ובין כהן שעבר, דהיינו

שני שמנו תחתיו לאחר (שבער) (שחור)

הראשון מעבירו השני, שום עבודת חיים -

דמקרי קרבות דיום כיום הפגורים, איהו

שירצה, **גמרא** שמן המשחה שעשה משה -

דכתיבי שמן משחת קדש יהיה לו"י (שמות

ל. כו שולקין את העקרים - דכתיבי שרשים של

בשמים האמורים בפסוק, אומר: ואתה קח קל

בשמים ראש מר דרור" וגו', והלא לטוב בן את

מה להלן שאין על גביו אלא ה' אלהיו, אף נשיא

שאין על גביו אלא ה' אלהיו, בעא מיניה רבי מרבי

חייא: בגון אני מהו בשעיר? אמר ליה: חרי צרתך

בבבל. איתביה: מלכי ישראל ומלכי בית דוד, אלו

מביאים לעצמם ואלו מביאים לעצמם! אמר ליה:

התם לא פיפי אהרדי, הכא אנן פיפינן להו לדידהו.

רב ספרא מתני הכי, בעא מיניה רבי מרבי חייא:

בגון אני מהו בשעיר? אמר ליה: התם "שבת", הכא

"מחוקק", ותנא: "לא יסור שכב מיהודה" - זה ראש

גולה שבבבל, שרודה את ישראל במסל; "מחוקק

מבין נגליו" - אלו בני בניו של הלל, שפולמוסיה תורה

לישראל ברבים. משנה ואיזהו המשוח? המשוח

בשמן המשחה, לא המורכב בכגדים. אין בין כהן

המשוח בשמן המשחה למורכב כגדים - אלא פר

הבא על כל המצות. ואין בין כהן משמש לכהן

שעבר - אלא פר יום הכיפורים ועשירית האיפה;

זה וזה שיום בעבודת יום הכיפורים, ומצויים על

העקרים אינו מספיק - לפי שהשמן לא היה אלא שנים עשר לוגין בדמפרש לקמן, והעקרים היו מרובים, ואפילו בסיבה היה נבלע בעקרים, כל שכן בשליקתו, **אלא** שיהא את העקרים כמים - ברישא שהיו מתמלאים מן המים, ושבו לא יהו בולעים מן השמן כל כך, ומצוין עליהן שמן - לאחר שהוציאו מן המים, כדי שיקלוטו האבנים מרובות בשמים.

וקפחו - ומוציא השמן לאלתר, וקפחו - כמו

"קפחתי את הדעה" (יומא פג, ב), טעון משיחה

ואי לא משוח בשמן - לא היה חיו גדול, מפני

מחלוקתו - להביא האבנים מרובות ביע

משיחה, מלכתו הוא ובניו בקרב ישראל -

משמע: ירושה יהיה להם באדם ששורשי ירושה

לבניו, ולא כל דבעי מלכא מורית לבניה

מלכותו - אפילו בלבי משיחה, ירושה היא -

בזמן שלשום בישראל, משום דמלך ראשון הוא

ממשחתו, דאני מלך בן מלך, זה - מלכות

בית דוד טעון משיחה, ואני אחר - שאינו ממלכי

בית דוד טעון משיחה, משום מחלוקתו ביום

נמעול בשמן המשחה - דאמרין לעיל דמלכי

ישראל איז משוחין ממנו? באפרסמא דביא -

דלא היו משמן המשחה, ומאי בכור - דקרי ליה

הבכור ויחנן, בכור למלכות - שמלך ראשון

יורם ממלא מקום אבותיו הוא - דכי מלך אבתי

הוא צריך ממלא מקום אבותיו היה, ואחר כך

החמיץ, ששולם במעשיו - דרצין גמור היה,

בעל מעשים טובים, אמר לי - בבכור צדי: הכי

צדיק עליו את הדין אם תמורד בני

ומי

ומי

ומי

ומי

ומי

ומי

ומי

ומי

ומי

ומי

ומי

ומי

ומי

ומי

ומי

ומי

ומי

ומי

ומי

ומי

ומי

ומי

ומי

ומי

ומי

ומי

ומי

ומי

ומי

ומי

ומי

ומי

ומי

ומי

ומי

ומי

ומי

ומי

ומי

ומי

ומי הוה שמן המשחה – בימי היראחו דקתני: וירחאו נמשח מפני הדיקוסין. והתניא: משנגנו הארון וכו' – מדכתוב 'תשימו בארגו מצוד', דארגו ביצד ארון קאי. אלאמא בהדי ארון נגנו. ומדקאמר יאשיהו: 'חננו את ארון ה' בבית' וגו' שנגמ שצה לגנונו. אין לכם ששא בכתר אתו. אמרין במסכת שקלים: אמר להם, אמר גולה עמכם – שוב אינכם מחזירין אותו בכתפיהן. אמרין לגנונו. אלא שם שם – דכתיב –

[illegible]

23 וּמֵאֵן דְּאִמְר מְשִׁיחָא עֲדִידָא, מַאי טַעמָא? קַסְבְּר: שְׁבֹן
אֲתָהּ מוֹצֵא אֶצֶל כְּלֵי שְׂרֵת. וְהַכְּתִיב "וַיֵּצֵא", וּבִסְפֹּף "וַיִּמְשַׁח"! הֲכִי קֶאָמֵר: מַאי טַעַם "וַיֵּצֵא"?
מִשּׁוּם ד' וַיִּמְשַׁח". תְּנֵן רַבְּנֵן: "בְּשֶׁמֶן הַטּוֹב [וְגו'] יֵרֵד עַל הַזֶּהוּן וְזֶה אֲהָרֹן" - וְגו' - כְּמִין שְׁנֵי טַפֵּי מִרְגְּלִיּוֹת הָיוּ תְּלִיּוֹת לְאַהֲרֹן בְּזִמְנָהּ. אֲמַר
רַב פֶּפֶא, תֵּנָּה: כִּשְׁהוּא מְסַפֵּר, עוֹלוֹת וַיּוֹשְׁבוֹת לוֹ בְּעִשְׂרֵי זִמְנֵי, וְעַל דְּבַר זֶה הָיָה מִשָּׁה דְּוָא, אֲמַר: שְׁמָא חֶסֶם וְשְׁלוֹם מְעֻלְתִּי בְּשֶׁמֶן
הַמְּשִׁיחָה? יִצְתָּה בַּת קוֹל וְאָמְרָה: "בְּשֶׁמֶן הַטּוֹב וְגו' כְּמֵל חֲרָמוֹן", מַה פֶּל חֲרָמוֹן אֵין בּוֹ מְעִילָה, אֲף שְׁמֹן הַמְּשִׁיחָה שְׁבִזְמֵן אֲהָרֹן אֵין
בּוֹ מְעִילָה. וְעֲדִידִין הָיָה אֲהָרֹן דְּוָא, אֲמַר: שְׁמָא מִשָּׁה לֹא מְעַל, אֲכָל אֲנִי מְעִילָה? יִצְתָּה בַּת קוֹל וְאָמְרָה לוֹ: "הִנֵּה מַה טּוֹב וּמַה
נָעִים שְׁבֵת אַחִים גַּם יְחִיד", מַה מִּשָּׁה לֹא מְעַל, אֲף אֲתָה לֹא מְעֻלָּה. תְּנֵן רַבְּנֵן: אֵין מוֹשְׁחִים אֶת הַמְּסֻכִּים אֶלָּא עַל הַמַּעֲוִיָּן, כְּדִי
שֶׁתִּמְשָׁךְ מַלְכוּתָם, שְׁנָאֲמַר: "וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לָהֶם קְחוּ עִמָּכֶם אֶת עַבְדֵי אֲדִינְכֶם [וְגו'] וְהוֹדִרְתֶּם אֹתוֹ אֶל גִּזְיוֹן". אֲמַר רַבִּי אֲמִי: הָאִי
מֵאֵן דְּבַעֵי לִידַע אִי מְסִיחַ שְׂתִיָּה אִי לֹא, יִתְּלֵי שְׂרָא בַּעֲשָׂרָה יוֹמֵי דְּבִין רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְיוֹם הַכְּפּוּרִים בְּבִיתָא דְּלֹא נִשְׁבִּי וְיֹאָא, אִי מְשִׁיחַ
נְהוּרִיה גִּידַע דְּמִסִּיק שְׂתִיָּה. וּמֵאֵן דְּבַעֵי לְמִיעֲבַד בַּעֲיִיקָא, וְבַעֵי לְמִידַע אִי מִצְלָה אִי לֹא מִצְלָה, לִידְבִּי תַרְגּוּמָא, אִי שְׁמֹן וְשֹׁפֵר -
מִצְלָה. הָאִי מֵאֵן דְּבַעֵי לְמִיפֹק [לְאוֹרְחָא], וְבַעֵי לְמִידַע אִי חוֹר וְאֵתִי לְבִיתָא אִי לֹא, יָקוּם בְּבִיתָא דְּהִכְרָא, אִי חוֹר בְּבוּאָה דְּבִבּוּאָה
לִידַע דְּהָדָר וְאֵתִי לְבִיתָא. וְלֹא מִלְתָּא הִיא, דְּלִמָּא חֲלָשָׁא דַּעֲתִיה וּמִיתַרַע מוֹלִיָּה. אֲמַר אַבְיִי, הִשְׁתָּא דְּאִמְרַת: סִימְנָא מִלְתָּא הִיא,
[לְעוֹלָם] הָאִי רְגִיל לְמִיחֵי בְּרִישׁ שְׁתָּא קָרָא וְרִבּוּיָא בְּרִיתִי וְסִילְקָא וְתִמְרִי. אֲמַר לְהוֹ רַב הוּא בְּמִשְׁרָשָׁא לְבָרִיָּה: כִּי בְּעִיתוֹ מִיַּעַל וּמִיַּגְמִיר
קָמִי בְּרִיכּוֹ, גִּרְסוֹ מְתִינָתָא וְעָלִי לְקָמִי בְּרִיכּוֹ, וְכִי וְתִבְתִּי קָמִיָּה חוּז לְפִימִיָּה, דְּכַתְּבִי: "הָיוּ עֲשִׂינָּה רְאוּת אֶת מִצְוֵי" - וְכִי לְרִישִׁיתוֹ -
גִּרְסוֹ עַל גִּזְרָא דְּמִיָּא, דְּכִי הִכִּי מִשְׁכָּן מֵאֵן מְשִׁיחָא שְׁמַעְתִּיכוֹ. וְתִבְתִּי אֶסְתַּלְקִי דְּתָמָא מְחִסָּא וְלֹא תִבְתִּי אֶסְתַּלְקִי דְּפִימִיָּה. מַב
גִּדְּלָא סִרְיָא [דְּתָמָא] מְחִסָּא [לְמִיכַל] מְבוֹחֲתָא בְּדָף. כִּיפִי. "קָמָה קְרַנִּי בְּאַלְהֵי" - קָמָה קְרַנִּי וְלֹא קָמָה פֶּכִי, דּוֹר וְשְׁלֹמָה שְׁנַמְשָׁחוּ
בְּקֶרֶן - גְּמִשְׁכָּה מַלְכוּתָהּ, שְׁאוּל וְהוּא שְׁנַמְשָׁחוּ בְּדָף - לֹא גְמִשְׁכָּה מַלְכוּתָהּ, "הַמְּשׁוֹחַ בְּשֶׁמֶן הַמְּשִׁיחָה" וְכִי. תְּנֵן רַבְּנֵן: מִשִּׁיחַ - יָכוֹל
מִלֵּךְ? תַּלְמוּד לומר: כִּהֵּן, אִי כִהֵּן, יָכוֹל מְרוּבָה בְּגָדִים? תַּלְמוּד לומר: "מִשִּׁיחַ", אִי מִשִּׁיחַ, יָכוֹל מִשּׁוֹחַ מִלְחָמָה? תַּלְמוּד לומר:
"וְהַכְּהֵן הַמְּשִׁיחַ", שְׁאִינוּ מִשִּׁיחַ עַל גִּבּוֹ. - מַאי מִשְׁמַע? דְּאִמְר רַבָּא: "תִּנְדָּר" - הַמְּיוּמָנָה שְׁבִינְדָּר, הִכָּא גַּם "הַמְּשִׁיחַ" - הַמְּיוּמָן
שְׁבִימְשׁוּחִים. אֲמַר מַר: מִשִּׁיחַ - יָכוֹל מִלֵּךְ. - מִלֵּךְ פַּר הוּא דְּמִיָּיתָ? שְׁעִיר הוּא דְּמִיָּיתָ? - אֵינִימְרִיד, סִלְקָא דַּעֲתָד אֲמִינוּ: עַל שְׁנֵת
מַעֲשֶׂה יָבִיא שְׁעִיר, עַל הָעֵלֶם דְּבַר יָבִיא פַּר, קָא מִשְׁמַע לָן. "אֵין בֵּין מִשּׁוֹחַ בְּשֶׁמֶן הַמְּשִׁיחָה" כִּי. מְתִינָתִין דְּלֹא כְּרִבִּי מֵאִיר, דְּאִי
רַבִּי מֵאִיר, הָא תֵּנָּה: מְרוּבָה בְּגָדִים מְבִיא פַּר הִכָּא עַל פֶּל הַמְּצוֹת, דְּבַרִּי רַבִּי מֵאִיר, וְלֹא הוֹדוּ לוֹ חֲכָמִים. מַאי טַעמָא דְּרַבִּי מֵאִיר?
דִּתְנָה: "מִשִּׁיחַ" - אֵין לִי אֶלָּא מִשּׁוֹחַ בְּשֶׁמֶן הַמְּשִׁיחָה, מְרוּבָה בְּגָדִים מְנִין? תַּלְמוּד לומר: "הַכְּהֵן הַמְּשִׁיחַ". כִּמָּא אֲוִקִּימִיָּה? כְּרַבְּנֵן,

אימא סיפא אין בין כהן המשמש לבתן שעבר - רדיינו שני. אלא פר יום הכפורים ועשירית האיפה - מדשל ראשון חן באין. הא לכל שאר דבריהם זה וזה שוק, רשני נמי כל מצות כהונה גדולה עליו. **אתאן** לרבי מאיר רתניא ובי' - "עבר" דברייא לא דמי ל"שעבר" דמתניתין. רבי היא נביא לה אימא רתניא - בחדא סבר לה כרבי מאיר

וסתמה כרבי מאיר, וברישא סבר לה כרבנן וסתמה כרבנן. רבי שמעון סבר לה כרבי מאיר
בחדא - ודכון שעבר, דשני כל מצות כהונה
עלי חזן מפר יום הכפורים ועשירית האיפה.
ופליג עליה בחדא - דאילו רבי מאיר סבר
מורובה בגדים מביא פר הבא על כל המצות.
רדיינו פר העלם דבר של צבור. ואילו רבי
שמעון סבר דאיתו מביא פר הבא על כל
המצות. כדתנן: אין בין משוח בשמן המשחל
למורובה בגדים אלא פר הבא על כל המצות.
ונוטל חלק בראש - אף על פי שאינו מקריב.
ומשנה כשנשנה כלים - והדיוטין בארבעה.
ובכול נהנין במשח שעבר - רדיינו שני. חזן
מפר יום הכפורים ועשירית האיפה - דאין בין
כהן המשמש לבתן שעבר אלא פר יום
הכפורים ועשירית האיפה. מאן שמעת ליה
דאמר פטור על טומאת מקדש וקדשיו - רבי
שמעון. תלמוד לומר כי נור שפן משחת (קדש)
אלהיו עליו ולא על משיח הכהני - למעוטי
משוח מלמדה דאין מקריב אנון. באה בתן גדול
מקריב אנון, בין מורובה בגדים חזן ראשון
שחור לעבדה, ואפילו שני, מפני שחן בכלל
כהונה גדולה, לאפוקי משוח מלמדה דלאו
בכלל בתנהו גדולה הוא. ואחרי שחלקו הכתוב
למשוח מלמדה שאינו מקריב אנון ככהן
גדול, יכול לא היא מצוה על התנולה? אלא
שעבר מחמת קריי - ודחי כהן גדול מעליא

אימא סיפא: אין בין כהן המשמש לבתן שעבר - אלא
פר יום הכפורים ועשירית האיפה, **אתאן לרבי מאיר;**
דתניא: אירע בו פסול בכהן גדול, ועבר ומינו כהן
אחר תחתיו - הראשון חוזר לעבודתו, והשני כל
מצות כהונה עליו, דברי רבי מאיר; [רבי יוסי אומר:
ראשון חוזר לעבודתו, ושני אינו ראוי לא לכהן גדול
ולא לכהן הדיוט], אמר רבי יוסי: מעשה ביוסף בן
אילים מציפורי שאירע בו פסול בכהן גדול, ויבקר
ומינו אחר תחתיו, ולא הניחוהו אחיו הכהנים להיות
לא כהן גדול ולא כהן הדיוט: כהן גדול - משום
איבה, כהן הדיוט - משום מעלל בקדש ואין מורדיו;
רישא רבנן וסיפא רבי מאיר? אמר רב חסדא: אין,
רישא רבנן וסיפא רבי מאיר. רב יוסף אמר: רבי
הוא, ונסיב לה אליפא דתנאי. **רבא אמר:** רבי שמעון
הוא, וסבר לה כרבי מאיר בחדא ופליג עליה בחדא;
דתניא: דברים שבין כהן גדול לכהן הדיוט אלו הם:
פר הבא על כל המצות, ופר יום הכפורים, ועשירית
האיפה, ולא פורע ולא פורם, אבל הוא פורם מלמשה
והתדיוט מלמעלה, ואין מטמא לקרובים, ונוהר על
הבתולה, ואסור באלמנה, ומחזיר את הרוצח, ומקריב
אוגן ואינו אוכל [ואינו חולק]. מקריב חלק בראש

שחיר חזר לעבודתו הוא. עבר מחמת פטור - דאיתו חזר לעבודתו מפני חמום, מנן
שמצוה על התנולה תלמוד לומר "וזה", משיח שנצטרע - כלומר, כהן גדול
שנצטרע, מהו באלמנה? מי אמרין - כהונה גדולה מדאדא דדי להאי מאלמנה, או
לדאמא כהונה גדולה מפתר פטר ליה להאי מאלמנה, וכי נצטרע, דליא כהונה גדולה
לא פטר, ומותר באלמנה. עבר מחמת פטור
מנין תלמוד לומר וזה? - דאפילו עבר ראשון
מחמת פטור אסור באלמנה. וכי נצטרע אין לך
מום גדול מזה, ושבענין מנהג דאפילו הכי אסור
באלמנה. למשה למשה ממש - רדיינו בשפת
חלוקו. למעלה למעלה ממש - ביצורא בשפה
במפתח חלוקו. למשה מקמי שפה - שקורעין
למטה משפת לפי, שהוא למטה מבית הצואר.
למעלה מקמי שפה - שקורעין בית הצואר
ממש. כיון דבעלמא הוי קרע - דאם רצה איתו
מבדיל, אלא קורעין למטה משפה, ויצא דיה
קריעה. אמר כהן גדול הכי מצוי קרע למטה
מקמי שפה? קרי כאן "בגדיו לא יפרם", אינו
אלא קרע של תפלות - דבעלמא לא יצא ידי
קריעה, הלכך מותר כהן גדול. בראש ובגד לא
סוטה - דבתניי "ופרע את ראש השאה"
(במדרב ח), ותנן במסכת סוטה (ו, א): הכהן
אוחז בגדיה, אם נקטרע - נקטרע, ואם נפרמו
- נפרמו. שמואל סבר לא בחדא כרבי יהודה -
דכל שאינו מבדיל מקמי שפה הוי קרע של
תפלות. ופליג עליה בחדא - דאילו רבי יהודה
סבר דכהן גדול אינו בפריעה ופרימה כל עיקר,
ושמואל סבר דפרום מלמטה, למטה מקמי
שפה. למע לי בזה אשר לעולת התמיד -
אלא לכל דתדירא בל מקום היא קדמה, דזה
בנה אב: בדבל מקום תדיר קודם. דמשמע
"אשר לעולת התמיד" שהיתה כרע - לפתוח
ראשון - לקרות בתורה, ולבדק ראשו. ובמקום
פרשת

ונוטל חלק בראש, ומשמש בשמונה כלים, וכל עבודת יום הכפורים אינה כשירה אלא בו,
ופטור על טומאת מקדש וקדשיו, וכוון נהנין בגדים חזן מפר המביא על כל המצות, וכוון נהנין במשח שעבר חזן
מפר יום הכפורים ועשירית האיפה, וכוון אין נהנין במשוח מלמדה דברים האמורים בפרשה: לא פורע ולא פורם,
ואין מטמא לקרובים, ונוהר על הבתולה, ואסור באלמנה, ומחזיר את הרוצח, דברי רבי יהודה; ונככים אומרים: אינו מחזיר. -
והאי מנאי דרבי שמעון היא? אמר רב פפא, מאן שמעת ליה דאמר: פטור על טומאת מקדש וקדשיו? רבי שמעון. "חזן מחמשה
דברים האמורים בפרשה". מנא הני מילי? דתנו רבנן: "והכהן הגדול מאחיו" - זה כהן גדול, "אשר יצא על ראשו שמן המשחה"
- זה משוח מלמחה, "ומלא את ידו לבלש את התגרים" - זה מורובה בגדים, על כהן הוא אומר: "ראשו לא יפרע ובגדיו לא
יפרם ועל כל נפש מות לא יבא", יכול יהו כהן מקריבין אוננים? תלמוד לומר: "כי נור שפן משחת אלהיו עליו", עליו - ולא
על תבירו, ואחר שחלקו הכתוב, יכול לא יהא מצוה על התנולה? תלמוד לומר: "והוא". פתנאי: "והוא אשה בבתולה יקח" -
אחר שחלק הכתוב ריבה, דברי רבי ישמעאל: רבי עקיבא אומר: אין לי אלא שעבר מחמת קריי, מחמת מוקיין מנזין? תלמוד לומר:
"והוא". קצא מנייה רביה, אמר ליה הונא ברית דרב נחמן לרב פפא, תנינא: אין לי אלא שעבר מחמת קריי, עבר מחמת מוקיין מנזין?
רב פפא מוקינא ליה, אמר ליה הונא ברית דרב נחמן לרב פפא, תנינא: אין לי אלא שעבר מחמת קריי, עבר מחמת מוקיין מנזין?
תלמוד לומר: "והוא". קם, נשקיה ברישיה ויהיב ליה ברתיה. **משנה** כהן גדול פורם מלמטה, והתדיוט מלמעלה. כהן גדול מקריב
אוגן ולא אוכל, והתדיוט לא מקריב ולא אוכל. **גמרא** אמר [רב]: "למטה" - למטה ממש, "למעלה" - למעלה ממש; ושמואל
אמר: "למטה" - למטה מקמי שפה, "למעלה" - למעלה מקמי שפה, וזה וזה בצואר. מיתבי: על כל המתים כהן - רצה מבדיל
קמי שפה שלו, רצה אינו מבדיל קמי שפה שלו, על אביו ועל אמו - מבדיל; כיון דבעלמא הוי קרע, קרי כאן "בגדיו לא יפרם"!
שמואל כרבי יהודה סבירא ליה, דאמר: כל קרע שאינו מבדיל שפה שלו - אינו אלא קרע של תפלות. וזי אית ליה לרבי יהודה
קרעה בכהן גדול? והא תניא: אילו נאמר "ראש לא יפרע ובגד לא יפרם", הייתי אומר: בראש ובגד של סוטה הכתוב מדבר,
תלמוד לומר: "את ראשו לא יפרע ובגדיו לא יפרם" - שאינו בפריעה ופרימה כל עיקר, דברי רבי יהודה; רבי ישמעאל אומר: אינו
פורם כדרך שבני אדם פורמין, אלא הוא מלמטה והתדיוט מלמעלה! - שמואל סבר לה כרבי יהודה בחדא ופליג עליה בחדא.
משנה כל התדיר מחבירו קודם את תבירו, וכל המקדש מחבירו קודם את תבירו. פר המשיח ופר העדה עומדים - פר המשיח
קודם לפר העדה בכל מעשיו. **גמרא** מנא הני מילי? אמר אביי, דאמר קרא: "מלכד עולת הבקר אשר לעולת התמיד", (למה לי)
מבדיר בתבי "עולת הבקר", "עולת התמיד" למה לי? הכי קאמר רחמנא: כל דתדירא קדמה, וכל המקדש מחבירו הוא קודם את
תבירו. מנזין? דתנא דבי רבי ישמעאל: "וקדשתו" - לכל דבר שבקדושה, לפתוח ראשון, ולבדק ראשון, ולטוול מנה יפה ראשון.

הלכה י מתני' שלוש ארצות לנשואין יהודה עבר הירדן והגליל אין מוציאין מעיר לעיר ולא מפרד לפרד אבל באותה הארץ מוציאין מעיר לעיר ומפרד לפרד אבל לא מעיר לפרד ולא מפרד לעיר מוציאין מנה הרע לנה היפה אבל לא מנה היפה לנה הרע רבי שמעון בן גמליאל אומר אף לא מנה הרע לנה היפה שהנה היפה בודק:

גמ' מתניתא בשהיה ביהודה ונשא אשה מגליל בגליל ונשא אשה מיהודה אבל אם היה מיהודה ונשא אשה מיהודה מגליל ונשא אשה מגליל בופין אותה לצאת אני פלוני

[דף ע"ב ע"א]

שמיהודה ונשא אשה מיהודה בופין אותה לצאת מגליל אין בופין אותה לצאת אני פלוני שמגליל ונשא אשה מגליל בופין אותה לצאת מיהודה אין בופין אותה לצאת תני מוציאין מעיר שרובה עפ"ם לעיר שרובה וישראל אבל לא מעיר שרובה וישראל לעיר שרובה עפ"ם. ומניין שהנה היפה בודק? ר' לוי בשם ר' חמא בשם חנינה (בראשית יט) פן תדבקני הרעה ומתי במשרה וסמך להרה ואת אומר אכין אלא מכאן שנה היפה בודק:

הלכה י"א מתני' הכל מעלין לארץ ישראל ואין הכל מוציאין הכל מעלין לירושלם ואין הכל מוציאין אחד אנשים ואחד נשים כיצד נשא אשה בארץ ישראל וגרשה בארץ ישראל נותן לה ממעות ארץ ישראל נשא אשה בארץ ישראל וגרשה בקפודקייא נותן לה ממעות ארץ ישראל נשא אשה בקפודקייא וגרשה בארץ ישראל נותן לה ממעות ארץ ישראל רבן שמעון בן גמליאל אומר ממעות קפודקייא נשא אשה בקפודקייא וגרשה בקפודקייא נותן לה ממעות קפודקייא:

גמ' הוא רוצה לעלות לארץ ישראל והיא אינה רוצה בופין אותה לעלות היא רוצה והוא אינו רוצה אין בופין אותו לעלות הוא רוצה לעלות לירושלם והיא אינה רוצה בופין אותה לעלות היא רוצה לעלות והוא אינו רוצה אין בופין אותו לעלות הוא רוצה לצאת לחוץ לארץ והיא אינה רוצה אין בופין אותה לצאת היא רוצה לצאת והוא אינו רוצה בופין אותה שלא לצאת: נותן לה ממעות ארץ ישראל: הדיא אמרה שמטבע ארץ ישראל יפה מכל הארצות הדיא מסייעא למאן דאמר בתובת אשה מדברי תורה ודלא כרבן שמעון בן גמליאל דתני בתובת אשה מדברי תורה רבן שמעון בן גמליאל אומר אין בתובת אשה אלא מדברי סופרים:

הדרן עלון מסכת פתובות, והדרן עלון דעיקר עלון מסכת פתובות, ודעיקר עלון לא נתנשי מנה מסכת פתובות, ולא נתנשי מנה, לא בעלמא הדין ולא בעלמא דאמי (ג' פשמים)

המשך נוסח ה"הדרן" בעמוד אחרון של רמב"ם...

פרק ראשון

[דף א' ע"א]

הלכה א' משנה המקנא לאשתו רבי אליעזר אומר מקנא על פי שנים ומשקה על פי עד אחד או על פי עצמו רבי יהושע אומר מקנא על פי שנים ומשקה על פי שנים:

גמ' פתיב (במדבר ח): ועבר עליו רוח קנאה וקנא את אשתו וגו'. שלא יקנא לה לא מתוך שחוק ולא מתוך שיקח ולא מתוך קלות ראש ולא מתוך מותן. אלא מתוך דבר של אימה. עבר וקינא לה באחד מכל הדברים הללו. מה איתאמרת למצוה. לעבוב. אין תימר למצוה קניו קניו. אין תימר לעבוב אין קניו קניו. אתיין בהדא כל מקום שנאמר חקה תורה מעבב הקניו. רבי יהושע אומר בשם רבי אליעזר חובה. רבי יהושע אומר רשות. אומר רבי לעזר בן רבי יוסי קומי רבי יסא אתיין דרבי לעזר בבית שמאי ודרבי יהושע בבית הלל. דרבי לעזר בבית שמאי דבית שמאי אומרים לא יגרש אדם את אשתו אלא אם בן מצא בה ערוה. מצא בה דברים פאורין לגרשה אינו יכול שלא מצא בה ערוה. לקיימה אינו יכול שמצא בה דברים פאורין. לפום בן הוא אומר חובה. והא תני משום בית שמאי אין לי אלא היוצאה משום ערוה. מניין היוצאה וראשה פרוע וצדדיה מפורמין וזרועותיה חלוצות. תלמוד לומר (דברים כד) כי מצא בה ערות דבר. אומר רבי מנא קיימתיה בעדים. וכאן שלא בעדים. ודרבי יהושע בבית הלל דבית הלל אמרי אפילו הקדיחה תבשילו. לפום בן הוא אומר רשות. רצה לקנאות יקנא. רצה לגרש יגרש. ומה מעמא דרבי לעזר כי מצא בה ערות דבר. ערוה זו סתירה. דבר זה קניו. דבר (שם) דבר. מה דבר האמור להלן על פי שנים עדים אף דבר האמור כאן על פי שנים עדים. ומשקה על פי עד אחד או על פי עצמו. (במדבר ח) ומעלה בו בתנאים שהיתה עמה על פי אחרים. תני רבי יוסי בי ר' יודה אומר משום ר' לעזר מקנא על פי עד אחד או על פי עצמו. ומשקה על פי שנים. נאמר כאן כי מצא בה ערות דבר. ואין מציאה בכל מקום אלא בעדים. מה מקיים ר' לעזר דבר. דבר שהוא מרגיל לבא לידי ערוה. עד א' מהו שישקה. מה אם פיו שאינו זוקקו

[דף א' ע"ב]

לשבועת ממוז הרי הוא משקה. עד אחד שהוא זוקקו לשבועת ממוז לא כל שכן. קרוב מהו שישקה. מי קרוב מבעלה. עד מפי עד מהו שישקה. מה בינו לבין הקרוב. קרוב אף על פי שאינו בשר עכשיו בשר הוא לאחר זמן. עד מפי עד אינו בשר לא עכשיו ולא לאחר זמן. מה מעמא דר' יהושע כי מצא בה ערות דבר. דבר זה קניו. כי מצא אין מציאה אלא בעדים. ומקנא על פי עד אחד או על פי עצמו

ומעלה בו בקינוי. מה מקנים רבי יהושע ערוה. ערוה שהיא באה מפח דבר. השיבו על דברי רבי יוסי בן יודה אם בן אין לדבר סוף. הכל ממנו לקנאות לה בשנים ולהביא עדים שנסתרה ולפוסלה מכתובה. אמר ר' יוסי מה טיבה להיפטר. אלא אתיא די לא על דמותניתין הכל ממנו לקנות לה מפיו ולומר שנסתרה ולפוסלה מכתובתה. אמר רבי מנא אפילו בהדין תניא אתיאי היא כמאן דמר מקנא לה מאביה ומבנה. הכל ממנה לקנות לה מאביה ומבנה ולהביא עדים שנסתרה ולפוסלה מכתובתה. אין תימא מה טיבה להיפטר. התורה התירה להיפטר. דמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי בתיב (דברים יג) כי יסיתך אחיך בן אמה וגו'. בתך בפטר. אמה בפטר. מתיחד אדם עם אמו ודר עמה. עם בתו ודר עמה. עם אחותו ואינו דר עמה. עדי קנוי שנמצאו זוממין לוקין. עדי סתירה שנמצאו זוממין אתה אמרתה לוקין.

[דף ב' ע"א]

מחו שישלמו לא מבחן היא מפסדת כתובתה. או יבא פיי דמר רבי בא רבי יהודה בשם שמואל אין למידין דבר מדבר בעדים זוממין. והכא בן נסתרה בעד אחד בשחרית ובעד א' בין הערבים. יבא בהדא נתייחדה עמו בפני שנים. צריכה הימנו גט שני. באחד אינה צריכה הימני גט שני. באחד בשחרית ואחד בין הערבים זה היה מעשה ושאל ר' לעזר בן תדאי את החכמים ואמרו אין זה ייחוד. קינא לה בעד אחד בשחרית ובעד אחד בין הערבים מאחר שהוא איש והיא אשה אין קנויו קנוי. יבא בהדא אין מקבלין מן העדים אלא אם בן ראוי שניהן באחת. רבי יהושע בן קרחה אומר ואפילו באו זה אחר זה. רבי ירמיה רבי שמואל בר יצחק בשם רב מודין חכמים לרבי יהושע בן קרחה בעידי הפכורה ובעידי החזקה. רבא בשם רבי ירמיה אף בעידי סימנין בן. מה דא פשיטא שזה אומר ראיתי שתי שערות בגבו. וזה אומר ראיתי שתי שערות בגפו. זה אומר איתי שערה אחת בגבה. וזה אומר ראיתי שערה אחת בכריסה לאו כלום כל שכן גבו וגפו.

[דף ב' ע"ב]

שנים אומרים ראינו שערה אחת בגבו ושנים אומרים ראינו שערה אחת בכרסו. רבי יוסי בי רבי בון ורבי הושעיה בריה דר' שמי חד אמר פסול. וחד אמר כשר. מאן דמר פסול כמעיד על חצי סימן. ומאן דמר כשר אני אומר שמו נשרו. אחד אומר שתי שערות בגבו ואחד אומר שתי שערות בכרסו. רבי חגי אומר דברי הכל פסול רבי בא אומר דברי הכל כשר. רבי יודן אומר במחלקת רבי יוסי אומר במחלקת. אומר רבי יוסי לרבי חגי והא רבי יודן סבר בנותי. אומר ליה על רביה אנא פליג לא כל שכן עילוייה. אומר רבי מנא יאות אומר רבי חגי אילו שטר שהוא מחותם בארבעה עדים וקרא

עילויה ערער זה מעיד על שנים וזה מעיד על שנים שמא כלום הוא. ואין כל חתימה וחתימה צריכה שני עדים וכה כל סימן וסימן צריך שני עדים. רבי חנניה יליף לה משני חזקה. אילו אחד מעיד שאכלה שנה ראשונה ושניה ושלישית. ואחד מעיד שאכלה רביעית חמישית וששית שמא כלום הוא. ואין כל חזקה וחזקה צריכה ב' עדים וכה כל סימן וסימן צריך שני עדים:

הלכה ב' מתני' כיצד הוא מקנא לה אומר לה בפני שנים אל תדברי עם איש פלוני ודיברה עמו עדיין מותרת לביתה ומותרת לוכל בתרומה נכנסה עמו לבית הסתר

[דף ג' ע"א]

ושהת כדי טומא' אסורה לביתה ואסורה לוכל בתרומה ואם מת חולצת ולא מתייבמת:

גמרא סוף דבר עד שתדבר עמו. הא אם נסתרה עמו ולא דיברה אין סתירתה כלום. דיברה אתא מימור לך אפי' דיברה עמו ולא נסתרה. עדיין היא מותרת לביתה ומותרת לוכל בתרומה. לשון נקי הוא מתניתא. אל תתייחדי עם איש פלוני. מהו שיקנא לה משני בני אדם כאחת. רבי יודן אמר במחלוקת. מאן דמר מקנא לה מאביה ומבנה מקנא לה משני בנ"א כאחת. רבי יוסי בעי מקנא לה ממא' בני אדם. אמר רבי יוסי כי רבי בון אמר לה אל תיכנסי לבית הכנסת. נכנסת עמו. אמר רבי מנא לא אמר אלא עמו הא זה אחר זה לא. רבי אבין אמר אפילו זה אחר זה. מכל מקום יש רגלים לדבר. לפלטיא בלילה. לחורבה ביום. למבואות אפילות ביום. שאלו את בן זומא מפני מה ספק רשות היחיד טמא. אמר לון סוטה מהיא. אמרו ליה «רשות היחיד» ספק. אמר לון מצינו שהיא אסורה לביתה. [מכאן אתה דן לשרץ מה כאן רה"י אף להלן רה"י ומה כאן שיש בו דעת לשאול אף להלן דבר שיש בו דעת לשאול]. מיליהון דרבנן פליגין דמר ר' זעירא ר' יסא בשם ר' יוחנן קטנה שזינתה אין לה רצון להיאסר על בעלה.

[דף ג' ע"ב]

והא תנינן כל שאין בו דעת לישאל ספיקו טהור. הא אם יש בו דעת לישאל ספיקו טמא. ברם הכא אע"פ שיש בו דעת לישאל ספיקו טהור. מפני מה ספק רשות הרבים טהור אמר לון מצינו שהציבור עושין פסחיהן בטומאה בשעה שרובן טמאין. מה טומאה ידוע הותרה לציבור. קל וחומר ספק טומאה. תמן תנינן כל העריות עשה בה את המערה כגומר וחייב על כל ביאה וביאה. החמיר בשפחה שעשה בה את המזיד כשוגג. ר' ירמיה ר' בא בר ממל בשם רב שכבת זרע עד שיפלוט. הכא כתיב שכבת זרע והכא כתיב שכבת זרע. הכא את אמר שכבת זרע עד שיפלוט. והכא את

אמר כן. א"ר יוסי שנייה היא דכתיב ונסתרה והיא נטמאה כיון שנסתרה התורה קראה טמאה. ברם הכא שכבת זרע עד שיפלוט. ליידיא מילה כתיב שכבת זרע לשעורין. כהדא דתני ונסתרה והיא נטמאה. כמה היא סתירה כדי טמאה. כמה היא כדי טמאה כדי ביאה. וכמה היא ביאה כדי הערייה. כמה היא הערייה ר' ליעזר אומר

[דף ד' ע"א]

כדי חזירת דקל. ר' יהושע אומר כדי מזיגת הכוס. בן עזאי אומר כדי לשתות. רבי עקיבה אומר כדי גילגל ביצה. רבי יודה בן בתירה אומר כדי לגימט שלש ביצים מגולגלות זו אחר זו. רבי אלעזר בן פינחס אומר כדי שיקשור גירדי את הנימה. מיניימין אומר כדי שתושיט ידה ותיטול ככר לחם מן הסל. אף ע"פ שאין ראייה לדבר זכר לדבר יש (משלי ו) כי בעד אשה זונה עד ככר לחם וגו'. אומר רבי יוסי כל אילין שיעוריא לאחר התרת הסינר. אומר רבי יוחנן כל אחד ואחד בעצמו שיער. ובן עזאי נשא אשה מימיו. אית דבעי מימר נתחמם. ואית דבעי מימר בעל ופירש. אית דבעי מימר (תהילים עה) סוד ה' ליראיו ובריתו להודיעם. תני רבי אומר שלש טומאות אמורות בפרשה אחת לבעל ואחת לבועל ואחת לתרומה. לתרומה מצינו אשה שהיא אסורה לביתה ומותרת בתרומה. למה לא אילו בת כהן שנישאת לישראל ונאנסה שמא אינה מותרת לביתה ואסורה לאכול בתרומה. לא מצינו אשה שהיא אסורה לביתה ומותרת לזכר בתרומה. אומר רבי אבין איתאמרת אחת לבעל ואחת לבועל ואחת ליבם. אומר ר' יוסי כי רבי בון מתניתא אמרה כן ואם מת חולצת ולא מתייבמת. תנא ר' יעקב בר אידי קומי רבי יונתן (במדבר ה) ואת כי שטית תחת אישך פרט לאונסין. מה את שמע מינה אמר ליה מה תחת אישך לרצון. אף כאן לרצון. סוטה כשם שהיא אסורה לבעל כך אסורה לבועל. כשם שהיא אסורה לאחיו של בעל כך היא אסורה לאחיו של בועל. יכול כשם שצרת סוטה אסורה לאחיו של בעל כך אסורה לאחיו של בועל. נישמעיינה מן הדא האשה שהלך בעלה למדינת הים ובאו ואמרו לה מת בעליך. הווי לה יבם כאן ויבמה ומת ואח"כ בא בעלה אסור בה ומותר בצרתה. אסור בה ומותר באשת אחיו. ואשת אחיו לא כצרת סוטה היא. הדא אמרה שצרת סוטה מותרת לאחיו של בועל. א"ר יודן אתייה כרבנן דתמן דמר רבי הילא תניי תמן כל העריות אינן צריכות גט חוץ מאשת איש בלבד. ר"ע אומר

[דף ד' ע"ב]

אף אחות אשתו ואשת אחיו ברם רבנן דהכא. רבי חייה בשם רבי יוחנן הכל מודין באשת אחיו שהיא צריכה הימיו גט משום הילכות אשת איש קנה בה ערוה היא. וערוה פוטר צרתה. אומר

רבי חנינא אפי' כרבנן דהכא אתי' היא בה קנסו לא קנסו ביורשיה. אמר רבי חנניה בריה דרבי הילל. אין כרבנן דתמן יהא מותר בה. רבי זעירא בשם רבי יוחנן צרת סוטה אסורה וצרת גרושה מותרת לביתה. רבי יעקב בשם רבי יוחנן כל הצרות מותרות חוץ מצרת סוטה. שמואל אמר גרושה עצמה מותרת לביתה. מהו פליג בגין דהוון עסיקין בצרות לא אדכרון גרושות. צרת סוטה למה היא אסורה רבי יוחנן אמר מריח ערוה נגעו בה. רב אמר מפני שכתוב בה טומאה כעריות:

הלכה ג משנה אילו אסורות לוכל בתרומה האומרת טמאה אני לך ושבאו לה עדים שהיא טמאה והאומרת איני שותה ושבעלה אינו רוצה להשקות' ושבעלה בא עליה בדרך כיצד הוא עושה לה מוליכה בבית דין שבאותו המקום ומוסרין לו שני תלמידי חכמים שמא יבא עליה בדרך רבי יהודה אומר בעלה נאמן עליה:

גמרא מתני' לא כמשנה הראשונה דתנינן תמן בראשונה היו אומרים שלש נשים יוצאות ונוטלות כתובה האומרת טמאה אני לך. שמים ביני לבינך.

[דף ה' ע"א]

ונטולה אני מן היהודים. אמר ר' אבין ואפילו תאמר כמשנה האחרונה מ"מ יש רגלים לדבר. תני (במדבר ה) מבלעדי אישך פרט לשקדמה שכבת זרע אחרת לאישך. אמר רבי אולא כענין שנאמר (במדבר כה) מלבד עולת הבוקר. והא תנינן כשם שהמים בודקין אותה כך הן בודקין אותו. כשם שהיא אסורה לבעל כך היא אסורה לבעל. וכשם שהיא אסורה לאחיו של בעל. כך היא אסורה לאחיו של בעל. כשם שהמים בודקין אותה על כל ביאה וביאה שהיא מקבלת את בעלה לאחר הבועל כך הן בודקין אותו. ר' אבין בשם רבי הילא כאן ביודע כאן בשאינו יודע. ר' חייה בר יוסף שלח בתר איתתיה אמר יסקון עמה תלת תלמידין שאם יפנה אחד מהן לצורכו תתייחד עם שנים. והא תנינן מוסרין לו שני תלמידי חכמים שמא יבא עליה בדרך. אמר רבי אבין ובעלה הרי שלשה. אף הוא שכר לה בית והיה מעלה לה מזונות ולא היה מתייחד עמה אלא בפני בניה. וקרא על עצמו הפסוק הזה (ירמיהו מה) יגעתי באנחותי ומנוחה לא מצאתי. תני רבי יודה אומר בעלה נאמן עליה מקל וחומר ומה אם הנדה שהיביין עליה כרת הרי הוא נאמן עליה. זו שאין חייבין עליה כרת אינו דין שיהא נאמן עליה. אמרו לו לא אם אמרת בנדה שיש לה היתר לאחר איסורה. תאמר בזו שאין לה היתר לאחר איסורה. ואומר (משלי ט) מים גנובים ימתקו וגו'. אמר להן רבי יהודה גזירת הכתוב היא (במדבר ה) והביא האיש את אשתו אל הכהן וגו' אמרו לו ובלבד בעדים:

הלכה ד משנה היו מעלין אותה לב"ד הגדול שבירושלים ומאיימין עליה כדרך שמאיימין על עידי נפשות ואומר לה בתי הרבה יין עושה הרבה שחוק עושה הרבה ילדות עושה הרבה שכינים הרעים עושין אל תעשי לשמו הגדול שנכתב בקדושה שימחה על דמים ואומר לפניו דברים שאינה כדי לשומען היא וכל משפחת בית אביה:

גמרא כשם שמאיימין עליה שתחזור בה כך מאיימין עליה שלא תחזור בה. ואומר לה בתי אם טהורה את דבריא לך שאת טהורה עמדי על בוריך שאין המים האילו דומין אלא לסם יבש שהוא נתון על גבי בשר חי ואינו מזיק. מצא שם מכה התחיל מחלחל ויורד. רבי זבדיה חתניה דרבי לוי הוה משתעי הדין עובדא ר' מאיר הוה יליף דריש בכנישתא דחמתא כל לילי שובא והוה תמה חדא איתתא יליפה שמעיה קלי'. חד זמן עני דריש אזלת בעיית מיעול לבייתה ואשכחת בוצינא מוטפי אמר לה בעלה הן הויית'. אמרה ליה מישמעא קליה דדרושא. אמר לה

[דף ה' ע"ב]

מכך וכך דלית הדין איתתא עללה להכא לבייתה עד זמן דהיא אזלה ורקקה גו אפוי דדרושא. צפה ר"מ ברוח הקודש ועבד גרמיה חשש בעייניה. אמר כל איתתא דידעה מילחוש לעיינה תיתי תילחושי. אמרין לה מגירתא הא ענייתך תיעלין לביתך עבדי גרמיק לחשה ליה ואת רקקה גו עייניה. אתת לגביה אמר לה חכמה את מילחוש לעיינא. מאימתי עליה אמרה ליה לא. אמר לה ורוקקין בגויה שבע זימנין והוא טב ליה. מן דרקקת אמר לה אזלין אמרין לבעליך חד זמן אמרת ליה והיא רקקה שבעה זימנין. אמרו לו תלמידיו רבי כך מבזין את התורה. אילו אמרת לן לא הוינן מייתי ליה ומלקין ליה ספסליה ומרציין ומרצייה ליה לאיתתיה. אמר לון ולא יהא כבוד מאיר ככבוד קונו. ומה אם שם הקודש שנכתב בקדושה אמר הכתוב שיימחה על המים בשביל להטיל שלום בין איש לאשתו. וכבוד מאיר לא כל שכן; פיסקא. ואומר לפניו דברים שאינן כדי לשומען היא וכל משפחת בית אביה. כגון מעשה ראובן בבלהה מעשה יהודה בתמר. (איוב טו) אשר חכמים יגידו אילו ראובן ויהודה. ולא כחדו מאבותם. ומה שכר נטלו על כך (שם) להם לבדם ניתנה הארץ ולא עבר זר בתוכם. כשבא משה לברכן (דברים לג) יחי ראובן ואל ימות. וזאת ליהודה. רבי חזקיה בשם ר' אחא רבי חייה דריש שלש מקראות לשבח. (בראשית לח) ותשב בפתח עינים ואיפשר כן. אפי' זונה שבזונות אינו עושה כן אלא שתלה איניה לפתח שכל העינים מצפות לו. אמרה לפניו רבון כל העולמים אל אצא ריקס מן הבית הזה. דבר אחר בפתח עינים שפיתחה לו את העינים שאמרה לו פנויה אני וטהורה אני. (שמואל א ב) ועלי זקן מאד וגו' ישכיבון כתיב. שהיו הנשים

מביאות קיניהן לטהר לבתיהן והיו משהין אותן. הקב"ה מעלה עליהן כאילו הן שוכבין אותן. אמר רבי תנחומא הרי היא דו מקנתר לון (שם) למה תבעטון בזבחי ובמנחתני. אין תימר עבירה חמורה יש כאן מבריהן מן החמורה ומקנתרן בקלה. (שמואל א ח) ולא הלכו בניו בדרכיו וישו אחרי הבצע. שהיו נוטלין מעשר ודנין. אמר רבי ברכי" מברכתא היתה עוברת והיו מניחין צרכיהן של ישראל והיו הולכין עוסקין בפרקמטיא:

הלכה ה משנה אם אמרה טמאה אני שוברת כתובתה ויוצאה אם אמרה טהורה אני מעלין אותה לשערי מזרח לשערי ניקנור

[דף ו' ע"א]

ששם משקין את הסוטות ומטהרין את היולדות ומטהרין את המצורעין וכהן אוהז בבגדיה אם נקרעו נקרעו ואם נפרמו נפרמו עד שהוא מגלה את לבה וסותר את שערה ר' יהודה אומר אם היה לבה נאה לא היה מגלהו ואם היה שערה נאה לא היה סותרו:

גמרא כתיב (במדבר ה) והעמיד הכהן את האשה לפני ה'. זה שער ניקנור כל מקום שנאמר לפני ה' זה שער ניקנור. כתיב (שמואל א ב) אם יחטא איש לאיש וגו'. רבי חייב בר בא ורבי יהושע בן לוי. רבי חייב בר בא פתר קרייה בבוועל. ורבי יהושע בן לוי פתר קרייה באשה. רבי חייב בר בא פתר קרייה בבוועל ההין זון ומפרנס. ואת אתי על דעתך. ור' יהושע בן לוי פתר קרייה באשה ההין זון ומפרנס ואת תלית עינים על חורן. ומבזין על הספק. אמר ר' שמלאי בכל מקום שאת מוצא זנות את מוצא אנדרולמסי' באה בעולם. קרייא אמר מקרין ואחר כך מבזין. ומתניתא אמרה מבזין ואחר כך מקרין. אמר רבי אילי מכיון דכתיב (במדבר ה) והעמיד והעמידה וכי יושבת היית אלא מחמת עמידה הראשונה היה פורע את ראשה. מחלפה שיטתיה דרבי יודן. תמן (שם) הוא אמר האיש מכסין אותו מלפניו. והאשה מלפניה ומלאהרי'. והכא הוא אמר הכין. תמן מכל מקום למיתה היא מתוקנת. ברם הכא שמא תימצא טהורה ויתגרו בה פירחי כהונת. מחלפה שיטתהון דרבנן. תמן אינון אמרין האיש נסקל ערום ואין האשה נסקלת ערומה. והכא אינון אמרין הכין. תמן (ויקרא יט) ואהבת לרעך כמוך. יבור לו מיתה קלה שבקלות. ברם הכא (יחזקאל כג) ונוסרו כל הנשים ולא תעשינה כזימתכנה:

הלכה ו משנה היתה מכוסה בלבנים מכסה בשחורים היו עליה כלי זהב קטליות נזמים וטבעות מעבירים ממנה כדי לנוולה ואחר כך מביא

[דף ו' ע"ב]

חבל מצרי וקושרו למעלה מדדיה וכל הרוצה לראות בא ורואה חוץ מעבדיה ושפחותיה מפני שליכה גם בהן ושאר כל הנשים מותרות לראותה שנאמר (יחזקאל כג) ונוסרו כל הנשים ולא תעשינה כזימתכנה:

גמרא מתניתא בשאינן נאין לה. אבל אם היו נאין לה לא בדא. מביא חבל מצרי. ולמה חבל מצרי. אמר רבי יצחק לפי שעשת כמעשה מצרים. רבי ירמיה בעי חבל המצרי מעכב כפיפה מצרית מעכבת. משל מי הן באין. ייבא כ"י דאמר רבי דרבי אמר אמת המים וחומת העיר ומגדלותיה וכל צורכי העיר באין משירי הלישכ' והכא כן:

הלכה ז משנה במידה שאדם מודד בה מודיין לו היא קישטה את עצמה לעביר' והמקום ניוולה היא גילתה את עצמה והמקום גילה עליה הירך התחילה בעבירה תחילה ואח"כ הבטן לפיכך ילקה הירך תחילה ואחר כך הבטן ושאר כל הגוף לא פלג:

גמרא תני בשם רבי מאיר במדה שאדם מודד בה מודדין לו. מאי טעמא (ישעיהו כז) בסאסאה בסאסאה סאה אין לי אלא סאה מניין לרבות תרקב וחצי תרקב וקב וחצי קב ורובע ותומן וחצי תומן ואוכלא. תלמוד לומר (ישעיהו ט) כי כל סאון סואן ברעש. ריבה כאן סאות הרבה. אין לי אלא דבר שהוא של מידה. מניין לפרומות קטנות שהן מצטרפות לחשבון מרובה תלמוד לומר (קוהלת ז) אח' לאחת למצוא חשבון. בנוהג שבעולם אדם נכשל בעבירה שחייבין עליו מיתה בידי שמים. מת שורו אבדו תרנגולתו. נשברה צליחותו. נכשל באצבעו והחשבון מתמצה. דבר אחר אחת מתארעה לאחת והחשבון מתמצה וכמה הוא מיצוי חשבון עד אחת. תני בשם רבי מאיר כשם שיש דיעות במאכל ובמשתה כך יש דיעות באנשים. יש לך אדם זכוב נופל לתוך כוסו והוא נוטלו וזורקו ושותהו זה כשאר כל אדם שהוא רואה את אשתו מדברת עם שכיניה ועם קרוביה. או יש לך אדם שפורח זכוב על גבי כוסו והוא נוטלו ושופכו ואינו טעמו זה הוא חלק רע באנשים שנתן עיניו בה לגרשה. ויש לך אדם זכוב שוכן על כוסו והוא נוטלו ומניחו כמות שהוא זה פפוס בן יהודה שנעל את הדלת בפני אשתו. אמרין לית נהיגין הוון אבהתך עבדין כן. יש לך אדם זכוב מת לתוך כוסו והוא נוטלו ומוצצו ושותהו. זה הרשע שהוא רואה את אשתו לבה גם בעבדי' ליבה גם בשפחותיה והוא מוצה עליה לגרשה שנאמר (דברים כד) ויצאה מביתו והלכה והיתה לאיש אחר. הכתוב קראה אחר שאינו בן זוג של ראשון שהוא הוציא את אשתו משום ערוה והלה נכשל בה. אם זכה הוא

לשמים הרי הוא מגרשה. ואם לאו סוף שחיא קוברתו שנאמר (שם) או כי ימות האיש האחרון.
ראוי היה זה למיתה שהאשה הזאת הכנים לתוך ביתו. שמואל אמר

[דף ז' ע"א]

פורשים מן המזנה. ואין פורשין מבתה. ואתיין כיי דמור רבי יוחנן אשת איש שזינתה הוולדות
לבעל מפני שרוב בעילות מן הבעל. כתוב אחד אומר (במדבר ה) לצבות בטן ולנפיל לרך. וכתוב
אחר אומר (שם) וצבתה בטנה ונפלה יריכה וכתוב אחר אומר (שם) בתת יי את ירכך נופלת ואת
בטנך צבה. מקרא אחד מכריע שני מקראות. אמר רבי מנא כאן למעשה וכאן לתנאין. אמר רבי
אבין ואפילו תימר כאן וכאן למעשה כאן וכאן לתנאין. לצבות בטן ולנפיל ירך לבועל. וצבתה
בטנה ונפלה ירכה לאשה. הדעת מכרעת ירך התחילה בעבירה תחלה ואחר כך הבטן לפיכך תלקה
הירך תחלה ואחר כך הבטן ושאר כל הגוף לא פלט. רבי אבא בריה דרבי פפי עבד לה אפטרסה מה
אם מידת הפורענות מעוטה אבר אחד לוקה ושאר כל האיברים מרגישין. מדת הטובה המרובה על
אחת כמה וכמה:

הלכה ח משנה שמשון הלך אחר עיניו לפיכך ניקרו פלשתים את עיניו אבשלום נתנווה בשערו
לפיכך נתלה בשערו לפי שבא על עשר פילגשי אביו לפיכך ניתנו בו עשר לנביות שנאמר (שמואל
ב יח) ויסובו עשרה נערים נושאי כלי יואב ולפי שגנב שלש גניבות לב אביו ולב בית דין ולב ישראל
לפיכך נתקעו בו שלש שבטים שנאמר (שופטים יד) ויקח שלשה שבטים בכפו ויתקעם בלב אבשלום:

גמרא תני ר' אומר לפי שתחלת קלקלתו בעזה לפיכך עונשו בעזה. והכתיב (שופטים יד) וירד
שמשון תמנתה. אמר רבי שמואל בר נחמן דרך נישואין היו. כתוב אחד אומר וירד שמשון
תמנתה. וכתוב אחר אומר (בראשית לח) הנה חמיק עולה תמנתה. רב אמר תמנתה שתי
תימניות היו אחת של יהודה ואחת של שמשון. רבי סימון אמר תמנתה אחת היא ולמה כתב בה
עלייה וירידה. אלא של יהודה על ידי שהיתה לשם שמים. לפיכך כתיב בה עלייה. ושל שמשון על
ידי שלא היתה לשם שמים כתיב בה ירידה. אמר ר' אייבו בר נגרי כגון הדא בית מעין שוירדין בה
מפלסתה ועולין בה מטבריה. כתיב (שופטים יד) ויבואו עד כרמי תמנתה אמר רב שמואל בר רב
יצחק מלמד שהיו אביו ואמו מראין לו כרמי תמנתה זרועים כאלים ואומרים לו בני כשם שכרמיהן
זרועין כלאים. כך בנותיהם זרועות כלאים. (שם) ואביו ואמו לא ידעו כי מ"י הוא כי תואנה הוא
מבקש מפלשתים. אמר רבי לעזר בשבעה מקומות כתיב לא תתחתן בם אמר רבי אבין לאסור

מסכת חלין פרק חמישי

א. אותו ואת בנו נוהג בכלאים וכוי. רבי אליעזר אומר: הכלאים, מן הרחל ומן הגדי - נוהגין בו, ומן הכוי - אין נוהגין בו. השוחט אותו ואת בנו חלין בפנים וקדשים בחוץ, השוחט את הטרפה, וכן השוחט ונמצאת טרפה, רבי מאיר אוסר משום "אותו ואת בנו". ורבי שמעון מתיר משום "אותו ואת בנו". השוחט לרפואה, לאכילת עובדי כוכבים, לאכילת פלבים - אסור משום "אותו ואת בנו". השוחט ונתנבלה בידו, הנוחר, והמעקר, ושחטת עובד כוכבים - מתיר משום "אותו ואת בנו". חרש שוטה וקטן ששחטו, בזמן שאחרים רואין אותו - אסור משום "אותו ואת בנו". אין אחרים רואין אותו - מתיר משום "אותו ואת בנו"; ודברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: בין כך ובין כך לא ישחט, ואם שחט - פטור. הלוקח מבצל הבית, הוא קדם לבצל הבית, שמתחלה לא לקחו אלא על מנת כן. שנים שלקחו פרה, איזה שלקח ראשון - ישחט ראשון, ואם קדם השני ושחט - הרי זה זריז ונשפר. שחטה ואת אמה, אפלו עד חמשה דורות - אינו חייב אלא אחת. שחטה ואת בנה ואת בתה, אפלו עד חמשה דורות - חייב על האחרונה. שחטה, ובא אחר ושחט את בתה - שנים האחרונים חייבין, והאמצעי פטור. שחט את חמשה בניה - חייב משום חמשה לאוין. שחט חמשה בניה ואחר כך שחטה, סומכוס אומר משום רבי מאיר: חייב משום חמשה לאוין. וחכמים אומרים: אין חייב אלא משום לאו אחד בלבד. שחט את בתה ואחר כך שחטה, ואחר כך שחט את אמה, השוחט את

האם - חייב, ואת הבת פטור. שחטה עד שלא חשכה - מתיר לשחוט את בתה בלילה. משחשכה - אסור לשחוט את בתה, כל היום וכל הלילה.

ב. בארבעה פרקים בשנה המוכר בהמה לחברו צריך להודיע: 'אמה מכרתי לשחוט' ו'בתה מכרתי לשחוט'. אלו הן: ערב יום טוב האחרון של חג, והאחרון של פסח, וערב עצרת, וערב ראש השנה, וכדברי רבי יוסי הגלילי אף ערב יום הכפורים בגליל, מפני שהוא יום טוב. אמר רבי יהודה: במה דברים אמורים? בזמן שחל יום הכפורים להיות בשני בשבת, אבל אם חל להיות באחד מכל ימות השבת - אין צריך להודיעו, מפני שזה יכול לשחוט היום הזה, וזה יכול לשחוט למחר.

מסכת חלין פרק שישי

א. פסוי הדם נוהג בכלאים ובכוי. רבי אליעזר אומר: כלאים מן הגדי ומן הרחל - נוהגין בו. מן הכוי - אין נוהגין בו. רבי יוסי אומר: אין שוחטין אותו ביום טוב מפני שספק, ואם שחטו - אין מכסין את דמו. אמר רבי יוסי: ומה אם מילה, שנדאה דוחה את השבת, אין ספקה דוחה את יום טוב, פסוי הדם שאין ודאו דוחה את השבת, דין הוא שלא יהא ספקו דוחה את יום טוב! אמרו לו: שופרות שבגבולין יוכיחו! שאין ודאן דוחה את השבת, וספקן דוחה את יום טוב, הן יוכיחו לכסוי הדם, שאף על פי שאין ודאן דוחה את השבת, שלא יהא ספקו דוחה את יום טוב. השיב רבי אליעזר בנו של רבי אלעזר הקפר: ומה למילה שאין ספקה דוחה את יום טוב,

שאינן נדאָה דוחה את לילי יום טוב, תאמר בכסוי הדם שונדאָה דוחה את לילי יום טוב? הואיל ונדאי דוחה את לילי יום טוב, דין הוא שיהא ספקו דוחה את יום טוב! אמר רבי אבא: זה אחד מן הדברים, שהיה רבי אחיה אומר אין להן תשובה, והשיבו רבי חייא.

ב. השוחט לרפואה, לאכילת עובדי כוכבים, לאכילת פלבים - חייב לכסות. השוחט ונתנבלה בידו, הנוחר, והמעקר - פטור מלכסות. השוחט בשבת וביום הכפורים, אף על פי שמתחייב בנפשו, כיון שחשכה, אם היה הדם קיים - חייב לכסות. השוחט בספינה, כיון שהגיע ליבשה, אם היה הדם קיים - חייב לכסות. אף על פי שאמרו: לא ישחט אדם בספינה, אלא אם כן היה לו עפר מוכן. השוחט וצריך לדם, לא ישחט כדרך ששוחטין, אלא כיצד עושה? או נוחרו או מולקו. השוחט והקדיש את הדם - חייב לכסות, מפני שקדמה מצות כסוי להקדש. השוחט ובלעתו הארץ - פטור מלכסות. כסתו הרוח - חייב לכסות. השוחט דם שעל הספין, ודם שעל הכנפים - חייב לכסות. רבי שמעון בן גמליאל אומר: הואיל ונתכסה דם הזבח - פטור מלכסות. רבי יהודה אומר משום רבן גמליאל: השוחט צריך ברכה לעצמו, שחט ולא כסהו, וראהו אחר - חייב לכסותו אפילו ביום טוב. המכסה את הדם: יכסנו ביד ואל יכסנו ברגל, שאין עושין את המצוה עראי. במה מכסין ובמה אין מכסין? אין מכסין, לא בתבן ולא בקש, ולא בגבבא, לא בעצם, ולא בנוצה, ולא בכנפי יונה, ולא בנסרת של חרשין, ולא בנערת של פשתן, ולא

בגדורות ולא בקצוצות, ולא בקמחין ולא בסלתות. ולא יתן תבן על גבי הדם ויכסה. אבל מכסה בסיד, בגפסים, ובחרסים שכתשם ועשאן עפר. זה הכלל, כל שהוא מין עפר, בולע ומצמיח - מכסין בו. וכל שאינו מצמיח - אין מכסין בו.

מסכת חלין פרק שביעי

א. גיד הנשה נוהג בכלאים ובכוי. נוהג בשתי ירכות: בדרך של ימין ובדרך של שמאל. רבי יהודה אומר: אין נוהג אלא באחת; דעת מברעת שהיא של ימין. זה הכלל: כל שיש לו כף ירך - גיד הנשה נוהג בו. כל שאין בו כף ירך - אין גיד הנשה נוהג בו. נוהג בשליל וחלבו אסור; דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: אין נוהג בשליל וחלבו מפר; דברי רבי אליעזר. וחכמים אומרים: נאמנין עליו ועל החלב. השולח ירך מחתכת לחברו - צריך להפריש ממנה גיד הנשה. שלמה - אין צריך להפריש ממנה גיד הנשה. הלוקח ירך מחתכת מן הטבח - אין צריך להפריש ממנה גיד הנשה. שלמה - צריך להפריש ממנה גיד הנשה. המוכר ירך מחתכת לעובד כוכבים - אין צריך להפריש ממנה גיד הנשה, ובלבד שלא ימכנה לו בפני ישראל, מפני שחוזר ולוקחה הימנו. ומשום שני דברים אמרו אין מוכרין בשר של נבלה ושל טרפות לעובד כוכבים, מפני שחוזר ומאכילן לישראל. דבר אחר: שאין מאכילין את האדם בטעות. ומשום שני דברים אמרו לא יאמר אדם ישראל לעובד כוכבים: 'קח לי בשר משום נבלות ומשום טרפות'. דבר אחר: משום אונסין.

הנפיש עם הפשר", את שאסורו משום "בל תאכל הנפש עם הפשר" - חיבין עליו, יצאת בהמה טמאה שפלה אסורה. האוכל אבר מן החי עובר ב'לא תעשה', חלב מן החי חיבין עליו. חלב מן החי חיב משום שני לאוין - משום חלב ומשום חי. דם מן החי - חיב משום שני לאוין. משום דם ומשום חי, אבר מן החי חיב משום נבלה. דם מן המקדשין חיב משום שני לאוין, משום דם ומשום מקדשין; דברי רבי יהודה. וחכמים אומרים: אין חיב אלא משום לאו אחד בלבד. אליה מן המקדשין חיב משום שני לאוין, משום אליה ומשום מקדשין. חלב מן המקדשין חיב משום שני לאוין, משום חלב ומשום מקדשין. רבי יהודה מחיב שלשה, משום חלב, ומשום מקדשין, ומשום חלב של מקדשין.

מסכת חלין פרק שמיני

א. בשר בחלב נוהג בארץ ובחוץ לארץ, בפני הבית ושלם בפני הבית, בחלין ובמקדשים. הנודר מן הפשר - אסור בכל מין בשר, ומתר בבשר דגים ונגבים. העוף לא עולה ולא נאכל. אמר רבי יוסי: זה מקולי בית שמאי ומחומרי בית הלל. בית שמאי אומרים: עולה ואין נאכל. ובית הלל אומרים: לא עולה ולא נאכל. רבי אלעזר ברבי צדוק אומר: העוף עולה עם הגבינה על השלחן. אפיקולוס אומר: אין נאכל. אחרים אומרים משמו: אף נאכל. במה דברים אמורים? בשלחן שהוא של מאכל, אבל בשלחן שאינו של מאכל - נותן אדם חתיכה בצד זה וגבינה בצד זה. נותן בקפוף ובמחוק, ומפשילן לאחוריו, הרי לא אסרו אלא בשלחן שהוא של מאכל. רבן שמעון בן גמליאל

ב. גיד הנשה מחטט אחריו כל מקום שהוא, ונוטל השמן שלו - הרי זה מתר. רבי יהודה אומר: נוטלו מן השוק של ירך. שני גידים הן: החיצון סמוך לבשר אסור, וחיבין עליו. הפנימי סמוך לעצם - אסור, ואין חיבין עליו. האוכל מגיד הנשה כזית - הרי זה חיב. רבי יהודה פוטר, עד שיאכל משניהם. אכלו ואין בו כזית - הרי זה חיב. רבי יהודה פוטר עד שיהא בו כזית. אכל שני גידים משתי ירכות, משתי בהמות - סופג שמונים. רבי יהודה אומר: אינו סופג אלא ארבעים.

ג. ירך שפשלה בגיד הנשה שלה, אם בשלה בנותן טעם - הרי זו אסורה. כיצד משערין אתה? כבשר בלפת. נתפשלה עם הגידים - הרי זה בנותן טעם. רבי יוחנן בן ברוקה אומר: אין בגיד בנותן טעם. חתיכה אסורה שנתערבה בחתיכות, אפלו הן אלה - כלן אסורות. הרטב - בנותן טעם. נמוחה - הרי זה בנותן טעם.

ד. נוהג בטהורה ואין נוהג בטמאה. רבי יהודה אומר: אף בטמאה, מפני שאסורין קדם למתן תורה. אמרו לו לרבי יהודה: אינו אומר "על פן לא יאכלו בני יעקב ראובן ושמעון את גיד הנשה", אלא "בני ישראל" - אלו שעומדין לפני הר סיני. אלא למה כתבו שם? להודיע במה נאסר אבר מן החי! נוהג בבהמה טמאה כטהורה, מפני שאסורו נוהג בבני נח כישׂראל, וחיב עליו משום אבר מן החי, ומשום בהמה טמאה; דברי רבי יהודה ורבי אליעזר. וחכמים אומרים: אינו חיב אלא משום אבר מן החי בלבד, שנאמר (דברים יב, כג): "לא תאכל

אומר: אף שלחן של מאכל. שנים שנכנסו לפנדק, זה בא מן הצפון וזה בא מן הדרום, זה אוכל בחתיכתו, וזה אוכל בגבינתו, ואין חוששין, הרי לא אסרו אלא בזמן שכלו תפיסה אחת.

ב. טפת חלב שנפלה על החתיכה, רבי יהודה אומר: אם יש בנותן טעם באותה חתיכה. וחכמים אומרים: באותו הקדרה. אמר רבי: נראין דברי רבי יהודה בזמן שלא נער ולא כסה, ודברי חכמים בזמן שנער וכסה. חם לתוף חם וצונן לתוף חם - אסור. חם לתוף צונן - מדיחו ואוכלו. כחל של מניקה - קורעו ומוציא את חלביו. לא קרעו - אין עובר עליו. הלב - קורע ומוציא את דמו. אם בשלו - קורעו לאחר בשולו.

ג. כחל שבשלו בחלביו - מתר. קבה שבשלה - חיב. המבשל בשר בחלב - הרי זה חיב. כמה יבשלה ויהא חיב? כחצי זית בשר וכחצי זית חלב, כדי שיהיה זה בכזית. כשם שחיב על בשולו - כך חיב על אכילתו. כמה יאכל ויהא חיב? כדי שיהא נאכל משום בשול. המבשל במי חלב - פטור. בחלב זכר - פטור. דם שבשל בחלב - פטור. העצמות, והגידים, והקרניים, והטלפים, שבשולן בחלב - פטור. הפגול והנותר והטמא שבשולן בחלב - חיב עליהן משום פגול נותר וטמא. בשר בהמה טהורה בחלב בהמה טהורה - אסור ברפואה ובהנאה. רבי שמעון מתיר בהנאה. בשר בהמה טהורה בחלב חיה טמאה. בשר חיה ועופות טהורין בחלב בהמה טמאה. רבי עקיבא פוטר על בשולו, שנאמר "גדי גדי" שלש פעמים.

ד. קבה של עובד כוכבים של נבלה - הרי זו אסורה. חזרו לומר: מעמידין בקיבת עובד כוכבים ובקיבת נבלה ואין חוששין. רבי יהודה אומר: כשרה שינקה מן הטרפה - קיבתה אסורה. וטרפה שינקה מן הכשרה - קיבתה מתרת, מפני שפגוס במעייה חלב.

ה. חמר בחלב מבדס, ובדס מבחלב, שהחלב נוהג בחי, וקרב על גבי האישים, ומועלין בו, וחיבין עליו משום פגול ונותר וטמא, מה שאין כן בדס. חמר בדס, שהדס מתיר מכשיר ומפגל, מה שאין כן בחלב.

ו. רבי יהודה אומר: האלל שפגוסו ייש בו פזית - הרי זה חיב. עור פרסות בהמה דקה - הרי הוא כבשרה. וכלן שעבדו, או שהלך בהן כדי עבודה - טהורין משום עור, וטמאין משום בשר, חוץ מעור האדם מפני שמטמאתו לעולם, מכאן אמרו: לגיון עובר ממקום למקום - המאחיל עליו טמא. אין לך לגיון שאין בו קרקפלין. וכלן שנמלחו - הרי אלו כעבודין. רבי יהודה אומר: הלטאה אין לה עור. רבי יוחנן בן נורי אומר: שמונה שרצים יש להן עורות: הצדן, והורגן, והחובל בהן, והעושה בהן חבורה - הרי זה חיב. וחכמים אומרים: אין עור אלא מה שמנו חכמים. המפשיט בבהמה ובחיה ובטמאה, ובדקה ובגסה - לשטח כדי אחיזה. וכמה הוא כדי אחיזה? מלא טפח כפול. המפשיט כשעור הזה, הנוגע במפשט - טהור. בעור של צנאר - טמא. רבי יוחנן בן נורי אומר: הנוגע בעור של צנאר - טהור, שאינו אלא נותקו. רבי דוסתאי בן יהודה אומר משום רבי שמעון: המפשיט בשרצים - כלו חבור

אחד הוא. רבי יהודה אומר: עור שיש לו פזית בשר, הנוגע בעור שפנגד הבשר, מאחריו - טמא. ביצת השרץ: מרקמת - טהורה. וכמה היא ריקומה? כדי שיראה שרץ מתוכה. נקבה כל שהוא - טמאה. וכמה היא הנקב? מלא שערה. האבר והבשר המדלדלין, בבהמה - מטמאין טמאת אוכלין. רבי שמעון אומר: אין מטמאין טמאת אוכלין.

מסכת חלין פרק תשיעי

א. הזרוע והלחיים והקבה, נוהגין בכלאים ובכזי. רבי אליעזר אומר: הכלאים מן הרחל ומן הגדי - נוהגין בו. מן הכזי - המוציא מחברו עליו הראיה. השוחט לרפואה, לאכילת עובד כוכבים, ולאכילת כלבים - חייב במתנות. השוחט ונתנבלה בידו, הנוחר והמעקר, ושחיטת עובד כוכבים - פטור מן המתנות. כהן ועובד כוכבים שמכרו בהמתן לישראל לשחוט - חייב במתנות. נשחטה ברשותן ואחר כך מכרוה לו - פטור מן המתנות. ישראל שמכר בהמתו לכהן לשחוט - פטור מן המתנות. נשחטה ברשותו ואחר כך מכרה לו - חייב במתנות.

ב. כהן - פטור. והמשתתף עם הכהן - פטור. עובד כוכבים - פטור. המשתתף עם עובד כוכבים - פטור. המשתתף עם הכהן צריך לרשם, עם עובד כוכבים - אינו צריך לרשם. ופסולי המקדשין - אין צריך לרשם. אמר לו כהן: כלה שלך והיד שלי, אפלו אחד ממאה ביד - פטור מן הזרוע. כלה שלך והראש שלי, אפלו אחד ממאה - פטור מן הלחי. כלה שלך ובני מעים שלי, אפלו אחד ממאה מבני מעים - פטור מן הקבה. מקום שנהגו

להפשיט את הראש - אינו רשאי להפשיט את הלחי. למלוג את העגלים - אינו רשאי למלוג את הזרוע. ואם יש כהן - נותנן לכהן. ואם לאו - מעלה אותן דמים. מכר לו יד פמות שהיא, וראש פמות שהוא, ובני מעים פמות שהן - נותנן לכהן ואין מנפה לו מן הטבח את הדמים. לקח הימנו במשקל - נותנן לכהן ומנפה מן הטבח את הדמים. מתנות אין בהם משום קדשה, אפלו מוכרן לעובד כוכבים, אפלו נותנן לפני כלבו - אין בהן אלא מצות כהנה בלבד. המשלח בשר לחברו, והיו בו מתנות, אין חוששין שמא מתנות כהנה הן.

ג. אי זה הוא הזרוע? נוטלו מבית הפרק, וכל הפרק עמו, בזרוע של מקדשין, בזרוע של גבולין. איזה הוא לחי? נוטלו מבית השחיטה וכל בית השחיטה עמה. קבה כמשמעו, חלב שעל הקבה - נותנו לכהן. אמר רבי יהודה: נהגו כהנים עין יפה, שיהיו נותנין אותו לבעלים. זרוע - זה זרוע של ימין! אתה אומר זזה זרוע של ימין, או אינו אלא שמאל? הרי אתה דן: הואיל ושוק מתנה לכהן, וזרוע מתנה לכהן, מה שוק אינו נוהג אלא בימין, אף זרוע לא ינהג אלא בימין. שוק - מארפוכה ולמטה; דברי רבי יהודה. וחקמים אומרים: מארפוכה ולמעלה. איזה הוא חזה? כל שרואה את הארץ, מלמעלה - ועד שמגיע לצנאר. מלמטה - עד שמגיע לפרס. חותכו ונוטלו מבין שתי דפנות מכן ומכן. ואיזהו אליה? חותף ויורד עד שמגיע לעצה. נכנס לפניו מן העצה, עד שמגיע לפרק, חותף ונוטל את כלה. ואלו הן אמורין: שתי כליות ויותרת הכבד ואלה. ואלו הן

החלבים: החלב המכסה את הקרב - זה הוא חלב החופה את הפרס. ואת כל החלב אשר על הקרב" (ויקרא ג, ג) - זה חלב שעל הדקין; דברי רבי עקיבא. רבי ישמעאל אומר: חלב שעל הקבה. ויחכמים לא הודו לו. שעל הכסלים, שבין פקוקרות - שהוא מחטט אחריו כל מקום שהוא ונוטל; דברי רבי יוסי הגלילי. רבי ישמעאל אומר: חלב שעל הקבה תותב קרום נקלה. רבי עקיבא אומר: קרום ונקלה - אסורין. רבי יהודה אומר: קרום שעל הכליא - אסור, וחיבים עליו. גידים שבפילות ובמקדשין - אסורין, ואין חיבין עליהן.

מסכת חלין פרק עשירי

י. ראשית הגז נוהג בטרפה, ואינו נוהג במתה, ונוהג בפלאים ובכוי. רבי אליעזר אומר: בכלאים - מן הרחל ומן הגדי נוהג בו. מן הכוי - אין נוהגין בו. כהן ועובד כוכבים שנתנו בהמתן לישראל - פטור מראשית הגז. זה חמר בלחיים ובקבה מראשית הגז. כל הקדשים שקדם מומן קבוע להקדשן, ונפדו - חיבין בראשית הגז. אבל אם קדם הקדשן את מומן או מום עובר להקדשן, לאחר מכאן נולד להן מום ונפדו - פטורין מראשית הגז. הגוזז עזיו - פטור מראשית הגז. השוטף רחליו - חיב בראשית הגז. הלוקח מבעל הבית - חיב. ורבי אלעאי פוטר. השתפין - חיבין. רבי עקיבא פוטר. רבי אלעאי אומר: אין ראשית אלא שיש אחריה אחרית. "גז צאנך" - ארבע. "תתן לו" - חמש. חמש רחלות גוזזות מנה, מנה ופרס שהן שבעים וחמשה סלעים - חיבות בראשית הגז; דברי רבי דוסא. ויחכמים אומרים: חמש רחלות גוזזות כל

שהן. כמה נותן לו? משקל חמש סלעים ביהודה שהן עשרה סלעים בגליל. מלבן ולא צואי, ולא שילבננו ויתננו לו, אלא נותן לצמר צואי, כדי שילבננו, ויעמד בידו משקל חמשה סלעים ביהודה, שהן עשרה סלעים בגליל, שנאמר: "תתן לו" - שיהא בו כדי מתנה. היו לו שתי צאן, גוזז ומניח, גוזז ומניח, אף על פי שעתיד להוסיף עליהן - אין מצטרפות. היו לו חמש גוזז ומניח, אפלו שתיים ושלש שנים - הרי אלו מצטרפות. צבען טואן ומכרן - אין מצטרפות. רבי שמעון בן יהודה אומר משום רבי שמעון: צבען - הרי אלו מצטרפות. המפריש גז צאנו ואבד - חיב באחריות. ראשית הגז - מצותה בתחלה. אם נתן, בין בתחלה בין באמצע ובין בסוף - יצא. כמה שעורה? אחד מששים בתרומה. הלוקח גז צאנו של חברו, ולא הפריש הימנו ראשית הגז - הלוקח פטור. חמר בזרוע ובלחיים ובקבה מבראשית הגז. אנזין ותרגולין ויונין הרדסיות שמרדו, או שקננו בפרדס - חיבין בשלות.

ב. זכר - פטור מלשלח. קורא זכר; רבי אליעזר מחיב ויחכמים פוטרין. עוף טמא - פטור מלשלח. עוף טהור רובץ על ביצי עוף שאינו מינו - פטור מלשלח. היתה עומדת ביניהן - פטור מלשלח. היתה יושבת על גביהן - חיב לשלח. היתה מעופפת, בזמן שכנפיה נוגעות בהן - חיב לשלח. אין כנפיה נוגעות בהן - פטור מלשלח. אם אפרוחים - הטרפה פטורה מלשלח. ביצים - פטור מלשלח. אפרוחים שפרחו ואין צריכין לאמן - פטור מלשלח. נטל את האם ולא הספיק לטול את הבנים עד שמתו, או עד שנעשו

טַרְפָּה - פֶּטוּר מִלְשָׁלַח. נָטַל אֶת הָאֵם וְאַחֵר כִּף נָטַל אֶת הַבָּנִים - חֵיב לְשַׁלַּח. נָטַל אֶת הַבָּנִים וְאַחֵר כִּף נָטַל אֶת הָאֵם - פֶּטוּר מִלְשָׁלַח. אֶחָד נֹטֵל אֶת הָאֵם וְאַחֵד נֹטֵל אֶת הַבָּנִים - הַנּוֹטֵל אֶת הָאֵם חֵיב. הַמוֹצִיא קֶן בַּבּוֹרוֹת בְּשִׁיחִין וּבְמַעְרוֹת - מִתְּרוֹת מִשּׁוּם גָּזַל וְחֵיבוֹת בְּשָׁלוּחַ. וְאִם מִקְשָׁרוֹת - אֲסוּרוֹת מִשּׁוּם גָּזַל וּפְטוּרוֹת מִן הַשָּׁלוּחַ. יוֹנִי שׁוֹכֵף יוֹנֵי עֲלִיָּה - חֵיבוֹת בְּשָׁלוּחַ, וְאֲסוּרוֹת מִשּׁוּם גָּזַל מִפְּנֵי דִרְכֵי שָׁלוֹם.

ג. הַמוֹצֵא קֶן - לֹא יִטְהַר בָּהּ אֶת הַמַּצְרַע, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְלִקַּח". הַנּוֹטֵל אִם מֵעַל הַבָּנִים; רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לֹקֵה וְאִינוֹ מְשַׁלַּח. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים: מְשַׁלַּח וְאִינוֹ לֹקֵה. זֶה הַפֶּלֶל, כָּל מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה שֵׁשׁ בָּהֶם קוֹם עֲשֶׂה - אֵין חֵיבִין עֲלֵיהֶם. לֹא יִטּוֹל אָדָם אִם מֵעַל הַבָּנִים, וְאִפְלוּ לִטְהַר בָּהּ אֶת הַמַּצְרַע, מִפְּנֵי שֶׁנֶּעֱבְדָהּ בָּהּ עֲבָרָה; רַבִּי יַעֲקֹב אוֹמֵר: אֵין לָךְ מִצְוָה בַּתּוֹרָה שֶׁאֵין מִתֵּן שְׂכָרָה בְּצִדָּהּ, וְתַחֲתֵי הַמַּתִּים כְּתוּבָה בָּהּ, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים כב, ז): "שִׁלַּח תִּשְׁלַח אֶת הָאֵם" וְגו'. עֲלֶיהָ זֶה לְרֹאשׁ הָאֵילָן וְנִפְל וְנִמַּת, אוֹ לְרֹאשׁ הַבִּנְיָן וְנִפְל וְנִמַּת, הֵיכָן טוֹבוֹ שֶׁל זֶה? אָמור מַעֲתָה: "לִמְעַן יִיטֵב לָךְ" - בְּעוֹלָם הַטּוֹב! "וְהֶאֱרַכְתָּ יָמִים" - בְּעוֹלָם אֲרוּךְ!

מסכת בכורות פֶּרֶק ראשון

א. הַלּוֹקֵחַ עֶבֶר חֲמוּרוֹ שֶׁל עוֹבֵד כּוֹכָבִים, וְהַמוֹכֵר לוֹ, אֵף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ רֹשָׁאִי, וְהַמְשַׁתְּתֵף לוֹ, הַנּוֹתֵן לוֹ בְּשִׁתְּפוּת, וְהַמְקַבֵּל הֵימָנוּ, וְהַנּוֹתֵן לוֹ בְּקַבְּלָהּ - פֶּטוּר מִן הַבְּכוּרָה, שֶׁנֶּאֱמַר (בְּמִדְבָּר ג, יג): "בִּישְׂרָאֵל" - וְלֹא בְּאַחֵרִים. וְכֵן אֵתָּה אוֹמֵר בַּכֹּהֲנִים וּבַלְוִיִּם, מִפְּנֵי שֶׁהַכֹּהֲנִים

וְהַלְוִיִּם חֵיבִין בְּבָכוֹר בְּהֵמָה טְהוֹרָה, יָכוֹל יְהוּ חֵיבִין בְּבָכוֹר בְּהֵמָה טְמֵאָה? תִּלְמוּד לֹמַר (שָׁם ח, יז): "בְּאָדָם וּבְבִהֵמָה" - אֶת שֵׁשׁ לָךְ בּוֹ בְּאָדָם, יֵשׁ לָךְ בּוֹ בְּבִהֵמָה, אֶת שְׁאִין לָךְ בּוֹ בְּאָדָם - אֵין לָךְ בּוֹ בְּבִהֵמָה, יִצְאוּ לָוִים מִבְּכוֹר בְּהֵמָה טְמֵאָה, אֲכָל אֵין נֹתֵנִין פְּדִיּוֹן הַבֵּן וּפְדִיּוֹן פֶּטֶר חֲמוּר, אֲלֵא לַכֹּהֲנִים בְּלֶבֶד.

ב. בְּכָל בְּהֵמָה טְמֵאָה אֵין לָךְ שְׁחֵיב בְּבָכוּרָה אֲלֵא חֲמוּר בְּלֶבֶד. בְּכָל חֵיָה אֵין לָךְ שְׁאָסוּר מִשּׁוּם מַחִיר אֲלֵא כָּלֵב בְּלֶבֶד. הִיָּה רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: כָּל הַמְקִיִּם מִצְוֹת פֶּטֶר חֲמוּר - מַעֲלִין עָלָיו כְּאֵלוֹ קִיִּם מִצְוֹת בְּהֵמָה טְמֵאָה כְּלָהּ, וְכָל הַמְכַּטֵּל מִצְוֹת פֶּטֶר חֲמוּר מַעֲלִין עָלָיו כְּאֵלוֹ בְּטֵל מִצְוֹת בְּהֵמָה טְמֵאָה כְּלָהּ. רַבִּי יוֹסִי הַגִּילְיָנִי אוֹמֵר: הָרִי הוּא אוֹמֵר (בְּמִדְבָּר יח, יז): "אֵף בְּכוֹר שׁוֹר אוֹ בְּכוֹר כֶּשֶׁב אוֹ בְּכוֹר עֶז לֹא תִפְדֶּה קֹדֶשׁ הֵם". "בְּכוֹר שׁוֹר" - עַד שִׁיָּהָ הַיּוֹלֵד וְהַנּוֹלָד שׁוֹר. בְּכוֹר כֶּשֶׁב - עַד שִׁיָּהָ הַיּוֹלֵד וְהַנּוֹלָד כֶּשֶׁב. בְּכוֹר עֶז - עַד שִׁיָּהָ הַיּוֹלֵד וְהַנּוֹלָד עֶז. וְאִם יֵשׁ בּוֹ מִקְצֵת סִימָנִים דּוּמּוֹת לְאִמּוֹ - חֵיב בְּבָכוּרָה.

ג. בְּהֵמָה טְהוֹרָה שִׁילְדָה מִן בְּהֵמָה טְמֵאָה - מִתֵּר בְּאֲכִילָהּ. וְאִם יֵשׁ בּוֹ מִקְצֵת סִימָנִין - חֵיב בְּבָכוּרָה. וְטְמֵאָה שִׁילְדָה בְּהֵמָה טְהוֹרָה - אָסוּר בְּאֲכִילָהּ, שֶׁהַיּוֹצֵא מִן הַטְּמֵא - טְמֵא. וְהַיּוֹצֵא מִן הַטְּהוֹר - טְהוֹר.

ד. דָּג טְמֵא שֶׁפָּלַע דָּג טְהוֹר - מִתֵּר בְּאֲכִילָהּ. וְטְהוֹר שֶׁפָּלַע דָּג - טְמֵא אָסוּר בְּאֲכִילָהּ, לְפִי שֶׁאֵין גְּדוּלָּיו.

ה. מִפְּנֵי מָה אָמְרוּ דְּבַשׁ דְּבוּרִים מִתֵּר? שֶׁאֵין מוֹצִיאֹת אוֹתוֹ, אֲלֵא מְכַנִּיסוֹת

אותו. דבש הזיזין - אסור, שאינו אלא ירר. רבי שמעון אומר: מה תלמוד לומר "גמל, גמל" שתי פעמים? לרבות את הגמל הנולד מן הפרה, כנולד מן הגמלה, ואם ראשה ורבה דומה לאמו - מתר באכילה. וחכמים אומרים: היוצא מן הטמא - טמא, והיוצא מן הטהור - טהור, שאין בהמה טמאה יולדת מן הטהורה, ולא טהורה יולדת מן הטמאה, ולא גסה מדקה, ולא דקה מגסה, ולא אדם מכלן, ולא כלן מאדם, אף על פי שאמרו: בהמה טהורה דקה - יולדת לחמשה חדשים, בהמה טהורה גסה - לתשעה חדשים, בהמה טמאה גסה - לשנים עשר חדש, הפלג - לחמשים יום, חתול - לחמשים ושלשים יום, חזיר - לששים יום, שועל וכל שרצים - לששה חדשים. הזאב, והארי, והדב, והנמר, והפרדלס, והפיל, והקוף, והקפוד - לשלש שנים, והנחש - לשבע שנים. הדולפינין - מולדין ומגדלין כאדם. דג טמא - משריץ, דג טהור - מטיל ביצים. קרבי דגים ועפר - אין גאכלין אלא מן הממחה. העוף - נאכל במסרתו, נאמן ציד לומר: 'עוף זה טהור'.

ו. פרה שילדה מין שה - אין פודין בו פטר חמור, שכל מקום שנאמר "שה" תופס כבשים ועזים גדולים וקטנים, זכרים ונקבות תמימים ובעלי מומין, פודה בו שונה ומשלש, ומביאו בנדר ונדבה לחטאתו ולאשמו, וחייב בבכורה ובמתנות. רבי אלעזר אומר: הפלאים מן הרחל, ומן הגדי - פודין בו. מן החיה - אין פודין בו. כשם שאין פודין בשחוטא - כך אין פודין בפטר חמור שמת. פטר חמור - מצנתו לקימו שלשים יום, מכאן

ואילך, או פודו, או עורפו. מכמה לא יפחות? רבי יוסי בן רבי יהודה אומר: לא יפחות משנה שקל. איזה הוא פדיון פטר חמור? הנכנס לדיר להתעשר, ישראל שהיו לו ספקות, ועמד ופדאן. וכן כהן שירש את אביו ואת אמו ישראל, או שנתן לו במתנה פטר חמור לפדותו. איזה הוא פדיון פטר חמור? הנכנס לדיר להתעשר, הרי שיש לו פטר חמור - אין לו לפדותו. אמר לו כהן: 'תגהו לי ואני פודה אותו' - הרי זה לא יתגהו לו, אלא אם כן יודע שהוא פודה אותו. עורפו בקופץ מאחריו וקוברו, ואסור בהנאה. לא ימיתנו לא במקל ולא בקנה, ולא ינעול דלת בפניו בשביל שימות, ואם עשה כן - הרי זה יצא. בחייו - אסור בגזה ובעבודה. ורבי שמעון מתיר, ובכור אדם - מתר בכלן. חמורה שלא בפרה וילדה שני זכרים - נותן טלה אחד לכהן, זכר ונקבה - מפריש טלה והוא לעצמו. חמור וטלה שהיו בכורו, וילדו שני זכרים - נותן שני טלאים לכהן. זכר ונקבה או שני זכרים ונקבה - נותן טלה אחד לכהן. שתי נקבות וזכר, או שני זכרים ושתי נקבות, ואין יודע - אין כאן לכהן כלום, אלא מפריש טלה אחד, ופודה בו כל אחד ואחד לעצמו.

וְהָיָה כִּי-תָבֹא אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר יִ-הְיֶה וְהָיָה אֲרֵי תִיעוּל לְאַרְעָא דִּינִי אֱלֹהֶיךָ יִהְיֶה לָךְ אַחְסָנָא
אֶל-לִהְיֶיךָ נָתַן לָךְ נַחֲלָה וִירֻשָּׁתָהּ וְיִשְׁכַּבְתָּ בָּהּ: וּמִיָּרֵמָה וְתַמִּיב בָּהּ:

וְהָיָה כִּי תָבֹא וְגוֹמֵר וִירֻשָּׁתָהּ וְיִשְׁכַּבְתָּ בָּהּ – מִגִּיד שְׁלֹא נִתְחַיְבוּ בְּבְכּוֹרִים עַד שֶׁכָּבְשׁוּ אֶת הָאָרֶץ וַחֲלָקוּהָ.

וְלִקְחָתָּ מֵרֵאשִׁית | כָּל-פְּרִי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר תִּבְיֵא
מֵאֲרָצְךָ אֲשֶׁר יִ-הְיֶה אֶל-לִהְיֶיךָ נָתַן לָךְ וְשָׂמָתָּ בְּטָנָא
וְהִלַּכְתָּ אֶל-הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יִ-הְיֶה אֶל-לִהְיֶיךָ
לִשְׁכֹּן שָׁמוֹ שָׁם:

מֵרֵאשִׁית – וְלֹא כָּל רֵאשִׁית, שְׁאִין כָּל הַפְּרוֹת חֲיָבִין בְּבְכּוֹרִים אֲלֵא שְׂבַעַת הַמִּינִין בִּלְבַד. נֹאמֵר כָּאן אָרֶץ, וְנֹאמֵר לִהְיוֹן "אָרֶץ חֹטֶה וְשֹׁעֲרָה"
וְגוֹמֵר; מֵה לִּהְיוֹן מִשְׁבַּעַת הַמִּינִים שְׁנֹשְׁתַּבְּחָה בָּהֶן אָרֶץ יִשְׂרָאֵל, אֲפִי כָּאן שְׂבַח אָרֶץ יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵן שְׂבַעַת הַמִּינִין. "זֵית שָׁמֶן", זֵית אֲגוּרִי, שֶׁשְׁמֵנוֹ
אֲגוּר בְּתוֹכוֹ; "וּדְבָשׁ", הוּא דְבַשׁ תְּמָרִים. מֵרֵאשִׁית – אֲדָם יוֹרֵד לְתוֹךְ שְׂדֵהוּ וְרוֹאֶה תֵּאנָה שְׂבַבְכָּהּ, כּוֹרֵךְ עָלֶיהָ גָּמִי לְסִימָן וְאוֹמֵר: הֲרִי זֶה
בְּכּוֹרִים.

וּבָאתָ אֶל-הַפֶּה אֲשֶׁר יִהְיֶה בֵּינֵיהֶם הַהֵם וְאִמְרָתָּ
אֵלָיו הִגְדַּמְתִּי הַיּוֹם לִי-הִנֵּה אֶל-לִהְיֶיךָ כִּי-בָאתִי אֶל-
הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יִ-הְיֶה לְאַבְתִּינוּ לְתֵת לָנוּ:

אֲשֶׁר יִהְיֶה בֵּינֵיהֶם הַהֵם – אִין לָךְ אֲלֵא פֶהן שְׂבַבְכָּהּ, כְּמוֹ שֶׁהוּא. וְאִמְרָתָּ אֵלָיו – שְׁאִינָךְ כְּפוּי טוֹבָה. הִגְדַּמְתִּי הַיּוֹם – פַּעַם אַחַת בְּשָׁנָה וְלֹא
שְׁתֵּי פַעַמִּים.

וְלִקַּח הַפֶּהן הַטָּנָא מִיָּדָךְ וְהִנִּיחוֹ לַפְּנֵי מִזְבַּח יִ-הְיֶה
אֶל-לִהְיֶיךָ:

וְלִקַּח הַפֶּהן הַטָּנָא מִיָּדָךְ – לְהִנִּיף אוֹתוֹ; פֶּהן מִנִּים יָדוֹ תַּחַת יָד הַבְּעָלִים וּמִנִּיף.

וְעָנִיתָ וְאִמְרָתָּ לַפְּנֵי | יִ-הְיֶה אֶל-לִהְיֶיךָ אֲרָמִי אֲבָד
אֲבִי וַיֵּרֶד מִצְרָיִמָה וַיַּגֵּר שָׁם בְּמִתִּי מַעֲט וַיְהִי-שָׁם
לְגוֹי גָּדוֹל עַצּוֹם וָרַב:

וְעָנִיתָ – לְשׁוֹן הִרְמַת קוֹל. אֲרָמִי אֲבָד אֲבִי – מִזְכִּיר חֲסִדֵי הַמָּקוֹם; אֲרָמִי אֲבָד אֲבִי, לָכֵן בִּקֵּשׁ לַעֲקֹר אֶת הַכָּל כְּשֶׁרָדַף אַחֵר יַעֲקֹב, וּבִשְׁבִיל
שֶׁחָשַׁב לַעֲשׂוֹת, חָשַׁב לוֹ הַמָּקוֹם כְּאֵלוֹ עֲשֵׂה, שְׂבָאמוֹת הַעוֹלָם חוֹשֵׁב לָהֶם הַקְדוּשׁ כְּרוּךְ הוּא מְחַשְׁבָּה כְּמַעֲשֵׂה. וַיֵּרֶד מִצְרָיִמָה – וַעֲזַר אֲחֵרִים
כָּאוֹ עָלֵינוּ לְכַלּוֹתֵנוּ, שְׁאֲחֵרֵי זֹאת יָרַד יַעֲקֹב לְמִצְרַיִם. בְּמִתִּי מַעֲט – בְּשִׁבְעִים נֶפֶשׁ.

וַיַּרְעוּ אֶתְנוּ הַמִּצְרַיִם וַיַּעֲנוּנוּ וַיִּתְּנוּ עָלֵינוּ עֲבָדָה
קָשָׁה:

וַנַּעֲלֵק אֶל-יִ-הְיֶה אֶל-לִהְיֶיךָ אֲבָתִינוּ וַיִּשְׁמַע יִ-הְיֶה
אֶת-קִלְנוּ וַיַּרְא אֶת-עָנִינוּ וְאֶת-עַמְלָנוּ וְאֶת-לַחֲצָנוּ:

וַיּוֹצֵאנוּ יִ-הְיֶה מִמִּצְרַיִם בְּיַד חֲזָקָה וּבְזֹרַע נְטוּיָה
וּבְמָרָא גָּדֹל וּבְאִתּוֹת וּבְמִפְתִּים:

וַיִּבְאֵנוּ אֶל-הַמָּקוֹם הַזֶּה וַיִּתֵּן-לָנוּ אֶת-הָאָרֶץ הַזֹּאת
אָרֶץ זָבַת חֶלֶב וְדָבָשׁ:

אֵל הַמָּקוֹם הַזֶּה – זֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. וַיִּתֵּן לָנוּ אֶת הָאָרֶץ – כְּמַשְׁמַעוֹ.

וַעֲתָה הִנֵּה הַבָּאתִי אֶת-רֵאשִׁית פְּרִי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר-
נָתַתָּה לִי יִ-הְיֶה וְהִנַּחְתָּו לַפְּנֵי יִ-הְיֶה אֶל-לִהְיֶיךָ
וְהִשְׁתַּחֲוִיתָ לַפְּנֵי יִ-הְיֶה אֶל-לִהְיֶיךָ:

וְהִנַּחְתָּו – מִגִּיד שְׁנוּטָלוֹ אַחֵר הַנֶּפֶת הַפֶּהן, וְאוֹחֲזוֹ בְּיָדוֹ כְּשֶׁהוּא קוֹרֵא, וְחוֹזֵר וּמִנִּיף.

ושמחת בכל הטוב אשר נתן לך י-הוה א-להיך ותחדי בכל טבתא דיהב לך יי אלהיך ולאנש ביתך אתה ולביתך אתה וסלוי והגר אשר בקרבך:
וליואה וגיורא דבינך:

ושמחת בכל הטוב – מכאן אמרו: אין קורין מקרא בפורים אלא בזמן שמחה, מעצרת ועד הסג, שאדם מלקט תבואתו ופרותיו ונינו ושמו; אבל מהסג ואילך, מביא ואינו קורא. **אתה וסלוי** – אף סלוי סובב בבכורים אם נטעו בתוך עריהם. **והגר אשר בקרבך** – מביא ואינו קורא, שאינו יכול לומר "לאבותינו".

פרשת ודוי מעשרות

שני

כי תכלה לעשר את כל מעשר תבואתך בשנה השלישית
השלישית שנת המעשר ונתתה ללוי לגר ליתום ולא למנה ואכלו בשעריך ושבעו:
ארי תשיצי לעשרא ית כל מעשר עללתך בשתא תליתיתא שנת מעשרא ותתין לליואה לגיורא ליתמא ולא רמלתא ויכליו בקרנך וישבעו:

כי תכלה לעשר את כל מעשר תבואתך בשנה השלישית – כשתגמר להפריש מעשרות של שנה השלישית. קבע זמן הבעור והודוי בערב הפסח של שנה הרביעית, שנאמר: "מקצה שלש שנים תוציא" וגומר. נאמר כאן "משך", ונאמר להלן: "משך שבע שנים", לענן הקהל; מה להלן רגל, אף כאן רגל. אי מה להלן חג הסוכות, אף כאן חג הסוכות? תלמוד לומר: **כי תכלה לעשר מעשרות של שנה השלישית**; רגל שהמעשרות כלין בו, וזהו פסח, שהרבה אילנות יש שגולקטין אחר הסוכות. נמצאו מעשרות של שלישית כלין בפסח של רביעית; וכל מי ששהה מעשרותיו, הצריכו הכתוב לבערו מן הבית. **שנת המעשר** – שנה שאין נוהג בה אלא מעשר אחד משני מעשרות שנהגו בשתי שנים שלפניה. ששנה ראשונה ושנה של שמטה – נוהג בהן מעשר ראשון, כמו שנאמר: "כי תקחו מאת בני ישראל את המעשר"; ומעשר שני, שנאמר: "ואכלת לפני ה' א-להיך מעשר דגנך תירושך ויצהרך"; הרי שתי מעשרות. ובה ולמדך כאן בשנה השלישית, שאין נוהג מאותן שתי מעשרות אלא האחד; ואיזה? זה מעשר ראשון. ומת מעשר שני יתן מעשר עני, שנאמר כאן: **ונתתה ללוי את אשר לו**, הרי מעשר ראשון; לגר ליתום ולא למנה, זה מעשר עני. **ואכלו בשעריך ושבעו** – תן להם כדי שבעו. מכאן אמרו: אין פוסחין לעני בגרן פחות מחצי קב חטים וכולה.

ואמרתי לפני י-הוה א-להיך בערתי הקדש מן הבית וגם נתתיו ללוי ולגר ליתום ולא למנה בכל מצותך אשר צויתני לא-עברתי ממצותיך ולא שכחתי:
ותימר קדם יי אלהיך פליתי קודש מעשרא מן ביתא ואף יהבתי לליואה ולגיורא ליתמא ולא רמלתא בכל תפקידתך דפקידתני לא עברית מפקודך ולא אתנשיתי:

ואמרתי לפני ה' א-להיך – התנדב שנתת מעשרותיך. **בערתי הקדש מן הבית** – זה מעשר שני ונטע רבעי. ולמדך שאם שקה מעשרותיו של שתי שנים ולא העלם לירושלים, שצריך להעלותם עכשו. וגם נתתיו ללוי – זה מעשר ראשון. וגם – לרבות תרומה ובכורים. לגר ליתום ולא למנה – זה מעשר עני. **בכל מצותך** – נתיים פסדך, ולא הקדמתי תרומה לבכורים, ולא מעשר לתרומה, ולא שני לראשון. שהתרומה קרויה "ראשית", שהיא ראשונה משנעשה דגן; וכתוב: "מלאתה ודמעה לא תאחר", לא תשנה את הסדר. **לא עברתי ממצותיך** – לא הפרשתי ממין על שאינו מינו, ומן הקדש על הישן, ולא שכחתי – מלכרכך על הפרשת מעשרות.

לא-אכלתי באני ממנו ולא-בערתי ממנו בטמא ולא-נתתי ממנו למת שמעתי בקול י-הוה א-להי עשיתי בכל אשר צויתני:
לא אכלתי באני ממנו ולא בערתי ממנו בטמא
יהבית מניה למית קבילית למימרא דיי א-להי עבדית בכל דפקידתני:

לא אכלתי באני ממנו – מכאן שאסור לאונן. ולא בערתי ממנו בטמא – בין שאני טמא והוא טהור, בין שאני טהור והוא טמא. והיכן הנהר על קד? "לא תוכל לאכל בשעריך", זו אכילת טמאה, כמו שכתוב בפסולי המקדשים: "בשעריך תאכלנו הטמא והטהור" וגומר; אבל זה – לא תוכל לאכל דרך אכילת שעריך האמור במקום אחר. **ולא נתתי ממנו למת** – לעשות לו ארון ומקריכו. **שמעתי בקול ה' א-להי** – הביאותי לבית הבחירה. **עשיתי בכל אשר צויתני** – שמחתי ושמחתי בו.

השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך את-ישראל ואת האדמה אשר נתתה לנו כאשר נשבעת לאבותינו ארץ זבת חלב ודבש:
אסתכי ממדור קודשך מן שמיא וברוך ית עמך ית ישראל וית ארעא דיהבת לנא כמא דקימתא לאבהתנא ארע עבדא חלב ודבש:

השקיפה ממעון קדשך – עשינו מה שגזרת עלינו, עשה אתה מה שצריך לעשות. שאמרתי: "אם בקוסי תלכו... ונתתי גשמיכם בעתם". אשר נתתה לנו כאשר נשבעת לאבותינו – לתת לנו; וקימת, ארץ זבת חלב ודבש.

פרשת קדוש עם סגלה

שלישי

הַיּוֹם הַזֶּה יִי-הוֹה אֶ-לֹהֶיךָ מִצּוֹנְךָ לַעֲשׂוֹת אֶת-הַחֲקִים הָאֵלֶּה וְאֶת-הַמִּשְׁפָּטִים וְשִׁמְרָתְךָ וַעֲשִׂיתָ אוֹתָם בְּכָל-לְבָבְךָ וּבְכָל-נַפְשְׁךָ:	יֹמָא הַדִּין יִי אֱלֹהֶךָ מִפְּקֻדָּךְ לַמַּעַבְדִּי יֵת קִימִיָּא הָאֵלִין וְיֵת דִּינִיָּא וְתִטֵּר וְתַעֲבִיד יִתְהוֹן בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ:
הַיּוֹם הַזֶּה ה' אֶ-לֹהֶיךָ מִצּוֹנְךָ – בְּכָל יוֹם יִהְיוּ בְּעֵינֶיךָ חַדָּשִׁים, כָּאֵלוּ בּוֹ בְּיוֹם נִצָּטוּנִית עֲלֵיהֶם. וְשִׁמְרָתְךָ וַעֲשִׂיתָ אוֹתָם – בֵּת קוֹל מִבְּרַכְתּוֹ: הַבֵּאתָ בְּכוֹרִים הַיּוֹם, תִּשְׁנָה לְשָׁנָה הַבָּאָה.	
אֶת-יִי-הוֹה הָאֱמֶרְתָּ הַיּוֹם לִהְיוֹת לְךָ לֹא-לֵהִים וּלְלַכֵּת בְּדַרְכָיו וּלְשַׁמֵּר תִּקְוֹ וּמִצְוֹתָיו וּמִשְׁפָּטָיו וּלְשַׁמֵּעַ בְּקוֹלוֹ:	יֵת יִי חֲטַבְתָּ יֹמָא דִין לַמְהוּי לְךָ לֵאלֹהִי וּלְמַהְךָ בְּאוֹרְתּוֹ דְּתַקְנֹן קְדָמוּהִי וּלְמִטֵּר קִימֹהִי וּפְקוּדוּהִי וְדִינוּהִי וּלְקַבֵּלָא לְמִימְרִיהָ:
הָאֱמֶרְתָּ וְהָאֱמִירָךְ – אִין לָהֶם עַד מוֹכִיחַ בְּמִקְרָא. וְלִי נִרְאָה שֶׁהוּא לְשׁוֹן הַפְּרָשָׁה, וְהַבְּדִלָה: הַבְּדִלְתָּ לְךָ מֵאֶ-לֹהֵי הַנִּכְר לִהְיוֹת לְךָ לֹא-לֵהִים, וְהוּא הַפְּרִישָׁה אֵלָיו מֵעַמִּי הָאֶרֶץ לִהְיוֹת לוֹ לַעֲם סִגְלָה.	
וַי-הוֹה הָאֱמִירָךְ הַיּוֹם לִהְיוֹת לוֹ לַעֲם סִגְלָה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר-לְךָ וּלְשַׁמֵּר כָּל-מִצְוֹתָיו:	וַיִּי חֲטַבְתָּ יֹמָא דִין לַמְהוּי לִיָּה לַעֲם חֲבִיב כָּמָא דְּמַלִּיל לְךָ וּלְמִטֵּר כָּל פְּקוּדוּהִי:
כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר לְךָ – "וְהֵייתָם לִי סִגְלָה".	
וּלְתַתָּךְ עֲלִיוֹן עַל כָּל-הַגּוֹיִם אֲשֶׁר עָשָׂה לְתַתָּלָה וּלְשָׁם וּלְתַפְאָרַת וּלְהִיתָךְ עִם-קַדִּישׁ לִי-הוֹה אֶ-לֹהֶיךָ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר:	וּלְמַתָּנְךָ עֲלָאִי עַל כָּל עַמִּמִּיָּא דַּעֲבַד לְתוּשְׁבָתָא וּלְשׁוֹם וּלְרַבּוּ וּלְמַהְךָ עִם קַדִּישׁ קְדָם יִי אֱלֹהֶךָ כָּמָא דְּמַלִּיל:
וּלְהִיוֹתָךְ עִם קַדוֹשׁ וְגוֹמֵר כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר – "וְהֵייתָם לִי קְדוֹשִׁים".	
רביעי פְּרִשְׁתַּת מִזְבַּח הָר עֵיבָל	
וַיִּצְוּ מֹשֶׁה וְזַקְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת-הָעָם לֵאמֹר שִׁמֹּר אֶת-כָּל-הַמִּצְוָה אֲשֶׁר אֲנֹכִי מִצְוֶה אֶתְכֶם הַיּוֹם:	וּפְקִיד מֹשֶׁה וְסָבִי יִשְׂרָאֵל יֵת עֲמָא לְמִימֵר טְרוּ יֵת כָּל תַּפְקִידָתָא דְּאַנָּא מִפְּקִיד יִתְכוֹן יֹמָא דִין:
שִׁמֹּר אֶת כָּל הַמִּצְוָה – לְשׁוֹן הוֹנָה, גִּרְדַּנ"ט [בְּלַעַז.	
וְהָיָה בַּיּוֹם אֲשֶׁר תַּעֲבִרוּ אֶת-הַיַּרְדֵּן אֶל-הָאֶרֶץ אֲשֶׁר-יִי-הוֹה אֶ-לֹהֶיךָ נָתַן לְךָ וְהַקְמַתָּ לְךָ אֲבָנִים גְּדֻלוֹת וְשִׁדַּת אֹתָם בְּשִׂיד:	וְהִי בְּיוֹמָא דְּתַעֲבִרוּן יֵת יַרְדְּנָא לְאַרְעָא דִּי אֱלֹהֶךָ יְהִיב לְךָ וְתָקִים לְךָ אֲבָנִין רַבְרָבִין וְתַסִּיד יִתְהוֹן בְּסִידָא:
וְהַקְמַתָּ לְךָ – בִּיַּרְדֵּן; וְאַחֵר כֹּף תּוֹצִיאוּ מִשָּׁם אַחֲרוֹת, וְתַבְנוּ מִקֵּן מִזְבֵּחַ בְּהָר עֵיבָל. נִמְצְאתָ אִתָּהּ אוֹמֵר, שְׁלֹשָׁה מִיָּנִי אֲבָנִים הֵיוּ: שְׁתֵּים עָשָׂר בִּיַּרְדֵּן, וּכְנָגְדוֹ בַּגִּלְגָּל, וּכְנָגְדוֹ בְּהָר עֵיבָל, כְּדֹאִיתָא בְּמַסְכַּת סוּטָה.	
וְכַתַּבְתָּ עָלֵיהֶן אֶת-כָּל-דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת בְּעֵבֶרָךְ לְמַעַן אֲשֶׁר תִּבְּאֵ אֶל-הָאֶרֶץ אֲשֶׁר-יִי-הוֹה אֶ-לֹהֶיךָ נָתַן לְךָ אֶרֶץ זָבַת חֶלֶב וְדִבֹּשׁ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יִי-הוֹה אֶ-לֹהֵי-אַבְרָהָם לְךָ:	וְתַכְתּוֹב עַלִּיהוֹן יֵת כָּל פְּתַגְמֵי אוֹרִיתָא קְדָא בְּמַעֲבְרָךְ בְּדִיל דְּתִיעֵזוֹל לְאַרְעָא דִּי אֱלֹהֶךָ יְהִיב לְךָ אֶרֶע עֲבָדָא חֶלֶב וְדִבֹּשׁ כָּמָא דְּמַלִּיל יִי אֱלֹהָא דְּאַבְרָהָם לְךָ:
וְהָיָה בְּעֵבֶרְכֶם אֶת-הַיַּרְדֵּן תִּקְיֹמוּ אֶת-הָאֲבָנִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אֲנֹכִי מִצְוֶה אֶתְכֶם הַיּוֹם בְּהָר עֵיבָל וְשִׁדַּת אוֹתָם בְּשִׂיד:	וְהִי בְּמַעֲבָרְכוֹן יֵת יַרְדְּנָא תִּקְיֹמוּן יֵת אֲבָנֵיָא הָאֵלִין דְּאַנָּא מִפְּקִיד יִתְכוֹן יֹמָא דִין בְּטוֹרָא דְּעֵיבָל וְתַסִּיד יִתְהוֹן בְּסִידָא:
וּבְגִיתָ שֵׁם מִזְבֵּחַ לִי-הוֹה אֶ-לֹהֶיךָ מִזְבַּח אֲבָנִים לֹא-תִנִּיף עָלֵיהֶם בְּרִזָּל:	וְתַבְנִי תַמֵּן מִדְּבָתָא קְדָם יִי אֱלֹהֶךָ מִדְּבַח אֲבָנִין לֹא תִרִים עַלִּיהוֹן בְּרִזָּלָא:
אֲבָנִים שְׁלֵמוֹת תִּבְנֶה אֶת-מִזְבַּח יִי-הוֹה אֶ-לֹהֶיךָ וְהָעֲלִיתָ עָלָיו עֹלֹת לִי-הוֹה אֶ-לֹהֶיךָ:	אֲבָנִין שְׁלֵמוֹן תַּבְנִי יֵת מִדְּבָתָא דִּי אֱלֹהֶךָ וְתַסִּיק עָלוּהִי עֲלִיוֹן קְדָם יִי אֱלֹהֶךָ:

וּזְבַחַת שְׁלָמִים וְאֶכְלֹת שֶׁם וְשִׁמְחַתָּ לִפְנֵי י-הוָה א-לֹהֶיךָ:	וְתִפּוֹס נֶכֶסֶת קוֹדֶשִׁין וְתִיכּוֹל תִּמָּן וְתַחֲדֵי קָדֶם יִי אֱלֹהֶיךָ:
וְכַתְּבַתְּ עַל-הָאֲבָנִים אֶת-כָּל-דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת בְּאֵר הַיִּטָּב:	וְתַכְתּוֹב עַל אֲבָנִיָּא יֵת כָּל פְּתִגְמֵי אוֹרֵיתָא הִדָּא פְּרִישׁ יָאוֹת:
בְּאֵר הַיִּטָּב – בְּשָׁבָעִים לְשׁוֹן.	
וַיַּזְכֵּר מֹשֶׁה וְהַפְּהָגִים הַלְלוּם אֵל כָּל-יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הַסֵּכֶת וְשִׁמְעֵ יִשְׂרָאֵל הַיּוֹם הַזֶּה נִהְיִיתָ לָעָם לִי-הוָה א-לֹהֶיךָ:	וּמְלִיל מֹשֶׁה וְכִהְנִיָּא לִינְאִי עִם כָּל יִשְׂרָאֵל לְמִימַר אֲצִית וְשִׁמְעֵ יִשְׂרָאֵל יוֹמָא הַדִּין הַנִּיתָא לָעָם קָדֶם יִי אֱלֹהֶיךָ:
הַסֵּכֶת – פְּתַרְגוּמוֹ. הַיּוֹם הַזֶּה נִהְיִיתָ לָעָם – בְּכָל יוֹם יְהִי בְּעֵינֶיךָ כְּאֵלּוּ הַיּוֹם בָּאתָ עִמּוֹ בְּבָרִית.	
וְשִׁמְעַתָּ בְּקוֹל י-הוָה א-לֹהֶיךָ וַעֲשִׂיתָ אֶת-מִצְוֹתַי וְאֶת-חֻקֵּי אֲשֶׁר אֶנְכִּי מֵצִוְךָ הַיּוֹם:	וְתַקְבִּיל לְמִימְרָא דִּינִי אֱלֹהֶיךָ וְתַעֲבִיד יֵת פְּקוּדוֹהִי וְיֵת קִנְמוֹהִי דְאֵנָּא מְפַקִּיד לָךְ יוֹמָא דִּין:
חֲמִישִׁי	
וַיֵּצֵא מֹשֶׁה אֶת-הָעָם בְּיוֹם הַהוּא לֵאמֹר:	וּפְקִיד מֹשֶׁה יֵת עֲמָא בְּיוֹמָא הַהוּא לְמִימַר:
אֵלֶּה יַעֲמִדּוּ לְבָרַךְ אֶת-הָעָם עַל-יְהוָה גְּרָזִים בְּעִבְרֹתָם אֶת-הַיַּרְדֵּן שְׁמַעוֹן וְלֵוִי וַיהוּדָה וַיִּשָּׁשְׁכָר וַיּוֹסֶפֶת וּבְנֵימִן:	אֵלִין יְקוּמוּן לְבָרְכָא יֵת עֲמָא עַל טוֹרָא דְגְרִיזִין בְּמַעֲבָרְכוֹן יֵת יַרְדֵּנָא שְׁמַעוֹן וְלֵוִי וַיהוּדָה וַיִּשָּׁשְׁכָר וַיּוֹסֶפֶת וּבְנֵימִין:
לְבָרַךְ אֶת הָעָם – כִּדְאִיתָא בְּמַסְכַּת סוּטָה, שְׁשֶׁה שְׁבָטִים עָלוּ לְרֹאשׁ הַר גְּרָזִים וְשִׁשָּׁה לְרֹאשׁ הַר עֵיבֵל, וְהַפְּהָגִים וְהַלְלוּם וְהֶאָרוֹן לְמִטָּה בְּאֶמְצַע. הֶפְכוּ לוֹיִם פְּגִיחָם כְּלָפִי הַר גְּרָזִים וּפְתַחוּ בְּבִרְכָּה: "בְּרוּךְ הָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא יַעֲשֶׂה פֶסֶל וּמַסֵּכָה" וְגוֹמֵר, וְאֵלּוּ נֶאֱלָווּ עוֹנִין אָמֵן. חֲזָרוּ וְהֶפְכוּ פְּגִיחָם כְּלָפִי הַר עֵיבֵל וּפְתַחוּ בְּקִלְלָה, וְאוֹמְרִים: אֲרוּר הָאִישׁ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה פֶסֶל וְגוֹמֵר, וְכֵן כָּלָם, עַד "אֲרוּר אֲשֶׁר לֹא יָקִים".	
וְאֵלֶּה יַעֲמִדּוּ עַל-הַקִּלְלָה בְּהָר עֵיבֵל רְאוּבֵן גָּד וְאֲשֶׁר וּזְבוּלֹן דָּן וְנַפְתָּלִי:	וְאֵלִין יְקוּמוּן עַל לְוִטִּיא בְּטוֹרָא דְעֵיבֵל רְאוּבֵן גָּד וְאֲשֶׁר וּזְבוּלֹן דָּן וְנַפְתָּלִי:
וַעֲנוּ הַלְלוּם וְאָמְרוּ אֶל-כָּל-אִישׁ יִשְׂרָאֵל קוֹל רֶם:	וְיַתִּיבוּן לִינְאִי וַיִּימְרוּן לְכָל אִנְשׁ יִשְׂרָאֵל קֹל רֶם:
אֲרוּר הָאִישׁ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה פֶסֶל וּמַסֵּכָה תוֹעֵבַת י-הוָה מַעֲשֶׂה יָדֵי תְרָשׁ וְשֶׁם בִּסְתֵר וַעֲנוּ כָל-הָעָם וְאָמְרוּ אָמֵן:	לִיט גּוֹבְרָא דִּיַּעֲבִיד צִילָם וּמַתְכָּא מִרְחַק קָדֶם יִי עוֹבֵד יָדֵי אוּמָנָא וַיִּשְׁוִי בְּסַתְרָא וְיַתִּיבוּן כָּל עֲמָא וַיִּימְרוּן אָמֵן:
אֲרוּר מַקְלָה אֲבִיו וְאָמּוֹ וְאָמַר כָּל-הָעָם אָמֵן:	לִיט דִּיקְלִי אָבוּהִי וְאִמִּיהָ וַיִּימַר כָּל עֲמָא אָמֵן:
מַקְלָה אָבִיו – מְזוּלָל, לְשׁוֹן "נִקְלָה אֲחִיד".	
אֲרוּר מַסִּיג גְּבוּל רַעְהוּ וְאָמַר כָּל-הָעָם אָמֵן:	לִיט דִּישְׁנֵי תַחּוּמָא דְחִבְרִיהָ וַיִּימַר כָּל עֲמָא אָמֵן:
מַסִּיג גְּבוּל – מַחְזִירוֹ לְאַחֲרָיו וְגוֹנֵב אֶת הַקְּרָעָה, לְשׁוֹן "וְהִסַּג אַחֲוֹר".	
אֲרוּר מַשְׁגָּה עוֹר בְּדָרְךָ וְאָמַר כָּל-הָעָם אָמֵן:	לִיט דִּישְׁטַעֵי עוֹירָא בְּאוֹרְחָא וַיִּימַר כָּל עֲמָא אָמֵן:
מַשְׁגָּה עוֹר – הַסּוּמָא בְּדָכָר וּמַשְׁיָאוֹ עֲצָה רַעָה.	
אֲרוּר מַטָּה מִשְׁפָּט גְּרִי-יָתוּם וְאֶלְמָנָה וְאָמַר כָּל-הָעָם אָמֵן:	לִיט דִּינְצָלִי דִין גִּיּוֹר יִיתָם וְאֶרְמָלָא וַיִּימַר כָּל עֲמָא אָמֵן:
אֲרוּר שׂוֹכֵב עִם-אִשְׁתֵּי אָבִיו כִּי גִלָּה כְּנָה אָבִיו וְאָמַר כָּל-הָעָם אָמֵן:	לִיט דִּישְׁכּוֹב עִם אִתַּת אָבוּהִי אָרִי גִלִּי כְּנָפָא דְאָבוּהִי וַיִּימַר כָּל עֲמָא אָמֵן:

אָרוֹר שִׁכַּב עִם-כָּל-בְּהֵמָה וְאָמַר כָּל-הָעַם אָמֵן:	לִיט דִּישָׁכּוּב עִם כָּל בְּעִירָא וַיִּימַר כָּל עַמָּא אָמֵן:
אָרוֹר שִׁכַּב עִם-אֲחֵתוֹ בַּת-אָבִיו אוֹ בַת-אִמּוֹ וְאָמַר כָּל-הָעַם אָמֵן:	לִיט דִּישָׁכּוּב עִם אַחְתִּיהָ בַת אָבוּהִי אוֹ בַת אִמִּיהָ וַיִּימַר כָּל עַמָּא אָמֵן:
אָרוֹר שִׁכַּב עִם-חֲתָנָתּוֹ וְאָמַר כָּל-הָעַם אָמֵן:	לִיט דִּישָׁכּוּב עִם חֲמַתִּיהָ וַיִּימַר כָּל עַמָּא אָמֵן:
אָרוֹר מִכָּה רַעְהוּ בִּסְתֵר וְאָמַר כָּל-הָעַם אָמֵן:	לִיט דִּימְחִי חֲבֵרִיהָ בִּסְתֵרָא וַיִּימַר כָּל עַמָּא אָמֵן:
מִכָּה רַעְהוּ בִּסְתֵר – עַל לְשׁוֹן הָרַע הוּא אוֹמַר. רְאִיתִי בִּיסּוּדוֹ שֶׁל רַבִּי מֹשֶׁה הַדַּרְשָׁן: אֶחָד עָשָׂר אֲרוּרִים יֵשׁ כָּאן, כִּנְגֵד אֶחָד עָשָׂר שְׂכֻטִּים. וּכְנִגֵּד שְׂמֵעוֹן לֹא כְתֹב אֲרוּר, לְפִי שְׁלֹא הָיָה בְּלִבּוֹ לְבָרֵכוֹ לִפְנֵי מוֹתוֹ כְּשֶׁבִרְךְ שְׁאָר הַשְּׂכֻטִּים, לְכַף לֹא רָצָה לְקַלְלוֹ.	
אָרוֹר לָקַח שְׂחָד לְהַפּוֹת גִּפְשׁ דָּם נָקִי וְאָמַר כָּל-הָעַם אָמֵן:	לִיט דִּיקַבִּיל שׁוּחָדָא לְמַקְטֵל גִּפְשׁ דָּם זָפִאי וַיִּימַר כָּל עַמָּא אָמֵן:
אָרוֹר אֲשֶׁר לֹא-יָקִים אֶת-דְּבָרֵי הַתּוֹרָה-הַזֹּאת לַעֲשׂוֹת אוֹתָם וְאָמַר כָּל-הָעַם אָמֵן:	לִיט דְּלֹא יִקְיִים יֵת פִּתְגָמֵי אוֹרִיתָא הַזֹּאת לְמַעַבְדַּד יְתַהוֹן וַיִּימַר כָּל עַמָּא אָמֵן:
אֲשֶׁר לֹא יָקִים – כָּאן כָּלל אֶת כָּל הַתּוֹרָה כֻּלָּה, וְקִבְלוּהָ עֲלֵיהֶם בְּאֵלֶּה וּבְשִׁבּוּעָה.	
וְהָיָה אִם-שָׁמוּעַ תִּשְׁמָע בְּקוֹלִי-הַנֶּה אֶ-לֹהֶיךָ לִשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת אֶת-כָּל-מִצְוֹתָיו אֲשֶׁר אֶנְכִּי מֵצִוְךָ הַיּוֹם וּנְתַנָּךְ י-הוָה אֶ-לֹהֶיךָ עֲלִיּוֹן עַל כָּל-גּוֹיֵי הָאָרֶץ:	וְהָיָה אִם קִבְּלָא תִקְבִּיל לְמִימְרָא דִּי אֱלֹהֶךָ לְמַטֵּר לְמַעַבְדַּד יֵת כָּל פְּקוּדֵיהִי דְאַנָּא מִפְקִיד לָךְ יוֹמָא זֵין וּנְתַנָּךְ יי אֱלֹהֶךָ עֲלֵאי עַל כָּל עַמְמֵי אֲרֻעָא:
וּבָאוּ עָלֶיךָ כָּל-הַבְּרָכוֹת הָאֵלֶּה וְהַשִּׁיגְךָ כִּי תִשְׁמָע בְּקוֹלִי-הַנֶּה אֶ-לֹהֶיךָ:	וַיִּתְּנוּ עָלֶךָ כָּל בְּרֻכְתָּא הָאֵלִין וַיִּדְבְּקוּנָךְ אַרִי תִקְבִּיל לְמִימְרָא דִּי אֱלֹהֶךָ:
בְּרוּךְ אַתָּה בְּעִיר וּבְרוּךְ אַתָּה בַּשָּׂדֶה:	בְּרִיךְ אַתָּ בְּקִרְתָּא וּבְרִיךְ אַתָּ בַּחֲקֵלָא:
בְּרוּךְ פְּרִי-בִטְנְךָ וּפְרִי אֲדָמָתְךָ וּפְרִי בְהֶמְתְּךָ שָׁגֵר אֶלְפִיךָ וְעִשְׂתֵּרוֹת צֹאנְךָ:	בְּרִיךְ וּלְדָא דְמַעֲךָ וְאִבָּא דְאַרְעֶךָ וּנְלְדָא דְבַעֲרֶךָ בְּקִרֵי תוֹרְךָ וְעִדְרֵי עֲנָךְ:
שָׁגֵר אֶלְפִיךָ – וּלְדוֹת בְּקֶרֶךָ שֶׁהִבְהֵמָה מִשְׁגֶּרֶת מִמֶּעִיָּה. וְעִשְׂתֵּרוֹת צֹאנְךָ – כִּתְרִגּוּמוֹ. וּבִטְנְךָ אֲמָרוּ: לָמָּה נִקְרָא שְׁמֵן עִשְׂתֵּרוֹת? שְׂמַעֲשִׁירוֹת אֶת בַּעֲלֵיהֶן וּמִסְזִיקוֹת אוֹתָן, כְּעִשְׂתֵּרוֹת הַלֵּלִי שֶׁהֵן סֹלְעִים חֲזָקִים.	
בְּרוּךְ טַנְאָךָ וּמִשְׁאֲרֵתְךָ:	בְּרִיךְ סִלְךָ וְאַצִּוִּתְךָ:
בְּרוּךְ טַנְאָךָ – פִּירוּטִיךָ. דְּבַר אַחֵר: טַנְאָךָ, דְּבַר לַח שְׁאֵתָהּ מִסַּנֵּן בְּסִלִּים. וּמִשְׁאֲרֵתְךָ – דְּבַר יָבֵשׁ, שְׁנִשְׁאָר בְּכִלֵי וְאִינוּ זָב.	
בְּרוּךְ אַתָּה בְּבֹאֶךָ וּבְרוּךְ אַתָּה בְּצֵאתְךָ:	בְּרִיךְ אַתָּ בְּמִיעֲלָךְ וּבְרִיךְ אַתָּ בְּמִסְקָךְ:
בְּרוּךְ אַתָּה בְּבֹאֶךָ וּבְרוּךְ אַתָּה בְּצֵאתְךָ – שְׁתַּהֲא וְצִיאָתְךָ מִן הָעוֹלָם בְּלֹא חֲטָא כְּבִיאָתְךָ לָעוֹלָם.	
שִׁישִׁי	
יִתֵּן י-הוָה אֶת-אִיבֶיךָ הַקָּמִים עָלֶיךָ נִגְפִים לִפְנֶיךָ בְּדֶרֶךְ אֲחֵז יֵצְאוּ אֵלֶיךָ וּבִשְׂבָעָה דָּרָכִים יָנוּסוּ לִפְנֶיךָ:	יִתֵּין יי יֵת בַּעֲלֵי דְבִבְךָ דְקִימִין עָלֶךָ תְּבִירִין גְּזִמָּךְ בְּאוֹרְתָא חֲדָא יִפְקוּן לוֹתְךָ וּבִשְׂבָע אוֹרְתּוֹ יַעֲרְקוּן מִן גְּזִמָּךְ:
וּבִשְׂבָעָה דָּרָכִים יָנוּסוּ לִפְנֶיךָ – כֹּן דֶּרֶךְ הַנִּבְהָלִים לְבָרֶחַ, מִתְּפֹרִים לְכָל צַד.	
יֵצֵאוּ י-הוָה אֶתְךָ אֶת-הַבְּרָכָה בְּאַסְמִיךָ וּבְכָל מִשְׁלַח יָדְךָ וּבְרֻכָּךָ בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר-י-הוָה אֶ-לֹהֶיךָ נָתַן לָךְ:	יִפְקִיד יי לָךְ יֵת בְּרֻכָּן בְּאוּצְרָךְ וּבְכָל אוֹנְשׁוֹת יָדְךָ וּיְבִרְכְּנָךְ בְּאַרְעָא דִּי אֱלֹהֶךָ יִהִיב לָךְ:
יְקִימְךָ י-הוָה לֹו לַעֲם קָדוֹשׁ כַּאֲשֶׁר גִּשְׁבַּע-לָךְ כִּי תִשְׁמֹר אֶת-מִצְוֹת י-הוָה אֶ-לֹהֶיךָ וְהִלַּכְתָּ בְּדַרְכָּיו:	יְקִימְנָךְ יי גְּזִמּוֹהִי לַעֲם קָדִישׁ כְּמָא דְקִימִים לָךְ אַרִי תִטֵּר יֵת פְּקוּדֵיָא דִּי אֱלֹהֶךָ וְתַהֲדָ בְּאוֹרְתּוֹ דְתִקְנֵן גְּזִמּוֹהִי:

וַיִּחְזֹן כָּל עַמִּי אֶרְעָא אַרִי שְׂמָא דִּי אַתְקִרִי עֲלֵהּ וַיִּדְחִלּוּן מִנָּהּ:	וַרְאוּ כָּל-עַמִּי הָאָרֶץ כִּי שָׁם י-הוָה נִקְרָא עָלֶיהָ וַיִּרְאוּ מִמֶּנָּהּ:
וַיּוֹתֶרְנָהּ יִי לִטְבָּא בּוֹלְדָא דְמַעֲדָ וּבּוֹלְדָא דְבַעֲרִירָ וּבִאבָא דְּאַרְעָדָ עַל אֶרְעָא דְקַיִים יִי לְאַבְהֶתֶדָ לְמַתָּן לָהּ:	וְהוֹתֶרָהּ י-הוָה לְטוֹבָה בְּפָרִי בְּטִנָּה וּבְפָרִי בְּהִמְתָּהּ וּבְפָרִי אֲדַמְתָּהּ עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע י-הוָה לְאַבְתִּירָהּ לְתֵת לָהּ:
יִפְתַּח יִי לָהּ ית אוֹצְרֵיהָ טְבָא ית שְׂמִיָּא לְמַתָּן מִטֵּר אַרְעָדָ בְּעַדְנִיָּה וּלְבָרְכָא ית כָּל עוֹבְדֵי יְדָדָ וְתוֹזִיף לְעַמִּמִּין סְגִיָּאִין וְאַתָּה לֹא תִזְיף:	יִפְתַּח י-הוָה לָהּ אֶת-אוֹצְרוֹ הַטּוֹב אֶת-הַשְּׂמִיָּם לְתֵת מִטֵּר-אַרְצָהּ בְּעֵתוֹ וּלְבָרֵךְ אֶת כָּל-מַעֲשֵׂה יְדָדָ וְהַלֵּוִיתָ גּוֹיִם רַבִּים וְאַתָּה לֹא תִלְוֶהָ:
וַיִּתְּנָהּ יִי תַקִּיף וְלֹא חֲלַשׁ וְתִהִי בָרַם לְעִילָא וְלֹא תִהִי לְתַחְתָּא אַרִי תַקְבִּיל לְפַקוּדֵיָּא דִּי אֱלֹהֶדָ דְאַנָּא מְפַקִיד לָהּ יוֹמָא דִּין לְמִטֵּר וּלְמַעֲבַד:	וַיִּתְּנָהּ י-הוָה לִרְאשׁוֹ וְלֹא לְזָנְבָּ וְהִלִּיתָ רַק לְמַעֲלָה וְלֹא תִהְיֶה לְמַטָּה כִּי-תִשְׁמָע אֶל-מִצְוֹתָ י-הוָה א-לֹהֶיהָ אֲשֶׁר אֲנֹכִי מִצְוֶה הַיּוֹם לִשְׁמֹר וּלַעֲשׂוֹת:
וְלֹא תִסּוֹר מִכָּל-הַדְּבָרִים אֲשֶׁר אֲנֹכִי מִצְוֶה אֶתְכֶם הַיּוֹם יָמִין וּשְׂמָאוֹל לְלַכֵּת אַחֲרַי א-לֹהִים אַחֲרֵים לְעַבְדֵּם:	וְלֹא תִסּוֹר מִכָּל-הַדְּבָרִים אֲשֶׁר אֲנֹכִי מִצְוֶה אֶתְכֶם הַיּוֹם יָמִין וּשְׂמָאוֹל לְלַכֵּת אַחֲרַי א-לֹהִים אַחֲרֵים לְעַבְדֵּם:
וַיְהִי אִם לֹא תַקְבִּיל לְמִימְרָא דִּי אֱלֹהֶדָ לְמִטֵּר לְמַעֲבַד יִת כָּל פַּקוּדוֹהִי וּקְיָמוֹהִי דְאַנָּא מְפַקִיד לָהּ יוֹמָא דִּין וַיִּיתָן עָלֶהּ כָּל לְוִטֵּיָּא הָאֵלִין וַיִּדְבְּקוּנָהּ:	וְהִיָּה אִם-לֹא תִשְׁמָע בְּקוֹלִי י-הוָה א-לֹהֶיהָ לִשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת אֶת-כָּל-מִצְוֹתַי וְחֻקֹּתַי אֲשֶׁר אֲנֹכִי מִצְוֶה הַיּוֹם וַיָּבֹאוּ עָלֶיהָ כָּל-הַקְּלָלֹת הָאֵלֶּה וְהַשִּׁיגוּהָ:
לִיט אַתָּה בְּקִרְתָּא וְלִיט אַתָּה בְּחַקְלָא:	אֲרִיֹר אַתָּה בְּעִיר וְאֲרִיֹר אַתָּה בְּשָׂדֶה:
לִיט סֶלֶךְ וְאַצּוּתָהּ:	אֲרִיֹר טַנְאָה וּמִשְׁאַרְתָּהּ:
לִיט וּלְדָא דְמַעֲדָ וְאַבָּא דְאַרְעָדָ בְּקִרִי תוֹרָדָ וְעַדְרִי עֲנָדָ:	אֲרִיֹר פָּרִי-בְטִנָּה וּפָרִי אֲדַמְתָּהּ שֹׁגֵר אֶלְפִיָּה וְעַשְׁתֶּרֶת צִאֲנָהּ:
לִיט אַתָּה בְּמִיעֲלָהּ וְלִיט אַתָּה בְּמַפְקָהּ:	אֲרִיֹר אַתָּה בְּבִאָהּ וְאֲרִיֹר אַתָּה בְּצִאֲתָהּ:
יִשְׁלַח יִי בָּדָ ית מְאִירְתָּא ית שְׂגוּשִׁיָּא וְיִת מְזוּפִיתָא בְּכָל אוֹשָׁטוֹת יְדָדָ דְתַעֲבִיד עַד דְתַשְׁמִיַּצִי וְעַד דְתִיבַד בְּפִרְיַע מִן קִדָּם בִּישׁוֹת עוֹבְדָדָ דְשִׁבְקָתָא דְחֻלְתֵּי:	יִשְׁלַח י-הוָה בָּדָ אֶת-הַמְּאִירָה אֶת-הַמְּהוּמָה וְאֶת- הַמְּגִלְתָּה בְּכָל-מִשְׁלַח יְדָדָ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה עַד הַשְּׂמֵדָה וְעַד-אַבְדָּהּ מִלֵּךְ מִפְּנֵי רַע מַעֲלָלֶיהָ אֲשֶׁר עֲזַבְתִּנִּי:
הַמְּאִירָה – חֶסֶד, כְּמוֹ "צִרְעַת מְמָרְתָּ". הַמְּהוּמָה – שְׂגוּשׁ, קוֹל בְּהִלּוֹת.	
יִדְבִּיק יִי בָּדָ ית מוֹתָא עַד דִּישְׁמִיַּצִי יִתָּדָ מַעַל אֶרְעָא דְאַתָּה עָלִיל לְתַמָּן לְמִירְתָּהּ:	יִדְבִּיק י-הוָה בָּדָ אֶת-הַדְּבָר עַד כִּלְתּוֹ אֶתְהָ מַעַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר-אַתָּה בָּא-שְׂמָה לְרִשְׁתָּהּ:
יִמְחִינָהּ יִי בְּשַׁחְפָּתָא וּבְקִדְחָתָא וּבְדִלִיקָתָא וּבְחִרְחוּרָא וּבְחִרְבָּא וּבְשַׁדְפּוֹנָא וּבְיִרְקָנָא וַיִּרְדְּפוּנָהּ עַד דְתִיבַד:	יִכְבֶּה י-הוָה בְּשַׁחְפָּתָהּ וּבְקִדְחָתָהּ וּבְדִלְקָתָהּ וּבְחִרְחוּרָהּ וּבְחִרְבָּהּ וּבְשַׁדְפּוֹן וּבְיִרְקוֹן וּרְדְּפוּהָ עַד אֲבָדָהּ:
בְּשַׁחְפָּתָהּ – שְׂבָשְׁרוֹ נִשְׁחָף וְנִפְחָם. וּבְקִדְחָתָהּ – לְשׁוֹן "כִּי אִשׁ קִדְחָהּ בְּאִפִּי". וְהוּא אִשׁ שֶׁל חוֹלִים, מְלוּיִי"ד [בְּלַע"ז, שֶׁהִיא חֲמָה מְאֹד. וּבְקִדְחָתָהּ – חֲמָה יוֹתֵר מִקִּדְחָתָהּ, וּמִיָּנִי חֲלָאִים הֵם. וּבְחִרְחוּרָהּ – חֲלִי הַמְּסַמָּם תוֹךְ הַגּוֹף וְצִמָּא תְּמִיד לְמִים, וּבְלַע"ז אִישְׁרֵימִינ"ט, לְשׁוֹן "וְעֲצָמֵי חֶרֶה מְנִי חֶרֶב", "קָחַר מִפּוֹם מְאֹשׁ". וּבְחִרְבָּהּ – יָבִיא עָלֶיהָ גִּיסוֹת. וּבְשַׁדְפּוֹן וּבְיִרְקוֹן – מִכַּת תְּבוּאָה שְׂבֻשָּׁדוֹת. שַׁדְפּוֹן – רוּחַ קָדִים, הַשֵּׁל"א בְּלַע"ז. יִרְקוֹן – יָבֵשׁ, וּפְנֵי הַתְּבוּאָה מְכַסִּיפִין וְנִהְפְּכִין לְיִרְקוֹן, קִר"ו [בְּלַע"ז. עַד אֲבָדָהּ – תַּרְגוּם: "עַד דְתִיבַד", כְּלוּמָר עַד אֲבַד אוֹתָהּ, שֶׁתִּכְלֶה מֵאִלֶּיהָ.	

והיו שְׁמִיךְ אֲשֶׁר עַל־רֹאשְׁךָ נְחֹשֶׁת וְהָאָרֶץ אֲשֶׁר־תַּחְתֶּיךָ בְּרֹזָל:	ויהיו שְׁמִיךְ דְּעֻלּוֹי רִישְׁךָ חֲסִינִין כְּנֹחֶשׂא מִלְּאַחְתָּא מִטָּרָא וְאַרְעָא דְתַחוּמֶךָ תְּקִיפָא כְּבִרְזָלָא מִלְּמַעְבַּד פִּירִין:
והיו שְׁמִיךְ אֲשֶׁר עַל רֹאשְׁךָ נְחֹשֶׁת – קַלְלוֹת הִלְלוּ – מִשָּׁה מִפִּי עֲצָמוֹ אָמְרוּ; וְשִׁבְתוּרַת כְּהֻנִּים – מִפִּי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אָמְרוּ, כְּמִשְׁמַעוֹ. וְכֵן נֶאֱמַר: "וְאִם לֹא תִשְׁמָעוּ לִי", "וְאִם תִּלְכוּ עִמִּי קָרִי"; וְכֵן הוּא אֹמֵר: "לְקוֹל ה' אֶ-לֶהִיךָ", "יִדְבֹק ה' בְּךָ", "יִכָּכֶה ה'"; הַקֵּל מִשָּׁה בְּקַלְלוֹתָיו לְאָמְרוֹ בְּלִשׁוֹן יְחִיד. וְגַם כֵּן בְּקַלְלָהּ זֶה הַקֵּל, שֶׁבְּרֹאשׁוֹנוֹת הוּא אֹמֵר: "אֵת שְׁמִיכֶם כְּבִרְזָל וְאֵת אֲרָצְכֶם כְּנֹחֶשֶׁת", שֶׁלֹּא יִהְיוּ הַשָּׁמַיִם מְזִיעִין בְּדֶרֶךְ שְׁאִין הַכְּבִרְזָל מְזִיעַ, וּמִתּוֹךְ כֶּף יֵהֵא חֶרֶב בְּעוֹלָם; וְהָאָרֶץ תִּהְיֶה מְזִיעָה בְּדֶרֶךְ שֶׁהַנְּחֹשֶׁת מְזִיעַ, וְהִיא מְרַקֶּבֶת פְּרוּתִיהָ. וְכֵן הוּא אֹמֵר: "שְׁמִיךְ נְחֹשֶׁת וְאַרְצְךָ בְּרֹזָל", שֶׁיִּהְיוּ שָׁמַיִם מְזִיעִין; אִף עַל פִּי שֶׁלֹּא יִרְיוּ מִטָּר, מִכָּל מְקוֹם לֹא יִהְיֶה חֶרֶב שֶׁל אֲבִדוֹן בְּעוֹלָם. וְהָאָרֶץ לֹא תִהְיֶה מְזִיעָה בְּדֶרֶךְ שְׁאִין הַכְּבִרְזָל מְזִיעַ, וְאִין הַפִּירוֹת מְרַקִּיבִין. מִכָּל מְקוֹם קַלְלָהּ הִיא, בֵּין שֶׁהִיא כְּנֹחֶשֶׁת בֵּין שֶׁהִיא כְּבִרְזָל, לֹא תוֹצִיא פְּרוֹת, וְכֵן הַשָּׁמַיִם לֹא יִרְיוּ מִטָּר.	
יִתֵּן י-הוָה אֶת־מִטְרֵךְ אֲרָצְךָ אֲבָק וְעֹפֹר מִן־הַשָּׁמַיִם יֵרֵד עָלֶיךָ עַד הַשְׁמָדָה:	יִתֵּן יי ית מִטְרֵךְ אֲרָעְךָ אֲבָקָא וְעֹפְרָא מִן שְׁמִיךְ יִיחּוּת עֲלֶךָ עַד דְּתַשְׁתִּיבִי:
מִטְרֵךְ אֲרָצְךָ אֲבָק וְעֹפֹר – זִיקָא דְבִמְרֵךְ מִטְרָא. מִטָּר יוֹרֵד וְלֹא כָל צָרְכוֹ, וְאִין בּוֹ כְּדִי לְהַרְבִּיץ אֵת הָעֹפֹר, וְהָרוּם בָּאָה וּמַעֲלָה אֵת הָאֲבָק, וּמִכֶּסֶּה אֵת עֶשֶׂב הַזֵּרְעִים שֶׁהֵן לַחִים מִן הַמַּיִם וְנִדְבֶק בָּהֶם, וְנַעֲשֶׂה טִיט וּמִתְיַבֵּשׁ, וּמְרַקִּיבִין.	
יִתְּנֶךָ י-הוָה נֶגֶף לִפְנֵי אֵיכֶיךָ בְּדֶרֶךְ אַחֲדֵךְ תֵּצֵא אֵלָיו וּבִשְׂבַעַת דָּרָכִים תִּנּוּס לִפְנָיו וְהִיִּית לְזַעֲזָה לְכָל מַמְלָכוֹת הָאָרֶץ:	יִתְּנֶךָ יי תְּבִיר גְּזֵם שְׁנֹאָךְ בְּאוֹרְחָא תְּדָא תְּפִיז לְוַתִּיהָ וּבִשְׂבַע אוֹרְחֵן תַּעְרוֹק מִן גְּזִמּוּהִי וְתִהִי לְזִיעַ לְכָל מַלְכוּת אֲרָעָא:
לְזַעֲזָה – לְאִימָה וּלְזִיעַ, שֶׁיִּזְוַעוּ כָּל שׁוֹמְעֵי מִכּוֹתֶיךָ מִמֶּךָ, וְיֹאמְרוּ: אוֹי לָנוּ, שֶׁלֹּא יָבֹא עֲלֵינוּ בְּדֶרֶךְ שְׂבָא עַל אֲלוֹ.	
וְהִיִּיתָ נִבְלָתָךְ לְמֹאכָל לְכָל־עוֹף הַשָּׁמַיִם וּלְבִהֶמַּת הָאָרֶץ וְאִין מִתְרִיד:	וְתִהִי נִבְלִיתְךָ מְשׁוּגָרָא לְמִיכָל לְכָל עוֹפָא דְשָׁמַיָא וּלְבַעֲיָרָא דְאַרְעָא וְלִית דְּמִנִּיד:
יִכָּכֶה י-הוָה בְּשַׁחֲתִין מִצְרִיִם וּבִשְׁחָרִים וּבִגְרָב וּבַחֲרָס אֲשֶׁר לֹא־תוּכַל לְהִרְפֹּא:	יִמְחִינֶךָ יי בְּשַׁחְתָּא דְּמִצְרִיִם וּבִשְׁחֹרִין וּבִגְרָבָא וּבַחֲרָס יִבִּישׁ דְּלֹא תְּכּוּל לְאַתְסָאָה:
בְּשַׁחֲתִין מִצְרִיִם – רַע הָיָה מְאֹד, לֹחַ מִבְּחוּץ וְנִבֵּשׁ מִבְּפָנִים, כְּדֹאִיתָא בְּכּוֹרוֹת. גְּרָב – שְׁחִין לַח. חֲרָס – שְׁחִין יָבֵשׁ כְּחֲרָס.	
יִכָּכֶה י-הוָה בְּשַׁגְעוֹן וּבְעַוְוֹן וּבַתְּמָהוֹן לִבָּב:	יִמְחִינֶךָ יי בְּטַפְשׁוּתָא וּבְסִמּוּתָא וּבְשַׁעֲמָמוּת לִבָּא:
וּבַתְּמָהוֹן לִבָּב – אִטְם הַלֵּב, אִישְׁטוּרִישׁוֹן בְּלַעַז.	
וְהָיִיתָ מִמִּשְׁשׁ בְּצִהָרִים כְּאֲשֶׁר יִמַּשֵּׁשׁ הָעוֹר בְּאַפְלָה וְלֹא תִצְלִית אֶת־דְּרָכֶיךָ וְהָיִיתָ אֶךְ עֲשׂוּק וְגִזּוֹל כָּל־הַיָּמִים וְאִין מוֹשִׁיעַ:	וְתִהִי מִמִּשְׁשׁ בְּטִיחָרָא כְּמָא דִּימִשְׁשִׁשׁ עוֹרָא בְּקִבְלָא וְלֹא תִצְלַח ית אוֹרְחָתְךָ וְתִהִי בְּרַם עֲשִׂיק וְאַגִּיס כָּל יוֹמִיךָ וְלִית דְּפָרִיק:
עֲשׂוּק – בְּכָל מַעֲשִׂיךָ יִהְיֶה עֲרֻעוֹר.	
אֲשֶׁה תֹאדָשׁ וְאִישׁ אַחֵר יִשְׁכַּבְנָה בֵּית תְּבִנָּה וְלֹא־תֵשֵׁב בּוֹ בְּרַם תִּטָּע וְלֹא תִחַלְלֶנּוּ:	אַתְמָא תִירוּס וּגְבַר אַחֲרֵן יִשְׁכַּבְנָה בֵּיתָא תְּבִנִי וְלֹא תִתִּיב בֵּיהּ כְּרִמָּא תְּצוּב וְלֹא תִחַלְלִיָּה:
יִשְׁחַלְלֶנָּה – לְשׁוֹן שָׁגֵל, פִּילֵגָשׁ. וְהַכְּתוּב כְּנָהוּ לְשִׁבְחָה, "יִשְׁכַּבְנָה"; וְתַקּוּן סוּפְרִים הוּא זֶה. תִּחַלְלֶנּוּ – בְּשִׁנָּה הֶרְבִּיעִית, לְאַכֵּל מִפְּרִיו.	
שׁוֹרֶךְ טְבוּחַת לְעֵינֶיךָ וְלֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ חֲמִרְךָ גִּזּוֹל מִלְּפָנֶיךָ וְלֹא יָשׁוּב לָךְ צִאנָּךְ נִתְּנוֹת לֹאִיכֶיךָ וְאִין לָךְ מוֹשִׁיעַ:	תּוֹרְךָ יִהִי נָכִיס לְעֵינֶךָ וְלֹא תִיכּוֹל מִנִּיהָ חֲמִרְךָ יִהִי אָגִיס מִן גְּזִמָּךְ וְלֹא יָתוּב לָךְ עֲנָךְ מְסִירָן לְבַעֲלִי דְבִבְךָ וְלִית לָךְ פָּרִיק:
בְּנִיךָ וּבְנִתֶיךָ נִתְּנִים לַעֲם אַחֵר וְעֵינֶיךָ רְאוֹת וְכָלּוֹת אֲלִיהֶם כָּל־הַיּוֹם וְאִין לֹאֵל יִגְדֶּה:	בְּנֶךָ וּבְנִתְךָ מְסִירִין לַעֲם אַחֲרֵן וְעֵינֶךָ חֲזִינוּ וְיִסּוּפּוֹן בְּגִלְלָהוֹן כָּל יוֹמָא וְלִית חֵילָא בִּידְךָ:
וְכָלּוֹת אֲלִיהֶם – מִצָּפוֹת אֲלִיהֶם שִׁישׁוּבוּ וְאִינֶם שָׁבִים. כָּל תּוֹחֶלֶת שְׁאִינָה בָּאָה קְרוּיָה כְּלִיוֹן עֵינַיִם.	

פְּרִי אֲדָמָתְךָ וְכָל־יִגְיֵעֶיךָ יֹאכַל עִם אֲשֶׁר לֹא־יִדְעָתָה וְהָיִיתָ רַק עֹשִׂיךָ וְרָצוֹן כָּל־הַיָּמִים:	אבא דארעך וכל ליאותך ייכול עם דלא ידעתא ותהי ברם עשיק ורעייע כל יומיא:
וְהָיִיתָ מְשֻׁלָּע מִמַּרְאֵה עֵינֶיךָ אֲשֶׁר תִּרְאֶה:	ותהי משתטי מחיזו עינך דתהי חזי:
יִכְכֶּה י'-הָיָה בְּשָׁחִיו רָע עַל־הַבְּרָכִים וְעַל־הַשְּׁלֹחַם אֲשֶׁר לֹא־תוּכַל לְהִרְפָּא מִכָּה רִגְלָהּ וְעַד קְדָהֶדָּה:	ימחינך יי בשחנא בישא על רכובין ועל שקו דלא תכול לאתפסאה מפרסת רגלך ועד מותך:
יֹלְךְ י'-הָיָה אִתְּךָ וְאִת־מִלְכָּךָ אֲשֶׁר תִּקִּים עָלֶיךָ אֶל־גֹּוִי אֲשֶׁר לֹא־יִדְעָתָה אִתָּה וְאַבְתִּיךָ וְעַבְדָּתָה שָׁם אֶל־לֵהִים אֲחֵרִים עֵץ וְאָבֹן:	יגלי יי יתך וית מלכך דתקים עלך לעם דלא ידעתא את ואבתיך ותפלח תמן לעממיא פלחי טענותא אעא ואבנא:
וְהָיִיתָ לְשִׁמָּה לְמִשְׁלַל וְלִשְׁנִינָה בְּכָל־הָעַמִּים אֲשֶׁר־יִבְהַגֶּה י'-הָיָה שָׁמָּה:	ותהי לצדו למתל ולשועי בכל עממיא דיזברנך יי לתמן:
לְשִׁמָּה – כְּמוֹ תַמְהוֹן, אִישְׁטוּרְדִישׁוֹ"ן, כָּל הַרוֹאֶה אוֹתָךְ יִשָּׁם עָלֶיךָ. לְמִשְׁלַל – כְּשֶׁתִּבְאֵא מִכָּה רָעָה עַל אָדָם יֹאמְרוּ: זֶה דוֹמָה לְמִכָּה פְּלוֹנִי. וְלִשְׁנִינָה – לְשׁוֹן "וְשִׁנְנָתָם", יִדְּבָרוּ בָּךְ; וְכֵן תִּרְגְּמוּ: "וּלְשׁוֹעִי", לְשׁוֹן סְפוּר, 'נֹאשְׁתַּעִי'.	
זָרַע רַב תּוֹצִיא הַשָּׂדֶה וּמַעֲטַת תַּאֲסֹף כִּי יִחְסְלֶנּוּ הָאֲרָבָה:	בר זרע סגי תפיק לחקלא וזעיר תכנוש ארי יחסלניה גובא:
יִחְסְלֶנּוּ – יִכְלְנוּ. וְעַל שֵׁם כָּךְ נִקְרָא "חֲסִיל", שְׁמִכְלָה אֶת הַכֹּל.	
כְּרָמִים תַּטְעַ וְעַבְדָּתָה וְגִין לֹא־תַשְׁתֵּה וְלֹא תַאֲגֹר כִּי תֹאכְלֶנּוּ הַתְּלַעֲת:	כרמין תצוב ותפלח וחמר לא תשתי ולא תכנוש ארי תיכלניה תולעתא:
זֵיתִים יִהְיוּ לָךְ בְּכָל־גְּבוּלָךְ וְשִׁמְן לֹא תִסּוֹף כִּי יִשָּׁל זֵיתְךָ:	זיתין יהון לך בכל תחומך ומשחא לא תסוף ארי יתרון זיתך:
כִּי יִשָּׁל – יִשָּׁיר פְּרוֹתָיו, לְשׁוֹן "וְנִשָּׁל הַכֶּרֶזֶל".	
בָּנִים וּבָנוֹת תּוֹלִיד וְלֹא־יִהְיוּ לָךְ כִּי יִלְכוּ בַּשָּׂבִי:	בנין ובנו תליד ולא יהון לך ארי יהכון בשביא:
כָּל־עֶצֶךָ וּפְרִי אֲדָמָתְךָ יִירַשׁ הַצֹּלָל:	כל אילנך ואבא דארעך יחסנניה סקאה:
יִירַשׁ הַצֹּלָל – יַעֲשֶׂנוּ הָאֲרָבָה רֶשׁ מִן הַפְּרִי. יִירַשׁ, יַעֲנִי. הַצֹּלָל, 'יִירַשׁ'; וְלֹא לְשׁוֹן הוֹרֶשָׁה וְגִירוּשִׁין, שָׁאם כּוֹ הֵיָה לוֹ לְכַתֵּב 'יִירַשׁ'.	מין ארבה. ואי אפשר לפרש יירש לשון ירשה, שאם כן הנה לו לכתב
הַגֹּר אֲשֶׁר בְּקִרְבְּךָ יַעֲלֶה עָלֶיךָ מַעֲלָה מַעֲלָה וְאַתָּה תִרְדַּ מִּטָּה מִטָּה:	תותב ערל דבינך יהי סליק עיל מנך לעילא לעילא ואת תהי נחית לתחתא לתחתא:
הוּא יִלּוֹךְ וְאַתָּה לֹא תִלְוֶנּוּ הוּא יִהְיֶה לְרֹאשׁ וְאַתָּה תִּהְיֶה לְזָנָב:	הוא יוזפנך ואת לא תוזפניה הוא יהי תקיף ואת תהי חלש:
וּבָאוּ עָלֶיךָ כָּל־הַקְלָלוֹת הָאֵלֶּה וּרְדָפוּךָ וְהַשִּׁיגוּךָ עַד הַשְׁמָדָךְ כִּי־לֹא שְׁמַעְתָּ בְּקוֹל י'-הָיָה אֶל־לִתִּיךָ לְשֹׁמֵר מִצְוֹתָיו וְחֻקֹּתָיו אֲשֶׁר צִוָּךְ:	וניתון עלך כל לוטיא האליו וירדפונך וידבקונך עד דתשמיצי ארי לא קבילתא למימרא דיי אלקה למטר פקודיה וקימוהי דפקדך:
וְהָיוּ בָּךְ לְאוֹת וּלְמוֹפֶת וּבְזִרְעֶךָ עַד־עוֹלָם:	ויהון בך לאת ולמופת ובבנך עד עלמא:
תַּחַת אֲשֶׁר לֹא־עַבְדָּתָה אֶת־י'-הָיָה אֶל־לִתִּיךָ בְּשִׁמְחָה וּבְטוֹב לֵבָב מְרַב כָּל:	חלך דלא פלחמא קדם יי אלקה בתדנא ובשפירות לבא מסגי כולא:
מְרַב כָּל – בְּעוֹד שֶׁהָיָה לָךְ כָּל טוֹב.	

וְעַבַּדְתָּ אֶת־אֱלֹהֵי אֲשֶׁר יִשְׁלַחְנוּ יְיָ־הוֹה בְּךָ בְּרָעַב וּבְצָמָא וּבְעִירָם וּבְחָסֶר כָּל וְנָתַן עָל בְּרִזָּל עַל־צוֹאֲרֶךְ עַד הַשְּׁמִידוֹ אִתְּךָ:	וְתַפְלַח יָת בְּעָלֵי דְבִכּוֹ דִּיגְרוֹנוֹ יְיָ בְּךָ בְּכַפָּנָא וּבְצָהוּתָא וּבְעָרְטָלְיוּתָא וּבְחַסְרֵי כּוֹלָא וְיִתֵּינּוּ גִיר דְּבִרְזָל עַל צוֹרֶךְ עַד דִּישְׁיָצִי יָתְךָ:
יִשָּׂא יְיָ־הוֹה עָלֶיךָ גּוֹי מִרְחֹק מִקְצָה הָאָרֶץ כְּאֲשֶׁר יִדְאַה הַנָּשֹׁר גּוֹי אֲשֶׁר לֹא־תִשְׁמַע לְשׁוֹנוֹ:	יִתֵּי יְיָ עָלֶךְ עִם מִרְחִיק מִסְּכֵי אֶרְעָא כְּמָא דְּמִשְׁתַּדִּי נִשְׂרָא עֲמָא דְלֹא תִשְׁמַע לִישְׁנֵיהּ:
כְּאֲשֶׁר יִדְאַה הַנָּשֹׁר – פְּתָאם, וְדָרְךְ מְצֻלַחַת, וְנִקְלוּ סוּסֵי. לֹא תִשְׁמַע לְשׁוֹנוֹ – שְׁלֹא תִפְסִיר לְשׁוֹנוֹ. וְכֵן: "תִּשְׁמַע חֲלוּם לִפְתָּר אוֹתוֹ"; וְכֵן: "כִּי שִׁמְעַ יוֹסֵף", אִינוּטִינְדֶר"א בְּלַעַז.	כִּי תִפְסִיר אִפְסִין דְלֹא נָסִיב אִפִּי סָבָא וְעַל יָנְקָא לֹא מִרְחִים:
וְאֶכֶל פְּרִי בְהֶמְתֶּךָ וּפְרִי־אֲדָמָתְךָ עַד הַשְּׁמִידָךְ אֲשֶׁר לֹא־יִשְׁאִיר לָךְ דָּגָן תִּירוֹשׁ וְיִצְהָר שֹׁגֵר אֶלְפִיךָ וְעִשְׂתֶּרֶת צֹאנֶךָ עַד הָאֲבִידוֹ אִתְּךָ:	וְיִיכּוֹל וּלְדָא דְּבִעִירָךְ וְאֲבָא דְּאַרְעֶךָ עַד דְּתִשְׁתַּיָּצִי דְלֹא יִשְׂאֵר לָךְ עֲבוּרָא חֲמָרָא וּמִשְׁחָא בְּקָרֵי תוֹרָךְ וְעֲדָרֵי עֲאנָךְ עַד דִּיּוֹבִיד יָתְךָ:
וְהֵצֵר לָךְ בְּכָל־שְׁעָרֶיךָ עַד רֶדֶת חֲמַתֶּיךָ הַגְּבֻהֹת וְהַבְּצֻרוֹת אֲשֶׁר אִתָּה בְּטֶט בָּהֶן בְּכָל־אַרְצֶךָ וְהֵצֵר לָךְ בְּכָל־שְׁעָרֶיךָ בְּכָל־אַרְצֶךָ אֲשֶׁר נָתַן יְיָ־הוֹה אֶל־לְהִיךָ לָךְ:	וְיַעֲיֵק לָךְ בְּכָל קְרוֹךְ עַד דִּיכַבִּישׁ שׁוֹרָךְ רַמִּיָּא וּכְרִיכֵיָא דְאַתָּ רַחֲיִץ לֹא־שְׁתִּינְבָא בָּהוֹן בְּכָל אֶרְעֶךָ וְיַעֲיֵק לָךְ בְּכָל קְרוֹךְ בְּכָל אֶרְעֶךָ דִּיהֵב יְיָ אֶלְהֶךָ לָךְ:
עַד רֶדֶת חֲמַתֶּיךָ – לְשׁוֹן רַדוּי וְכַבוּשׁ.	וְיַעֲיֵק לָךְ בְּכָל קְרוֹךְ עַד דִּיכַבִּישׁ שׁוֹרָךְ רַמִּיָּא וּכְרִיכֵיָא דְאַתָּ רַחֲיִץ לֹא־שְׁתִּינְבָא בָּהוֹן בְּכָל אֶרְעֶךָ וְיַעֲיֵק לָךְ בְּכָל קְרוֹךְ בְּכָל אֶרְעֶךָ דִּיהֵב יְיָ אֶלְהֶךָ לָךְ:
וְאֶכֶלְתָּ פְּרִי־בִטְנֶךָ בִּשְׂרָב בְּנִיָּה וּבְנִתֶיךָ אֲשֶׁר נָתַן־לָךְ יְיָ־הוֹה אֶל־לְהִיךָ בְּמִצּוֹר וּבְמִצּוֹק אֲשֶׁר־יָצִיק לָךְ אִיבֶךָ:	וְתִיכּוֹל וּלְדָא דְּמַעֲרָב בִּשְׂרָב בְּנִיָּה וּבְנִתֶיךָ דִּיהֵב לָךְ יְיָ אֶלְהֶךָ בְּצִירָא וּבְעֶקְתָּא דִּיעֵיק לָךְ שְׁנֹאֲךָ:
וְאֶכֶלְתָּ פְּרִי בִטְנֶךָ בִּשְׂרָב בְּנִיָּה וּגְוִמֵר בְּמִצּוֹר – מִחֲמַת שְׁיָהִי צָרִים עַל הָעִיר וְיִהְיֶה שֵׁם מִצּוֹק, עֶקֶת רָעָבוֹן.	וְתִיכּוֹל וּלְדָא דְּמַעֲרָב בִּשְׂרָב בְּנִיָּה וּבְנִתֶיךָ דִּיהֵב לָךְ יְיָ אֶלְהֶךָ בְּצִירָא וּבְעֶקְתָּא דִּיעֵיק לָךְ שְׁנֹאֲךָ:
הָאִישׁ הַרְדָּךְ בְּךָ וְהָעֶנְג מֵאֵד תִּרְעַ עֵינֹו בְּאַחִיו וּבְאִשְׁתִּי חִילֹו וּבְיָתֵר בְּנֹו אֲשֶׁר יוֹתִיר:	גּוֹבְרָא דְּרַפִּיָּךְ בְּךָ וְדְּמַפְנֹק לְחֻדָּא תְּבַאֲשׁ עֵינֵיהּ בְּאַחוּהִי וּבְאַתֵּת קִימִיהּ וּבְשֹׂאֵר בְּנוֹהֵי דִּישְׂאֵר:
הַרְדָּךְ בְּךָ וְהָעֶנְג – הוּא הַרְדָּךְ הוּא הָעֶנְג, לְשׁוֹן פְּנוּק; וְ"מֵהֶתְעַנֵּג וּמְרָךְ" מוֹכִיחַ עָלֵיהֶם שְׁשֻׁנֵיהֶם אַחַד. אִף עַל פִּי שֶׁהוּא מְפָנֵק וְדַעְתּוֹ קָצָה בְּדָבָר מְאֹוֹס, יִמְתַּק לוֹ לְרַעְבוֹנוֹ בִּשְׂרָב בְּנֹו וּבְנוֹתָיו, עַד כִּי תִרְעַ עֵינֹו בְּבָנָיו הַנוֹתָרִים מִמֶּת לֹאֲחֹד מֵהֶם מִבִּשְׂרָב בְּנֹו אַחֲיָהֶם אֲשֶׁר יֹאכֵל. דְּבָר אַחֵר: הַרְדָּךְ בְּךָ – הִרְחַמְנִי וְרַךְ הַלֵּב, מְרֹוֹב רַעְבָּתְנוֹת וְתַאֲבָרוֹ, וְלֹא יִתְּנוּ מִבִּשְׂרָב בְּנֵיהֶם הַשְּׁחוּטִים לְבָנֵיהֶם הַנוֹתָרִים.	מְלִמְתּוֹן לְחַד מְנַהוֹן מִבִּשְׂרָב בְּנוֹהֵי דִּיכִיכּוֹל מְדָלָא אֲשִׁתְּאֵר לִיה כּוֹלָא בְּצִירָא וּבְעֶקְתָּא דִּיעֵיק לָךְ שְׁנֹאֲךָ בְּכָל קְרוֹךְ:
הִרְפָּה בְּךָ וְהָעֶנְגָּה אֲשֶׁר לֹא־נִסְתָּה כַּה־רַגְלָה הָצָא עַל־הָאָרֶץ מֵהֶתְעַנֵּג וּמְרָךְ תִּרְעַ עֵינֵיהּ בְּאִישׁ חִיקָהּ וּבְבָנֶיהָ וּבְבִתֶּיהָ:	דְּרַפִּיכָא בְּךָ וְדְּמַפְנֹקָא דְלֹא נִסְיַאת פִּרְסַת רַגְלָה לֹאֲחֻתָּא עַל אֶרְעָא מִמְּפוּנְקוֹ וּמִרַפִּיכּוֹ תְּבַאֲשׁ עֵינֵיהּ בְּגִבְרָא קִימָהּ וּבְבָרָהּ וּבְבָרְתֶיהָ:
תִּרְעַ עֵינֵיהּ בְּאִישׁ חִיקָהּ וּבְבָנֶיהָ וּבְבִתֶּיהָ – הַגְדוֹלִים.	וּבְזַעֲרִי בְּנֵהָ דִּיפְקוֹן מִנֵּהּ וּבְבִנְהָ דְתִלִּיד אָרִי תִיכְלָנוֹן בְּחַסְרֵי כּוֹלָא בְּסִתְרָא בְּצִירָא וּבְעֶקְתָּא דִּיעֵיק לָךְ שְׁנֹאֲךָ בְּקְרוֹךְ:
וּבִשְׁלִיָּתָהּ הַיּוֹצֵאת מִבָּיִת רַגְלִיָּהּ וּבְבָנֶיהָ אֲשֶׁר תִּלְדַּ פִּי־תֹאכְלֶם בְּחָסֶר־כָּל בִּסְתֵר בְּמִצּוֹר וּבְמִצּוֹק אֲשֶׁר יָצִיק לָךְ אִיבֶךָ בִּשְׁעָרֶיךָ:	וּבִשְׁלִיָּתָהּ הַיּוֹצֵאת מִבָּיִת רַגְלִיָּהּ וּבְבָנֶיהָ אֲשֶׁר תִּלְדַּ פִּי־תֹאכְלֶם בְּחָסֶר־כָּל בִּסְתֵר בְּמִצּוֹר וּבְמִצּוֹק אֲשֶׁר יָצִיק לָךְ אִיבֶךָ בִּשְׁעָרֶיךָ:
וּבִשְׁלִיָּתָהּ – בְּנֵיהּ הַקְטָנִים, בְּכָלָן תִּהְיֶה עֵינֶיהָ צָרָה, כְּשֶׁתֹּאכַל אֶת הָאֲחֵד, מִלִּתֵּן לֹאֲשֶׁר אֲצִלָּה מִן הַבִּשְׂרָ.	וּבִשְׁלִיָּתָהּ הַיּוֹצֵאת מִבָּיִת רַגְלִיָּהּ וּבְבָנֶיהָ אֲשֶׁר תִּלְדַּ פִּי־תֹאכְלֶם בְּחָסֶר־כָּל בִּסְתֵר בְּמִצּוֹר וּבְמִצּוֹק אֲשֶׁר יָצִיק לָךְ אִיבֶךָ בִּשְׁעָרֶיךָ:

אם-לא תשמר לעשות את-כל-דברי התורה הזאת הכתבים בספר הזה ליראה את-השם הנכבד והנורא הזה את-י-הנה א-להיה:	אם לא תשר למעבד ית כל פתגמי אוריתא הדא דכתיבין בספרא הדיו למדחל ית שמא נקירא ודחילא הדיו ית יי אלהה:
והפלא י-הנה את-מכתה ואת מכות נרעה מכות גדלות ונאמנות וחקלים רעים ונאמנים:	ויפריש יי ית מכתה וית מכת בנה מתן רברבן ומהימן ומכתשין בישינ ומהימנין:
והפלא ה' את מכתה – מפלאות ומבדלות משאר מכות. ונאמנות – ליסרה לקים שליחותם.	
והשיב בה את כל-מדנה מצרים אשר יגרה מפניהם ודבקו בה:	ויתב בה ית כל מכתשי מצרים דחילתא מן גדמיהון וידבקון בה:
אשר יגרה מפניהם – מפני המכות. כשהיו ישראל רואים מכות משנות הבאות על מצרים, היו יראים מהם שלא יבואו גם עליהם. תדע, שכן כתוב: "אם שמוע תשמע" וגומר, "כל המחלה אשר שיתי במצרים לא אשים עליה"; אין מיראין את האדם אלא בדבר שהוא גור ממנו.	
גם כל-חלי וכל-מפה אשר לא כתוב בספר התורה הזאת יעלם י-הנה עליה עד השמד:	אף כל מרע וכל מחא דלא כתיבין בספר אוריתא הדא ייתינן יי עליה עד דתשמיצי:
יעלם – לשון עליה.	
ונשארם במתי מעט תחת אשר הייתם ככוכבי השמים לרב כי-לא שמעת בקול י-הנה א-להיה:	ותשתארון בעם זעיר חלה דהניתון ככוכבי שמיא לסגי ארי לא קבילתא למימרא דיי אלהה:
ונשארם במתי מעט תחת וגומר – מועטיו חלה מרביו.	
והיה כאשר-יש י-הנה עליכם להיטיב אתכם ולהרבות אתכם כן ישיש י-הנה עליכם להאביד אתכם ולהשמיד אתכם ונסחתם מעל האדמה אשר-אתה בא-שמה לרשתה:	ויהי כמא דחדי יי עליכון לאיטבא לכון ולאסגא יתכון כן יחדי יי עליכון לאובדא יתכון ולשיצא יתכון ותטלטלון מעל ארעא דאת עליל לתמן למירתה:
כן ישיש ה' – את אויביכם עליכם להאביד וגומר. ונסחתם – לשון עקירה; וכן: "בית גאים יסח ה'".	
והפיצה י-הנה בכל-העמים מקצה הארץ ועד- קצה הארץ ועבדת שם א-להים אחרים אשר לא- ידעת אתה ואבותי עז ואבן:	ויבדרנה יי בכל עממיא מספי ארעא ועד סיפי ארעא ותפלח תמן לעממיא פלחי טעונתא דלא ידעתא את ואבהתך אעא ואבנא:
ועבדתם שם א-להים אחרים – פתרגומו, לא עבדת א-לוהות ממש, אלא מעלים מס וגלגליות לכומרי עבודה זרה.	
ובגוים ההם לא תרגיע ולא-יהיה מנוח לכף-רגלך ונתן י-הנה לה שם לב רגז וכליון עינים ודאבון נפש:	ובעממיא האנון לא תנוח ולא יהי מנח לפרסת רגלך ויתיו יי לה תמן לב דחול וחשכות עיניו ומפתן נפש:
לא תרגיע – לא תנוח, כמו: "וזאת המרגעה". לב רגז – לב סרד, פתרגומו: "דחל"; כמו: "שאול מפתח רגזה לה"; "שמעו עמים רגזון". וכליון עינים – מצפה לישועה ולא תבא.	
והניו חיה תלאים לה מנגד ופסדת לילה ויומם ולא תאמין בשייה:	ויהון חיה תלן לה מקביל ותהי תנה בליליא וביממא ולא תהימין בשייה:
חיה תלואים לה – על הספק. כל ספק קרוי 'תלוי', שמא אמות היום בחרב הבאה עלינו. ורבותינו דרשו: זה הלוקח תבואה מן השוק. ולא תאמין בשייה – זה הסומך על הפלטר.	
בבקר תאמר מי-יתן ערב ובערב תאמר מי-יתן בקר מפחד לבבך אשר תפתד וממראה עיניך אשר תראה:	בצפרא תימר מן יתין רמשא ובמרשא תימר מן יתין צפרא מתנהת לבך דתהי תנה ומחיו עינה דתהי חזי:
בבקר תאמר מי יתן ערב – של אמש. ובערב תאמר מי יתן בקר – של שחרית. שהצרות מתחזקות תמיד, וכל שעה מרבה קללתה משלפניה.	

וְהַשִּׁיבָהּ י-הוָה מִצְרַיִם בְּאֲנִיּוֹת בְּדֶרֶךְ אֲשֶׁר אֲמַרְתִּי לָהּ לֹא-תָסִיף עוֹד לְרֹאשָׁהּ וְהִתְמַפְרָתָם שָׁם לֹא-יִבֶּיךָ לַעֲבָדִים וְלִשְׁפָחוֹת וְאִין קֹנָה:	וְיִתִּיבֶנָּךְ יי למצרים בספינו באורחא דאמריה לך לא תוסיף עוד למחזה ותזדבנון תמן לבעלי דבביכון לעבדיו ולאמהן ולית דקני:
--	--

בְּאֲנִיּוֹת – בספינות, בשביה. והתמפרתם שם לאויביה – אתם מבקשים להיות נמכרים להם לעבדים ולשפחות. ואין קנה – כי יגזרו עליך הרג וכליון. והתמפרתם – בלעז א"י פורונודרי"ץ וו"ש. ולא יתכן לפרש והתמפרתם בלשון 'ונמפרתם' על ידי מוכרים אחרים, מפני שנאמר אחריו ואין קונה.

אֵלֶּה דְּבָרֵי הַבְּרִית אֲשֶׁר-עָשָׂה י-הוָה אֶת-מֹשֶׁה לְכַרֵּת אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ מִזְרָב מִלִּבְד הַבְּרִית אֲשֶׁר-פָּרַת אִתָּם בְּתוֹרָב:	אליו פתגמי קינא דפקיד יי ית משה למגזר עם בני ישראל בארעא דמזרב בר מקינא דגזר עמהון בחורב:
--	--

לְכַרֵּת אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל – שיקבלו עליהם את התורה באלה ובשבועה. מלבד הבריה – קללות שבתורת כהנים שנאמרו בסיני.

שביעי	פרשת הזקרת הבריה
-------	------------------

וַיִּקְרָא מֹשֶׁה אֶל-כָּל-יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אַתֶּם רְאִיתֶם אֶת כָּל-אֲשֶׁר עָשָׂה י-הוָה לְעֵינֵיכֶם בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם לַפְּרָעָה וּלְכָל-עַבְדָּיו וּלְכָל-אַרְצוֹ:	ויקרא משה לכל ישראל ואמר להון אתון חזיתון ית כל דעבד יי לעיניכון בארעא דמצרים לפרעה ולכל עבדוהי ולכל ארעהיה:
--	--

הַמִּסּוֹת הַגְּדֹלֹת אֲשֶׁר רָאוּ עֵינֶיךָ הָאֵתָת וְהַמִּפְתִּים הַגְּדֹלִים הָהֵם:	נסינ רברבן דחזוזה עינך אתינא ומופתין רברבין האנון:
--	---

וְלֹא-נָתַן י-הוָה לָכֶם לֵב לְדַעַת וְעֵינַיִם לִרְאוֹת וְאָזְנַיִם לִשְׁמָע עַד הַיּוֹם הַזֶּה:	ולא נתן יי להב לך למדע ועינין למחזי ואוזנין למשמע עד יומא הדין:
--	--

וְלֹא נָתַן ה' לָכֶם לֵב לְדַעַת – להכיר את חסדי הקדוש ברוך הוא ולדבק בו. עד היום הזה – שמעתי שאותו היום שנמן משה ספר התורה לבני לוי, "ויתנה אל הפהנים בני לוי", באו כל ישראל לפני משה ואמרו לו: משה רבינו! אף אנו עמקנו בסיני וקבלנו את התורה ונתנה לנו, ומה אתה משליט את בני שבטך עליה? ויאמרו לנו יום מחר: לא לכם נתנה, לנו נתנה! ושמו משה על הדבר, ועל זאת אמר להם: "היום הזה נהיית לעם" וגומר; היום הזה הבנתי שאתם דבקים ונפצים במקום.

וְאוֹלֶךְ אֶתְכֶם אַרְבָּעִים שָׁנָה בַּמִּדְבָּר לֹא-בָלוּ שְׁלִמְתִּיכֶם מַעֲלִיכֶם וְנַעֲלַךְ לֹא-בָלְתָה מַעַל רַגְלֶךָ:	ודברית יתכון ארבעין שנין במדברא לא בליאת פסותכון מנכון ומסנך לא עדו מעל רגלך:
---	--

לָחֶם לֹא אָכַלְתֶּם וַיֵּין וְשִׁכָּר לֹא שְׁתִּיתֶם לַמַּעַן תִּדְעוּ כִּי אֲנִי י-הוָה אֱלֹהֵיכֶם:	לחמא לא אכלתון ויין ושכר לא שתיק לא שתייתון בדיל דתדעון ארי אנא יי אלהכון:
--	---

וַתִּבְּאוּ אֶל-הַמָּקוֹם הַזֶּה וַיֵּצֵא סִיתָן מִלֶּדֶךְ-חֲשִׁבּוֹן וְעוֹג מִלֶּדֶךְ-הַבָּשָׁן לִקְרֹאתָנוּ לַמִּלְחָמָה וַנִּכְסֶם:	ואתיתון לאתרא הדין ונפק סיחון מלכא דחשבון ועוג מלכא דמתנן לקדמותנא לאגתא קרבא ומחיננון:
---	--

וַתִּבְּאוּ אֶל הַמָּקוֹם הַזֶּה – עתה אתם רואים עצמכם בגדלה וכבוד; אל תבעטו במקום ואל ירום לבבכם, ושמרתם את דברי הבריה הזאת וגומר. דבר אחר: ולא נתן ה' לָכֶם לֵב לְדַעַת, שאין אדם עומד על סוף דעתו של רבו וחקמת משנתו עד ארבעים שנה, ולפיכך לא הקפיד עליכם המקום עד היום הזה. אבל מכאן ואילך יקפיד, ולפיכך: ושמרתם את דברי הבריה הזאת.

וַנִּקְחַל אֶת-אַרְצָם וְנִתְּנָה לְנַחֲלָה לְרֵאוּבֵנִי וּלְגָדִי וּלְחֲצִי שִׁבְט הַמְּנַשִּׁי:	ונסיבנא ית ארעהון ויהבנה לאחסנא לשיבט ראובן ולשיבט גד ולפלגות שבטא דמנשה:
--	--

וּשְׁמַרְתֶּם אֶת-דְּבָרֵי הַבְּרִית הַזֹּאת וַעֲשִׂיתֶם אִתָּם לַמַּעַן תִּשְׁלִיחוּ אֶת כָּל-אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּן:	ותשרון ית פתגמי קינא הדין ותעבדון יתהון בדיל דמתלחון ית כל דתעבדון:
--	--

ה אל־תִּבְהַל עַל־פִּיךָ וּלְבָבְךָ אֶל־יִמְתָּהּ לְהוֹצִיא דָּבָר לִפְנֵי הָאֱלֹהִים כִּי הָאֱלֹהִים בְּשָׁמַיִם וְאַתָּה עַל־הָאָרֶץ עַל־כֵּן יִהְיוּ דְבָרֶיךָ מְעֻשִׁים: **ב** כִּי בָא הַחֲלוֹם בְּרֹב עֲגֻנָּו וְקוֹל פֶּסִיל בְּרֹב דְּבָרִים: **ג** כַּאֲשֶׁר תִּדְרֹךְ לֹא־לֵהִים אֶל־תִּתְּחַל לְשַׁלְמוֹ כִּי אִין חֲפִץ בְּפִסִּילִים אֵת אֲשֶׁר־תִּדְרֹךְ שָׁלֹם: **ד** טוֹב אֲשֶׁר לֹא־תִדְרֹךְ מִשְׁתַּדּוֹר וְלֹא תִשְׁלֹם: **ה** אֶל־תִּתֵּן אֶת־פִּיךָ לְחֻטִּיא אֶת־בִּשְׁוֹךְ וְאֶל־תֵּאֱמַר לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ כִּי שִׁגְגָה הִיא לִמָּה יִקְצֹף הָאֱלֹהִים עַל־קוֹלְךָ וְתִתֵּן אֶת־מַעֲשֵׂה יָדֶיךָ: **ו** כִּי בְרֹב חֲלָמוֹת וְהִבְלִים וְדְבָרִים הִרְבָּה כִּי אֶת־הָאֱלֹהִים יִרְא: **ז** אִם־עָשָׂק רָשׁ וְגִזְל מִשְׁפָּט וְצִדֵּק תִּרְאֶה בְּמִדְיָנָה אֶל־תִּתְּמָה עַל־הַחֲפִץ כִּי גִבָּה מַעַל גִּבָּה שְׁמֹר וּגְבוּהִים עֲלִיָּהֶם: **ח** וַיִּתְּרוֹן אֶרֶץ בָּפֹל הוּא מֶלֶךְ לְשִׁזָּה נִעְבֵּד: **ט** אֶהֱב פֶּסֶף לֹא־יִשְׁבַע פֶּסֶף וּמִי־אֶהֱב בְּהֶמּוֹן לֹא תְבוּאָה גַם־זֶה הִבֵּל: **י** בְּרִבּוֹת הַטּוֹבָה רַבּוֹ אוֹכְלֶיהָ וּמִה־כִּשְׁרוֹן לִבְעָלֶיהָ כִּי אִם־רְאוֹת עֵינָיו: **יא** מִתּוֹקָה שִׁנַּת הַעֲבֹד אִם־מַעֲט וְאִם־הִרְבָּה יֹאכֵל וְהַשְׁבַּע לַעֲשִׂיר אֵינָנו מִנִּית לֹו לִישׁוֹן: **יב** יֵשׁ רָעָה חוֹלָה רְאִיתִי תַחַת הַשָּׁמֶשׁ עָשָׂר שָׁמּוֹר לִבְעָלָיו לְרַעְתּוֹ: **יג** וְאֶבֶד הָעָשָׂר הֵהוּא בַּעֲגֻנָּו רַע וְהוֹלִיד בֹּן וְאִין בִּידָו מְאוּמָה: **יד** כַּאֲשֶׁר יֵצֵא מִבֶּטֶן אִמּוֹ עָרוֹם יָשׁוּב לְלֶכֶת כְּשֶׁבֶא וּמְאוּמָה לֹא־יִשָּׂא בַעֲמָלוֹ שִׁילָךְ בִּידָו: **טו** וְגַם־זֶה רָעָה חוֹלָה כְּלִיעַמַת שֶׁבֶא בֹן יִלָּךְ וּמִה־יִתְּרוֹן לֹו שִׁיעַמָּל לְרוּחַ: **טז** גַּם כָּל־יָמָיו בַּחֲשָׁד יֹאכֵל וְכַעַס הִרְבָּה וְחָלְיוֹ נִקְצָף: **יז** הִנֵּה אֲשֶׁר־רְאִיתִי אֲנִי טוֹב אֲשֶׁר־יָפָה לְאֶכּוֹל־וְלִשְׁתּוֹת וְלִרְאוֹת טוֹבָה בְּכָל־עַמָּלוֹ | שִׁיעַמָּל תַּחַת־הַשָּׁמֶשׁ מִסָּפָר יִמִּי־חַיֵּו אֲשֶׁר־גִּתְּנוֹ־לֹו הָאֱלֹהִים כִּי־הוּא חֲלָקוֹ: **יח** גַּם כָּל־הָאָדָם אֲשֶׁר גִּתְּנוֹ־לֹו הָאֱלֹהִים עָשָׂר וּנְכָסִים וְהַשְׁלִיטֹו לְאֶכֶל מִמֶּנּוּ וְלִשְׁאֵת אֶת־חֲלָקוֹ וְלִשְׁמֹחַ בַּעֲמָלוֹ זֶה מַתַּת אֱלֹהִים הִיא: **יט** כִּי לֹא הִרְבָּה יִזְכֹּר אֶת־יָמָיו חַיָּיו כִּי הָאֱלֹהִים מַעֲנֶה בְּשִׁמְחַת לְבָבוֹ:

ו יֵשׁ רָעָה אֲשֶׁר רְאִיתִי תַחַת הַשָּׁמֶשׁ וְרִבָּה הִיא עַל־הָאָדָם: **א** אִישׁ אֲשֶׁר יִתְּנוֹ־לֹו הָאֱלֹהִים עָשָׂר וּנְכָסִים וְכִבּוֹד וְאֵינָנו חֹסֵר לְנַפְשׁוֹ | מִכָּל אֲשֶׁר־

יִתְּנוֹהָ וְלֹא־יִשְׁלִיטֵנוּ הָאֱלֹהִים לְאֶכֶל מִמֶּנּוּ כִּי אִישׁ נָכְרִי יֹאכְלֵנוּ זֶה הִבֵּל וְחָלִי רַע הוּא: **ב** אִם־יֹולִיד אִישׁ מֵאָה וְשָׁנִים רַבּוֹת יִחְיֶה וְרַב | שְׁיִהְיוּ יָמֵי־שָׁנָיו וְנַפְשׁוֹ לֹא־תִשְׁבַּע מִן־הַטּוֹבָה וְגַם־קְבוּרָה לֹא־הִיָּתָה לוֹ אֶמְרָתִי טוֹב מִמֶּנּוּ הַנָּפֹל: **ג** כִּי־בַהֲבֵל בָּא וּבַחֲשָׁד יִלָּךְ וּבַחֲשָׁד שָׁמּוֹ יִכָּסֶּה: **ד** גַּם־שָׁמֶשׁ לֹא־רָאָה וְלֹא יִדַּע גִּמְתָּ לְזֶה מִזֶּה: **ה** וְאֵלֹו חָלָה אֶלֶף שָׁנִים פַּעַמִּים וְטוֹבָה לֹא רָאָה הִלָּא אֶל־מְקוֹם אֶחָד הַכֹּל הוֹלֵךְ: **ו** כָּל־עַמָּל הָאָדָם לְפִיָּהּ וְגַם־הַנָּפֶשׁ לֹא תִמָּלֵא: **ז** כִּי מִה־יֹוֹתֵר לְחֹכֶם מִן־הַפֶּסִיל מִה־לַּעֲנִי יוֹדַע לְהִלָּךְ גִּגֵּד חֲסִיִּים: **ח** טוֹב מִרְאֶה עֵינַיִם מִהִלָּךְ־גִּפְשׁ גַּם־זֶה הִבֵּל וְרַעוֹת רוּחַ: **ט** מִה־שְׁהִיָּה כָּבֹד נִקְרָא שָׁמּוֹ וְנוֹדַע אֲשֶׁר־הוּא אָדָם וְלֹא־יִיכָּל לְדִין עִם שְׁתַּקִּיָּה מִמֶּנּוּ: **י** כִּי יִשְׁדְּבָרִים הִרְבָּה מִרְבִּים הִבֵּל מִה־יֹוֹתֵר לְאָדָם: **יב** כִּי מִי־יֹוֹדַע מִה־טוֹב לְאָדָם בְּחַיִּים מִסָּפָר יָמֵי־חַיָּי הִבֵּלוֹ וַיַּעֲשֵׂם כַּצֵּל אֲשֶׁר מִי־יִגִּיד לְאָדָם מִה־יִּהְיֶה אַחֲרָיו תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ:

ז טוֹב שֵׁם מִשָּׁמֶן טוֹב וַיּוֹם הַמָּוֶת מִיּוֹם הוֹלָדוֹ: **ב** טוֹב לְלֶכֶת אֶל־בֵּית־אָבִל מִלֶּכֶת אֶל־בֵּית מִשְׁתָּה בַּאֲשֶׁר הוּא סוֹף כָּל־הָאָדָם וְהַחַי יִתֵּן אֶל־לְבָבוֹ: **ג** טוֹב כַּעַס מִשְׁחֻק כִּי־בִרְעַ פָּנִים יִיטֵב לֵב: **ד** לֵב חֲכָמִים בְּבֵית אָבִל וְלֵב פִּסִּילִים בְּבֵית שְׂמֻחָה: **ה** טוֹב לִשְׁמַע גִּעְרַת חֲכָם מֵאִישׁ שֹׁמֵעַ שִׁיר פִּסִּילִים: **ו** כִּי כָקוֹל הַסִּירִים תַּחַת הַסִּיר בֹּן שִׁחָק הַפֶּסִיל וְגַם־זֶה הִבֵּל: **ז** כִּי הָעָשָׂק יִהְיֶה לְחֹכֶם וַיֵּאבֵד אֶת־לֵב מִתְּנָה: **ח** טוֹב אַחֲרִית דְּבָר מִרְאשִׁיתוֹ טוֹב אַרְךְ־רוּחַ מִגְּבוּה־רוּחַ: **ט** אֶל־תִּבְהַל בְּרוּחְךָ לְכַעֲוֹס כִּי כַעַס בְּחִיק פִּסִּילִים יָנוּחַ: **י** אֶל־תֵּאֱמַר מֶה הִלָּה שְׁהִימִים תִּקְרָא שָׁנִים הֵנוּ טוֹבִים מֵאֵלֶּה כִּי לֹא מִחֲכָמָה שְׂאֵלָתָ עַל־זֶה: **יא** טוֹבָה חֲכָמָה עִם־נִחְלָה וַיִּתֵּר לְרֹאֵי הַשָּׁמֶשׁ: **יב** כִּי בָצַל הַחֲכָמָה בָּצַל הַכֶּסֶף וַיִּתְּרוֹן דָּעַת הַחֲכָמָה תִּסְתֶּיָה בַּעֲלִיָּה: **יג** רְאֵה אֶת־מַעֲשֵׂה הָאֱלֹהִים כִּי מִי יוֹכֵל לְתַלְקֹן אֶת אֲשֶׁר עוֹתוֹ: **יד** בְּיוֹם טוֹבָה הִיָּה בָטוֹב וּבְיוֹם רָעָה רָאָה גַם אֶת־זֶה לַעֲמַת־זֶה עָשָׂה הָאֱלֹהִים עַל־דְּבָרָתָ שְׁלֹא יִמָּצֵא הָאָדָם אַחֲרָיו מְאוּמָה: **טו** אֶת־הַכֹּל רְאִיתִי

בַּיּוֹם הַהוּא יֵשׁ צְדִיק אֶבֶד בְּצַדִּיקוֹ וַיֵּשׁ רָשָׁע מֵאֲרִיךְ בְּרַעְיוֹתָיו: ^טאֲלֹתֶיהִי צְדִיק הַרְבֵּה וְאֵל־תַּחֲכָם יוֹתֵר לָמָּה תִּשְׁוּמוּם: ^יאֲלֹתֶיהִי רַבָּה וְאֲלֹתֶיהִי סָגַל לָמָּה תָמוּת בְּלֹא עֲתִיד: ^{יא}טוֹב אֲשֶׁר תִּתְּנוּ בָּזֶה וְגַם־מִזֶּה אֶל־תִּנָּח אֶת־יִידְךָ כִּי־יִירָא אֶל־לֵהִים יֵצֵא אֶת־כָּלָם: ^{יב}הִתְחַכְמָה תַעֲזוּ לַחֲכָם מַעֲשֵׂהָ שְׁלִיטִים אֲשֶׁר הָיוּ בְּעִיר: ^{יג}כִּי אָדָם אִין צְדִיק בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה־טוֹב וְלֹא יַחֲטֵא: ^{יד}גַּם לְכָל־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר יִדְבְּרוּ אֶל־תִּתֵּן לִבְךָ אֲשֶׁר לֹא־תִשְׁמַע אֶת־עַבְדְּךָ מִקִּלְקֹל: ^{יז}כִּי גַם־פְּעָמִים רַבּוֹת יֵדַע לִבְךָ אֲשֶׁר גַּם־אֶתָּה קִלְקַלְתָּ אַחֲרֵיהֶם: ^{יח}כָּל־זֶה נִסִּיתִי בַּחֲכָמָה אֲמַרְתִּי אַחֲכָמָה וְהִיא רַחֲוִקָה מִמֶּנִּי: ^{יט}רַחֲוִק מִה־שִּׁהְיָה וְעַמֶּק עַמֶּק מִי יִמָּצְאוּ: ^כסִּבּוֹתִי אָנִי וּלְבִי לִדְעַת וּלְתוֹר וּבִקְשׁ חֲכָמָה וְחִשְׁבּוֹן וּלְדַעַת רָשָׁע פָּסַל וְהַסִּכְלוֹת הוֹלִלוֹת: ^{כא}וּמוֹצֵא אָנִי מֵר מִמּוֹת אֶת־הָאִשָּׁה אֲשֶׁר־הִיא מְצוּדִים וְחֲרָמִים לִבָּה אֲסוּרִים יִדְיָה טוֹב לִפְנֵי הָאֱלֹהִים יִמְלֹט מִמָּוֶה וְחוֹטֵא יִלְכַּד בָּה: ^{כב}רָאֵה זֶה מִצָּאתִי אֲמַרְהָ קִהַלְתָּ אֶתָּה לְאֶתָּה לְמִצָּא חִשְׁבּוֹן: ^{כג}אֲשֶׁר עוֹד־בִּקְשָׁה נִפְשִׁי וְלֹא מִצָּאתִי אָדָם אֶחָד מֵאֵלֶּה מִצָּאתִי וְאִשָּׁה בְּכָל־אֵלֶּה לֹא מִצָּאתִי: ^{כד}לְבַד רָאִה־זֶה מִצָּאתִי אֲשֶׁר עָשָׂה הָאֱלֹהִים אֶת־הָאָדָם יִשְׂר וְהָמָּה בִקְשׁוּ חִשְׁבֻּנוֹת רַבִּים:

^האִי כִּהֲחַכְם וּמִי יוֹדַע פֶּשֶׁר דָּבָר חֲכָמָה אָדָם תֹּאִיר פָּנָיו וְעֵז פָּנָיו יִשְׁנֵא: ^באֲנִי פִי־מִלֹּךְ שֹׁמֵר וְעַל דְּבַרְתָּ שְׁבוּעַת אֶל־לֵהִים: ^גאֲלֹתֶיהִי מִפְּנֵי תִלֹּךְ אֶל־תַּעֲמִיד בְּדָבָר רָע כִּי כָל־אֲשֶׁר יַחֲפֹץ יַעֲשֶׂה: ^דבְּאֲשֶׁר דְּבַר־מִלֹּךְ שִׁלְטוֹן וּמִי יֹאמַר־לוֹ מִה־תַּעֲשֶׂה: ^השׁוֹמֵר מִצְוָה לֹא יֵדַע דְּבַר רָע וְעַתּ וּמִשְׁפָּט יֵדַע לֵב חָכָם: ^וכִּי לְכָל־חֹפֶץ יֵשׁ עַתּ וּמִשְׁפָּט כִּי־רַעַת הָאָדָם רַבָּה עָלָיו: ^זכִּי־אֵינֶנּוּ יוֹדַע מִה־שִּׁהְיָה כִּי כֹאֲשֶׁר יִהְיֶה מִי יִגִּיד לוֹ: ^חאִין אָדָם שְׁלִיט בְּרוּחַ לִכְלוֹא אֶת־הַרוּחַ וְאִין שִׁלְטוֹן בְּנוֹם הַמּוֹת וְאִין מִשְׁלַחַת בַּמִּלְחָמָה וְלֹא־יִמְלֹט רָשָׁע אֶת־בְּעָלָיו: ^טאֶת־כָּל־זֶה רָאִיתִי וְנִתְּוֹן אֶת־לְבִי לְכָל־מַעֲשֵׂה אֲשֶׁר נַעֲשָׂה תַּחַת הַשָּׁמַיִם עֵת אֲשֶׁר שָׁלַט הָאָדָם בָּאָדָם לָרַע לוֹ: ^יוּבְכֹן רָאִיתִי רָשָׁעִים

קְבָרִים וּבָאוּ וּמִמָּקוֹם קְדוֹשׁ יִהְיוּ וַיִּשְׁתַּכְּחוּ בְּעִיר אֲשֶׁר כֹּן־עָשׂוּ גַם־זֶה הִבֵּל: ^{יא}אֲשֶׁר אִין נַעֲשָׂה פִתְגָם מַעֲשֵׂה הָרָעָה הָרָעָה עַל־פֶּן מִלֵּא לֵב בְּנֵי־הָאָדָם בָּהֶם לַעֲשׂוֹת רָע: ^{יב}אֲשֶׁר חָטָא עָשָׂה רָע מֵאֵת וּמֵאֲרִיךְ לוֹ כִּי גַם־יוֹדַע אָנִי אֲשֶׁר יִהְיֶה־טוֹב לִירָאִי הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר יִירָאוּ מִלִּפְנֵי: ^{יג}וְטוֹב לֹא־יִהְיֶה לְרָשָׁע וְלֹא־יֵאֲרִיךְ יָמִים כָּצֵל אֲשֶׁר אֵינֶנּוּ יָרָא מִלִּפְנֵי אֱלֹהִים: ^{יד}יִשְׁהַבֵּל אֲשֶׁר נַעֲשָׂה עַל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר יֵשׁ צְדִיקִים אֲשֶׁר מִגִּיעַ אֵלֵהֶם כַּמַּעֲשֵׂה הָרָשָׁעִים וַיֵּשׁ רָשָׁעִים שְׁמָגִיעַ אֵלֵהֶם כַּמַּעֲשֵׂה הַצְדִּיקִים אֲמַרְתִּי שְׁגַם־זֶה הִבֵּל: ^{טו}וְשִׁבַּחְתִּי אָנִי אֶת־הַשָּׁמַיִתָּה אֲשֶׁר אִין־טוֹב לָאָדָם תַּחַת הַשָּׁמַיִם כִּי אִם־לְאֹכֵל וְלִשְׁמוֹת וְלִשְׁמוֹת וְהוּא יִלְוֶנוּ בְּעַמְלּוֹ יָמֵי חַיָּיו אֲשֶׁר־נִתְּוֹן־לוֹ הָאֱלֹהִים תַּחַת הַשָּׁמַיִם: ^{טז}כֹּאֲשֶׁר נִתְּתִי אֶת־לְבִי לִדְעַת חֲכָמָה וְלִרְאוֹת אֶת־הָעֵנָן אֲשֶׁר נַעֲשָׂה עַל־הָאָרֶץ כִּי גַם בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה שִׁנָּה בְּעֵינָיו אֵינֶנּוּ רָאֵה: ^{יז}וְרָאִיתִי אֶת־כָּל־מַעֲשֵׂה הָאֱלֹהִים כִּי לֹא יוֹכֵל הָאָדָם לְמִצּוֹא אֶת־הַמַּעֲשֵׂה אֲשֶׁר נַעֲשָׂה תַּחַת־הַשָּׁמַיִם בְּשֵׁל אֲשֶׁר יַעֲמַל הָאָדָם לְבַקֵּשׁ וְלֹא יִמָּצֵא וְגַם אִם־יֹאמַר הִתְחַכֵּם לִדְעַת לֹא יוֹכֵל לְמִצָּא:

^טכִּי אֶת־כָּל־זֶה נִתְּתִי אֶל־לְבִי וּלְבוֹר אֶת־כָּל־זֶה אֲשֶׁר הַצְדִּיקִים וְהַחֲכָמִים וְעַבְדֵיהֶם בְּיַד הָאֱלֹהִים גַּם־אֶהְבֶּה גַם־שִׁנָּאָה אִין יוֹדַע הָאָדָם הִכָּל לִפְנֵיהֶם: ^בהִכָּל כֹּאֲשֶׁר לִכָּל מִקְרָה אֶחָד לְצְדִיק וְלָרָשָׁע לְטוֹב וְלִשְׁהוֹר וְלִשְׁמָא וְלִזְנוֹת וְלֹאֲשֶׁר אֵינֶנּוּ זִבְחַ כְּטוֹב כְּחָטָא הַנִּשְׁבָּע כֹּאֲשֶׁר שְׁבוּעָה יָרָא: ^גזֶה י רָע בְּכָל אֲשֶׁר־נַעֲשָׂה תַּחַת הַשָּׁמַיִם כִּי־מִקְרָה אֶחָד לִכָּל וְגַם לֵב בְּנֵי־הָאָדָם מִלֹּא־רָע וְהוֹלִלוֹת בְּלִבָּבָם בְּחַיֵּיהֶם וְאַחֲרָיו אֶל־הַמָּתִים: ^דכִּי־מִי אֲשֶׁר יַחֲכֹר אֵל כָּל־הַחַיִּים יֵשׁ בְּטָחוֹן כִּי־לְכָלֵב חַי הוּא טוֹב מִן־הָאָרֶזֶה הַמָּת: ^הכִּי הַחַיִּים יוֹדְעִים שְׁיִמָּתוֹ וְהַמָּתִים אֵינֶם יוֹדְעִים מְאוּמָה וְאִין־עוֹד לָהֶם שָׁכָר כִּי נִשְׁכַּח זִכְרָם: ^וגַּם אֶהְבֶּתֶם גַּם־שִׁנָּאתֶם גַּם־קִנְיָתֶם כִּבֵּר אֶבְדָּה וְחִלַּק אִין־לָהֶם עוֹד לַעֲוֹלָם בְּכָל אֲשֶׁר־נַעֲשָׂה תַּחַת הַשָּׁמַיִם: ^זלֹךְ אֹכֵל בְּשִׁמְחָה לַחֲמֹד וְשִׁתָּה בְּלִב־טוֹב

יִיגָדָה כִּי כָבֹד רָצָה הָאֱלֹהִים אֶת־מַעֲשָׂיוֹ: **הַבְּלִי**
 עָתָה יִהְיוּ בְּגִדֶיהָ לְבָגִים וְשָׁמֶן עַל־רַאשָׁהּ אֶל־
 יַחֲסֹר: **וְרָאָה** חַיִּים עִם־אִשָּׁה אֲשֶׁר־אֶהְבֶּתָ כָּל־יָמֶי
 חַיֵּי הַבְּלָהּ אֲשֶׁר גָּתוּ־לָהּ תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ כֹּל יָמֶי
 הַבְּלָהּ כִּי הוּא חִלְקָהּ בַּחַיִּים וּבַעֲמָלָהּ אֲשֶׁר־אֶתָּה
 עָמַל תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ: **כֹּל** אֲשֶׁר תִּמְצָא יָדָהּ לַעֲשׂוֹת
 בְּכַתְּהָ עֲשֵׂה כִּי אֵין מַעֲשֵׂה וְחִשְׁבֹּן וְדַעַת וְחֻכְמָה
 בַּשָּׂאוֹל אֲשֶׁר אֶתָּה הֵלֶךְ שָׁמָּה: **וְשָׁבְתִי** וְרָאָה
 תַּחַת־הַשָּׁמֶשׁ כִּי לֹא לְקָלִים הַמְּרוֹץ וְלֹא לַגְּבוּרִים
 הַמְּלַחֲמָה וְגַם לֹא לַחֲכָמִים לְחֵם וְגַם לֹא לַנְּבֹנִים
 עֹשֶׁר וְגַם לֹא לַיֹּדְעִים חָן כִּי־עַתָּה וּפָגַע יִקְרָה אֶת־
 כָּלֶם: **כִּי** גַם לֹא־יִדְעֶה הָאָדָם אֶת־עֲתֹד כִּדְגִים
 שְׁנֹאֲחֻזִּים בַּמְּצוּדָה רָעָה וְכַצִּפֹּרִים הַאֲחֻזֹּת בַּפֶּחַ
 כֹּהֶם וְיוֹקָשִׁים בְּגִי הָאָדָם לַעֲתָה רָעָה כְּשֶׁתִּפּוֹל
 עָלֵיהֶם פֶּתְאֹם: **גַּם־זֶה** רָאִיתִי חֻכְמָה תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ
 וּגְדוּלָה הִיא אֵלַי: **יָעִיר** קִטְנָה וְאֲנָשִׁים בָּהּ מַעֲט
 וּבֹא־אֵלֶיהָ מֶלֶךְ גָּדוֹל וְסָבַב אֶתָּה וּבִגְנָה עָלֶיהָ
 מְצוּדִים גְּדֻלִּים: **וּמִמָּצָא** בָּהּ אִישׁ מִסְכָּן חֹכֶם
 וּמִלֹּט־הוּא אֶת־הַעִיר בְּחֻכְמָתוֹ וְאָדָם לֹא זָכַר אֶת־
 הָאִישׁ הַמִּסְכָּן הַהוּא: **וְאֶמְרָתִי** אֲנִי טוֹבָה חֻכְמָה
 מִגְּבוּרָה וְחֻכְמַת הַמִּסְכָּן בְּזוּיָהּ וּדְבָרָיו אֵינָם
 נִשְׁמָעִים: **דְּבָרֵי** חֻכְמִים בְּנַחַת נִשְׁמָעִים מִזִּיעָקָת
 מוֹשֵׁל בַּפְּסִילִים: **טוֹבָה** חֻכְמָה מִכְּלִי קָרָב וְחוֹטָא
 אֶחָד יֵאָבֵד טוֹבָה הַרְבֵּה:

י **זְבוּבֵי** מָוֶת יִבְאִישׁ יָבִיעַ שָׁמֶן רוֹקֵחַ יִקְרַח מִחֻכְמָה
 מִכְּבוֹד סִכְלוֹת מַעֲט: **כָּל** חֹכֶם לִימִינוֹ וְלֵב פְּסִיל
 לִשְׁמָאוֹ: **וְגַם־בְּדָרֶךְ** כְּשֶׁסָּכַל הֵלֶךְ לְבוֹ חֲסֹר
 וְאָמַר לְכָל סָכַל הוּא: **אִם־רוֹחַ** הַמוֹשֵׁל תַּעֲלֶה
 עָלֶיהָ מְקוֹמָהּ אֶל־תַּנַּח כִּי מִרְפָּא יִנִּיחַ חֲטָאִים
 גְּדוּלִים: **יֵשׁ** רָעָה רָאִיתִי תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ כְּשֶׁגָּגָה
 שִׁיֵּצָא מִלִּפְנֵי הַשָּׁלִיט: **גִּתָּן** הַסֶּכֶל בַּמְּרוּמִים רַבִּים
 וְעֹשִׂירִים בַּשָּׁפֶל יֵשְׁבוּ: **רָאִיתִי** עֲבָדִים עַל־סוּסִים
 וְשָׂרִים הֹלְכִים כַּעֲבָדִים עַל־הָאָרֶץ: **חֲפֹר** גּוֹמֵץ בּוֹ
 יָפוֹל וּפֶרֶץ גָּדָר יִשְׁכְּנוּ נָחָשׁ: **מִסִּיעַ** אֲבָנִים יַעֲצֹב
 בָּהֶם בּוֹקֵעַ עֲצִים יִסְכֹּן בָּם: **אִם־קָהָה** הַבְּרוֹזֶל וְהוּא
 לֹא־פָגִים קִלְקֵל וְחִילִים יַגְבֵּר וַיִּתְּרוֹן הַכָּשִׁיר
 חֻכְמָה: **אִם־יִשָּׂךְ** הַנָּחָשׁ בְּלוֹא־לֶחֶשׁ וְאֵין יִתְרוֹן

לְבַעַל הַלָּשׁוֹן: **דְּבָרֵי** פִּי־חֲכָם חָן וְשִׁפְתוֹת פְּסִיל
 תִּבְלַעְנֻ: **תַּחֲלַת** דְּבָרֵי־פִיהוּ סִכְלוֹת וְאַחֲרִית פִּיהוּ
 הוֹלָלוֹת רָעָה: **וְהַסֶּכֶל** יִרְבֶּה דְּבָרִים לֹא־יִדְעַ
 הָאָדָם מִה־שִׁיחֵלָה וְאֲשֶׁר יִהְיֶה מֵאַחֲרָיו מִי יִגִּיד
 לוֹ: **עָמַל** הַפְּסִילִים תִּיגַעְנֻ אֲשֶׁר לֹא־יִדְעַ לְלַכֵּת
 אֶל־עִיר: **אִי־לָהּ** אֶרֶץ שְׁמֵלֶכֶךְ גָּעַר וְשָׂרִיף בְּכָקָר
 יֵאָכְלוּ: **אֲשָׂרִיף** אֶרֶץ שְׁמֵלֶכֶךְ בּוֹ־חֹרִים וְשָׂרִיף
 בָּעֵת יֵאָכְלוּ בַּגְּבוּרָה וְלֹא בַּשָּׂתִי: **בַּעֲצָלָתִים** יִמָּךְ
 הַמְּקַרָּה וּבַשָּׁפְלוֹת יִזְדֹּם יִדְלָהּ הַבֵּית: **וְלִשְׁחֹק**
 עֹשִׂים לָחֶם וַיִּזֶן יִשְׁמַחַח חַיִּים וְהַפְּסֹף יַעֲנֶה אֶת־
 הַכֹּל: **גַּם** בַּמִּדְעָף מֶלֶךְ אֶל־תִּקְלָל וּבַחֲדָרִי מִשְׁכַּבְּךָ
 אֶל־תִּקְלָל עֹשִׂיר כִּי עוֹף הַשָּׁמַיִם יוֹלִיךְ אֶת־הַקּוֹל
 וּבַעַל כְּנָפַיִם יִגִּיד דְּבָר:

יֵא **שִׁלַּח** לַחֲמֶךְ עַל־פְּנֵי הַמַּיִם כִּי־בָרַב הַמַּיִם
 תִּמְצָאֻנּוּ: **בַּת־חִלְקֶךָ** לְשִׁבְעָה וְגַם לַשְׁמוֹנֶה כִּי לֹא
 תִדְעַ מִה־יִּהְיֶה רָעָה עַל־הָאָרֶץ: **אִם־יִמָּלְאוּ**
 הָעֵבִים גִּלְשָׁם עַל־הָאָרֶץ יִרְיָקוּ וְאִם־יִפּוֹל עֵץ
 בַּדְּרוֹם וְאִם בַּצָּפוֹן מְקוֹם שִׁיפּוֹל הָעֵץ שָׁם יִהְיֶה:
שִׁמְרֵ רוּחַ לֹא יִנָּרַע וְרָאָה בָּעֵבִים לֹא יִקְצוֹר:
הַפֶּאֶשׁ אֵינֶה יוֹדֵעַ מִה־דָּרֶךְ הָרוּחַ כַּעֲצָמִים בַּבֶּטֶן
 הַמִּלֵּאָה פֶּכֶה לֹא תִדְעַ אֶת־מַעֲשֵׂה הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר
 יַעֲשֶׂה אֶת־הַכֹּל: **בְּכָקָר** זָרַע אֶת־זֶרְעָהּ וְלַעֲרַב אֶל־
 תַּנַּח יָדָהּ כִּי אֵינֶה יוֹדֵעַ אִי זֶה יִכָּשֵׁר הַזֶּה אוֹ־זֶה
 וְאִם־שִׁנִּיהֶם כְּאֶחָד טוֹבִים: **וּמִתּוֹק** הָאוֹר וְטוֹב
 לַעֲיִנִּים לְרֹאוֹת אֶת־הַשָּׁמֶשׁ: **כִּי** אִם־שָׁנִים הַרְבֵּה
 יִתִּיָּה הָאָדָם בְּכָלֶם יִשְׁמַחַח וַיִּזְכֹּר אֶת־יָמֵי הַחֹשֶׁךְ
 כִּי־הַרְבֵּה יִהְיוּ כָּל־שָׂבָא הָבֵל: **שְׁמַחַח** בַּחֲזוֹר
 בִּילְדוּתֶיהָ וַיִּטִּיבָהּ לְבָהּ בִּימֵי בַחֲזוּרֹתֶיהָ וְהֵלֶךְ
 בְּדַרְכֵי לְבָהּ וּבִמְרָאֵי עֵינֶיהָ וְדַע כִּי עַל־כָּל־אֵלֶּה
 יִבִּיאָה הָאֱלֹהִים בַּמִּשְׁפָּט: **וְהַסֵּר** כָּעֵס מִלִּבָּהּ
 וְהַעֲבֵר רָעָה מִבְּשָׂרָהּ כִּי־הִילָדוֹת וְהַשְׁחָרוֹת הָבֵל:

יב **וַיִּזְכֹּר** אֶת־בּוֹרְאֶיהָ בִּימֵי בַחֲזוּרֹתֶיהָ עַד אֲשֶׁר
 לֹא־יִבְאֹו יָמֵי הָרָעָה וְהִקְיֵעוּ שָׁנִים אֲשֶׁר תֵּאֱמַר
 אֵין־לִי בָהֶם חֶפֶץ: **בְּעַד** אֲשֶׁר לֹא־תַחֲשָׁךְ הַשָּׁמֶשׁ
 וְהָאוֹר וְהַיָּרֵחַ וְהַכּוֹכָבִים וְשָׁבוּ הָעֵבִים אַחֵר
 הַגָּשָׁם: **בִּיּוֹם** שִׁינָּעוּ שְׁמֵרֵי הַבֵּית וְהַתְּעוֹתָו אֲנָשֵׁי
 הַחֵיל וּבִטְלוּ הַטְּחָנוֹת כִּי מַעֲטוּ וְחִשְׁכוּ הָרֹאוֹת

בְּאַרְבֹּת: וְסָגְרוּ דָלְתַיִם בְּשֹׁק בַשָּׁפֶל קוֹל הַטְחָנָה וַיָּקוּם לְקוֹל הַצֹּפֹר וַיִּשְׁחֹו כָּל־בָּנוֹת הַשִּׁיר: הָגַם מִגִּבֵּה יִרְאוּ וַחֲתַחֲתִים בְּדֶרֶךְ וַיִּגְאֹץ הַשָּׁקֵד וַיִּסְתַּבֵּל הַחֲגָב וַתִּפֹּר הָאֲבִיוָּנָה כִּי־הִלֵּךְ הָאָדָם אֶל־בֵּית עוֹלָמוֹ וְסָבְבוּ בְשֹׁק הַסּוּפְדִים: עַד אֲשֶׁר לֹא־יִרְתֹּק חֶבֶל הַפֶּסֶף וַתְּרוֹץ גִּלְתָּהּ הַזֹּהָב וַתִּשָּׁבֶר כֹּד עַל־הַמָּבוּעַ וַיִּגְרֹץ הַגִּלְגָּל אֶל־הַבּוֹר: וַיֵּשֶׁב הַעֲפָר עַל־הָאָרֶץ כַּשִּׁהְיָה וְהָרִיחַ תִּשׁוּב אֶל־הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר נִתְּנָה: הִבֵּל הַבָּלִים אָמַר הַקּוֹהֶלֶת הַכֹּל הָבֵל: וַיִּתֵּר שִׁהְיָה קֹהֶלֶת חֲכָם עוֹד לַמִּדְּדָעַת אֶת־הָעָם וַאֲנִי וַחֲקָר תִּקְוֹ מִשְׁלִים הַרְבֵּה: בִּקְשׁ

קֹהֶלֶת לַמִּצָּא דְבַר־חֲפֹץ וְכָתוּב יִשָּׁר דְּבַר־אִמָּת: דְּבַר־חֲכָמִים כְּדַרְבָּנוֹת וְכַמְשֻׁמְרוֹת נְטוּעִים בַּעֲלֵי אִסְפוֹת נִתְּנוּ מִרְעָה אֶחָד: וַיִּתֵּר מִהֶמָּה בְּנֵי הַזֶּהָר עֲשׂוֹת סִפְרִים הַרְבֵּה אֵין לָץ וְלִהְיֵה הַרְבֵּה יִגְעַת בְּשׂוֹר: סוּף דְּבַר הַכֹּל נִשְׁמַע אֶת־הָאֱלֹהִים יִרְאֵה וְאֶת־מִצּוֹתָיו שְׁמוֹר כִּי־זֶה כָּל־הָאָדָם: כִּי אֶת־כָּל־מַעֲשֵׂה הָאֱלֹהִים יִבֹּא בַּמִּשְׁפָּט עַל כָּל־נַעֲלָם אִם־טוֹב וְאִם־רָע:

סוּף דְּבַר הַכֹּל נִשְׁמַע אֶת־הָאֱלֹהִים יִרְאֵה וְאֶת־מִצּוֹתָיו שְׁמוֹר כִּי־זֶה כָּל־הָאָדָם:

מגילת אסתר

א וַיְהִי בַיָּמִי אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ הוּא אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ הַמֶּלֶךְ מֵהִדּוּ וְעַד־כּוֹשׁ שִׁבְעַת וְעֶשְׂרִים וּמֵאָה מְדִינָה: בַּיָּמִים הָהֵם כְּשֶׁבֶת הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ עַל כֶּסֶּא מַלְכוּתוֹ אֲשֶׁר בְּשׁוּשַׁן הַבִּירָה: בַּשָּׁנָה שְׁלוֹשׁ לַמָּלְכוֹת עָשָׂה מִשְׁתֵּה לְכָל־שָׂרָיו וְעַבְדָּיו חָיִל וּפָרֶס וּמִדֵּי הַפָּרָתִים וְשָׂרֵי הַמְּדִינֹת לִפְנָיו: בְּהִרְאֹתוֹ אֶת־עַשְׂרֵי כְבוֹד מַלְכוּתוֹ וְאֶת־יִקָּר תַּפְאֶרֶת גְּדוּלָּתוֹ יָמִים רַבִּים שְׁמוֹנִים וּמֵאָת יוֹם: וּבַמָּלֹאֶת הַיָּמִים הָאֵלֶּה עָשָׂה הַמֶּלֶךְ לְכָל־הָעָם הַנִּמְצָאִים בְּשׁוּשַׁן הַבִּירָה לַמַּגְדוֹל וְעַד־קֶטֶן מִשְׁתֵּה שִׁבְעַת יָמִים בַּחֲצָר גִּגַּת בֵּיתוֹ הַמֶּלֶךְ: יָחֹור וּכְרָס וּתְכֵלֶת אַחוּז בַּחֲבִל־בוּץ וְאַרְגָּמָן עַל־גִּלְגִּילִי כֶסֶף וְעַמּוּדֵי שֵׁשׁ מְטוֹת וְזָהָב וְכֶסֶף עַל רִצְפַת בַּהֲטֹנֶשׁשׁ וְדָר וְסִחָרֹת: וְהַשְׁקוֹת בְּכָלִי זָהָב וְכָלִים מַפְלִים שׁוֹנִים וַיֵּין מַלְכוּת רַב כִּנֹּד הַמֶּלֶךְ: וְהַשְׁתִּיָּה כֶדֶת אֵין אִנֹּס כִּי־כֹן וַיִּסַּד הַמֶּלֶךְ עַל כָּל־רַב בֵּיתוֹ לַעֲשׂוֹת כְּרָצוֹן אִישׁ־וְאִישׁ: גַּם וְשָׁתִי הַמֶּלֶךְ עָשָׂה מִשְׁתֵּה נָשִׁים בֵּית הַמַּלְכוּת אֲשֶׁר לַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ: בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי כְּטוֹב לִב־הַמֶּלֶךְ בִּיָּין אָמַר לְמַהוּמָן בִּזְתָּא חֲרַבּוּנָא בִּגְתָּא וְאַבְגָּתָא וְתָר וְכַרְפֹּס שִׁבְעַת הַסְּרִיסִים הַמְּשָׁרְתִים אֶת־פָּנֵי הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ: לְהִבִּיא אֶת־נִשְׁתִּי הַמֶּלֶכָה לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ בְּכָתֵר מַלְכוּת לְהִרְאֹת הָעַמִּים וְהַשָּׂרִים אֶת־יָפְתָה כִּי־טוֹבַת מֵרָאָה הִיא: וַתִּמָּאֵן הַמֶּלֶכָה וְשָׁתִי לְבוֹא בְּדָבָר הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר בִּנְד

הַסְּרִיסִים וַיִּקְצֹף הַמֶּלֶךְ מֵאֵד וַחֲמָתוֹ בַּעֲרָה בּוֹ: וַיִּנְאֹמַר הַמֶּלֶךְ לַחֲכָמִים יִדְעִי הָעֵתִים כִּי־כֹן דְּבַר הַמֶּלֶךְ לִפְנֵי כָּל־יִדְעֵי דָת וְדִין: וַיַּהֲקִרְב אֵלָיו כְּרִשְׁנָא שֶׁתֵּר אֲדַמְתָּא תְּרִשִׁישׁ מֶרֶס מֶרְסָנָא מְמוּכָן שִׁבְעַת שָׂרֵי וּפָרֶס וּמִדֵּי רִאִי פָנֵי הַמֶּלֶךְ הַיִּשְׁבִּים רֵאשֻׁנָה בַּמַּלְכוּת: וַיִּכְדֹּת מִה־לַּעֲשׂוֹת בַּמַּלְכָה וְשָׁתִי עַל וְאֲשֶׁר לֹא־עָשָׂתָה אֶת־מֵאֲמַר הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ בִּנְד הַסְּרִיסִים: וַיִּנְאֹמַר מְמוּכָן לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וְהַשָּׂרִים לֹא עַל־הַמֶּלֶךְ לְבַדּוֹ עוֹתָה וְשָׁתִי הַמֶּלֶכָה כִּי עַל־כָּל־הַשָּׂרִים וְעַל־כָּל־הָעַמִּים אֲשֶׁר בְּכָל־מְדִינֹת הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ: כִּי־יִצְא דְבַר־הַמֶּלֶכָה עַל־כָּל־הַנָּשִׁים לְהַבְנוֹת בַּעֲלֵיהֶן בַּעֲיִנְיָהן בְּאַמְרָם הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ אָמַר לְהִבִּיא אֶת־נִשְׁתִּי הַמֶּלֶכָה לִפְנָיו וְלֹא־בָאָה: וַיְהִיּוֹם הַזֶּה תֵּאמְרָנָה וְשָׂרֹת פֶּרֶס־וּמִדֵּי אֲשֶׁר שָׁמְעוּ אֶת־דְּבַר הַמֶּלֶכָה לְכָל שָׂרֵי הַמֶּלֶךְ וְכִדִּי בִזְיוֹן וְקִצְף: וַאֲמַם עַל־הַמֶּלֶךְ טוֹב יֵצֵא דְבַר־מַלְכוּת מִלִּפְנָיו וַיִּכְתֹּב בְּדַתִּי פֶרֶס־וּמִדֵּי וְלֹא יַעֲבֹר אֲשֶׁר לֹא־תִבְּוֹא וְשָׁתִי לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ וּמַלְכוּתָהּ יִתֵּן הַמֶּלֶךְ לְרַעוּתָהּ הַטּוֹבָה מִמֶּנָּה: וַיִּנְשָׁמַע פְּתָגָם הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂה בְּכָל־מַלְכוּתוֹ כִּי רַבָּה הִיא וְכָל־הַנָּשִׁים יִתְּנוּ יָקָר לְבַעֲלֵיהֶן לַמַּגְדוֹל וְעַד־קֶטֶן: וַיִּיטֹב הַדָּבָר בַּעֲיֵנֵי הַמֶּלֶךְ וְהַשָּׂרִים וַיַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ כְּדָבָר מְמוּכָן: וַיִּשְׁלַח סִפְרִים אֶל־כָּל־מְדִינֹת הַמֶּלֶךְ אֶל־מְדִינָה וּמְדִינָה בְּכַתְּבָהּ וְאֶל־עָם וְעָם

פִּלְשׁוֹנוֹ לַהֲיוֹת כְּלֵאִישׁ שֶׁרָר בְּבֵיתוֹ וּמִדְבַּר
כְּלִשׁוֹן עַמּוֹ:

ב «אֲחֵר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה כְּשֶׁךְ חֲמַת הַמֶּלֶךְ
אֲחֻשְׁנוֹרֹשׁ זָכַר אֶת־נִשְׁתִּי וְאֶת אֲשֶׁר־עָשִׂיתָה וְאֶת
אֲשֶׁר־נִגְזַר עָלַיָּה: וַיֹּאמְרוּ נַעֲרֵי־הַמֶּלֶךְ מִשְׁרָתוֹ
יִבְקְשׁוּ לַמֶּלֶךְ נַעֲרוֹת בְּתוּלוֹת טוֹבוֹת מֵרָאֵה:
וַיִּפְקֹד הַמֶּלֶךְ פְּקִידִים בְּכָל־מְדִינֹת מַלְכוּתוֹ
וַיִּקְבְּצוּ אֶת־כָּל־נַעֲרָה־בְּתוּלָה טוֹבַת מֵרָאֵה אֶל־
שׁוֹשֶׁן הַבִּירָה אֶל־בֵּית הַנָּשִׁים אֶל־יָד הַגָּא סָרִיס
הַמֶּלֶךְ שֹׁמֵר הַנָּשִׁים וְנִתְּנוּ תַּמְרוּקִיָּה: וַהֲנַעֲרָה
אֲשֶׁר תִּיטֵב בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ תִּמְלֹךְ תַּחַת וְשִׁתִּי וַיִּיטֵב
הַדָּבָר בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ וַיַּעַשׂ כֵּן: הָאִישׁ יְהוּדִי הָיָה
בְּשׁוֹשֶׁן הַבִּירָה וְשִׁמוֹ מָרְדֳּכָי בֶּן יָאִיר בֶּן־שִׁמְעִי
בֶּן־קִישׁ אִישׁ יְמִינִי: וְאֲשֶׁר הִגְלָה מִירוּשָׁלַיִם עִם־
הַגָּלָה אֲשֶׁר הִגְלָתָה עִם יְכָנְיָה מֶלֶךְ־יְהוּדָה אֲשֶׁר
הִגְלָה נְבוּכַדְנֶצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל: וַיְהִי אִמּוֹ אֶת־הַדֹּסָה
הִיא אֶסְתֵּר בַּת־דָּלוּ כִּי אֵין לָהּ אָב וְהַנַּעֲרָה
יִפְתָּ־תָאֵר וְטוֹבַת מֵרָאֶה וּבְמוֹת אֲבִיהָ וְאִמָּהּ לִקְחָהּ
מָרְדֳּכָי לֹו לְבַת: וַיְהִי בְּהַשְׁמַע דְּבַר־הַמֶּלֶךְ וְדָתוֹ
וּבְהַקְבִּץ נַעֲרוֹת רַבּוֹת אֶל־שׁוֹשֶׁן הַבִּירָה אֶל־יָד
הַגִּי וְתִלְקַח אֶסְתֵּר אֶל־בֵּית הַמֶּלֶךְ אֶל־יָד הַגִּי שֹׁמֵר
הַנָּשִׁים: וַתִּיטֵב הַנַּעֲרָה בְּעֵינָיו וַתִּשָּׂא חֶסֶד לִפְנֵיו
וַיְבַהֵל אֶת־תַּמְרוּקִיָּה וְאֶת־מְנוּחָהּ לְתַת לָהּ וְאֶת
שִׁבְעַ הַנַּעֲרוֹת הָרְאוּת לְתַת־לָהּ מִבֵּית הַמֶּלֶךְ
וַיִּשְׁנֶה וְאֶת־נַעֲרוֹתֶיהָ לְטוֹב בֵּית הַנָּשִׁים: לֹא־
הִגִּידָה אֶסְתֵּר אֶת־עַמָּהּ וְאֶת־מוֹלְדָתָהּ כִּי מָרְדֳּכָי
צִוָּה עָלֶיהָ אֲשֶׁר לֹא־תִגִּיד: וּבְכָל־יוֹם וַיּוֹם
מָרְדֳּכָי מֵתִהְלֹךְ לִפְנֵי חֹצֵר בֵּית־הַנָּשִׁים לְדַעַת אֶת־
שָׁלוֹם אֶסְתֵּר וּמַה־יַּעֲשֶׂה בָּהּ: וַיְבַהֲגִיעַ תֹּרֶ נַעֲרָה
וְנַעֲרָה לָבוֹא אֶל־הַמֶּלֶךְ אֲחֻשְׁנוֹרֹשׁ מִקֶּץ הַיּוֹם
לָהּ כָּדַת הַנָּשִׁים שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ כִּי כֵן יִמְלְאוּ
יְמֵי מְרוּקִיָּהן שִׁשָּׁה חֳדָשִׁים בְּשִׁמּוֹן הַמֶּר וְשִׁשָּׁה
חֳדָשִׁים בְּבִשְׂמִים וּבְתַמְרוּקֵי הַנָּשִׁים: וַיְבָרֶךְ
הַנַּעֲרָה בָּאָה אֶל־הַמֶּלֶךְ אֶת כָּל־אֲשֶׁר תֹּאמַר יִגְתֹּן
לָהּ לָבוֹא עִמָּהּ מִבֵּית הַנָּשִׁים עַד־בֵּית הַמֶּלֶךְ:
וַיַּעֲרֹב וְהָיָה בָּאָה וּבְבֹקֶר הָיָה שָׁבָה אֶל־בֵּית
הַנָּשִׁים שְׁנֵי אֶל־יָד שְׁעֵשְׂגוֹ סָרִיס הַמֶּלֶךְ שֹׁמֵר

הַפִּלְגָּשִׁים לֹא־תָבוֹא עוֹד אֶל־הַמֶּלֶךְ כִּי אִם־חֲפֹץ
בָּהּ הַמֶּלֶךְ וְנִקְרָאָה בְּשֵׁם: וַיְבַהֲגִיעַ תֹּר־אֶסְתֵּר בַּת־
אֲבִיתָיִל דָּד מָרְדֳּכָי אֲשֶׁר לָקַח־לֹו לְבַת לָבוֹא אֶל־
הַמֶּלֶךְ לֹא בִקְשָׁה דְּבָר כִּי אִם אֶת־אֲשֶׁר יֹאמַר הַגִּי
סָרִיס־הַמֶּלֶךְ שֹׁמֵר הַנָּשִׁים וַתְּהִי אֶסְתֵּר נִשְׂאֵת חֹן
בְּעֵינֵי כָל־רְאִיָּה: וַתִּלְקַח אֶסְתֵּר אֶל־הַמֶּלֶךְ
אֲחֻשְׁנוֹרֹשׁ אֶל־בֵּית מַלְכוּתוֹ בַּחֹדֶשׁ הָעֲשִׁירִי הוּא־
חֹדֶשׁ טֵבֶת בַּשָּׁנָה־שְׁשִׁבַע לַמַּלְכוּתוֹ: וַיִּנָּאֶהֱב הַמֶּלֶךְ
אֶת־אֶסְתֵּר מִכָּל־הַנָּשִׁים וַתִּשָּׂא־חֹן וַחֲסֵד לִפְנֵיו
מִכָּל־הַבְּתוּלוֹת וַיִּשָּׂם כְּתֹר־מַלְכוּת בְּרֹאשָׁהּ
וַיַּמְלִיכָהּ תַּחַת וְשִׁתִּי: וַיַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ מִשְׁתֵּה גָדוֹל
לְכָל־שָׂרָיו וְעַבְדָּיו אֶת מִשְׁתֵּה אֶסְתֵּר וַהֲנַחָה
לַמְּדִינּוֹת עֲשֶׂה וַיִּתֵּן מִשְׁאֵת כֶּסֶד הַמֶּלֶךְ: וַיְבַהֲקֶבֶץ
בְּתוּלוֹת שְׁגִית וּמָרְדֳּכָי יָשָׁב בְּשַׁעֲרֵי־הַמֶּלֶךְ: אֵין
אֶסְתֵּר מִגִּדַּת מוֹלְדָתָהּ וְאֶת־עַמָּהּ כֹּאֲשֶׁר צִוָּה
עָלֶיהָ מָרְדֳּכָי וְאֶת־מֹאמְרֵי מָרְדֳּכָי אֶסְתֵּר עֲשֶׂה
כֹּאֲשֶׁר הִיתָה בְּאִמְנָה אִתּוֹ: וּבַיָּמִים הֵלֶם וּמָרְדֳּכָי
יּוֹשֵׁב בְּשַׁעֲרֵי־הַמֶּלֶךְ קִצֹּף בְּגָתוֹ וְתֹרֶשׁ שְׁנֵי־סָרִיסֵי
הַמֶּלֶךְ מִשְׁמָרֵי הַסֹּף וַיִּבְקְשׁוּ לִשְׁלַח יָד בַּמֶּלֶךְ
אֲחֻשְׁנוֹרֹשׁ: וַיִּנְדָּע הַדָּבָר לַמָּרְדֳּכָי וַיִּגִּד לְאֶסְתֵּר
הַמַּלְכָּה וַתֹּאמֶר אֶסְתֵּר לַמֶּלֶךְ בְּשֵׁם מָרְדֳּכָי:
וַיִּבְקֹשׁ הַדָּבָר וַיִּמָּצֵא וַיִּתְּלוּ שְׁנֵיהֶם עַל־עֵץ
וַיִּכְתֹּב בְּסֵפֶר דְּבָרֵי הַיָּמִים לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ:

ג «אֲחֵר וְהַדְּבָרִים הָאֵלֶּה גִּדַּל הַמֶּלֶךְ אֲחֻשְׁנוֹרֹשׁ
אֶת־הַמֶּן בֶּן־הַמַּצֵּתָה הָאֶגְגִּי וַיִּנְשָׂאָהּ וַיִּשָּׂם אֶת־
כְּסָאוֹ מֵעַל כָּל־הַשָּׂרִים אֲשֶׁר אִתּוֹ: וְכָל־עַבְדֵי
הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר־בְּשַׁעֲרֵי הַמֶּלֶךְ כְּרָעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים
לְהַמֶּן כִּי־כֵן צִוָּה־לּוֹ הַמֶּלֶךְ וּמָרְדֳּכָי לֹא יִכְרַע וְלֹא
יִשְׁתַּחֲוֶה: וַיֹּאמְרוּ עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר־בְּשַׁעֲרֵי
הַמֶּלֶךְ לַמָּרְדֳּכָי מִדּוּעַ אַתָּה עוֹבֵר אֶת מִצְוַת הַמֶּלֶךְ:
וַיְהִי כֹאמְרָם אֵלָיו יוֹם וַיּוֹם וְלֹא שָׁמַע אֲלֵיהֶם
וַיִּגִּידוּ לְהַמֶּן לִרְאוֹת הַנַּעֲמָדוֹ דְּבָרֵי מָרְדֳּכָי כִּי־
הִגִּיד לָהֶם אֲשֶׁר־הוּא יְהוּדִי: וַיִּירָא הַמֶּן כִּי־אֵין
מָרְדֳּכָי כְּרַע וּמִשְׁתַּחֲוֶה לּוֹ וַיִּמְלֵא הַמֶּן חֲמָה: וַיִּכְבֹּ
בְּעֵינָיו לִשְׁלַח יָד בְּמָרְדֳּכָי לְבָדּוֹ כִּי־הִגִּידוּ לּוֹ אֶת־
עִם מָרְדֳּכָי וַיִּבְקֹשׁ הַמֶּן לְהַשְׁמִיד אֶת־כָּל־
הַיְּהוּדִים אֲשֶׁר בְּכָל־מַלְכוּת אֲחֻשְׁנוֹרֹשׁ עִם

מֶרְדֵּכִי: בַּחֲדָשׁ הָרִאשׁוֹן הוּא־תִּחְדָּשׁ נִסָּן בַּשָּׁנָה שְׁתֵּים עָשָׂרָה לַמֶּלֶךְ אַחֲשָׁרוּשׁ הַפִּיל פּוֹרֶה הוּא הַגּוֹרֵל לַפָּנִי הַמֶּן מִיּוֹם לְיוֹם וּמִחֲדָשׁ לְחֲדָשׁ שְׁנִים־עָשָׂר הוּא־תִּחְדָּשׁ אָדָּר: וַיֹּאמֶר הַמֶּן לַמֶּלֶךְ אַחֲשָׁרוּשׁ יִשְׁנֻ עִם־אֶחָד מִפְּזַר וּמִפָּרֶז בֵּין הָעַמִּים בְּכָל מְדִינֹת מַלְכוּתוֹ וְדַתִּיהֶם שָׁנוֹת מִכָּל־עַם וְאֶת־דַּתִּי הַמֶּלֶךְ אֵינָם עוֹשִׂים וְלַמֶּלֶךְ אִין־שָׁנָה לַהֲנִיחָם: אִם־עַל־הַמֶּלֶךְ טוֹב יִכְתֹּב לְאַבְדָּם וְעֲשֶׂרֶת אֲלָפִים כֶּכֶר־כֶּסֶף אֲשָׁקוּל עַל־יְדֵי עֲשִׂי הַמֶּלָּאכָה לַהֲבִיא אֶל־גִּגְנֵי הַמֶּלֶךְ: וַיִּסֹּר הַמֶּלֶךְ אֶת־טַבַּעְתּוֹ מֵעַל יָדוֹ וַיִּתְּנָה לַהֲמֹן בֶּן־הַמַּדְּבָא הָאֲגָגִי צֶרֶר הַיְּהוּדִים: וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לַהֲמֹן הַכֶּסֶף נָתַן לָךְ וְהָעָם לַעֲשׂוֹת בּוֹ כַּטּוֹב בְּעֵינֶיךָ: וַיִּקְרָאוּ סִפְרֵי הַמֶּלֶךְ בַּחֲדָשׁ הָרִאשׁוֹן בַּשְּׁלוּשָׁה עָשָׂר יוֹם בּוֹ וַיִּכְתֹּב בְּכָל־אֲשֶׁר־צִוָּה הַמֶּן אֶל אַחֲשָׁדֶרפְּנֵי־הַמֶּלֶךְ וְאֶל־הַפַּחְחוֹת אֲשֶׁר | עַל־מְדִינָה וּמְדִינָה וְאֶל־שָׂרֵי עַם וְעַם מְדִינָה וּמְדִינָה כִּכְתָּבָה וְעַם וְעַם כָּל־שִׁנּוֹ בָּשָׂם הַמֶּלֶךְ אַחֲשָׁרוּשׁ נִכְתָּב וְנִחְתָּם בְּטַבַּעַת הַמֶּלֶךְ: וַיִּנְשְׁלוּ סִפְרִים בִּיָּד הָרָצִים אֶל־כָּל־מְדִינֹת הַמֶּלֶךְ לַהֲשַׁמֵּיד לַהֲרַג וּלְאַבֵּד אֶת־כָּל־הַיְּהוּדִים מִנְּעֵר וְעַד־זָקֵן טָף וְנָשִׁים בְּיוֹם אֶחָד בַּשְּׁלוּשָׁה עָשָׂר לְחֲדָשׁ שְׁנִים־עָשָׁר הוּא־תִּחְדָּשׁ אָדָּר וּשְׁלָלָם לְבוֹז: וַפֶּתִשְׁגֹּן הַכְּתָב לַהֲנַתֵּן דָּת בְּכָל־מְדִינָה וּמְדִינָה גָלוּי לְכָל־הָעַמִּים לַהֲנוֹת עֲתִדִים לְיוֹם הַזֶּה: וַהֲרָצִים יֵצְאוּ דְחוּפִים בְּדָבָר הַמֶּלֶךְ וְהַדָּת נִתְּנָה בַּשּׁוֹשׁן הַבִּירָה וְהַמֶּלֶךְ וְהַמֶּן יָשְׁבוּ לַשָּׂתוֹת וְהָעִיר שׁוֹשָׁן נְבֻכַדְנֶצַּר:

ד וּמֶרְדֵּכִי יָדַע אֶת־כָּל־אֲשֶׁר נַעֲשֶׂה וַיִּקְרַע מֶרְדֵּכִי אֶת־בְּגָדָיו וַיִּלְבָּשׁ שָׁק וְאָפֶר וַיֵּצֵא בְּתוֹךְ הָעִיר וַיִּזְעַק וְעָקָה גְדוּלָּה וּמָרָה: וַיָּבֹא עַד לַפָּנִי שְׁעַר־הַמֶּלֶךְ כִּי אִין לְבֹא אֶל־שְׁעַר הַמֶּלֶךְ בַּלְבוּשׁ שָׁק: וּבְכָל־מְדִינָה וּמְדִינָה מְקוֹם אֲשֶׁר דָּבַר־הַמֶּלֶךְ וְדָתוֹ מִגִּיעַ אֲבָל גְּדוּלָּה לַיְּהוּדִים וְצוּם וּבְכִי וּמִסָּפַד שָׁק וְאָפֶר יֵצְעוּ לָרַבִּים: וַתִּבְּוֹאָה נַעֲרוֹת אֲסֶתֶר וְסָרִיסֶיהָ וַיִּגִּידוּ לָהּ וַתַּחֲתַלְתֵּל הַמַּלְכָּה מֵאֵד וַתִּשְׁלַח בְּגָדִים לַהֲלַבִּישׁ אֶת־מֶרְדֵּכִי וּלְהַסִּיר שָׁקוֹ מֵעַלָיו וְלֹא קָבַל: וַתִּקְרָא אֲסֶתֶר לַהֲתֵךְ מִסָּרִיסֵי

הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר הָעַמִּיד לַפָּנִיָּה וַתַּצְוָהוּ עַל־מֶרְדֵּכִי לַדַּעַת מַה־זֶּה וְעַל־מַה־זֶּה: וַיֵּצֵא הַתֵּךְ אֶל־מֶרְדֵּכִי אֶל־רִחּוֹב הָעִיר אֲשֶׁר לַפָּנִי שְׁעַר־הַמֶּלֶךְ: וַיִּגְדֵּלוּ מֶרְדֵּכִי אֶת כָּל־אֲשֶׁר קָרָהוּ וְאֵת | פָּרָשֶׁת הַכֶּסֶף אֲשֶׁר אָמַר הַמֶּן לְשָׁקוֹל עַל־גִּגְנֵי הַמֶּלֶךְ בַּיְּהוּדִים לְאַבְדָּם: וְאֶת־פֶּתִישְׁגֹּן כְּתַב־הַדָּת אֲשֶׁר־נָתַן בַּשּׁוֹשׁן לַהֲשַׁמֵּיד גִּתָּן לֹו לַהֲרָאוֹת אֶת־אֲסֶתֶר וּלְהַגִּיד לָהּ וּלְצִוּוֹת עָלֶיהָ לְבֹא אֶל־הַמֶּלֶךְ לַהֲתַחֲנוֹן־לוֹ וּלְבַקֵּשׁ מִלִּפְנֵי עַל־עַמָּה: וַיָּבֹא הַתֵּךְ וַיִּגְדֵּל לְאַסְתֵּר אֶת דְּבָרֵי מֶרְדֵּכִי: וַתֹּאמֶר אֲסֶתֶר לַהֲתֵךְ וַתַּצְוָהוּ אֶל־מֶרְדֵּכִי: כָּל־עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ וְעַם־מְדִינֹת הַמֶּלֶךְ יִדְעִים אֲשֶׁר כָּל־אִישׁ וְאִשָּׁה אֲשֶׁר יָבֹא־אֶל־הַמֶּלֶךְ אֶל־הַחֲצֵר הַפְּנִימִית אֲשֶׁר לֹא־יָקֻרָא אֶתָּה דָּתוֹ לַהֲמִית לְבֵד מֵאֲשֶׁר יוֹשִׁיט־לוֹ הַמֶּלֶךְ אֶת־שָׂרְבִיט הַזֶּה וְחָגָה וְאִנִּי לֹא נִקְרָאתִי לְבֹא אֶל־הַמֶּלֶךְ זֶה שְׁלוֹשִׁים יוֹם: וַיִּגִּידוּ לַמֶּרְדֵּכִי אֶת דְּבָרֵי אֲסֶתֶר: וַיֹּאמֶר מֶרְדֵּכִי לַהֲשִׁיב אֶל־אֲסֶתֶר אֶל־הַתֵּדָמִי בְּנִפְשׁוֹ לַהֲמַלֵּט בֵּית־הַמֶּלֶךְ מִכָּל־הַיְּהוּדִים: כִּי אִם־הִתְרַשׁ תַּחֲרִישִׁי בַּעַת הַזֹּאת רִחוּ וְהַצִּלָּה יַעֲמֹד לַיְּהוּדִים מִמְּקוֹם אַחֵר וְאֵת וּבֵית־אֲבִיךָ תֵּאבְדוּ וְיָמִי יוֹדַע אִם־לָעַת כְּזֹאת תִּגְעַת לְמַלְכוּת: וַתֹּאמֶר אֲסֶתֶר לַהֲשִׁיב אֶל־מֶרְדֵּכִי: וַיֵּלֶךְ כְּנוֹס אֶת־כָּל־הַיְּהוּדִים הַנִּמְצָאִים בַּשּׁוֹשׁן וְצוּמוֹ עָלֵי וְאֶל־תֹּאכְלוּ וְאֶל־תִּשְׁתּוּ שְׁלֹשֶׁת יָמִים לִילָה וַיּוֹם גַּם־אֲנִי וְנַעֲרָתִי אֲצוּם כֹּן וּבְכוֹן אָבֹא אֶל־הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר לֹא־כָדָת וְכֹאֲשֶׁר אֲבָדָתִי אֲבָדָתִי: וַיַּעֲבֹר מֶרְדֵּכִי וַיַּעַשׂ כְּכֹל אֲשֶׁר־צִוָּתָהּ עָלָיו אֲסֶתֶר:

ה וַיְהִי | בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי וַתִּלְבָּשׁ אֲסֶתֶר מַלְכוּת וַתַּעֲמִיד בַּחֲצֵר בֵּית־הַמֶּלֶךְ הַפְּנִימִית זָכַח בֵּית הַמֶּלֶךְ וְהַמֶּלֶךְ יוֹשֵׁב עַל־כִּסֵּא מַלְכוּתוֹ בְּבֵית הַמַּלְכוּת זָכַח פֶּתַח הַבַּיִת: וַיְהִי כִּרְאוֹת הַמֶּלֶךְ אֶת־אֲסֶתֶר הַמַּלְכָּה עֹמֶדֶת בַּחֲצֵר נִשְׁאַה חֹן בְּעֵינָיו וַיּוֹשֶׁט הַמֶּלֶךְ לְאַסְתֵּר אֶת־שָׂרְבִיט הַזֶּהָב אֲשֶׁר בְּיָדוֹ וַתִּקְרַב אֲסֶתֶר וַתִּגַּע בְּרֹאשׁ הַשָּׂרְבִיט: וַיֹּאמֶר לָהּ הַמֶּלֶךְ מַה־לָּךְ אֲסֶתֶר הַמַּלְכָּה וּמַה־בְּקִשְׁתְּךָ עַד־חֲצֵי הַמַּלְכוּת וַיִּגְתֵּן לָךְ: וַתֹּאמֶר

אָסתר אַם-על-הַמֶּלֶךְ טוֹב יָבוֹא הַמֶּלֶךְ וְהָמֶן הַיּוֹם
אֶל-הַמִּשְׁתֶּה אֲשֶׁר-עָשִׂיתִי לוֹ: וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ
מִהְרֵי אֶת-הָמֶן לַעֲשׂוֹת אֶת-דְּבַר אֶסְתֵּר וַיָּבֹא
הַמֶּלֶךְ וְהָמֶן אֶל-הַמִּשְׁתֶּה אֲשֶׁר-עָשְׂתָה אֶסְתֵּר:
וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְאֶסְתֵּר בְּמִשְׁתֶּה הַלַּיִן מִה-שְּׂאֵלְתָךְ
וַיָּנִתוּ לָךְ וּמִה-בִּקְשָׁתְךָ עַד-חֲצֵי הַמַּלְכוּת וְתַעֲשֵׂ:
וַתַּעַן אֶסְתֵּר וַתֹּאמֶר שְׂאֵלְתִי וּבִקְשָׁתִי: «אִם-
מִצָּאתִי חַן בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ וְאִם-עַל-הַמֶּלֶךְ טוֹב לָתֵת
אֶת-שְׂאֵלְתִי וְלַעֲשׂוֹת אֶת-בִּקְשָׁתִי יָבוֹא הַמֶּלֶךְ
וְהָמֶן אֶל-הַמִּשְׁתֶּה אֲשֶׁר אֶעֱשֶׂה לָהֶם וּמִתֵּר
אֶעֱשֶׂה כְּדִבַּר הַמֶּלֶךְ: » וַיֵּצֵא הָמֶן בַּיּוֹם הַהוּא שְׂמֶחַ
וְטוֹב לֵב וְכִרְאוֹת הָמֶן אֶת-מֶרְדֳּכָי בִּשְׁעַר הַמֶּלֶךְ
וְלֹא-קָם וְלֹא-נָע מִמָּנֹו וַיִּמָּלֵא הָמֶן עַל-מֶרְדֳּכָי
חֲמָה: וַיִּתְּאֶפֶק הָמֶן וַיָּבוֹא אֶל-בֵּיתוֹ וַיִּשְׁלַח וַיִּבְרָא
אֶת-אֶהֱבִי וְאֶת-זֶרֶשׁ אִשְׁתּוֹ: «וַיִּסְפֹּר לָהֶם הָמֶן
אֶת-כְּבוֹד עֲשָׂרוֹ וְרַב בָּגְיוֹ וְאֵת כָּל-אֲשֶׁר גָּדְלוֹ
הַמֶּלֶךְ וְאֵת אֲשֶׁר נִשְׂאוֹ עַל-הַשָּׂרִים וְעַבְדֵי הַמֶּלֶךְ:
«וַיֹּאמֶר הָמֶן אֵף לֹא-הִבִּיֵּאתִי אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה עִם-
הַמֶּלֶךְ אֶל-הַמִּשְׁתֶּה אֲשֶׁר-עָשְׂתָה כִּי אִם-אוֹתִי
וְגַם-לְמִתֵּר אֲנִי קָרוֹא-לָהּ עִם-הַמֶּלֶךְ: » וְכַל-זֶה
אֵינְנֹו שׁוּה לִי בְּכָל-עֵת אֲשֶׁר אֲנִי רֹאֶה אֶת-מֶרְדֳּכָי
הַיְּהוּדִי יוֹשֵׁב בִּשְׁעַר הַמֶּלֶךְ: » וַתֹּאמֶר לוֹ זֶרֶשׁ
אִשְׁתּוֹ וְכָל-אֶהֱבָיו יַעֲשׂוּ-עֵץ גָּבֹהַ חֲמִשִּׁים אַמָּה
וּבִבְקָר | אָמַר לְמֶלֶךְ וַיִּתְּלוּ אֶת-מֶרְדֳּכָי עָלָיו וּבֹא-
עִם-הַמֶּלֶךְ אֶל-הַמִּשְׁתֶּה שְׂמֶחַ וַיִּיטֵב הַדָּבָר לִפְנֵי
הָמֶן וַיַּעַשׂ הָעֵץ:

ו «בַּלַּיְלָה הַהוּא נִדְּדָה שְׁנַת הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר לְהָבִיא
אֶת-סֹפֵר הַזְכָּרֹנוֹת דְּבָרֵי הַיָּמִים וַיִּהְיוּ נִקְרָאִים
לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ: » וַיִּמָּצֵא כָּתוּב אֲשֶׁר הִגִּיד מֶרְדֳּכָי עַל-
בִּגְתָנָא וְתִרְשׁ שְׁנֵי סָרִיסֵי הַמֶּלֶךְ מִשְׁמָרֵי הַסֵּף

אֲשֶׁר בִּקְשׁוּ לִשְׁלַח לֹד בְּמֶלֶךְ אֶחָשׁוּרֹשׁ: וַיֹּאמֶר
הַמֶּלֶךְ מִה-נַּעֲשֶׂה יִקָּר וּגְדוּלָּה לְמֶרְדֳּכָי עַל-זֶה
וַיֹּאמְרוּ נַעֲרֵי הַמֶּלֶךְ מִשְׁרָתוֹ לֹא-נַעֲשֶׂה עִמּוֹ
דָּבָר: וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ מִי בְּחֹצֵר וְהָמֶן בָּא לְחֹצֵר
בֵּית-הַמֶּלֶךְ הַחֲצוֹנָה לֵאמֹר לְמֶלֶךְ לְתִלוֹת אֶת-
מֶרְדֳּכָי עַל-הָעֵץ אֲשֶׁר-הִכִּין לוֹ: וַיֹּאמְרוּ נַעֲרֵי
הַמֶּלֶךְ אֵלָיו הִנֵּה הָמֶן עֹמֵד בְּחֹצֵר וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ
יָבוֹא: וַיָּבוֹא הָמֶן וַיֹּאמֶר לוֹ הַמֶּלֶךְ מִה-לַּעֲשׂוֹת
בְּאִישׁ אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ חָפֵץ בִּיקָרוֹ וַיֹּאמֶר הָמֶן בְּלִבּוֹ
לְמִי יַחֲפֹץ הַמֶּלֶךְ לַעֲשׂוֹת יִקָּר יוֹתֵר מִמֶּנִּי: וַיֹּאמֶר
הָמֶן אֶל-הַמֶּלֶךְ אִישׁ אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ חָפֵץ בִּיקָרוֹ:
«יָבִיאוּ לְבוֹשׁ מַלְכוּת אֲשֶׁר לְבָשׁ-בּוֹ הַמֶּלֶךְ וְסוֹס
אֲשֶׁר רָכַב עָלָיו הַמֶּלֶךְ וְאֲשֶׁר נָתַן כֶּתֶר מַלְכוּת
בְּרֹאשׁוֹ: » וַנָּתֹון הַלְבוֹשׁ וְהַסּוֹס עַל-יַד-אִישׁ מִשְׁרָי
הַמֶּלֶךְ הַפָּרָתָמִים וְהַלְבִּישׁוּ אֶת-הָאִישׁ אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ
חָפֵץ בִּיקָרוֹ וְהַרְפִּיבֵהוּ עַל-הַסּוֹס בִּרְחוּב הָעִיר
וְקִרְאוּ לִפְנָיו כָּכָה יַעֲשֶׂה לְאִישׁ אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ חָפֵץ
בִּיקָרוֹ: וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְהָמֶן קַח אֶת-הַלְבוֹשׁ
וְאֶת-הַסּוֹס כֹּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ וַעֲשֵׂה-כֵן לְמֶרְדֳּכָי
הַיְּהוּדִי הַיּוֹשֵׁב בִּשְׁעַר הַמֶּלֶךְ אֶל-תִּפְּל דָּבָר מִכָּל
אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ: » וַיִּקַּח הָמֶן אֶת-הַלְבוֹשׁ וְאֶת-הַסּוֹס
וַיַּלְבֵּשׁ אֶת-מֶרְדֳּכָי וַיַּרְפִּיבֵהוּ בִּרְחוּב הָעִיר וַיִּקְרָא
לִפְנָיו כָּכָה יַעֲשֶׂה לְאִישׁ אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ חָפֵץ בִּיקָרוֹ:
«וַיִּשָּׁב מֶרְדֳּכָי אֶל-שְׁעַר הַמֶּלֶךְ וְהָמֶן נִדְּתָה אֶל-
בֵּיתוֹ אָבֵל וְחִפּוּי רֹאשׁ: » וַיִּסְפֹּר הָמֶן לְזֶרֶשׁ אִשְׁתּוֹ
וְכָל-אֶהֱבָיו אֵת כָּל-אֲשֶׁר קָרָהוּ וַיֹּאמְרוּ לוֹ חֲכָמָיו
וְזֶרֶשׁ אִשְׁתּוֹ אִם מִזְרַע הַיְּהוּדִים מֶרְדֳּכָי אֲשֶׁר
הַחַלּוֹת לִנְפֹל לִפְנָיו לֹא-תוּכַל לוֹ כִּי-נִפּוּל תִּפּוּל
לִפְנָיו: «עוֹדֶם מִדְּבָרִים עִמּוֹ וְסָרִיסֵי הַמֶּלֶךְ הִגִּיעוּ
וַיָּבִיאוּ לְהָבִיא אֶת-הָמֶן אֶל-הַמִּשְׁתֶּה אֲשֶׁר-
עָשְׂתָה אֶסְתֵּר:

הלכות שכירות פרק ח

הא אחד השוכר מחברו שדה לזרעה, או כרם לאכל פרותיו בדמים, או ששכר ממנו בפרות קצובין, כגון ששכר ממנו שדה זו בעשרים פור בשנה, וכרם זה בעשרים פדי יין בכל שנה שניהן דין אחד יש להן. והשוכר בפרות, הוא הנקרא חוכר.

הב המקבל שדה או פרדס פדי לעבד אותו ולהוציא עליו יציאות, ויתן לבעל הקרקע שלישי התבואה או רביע או מה שיתנו ביניהן זה הוא הנקרא מקבל.

הג כל דבר שהוא לסיג לארץ, בעל הקרקע חייב בו; ודבר שהוא לשמירה יתרה, החוכר או המקבל חייב בו. הקרדם שחופרין בו הארץ, והכלים שנושאים בהן העפר, והדלי והפד וכיוצא בהן שדולין בהן המים על בעל הקרקע; וחפירת המקומות שמקבצין בהן המים, על החוכר או על המקבל.

הד השוכר או המקבל שדה מחברו לשנים מועטות, לא יזרענה פשתן. שכרה או קבלה שבע שנים זרעה שנה ראשונה פשתן, ואין השביעית מן המנין; שכרה או קבלה שביע אחר, השביעית מן המנין.

הה השוכר או המקבל שדה מחברו, והיא בית השלחין או בית האילן, ויבש המעין שלבית השלחין, ולא פסק הנחר הגדול אלא אפשר להביא ממנו בדלי, או שנקצץ האילן שלבית האילנות אינו מנפה לו מחבורו. ואם מבת מדינה היא, כגון שיבש הנחר מנפה לו מחבורו.

הו היה עומד בתוך השדה ואמר לו, בית השלחין הזה אני משפיר לך, בית האילן זה אני משפיר לך יבש המעין או נקצץ האילן, מנפה לו מחבורו: שחרי הוא עומד בתוכה; ולא אמר לו חזה, אלא כמי שאומר במות

שהיא עתה אני משפיר לך. לפיכך אם לא היה עומד בתוכה ואמר לו, בית השלחין אני משפיר לך, או בית האילן, ויבש המעין או נקצץ האילן אינו מנפה לו מחבורו.

הז השוכר או המקבל שדה מחברו, ואכלה חגב או נשתדפה אם ארע דבר זה לרב השדות ששלאותה העיר, מנפה לו מחבורו: הכל לפי ההפסד שארעו. ואם לא פשטה המפה ברב השדות אינו מנפה לו מחבורו, אף על פי שנשתדפו כל השדות שלבעל הקרקע. נשתדפו כל השדות ששוכר או המקבל אף על פי שפשטה המפה ברב השדות, אינו מנפה לו מחבורו: שאין זה ההפסד תלוי אלא בשוכר, שחרי כל שדותיו נשתדפו.

הח התנה עליו בעל הקרקע שיזרענה חטים, וזרעה שעורים, או שלא זרעה כלל, או שזרעה ולא צמחה אף על פי שבא חגב או שדפון וחבת רב המדינה, אינו מנפה לו מחבורו. ועד מתי חייב להטפל ולזרע פעם אחרת, אם לא צמחה כל זמן שראוי לזרעה באותו מקום.

הט השוכר או המקבל שדה מחברו מקום שנהגו לקצר יקצר, ואינו רשאי לעקר; לעקר יעקר, ואינו רשאי לקצר. ושניהם מעפבין זה על זה. ובמקום שנהגו לחרש אחריו, יחרש. מקום שנהגו להשפיר אילנות על גב קרקע משפירין, ואף על פי שהשפיר לו סתם בפחות מן הידוע; ובמקום שנהגו שלא להשפיר אילנות אין לו אילנות, אף על פי ששכר ממנו ביתר על הידוע. הכל כמנהג המדינה.

הי החוכר שדה מחברו בעשרת פורין חטים לקת, נותן לו מתוכה. היו חטיה יפות לא יאמר לו חריני לוקח לך מן השוק, אלא נותן לו מתוכה. חכר ממנו כרם בעשרה סלים ענבים אף על פי שהקריסו אחר שנבצרו, וכן עמרים שלקו אחר שנבצרו נותן לו מתוכו; אבל אם

חֲבֵרוֹ בַּעֲשָׂרָה בְּדֵי יוֹן, וְהַחֲמִיץ חָיֵב לִתֵּן לוֹ יוֹן טוֹב.

ה, יא חֲבֵרָה מִמֶּנּוּ בְּמֵאָה עֲמֻרִים שְׁלֹא־סִפְּסָתָא וְזָרְעָה מִיּוֹן אַחֵר, וְאַחֵר בָּךְ חֲרָשָׁה וְזָרְעָה אֶסְפְּסָתָא וְלָקַתָּהּ, אוֹ שְׁזָרְעָה בְּתַחֲלָה אֶסְפְּסָתָא, וְחֲרָשָׁה וְאַחֵר בָּךְ זָרְעָה פְּעַם אַחֲרֵת וְלָקַתָּהּ אֵינּוּ נֹתֵן לוֹ מִתּוֹכָהּ, אֲלֹא נֹתֵן לוֹ אֶסְפְּסָתָא טוֹבָה: שְׁחָרִי שְׁנָה. וְכֵן כָּל פְּיוּצָא בְּזָה.

ח, יב הַחוֹבֵר שָׂדֶה מִחֲבֵרוֹ, וְלֹא רָצָה לְנַבֵּשׁ, וְאָמַר לוֹ, מַה הַפֶּסֶד יֵשׁ לְךָ חֲרִינִי נֹתֵן לְךָ חֲבוּרָךְ אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ: שְׁחָרִי הוּא אוֹמֵר לוֹ, לְמַחֵר אֲתָה יוּצָא מִמֶּנָּה, וְהוּא מַעֲלָה עֲשָׂבִים. וְאָפְלוֹ אָמַר לוֹ בְּאַחֲרֹנָה אֲנִי חוֹרֵשׁ אוֹתָהּ, אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ.

ח, יג הַחוֹבֵר שָׂדֶה מִחֲבֵרוֹ לְזָרְעָה שְׁעוּרִים לֹא יִזְרַעְנָה חֲטִיב, מִפְּנֵי שֶׁהַחֲטִיב מִכְּחִישוֹת אֶת הַקֶּרְקַע יִתֵּר מִן הַשְּׁעוּרִים. שְׂבָרָה לְזָרְעָה חֲטִיב, יִזְרַעְנָה שְׁעוּרִים. קִטְנִית, לֹא יִזְרַעְנָה תְּבוּאָה; תְּבוּאָה, יִזְרַעְנָה קִטְנִית. וּבִבְבֵּל וְכִיּוּצָא בָּהּ לֹא יִזְרַעְנָה קִטְנִית, מִפְּנֵי שֶׁהַקִּטְנִית שָׁם מִכְּחַשֶּׁת אֶת הָאָרֶץ.

ח, יד הַמִּקְבֵּל שָׂדֶה מִחֲבֵרוֹ לְשָׁנִים מוֹעֲטוֹת אֵין לְמִקְבֵּל כָּלוּם בְּקוֹרֵת הַשְּׁקֵמָה וְכִיּוּצָא בָּהּ, וְלֹא בְּשִׁבַּח הָאֵילָנוֹת שֶׁיֵּצְאוּ מֵאֵלֶיהֶן בַּשָּׂדֶה. אֲבָל מִחֲשָׁבִין לוֹ מְקוֹם הָאֵילָנוֹת, כִּי־לֹא הָיָה בָּהֶן אוֹתוֹ זָרַע שְׁזָרַע בְּכָל הַשָּׂדֶה: וְהוּא שֶׁצִּמְחוּ הָאֵילָנוֹת, בְּמְקוֹם הָרְאוּי לְזָרִיעָה; אֲבָל אִם יֵצְאוּ בְּמְקוֹם שֶׁאֵינּוּ רְאוּי לְזָרִיעָה, אֵין מִחֲשָׁבִין לוֹ כָּלוּם. וְאִם קִבְּלָה שְׂבַע שָׁנִים אוֹ יִתֵּר, יֵשׁ לוֹ בְּקוֹרֵת הַשְּׁקֵמָה וְכִיּוּצָא בָּהּ.

ח, טו הַגֵּיץ זִמְנָו לְהִסְתַּלַּק מִן הַשָּׂדֶה, וְהָיוּ שָׁם זָרְעִים שְׁעֵדִין לֹא הִגִּיעוּ לְהַמְכֵּר, אוֹ שֶׁגִּמְרוּ, וְלֹא הִגִּיעַ יוֹם הַשּׁוּק לְמִכְרֵן שָׁמִין אוֹתוֹ, וְנוֹטֵל מִבְּעַל הַקֶּרְקַע.

ח, טז כָּשֶׁם שֶׁחֹלֵק הַמִּקְבֵּל עִם בְּעַל הַקֶּרְקַע

בְּתִבּוּאָה, כָּךְ חוֹלְקִין בְּתִכּוֹן וּבְקֶשֶׁשׁ; כָּשֶׁם שֶׁחוֹלְקִין בִּיּוֹן, כָּךְ חוֹלְקִין בְּזִמְרוּרוֹת. אֲבָל חֲקָנִים הַמַּעֲמִידִים תַּחַת הַגִּפְּנִים אִם קָנוּ אוֹתָן בְּשִׁתְּפוּת, חָרִי אֵלֶּי חוֹלְקִין בָּהֶן; וְאִם הֵן מוֹשְׁלָאֲחָד מֵהֶן זֶה שֶׁקָּנָה אוֹתָן, חָרִי הֵן שָׁלוֹ. וְכֵן כָּל פְּיוּצָא בְּזָה.

ח, יז הַמִּקְבֵּל שָׂדֶה מִחֲבֵרוֹ לְטַע, מִקְבֵּל עָלָיו בְּעַל הַשָּׂדֶה עֲשָׂרָה בּוֹרָאוֹת לְמֵאָה סָאָה. יִתֵּר עַל כֵּן, מִגִּלְגָּלִין עָלָיו אֶת הַכֵּל.

ח, יח הַמִּקְבֵּל שָׂדֶה מִחֲבֵרוֹ, וְלֹא עָשָׂתָא אִם יֵשׁ בָּהּ בְּדֵי שְׁתּוּצִיא סָאָתִים יִתֵּר עַל הַחוֹצָאָה, חָיֵב הַמִּקְבֵּל לְהַטְפִּיל בָּהּ: שֶׁכָּךְ בּוֹתֵב לְבַעַל הַקֶּרְקַע, אֲנִי אֶקוּם וְאֲנִיר וְאֲזָרַע וְאֶקְצֹר וְאֶעֱמֹר וְאֶדּוּשׁ וְאֶזְרָה וְאֶעֱמִיד כִּי לִפְנֵיהֶּ וְתַטֵּל אֶתָּה חֲצִיו, אוֹ מִה שִׁיתְּנִי; וְאֲנִי אֶטֵּל חֲשָׂאָה, בְּשֹׁכֵר עֲמָלִי וּבְמִמָּה שֶׁהוּצָאָתִי.

ח, יט הַמִּקְבֵּל שָׂדֶה מִחֲבֵרוֹ, וְאַחֵר שְׂזָכָה בָּהּ הַבִּירָה שָׁמִין אוֹתָהּ כַּמָּה הִיא רְאוּיָה לַעֲשׂוֹת, וְנֹתֵן לוֹ חֶלְקוֹ שֶׁהִיא מוֹגִיעַ לוֹ: שֶׁכָּךְ בּוֹתֵב לְבַעַל הַקֶּרְקַע, אִם אוֹבִיר וְלֹא אֶעֱבֹד, אֲשַׁלֵּם בְּמִיטְבָּהּ. וְהוּא חֲדִין, אִם חוֹבִיר מְקַצָּתָהּ.

ח, כ וּמִפְּנֵי מַה נִּתְּחִיב לְשַׁלֵּם: מִפְּנֵי שֶׁלֹּא פָּסַק עַל עֲצָמוֹ דְּבָר קָצוּב כִּי שֶׁנֶּאֱמַר חָרִי הִיא אֶסְמַכְתָּא, אֲלֹא הִתְנָה שִׁישְׁלֵם בְּמִיטְבָּהּ; וּלְפִיכָךְ גָּמַר וְשִׁעְבַּד עֲצָמוֹ. אֲבָל אִם אָמַר אִם אוֹבִיר וְלֹא אֶעֱבֹד, אֲתֵן לְךָ מֵאָה דִּינָר חָרִי זֹו אֶסְמַכְתָּא; וְאֵינּוּ חָיֵב לְשַׁלֵּם, אֲלֹא כִּפִּי מַה שֶׁהִיא רְאוּיָה לַעֲשׂוֹת בְּלִבָּר.

ח, כא הַמִּקְבֵּל שָׂדֶה לְזָרְעָה שְׁמִשְׁמִין וְזָרְעָה חֲטִיב, וְעָשָׂתָא חֲטִיב שִׁשְׁוִין כַּמָּה שֶׁהִיא רְאוּיָה לַעֲשׂוֹת מִן הַשְּׁמִשְׁמִין אֵין לוֹ עָלָיו אֲלֹא תִרְעָמָת. עָשָׂתָא פְּחוֹת מִשְׁוֹנָה מַה שֶׁהִיא רְאוּיָה לַעֲשׂוֹת מִן הַשְּׁמִשְׁמִין, מוֹשְׁלֵם לוֹ הַמִּקְבֵּל כִּפִּי מַה שֶׁהִיא רְאוּיָה לַעֲשׂוֹת מִן הַשְּׁמִשְׁמִין; עָשָׂתָא חֲטִיב יִתֵּר מִמָּה שֶׁהִיא רְאוּיָה לַעֲשׂוֹת מִן

הַשְׁמָשְׁמִיּוֹן הוֹלֵקִין לְפִי מַה שֶּׁהִתְנֹו בִּינִיחוֹ, אִם
עַל פִּי שְׁמִשְׁתַּכֵּר בַּעַל הַתְּרָקָה.

הַלְבוֹת שְׂכִירוֹת פָּרָק ט

ט, א הַשׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֲלִים, וְאָמַר לָהֶם לְהַשְׁכִּים
וְלַהֲעָרִיב מְקוֹם שְׁנֵהֲגוּ שְׁלֹא לְהַשְׁכִּים וְלֹא
לַהֲעָרִיב, אֵינּוּ יָכוֹל לְכוּפֵן. מְקוֹם שְׁנֵהֲגוּ לְזוֹן,
יְזוֹן; לְסַפֵּק בַּתְּמָרִים אוֹ בַּגְּרָגְרוֹת וְכִיּוֹצֵא בָּהֶן
לְפּוֹעֲלִים, יִסְפֵּק. הַכֹּל בְּמִנְהַג הַמְּדִינָה.

ט, ב הַשׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל, וְאָמַר לוֹ בְּאֶחָד
וּכְשֵׁנִים מִבְּנֵי הָעִיר רוֹאִין הַפְּחוֹת שְׂפִשְׂכִירוֹת
וְחֵיתֵר שְׂפִשְׂכִירוֹת, וּמִשְׁמַנִּין בִּינִיחוֹ.

ט, ג אָמַר לְשִׁלּוּחוֹ צֵא וּשְׂכֹר לִי פּוֹעֲלִים
בְּשָׁלוּשָׁה, וְהָלַךְ וּשְׂכָרָן בְּאַרְבָּעָה אִם אָמַר לָהֶם
הַשְּׁלִיחַ שְׂכָרְכֶם עָלַי נֹתֵן לָהֶם אַרְבָּעָה, וְנוֹטֵל
מִבַּעַל הַבַּיִת שְׁלוֹשָׁה; וּמִפְסִיד אֶחָד מִבֵּיתוֹ.
אָמַר לָהֶם שְׂכָרְכֶם עַל בַּעַל הַבַּיִת, נֹתֵן לָהֶם
בַּעַל הַבַּיִת בְּהַלְבֹּת הַמְּדִינָה.

ט, ד הָיָה בַּמְּדִינָה מִי שֶׁנִּשְׁכַּר בְּשָׁלוּשָׁה, וּמִי
שֶׁנִּשְׁכַּר בְּאַרְבָּעָה אֵינּוּ נֹתֵן לָהֶם אֵלָּא שְׁלוֹשָׁה,
וַיֵּשׁ לָהֶן תְּרַעֲמַת עַל הַשְּׁלִיחַ. בְּמַה דְּבָרִים
אֲמוּרִים, בְּשֵׁאִין מִלֹּאכְתָּן נִפְרָת. אֲבָל הִיתָה
מִלֹּאכְתָּן נִפְרָת, וְחָרִי הִיא שְׂוֹחַ אַרְבָּעָה נֹתֵן
לָהֶם בַּעַל הַבַּיִת אַרְבָּעָה: שְׂאֵלוֹ לֹא אָמַר לָהֶם
שְׁלּוּחוֹ אַרְבָּעָה, לֹא טָרְחוֹ וְעָשׂוּ שְׂוֹחַ אַרְבָּעָה.

ט, ה אָמַר לוֹ בַּעַל הַבַּיִת, שְׂכֹר לִי בְּאַרְבָּעָה
אַרְבָּעָה, וְהָלַךְ הַשְּׁלִיחַ וּשְׂכָר בְּשָׁלוּשָׁה שְׁלוֹשָׁה
אִם עַל פִּי שְׁחָרִי מִלֹּאכְתָּן שְׂוֹחַ אַרְבָּעָה אֵין
לָהֶם אֵלָּא שְׁלוֹשָׁה, שְׁחָרִי קָבְלוֹ עַל עֲצָמוֹ; וַיֵּשׁ
לָהֶם תְּרַעֲמַת עַל הַשְּׁלִיחַ.

ט, ו אָמַר לוֹ בַּעַל הַבַּיִת בְּשָׁלוּשָׁה, וְהָלַךְ הַשְּׁלִיחַ
וְאָמַר לָהֶם בְּאַרְבָּעָה, וְאָמְרוּ לוֹ, בְּמַה שְׂאֵמַר
בַּעַל הַבַּיִת אֵין דַּעְתָּם אֵלָּא שְׁתִּיתָן בַּעַל הַבַּיִת
יֵתֵר עַל אַרְבָּעָה. לְפִיכָּךְ שְׁמִין מַה שֶּׁעָשׂוּ אִם
שְׂוֹחַ אַרְבָּעָה, נוֹטֵלִין אַרְבָּעָה מִבַּעַל הַבַּיִת;
וְאִם אֵינּוּ יָדוּעַ אוֹ אֵינּוּ שְׂוֹחַ, אֵין לָהֶם אֵלָּא

שְׁלוֹשָׁה.

ט, ז אָמַר לוֹ בַּעַל הַבַּיִת בְּאַרְבָּעָה, וְהָלַךְ הַשְּׁלִיחַ
וְאָמַר לָהֶם בְּשָׁלוּשָׁה, וְאָמְרוּ לוֹ, בְּמַה שְׂאֵמַר
בַּעַל הַבַּיִת אִם עַל פִּי שְׁמִלֹּאכְתָּן שְׂוֹחַ אַרְבָּעָה,
אֵין לָהֶם אֵלָּא שְׁלוֹשָׁה: שְׁחָרִי שְׁמָעוּ שְׁלוֹשָׁה,
וְקָבְלוּ עֲלֵיהֶם.

ט, ח הַשׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֲלִים, וְהִטְעוֹ אֶת בַּעַל
הַבַּיִת, אוֹ בַּעַל הַבַּיִת הִטְעָה אוֹתָם אֵין לָהֶם זֶה
עַל זֶה אֵלָּא תְּרַעֲמַת. בְּמַה דְּבָרִים אֲמוּרִים,
שְׁלֹא הִלְכוּ. אֲבָל הִלְכוּ הַחֲמֻרִין, וְלֹא מִצְאוּ
תְּבוּאָה, פּוֹעֲלִים, וּמִצְאוּ שְׂדֵה בְּשָׁחִיא לְחָה, אוֹ
שְׂשֻכָּרָן לְהַשְׁקוֹת הַשְּׂדֵה, וּמִצְאוּהָ שְׁנֵת־מִלֵּאת
מִיָּם אִם בְּקָר בַּעַל הַבַּיִת מִלֹּאכְתּוֹ מִבְּעָרְבֵי,
וּמִצְאָה צָרִיכָה פּוֹעֲלִים אֵין לְפּוֹעֲלִים כְּלוּם: מַה
בִּידוֹ לַעֲשׂוֹת. וְאִם לֹא בְּקָר, נֹתֵן לָהֶם שְׂכָרָן
כַּפּוֹעֵל כְּטֵל שְׂאֵינּוּ דוֹמָה הַבֹּא טָעוֹן לְבֹא רִיקוֹן,
וְעוֹשֶׂה מִלֹּאכָה לְכְטֵל. בְּמַה דְּבָרִים אֲמוּרִים,
שְׁלֹא הִתְחִילוּ בְּמִלֹּאכָה. אֲבָל אִם הִתְחִיל הַפּוֹעֵל
בְּמִלֹּאכָה, וְחֹזֵר בּוֹ בְּחָצִי הַיּוֹם חוֹזֵר: שְׁנֵאֲמַר
”כִּי לִי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, עֲבָדִים עֲבָדֵי הֵם”, וְלֹא
עֲבָדִים לַעֲבָדִים.

ט, ט וְכִיצַד דִּין הַפּוֹעֵל שֶׁחֹזֵר בּוֹ אַחֵר שֶׁהִתְחִיל
שְׁמִין לוֹ מַה שֶּׁעָשָׂה, וְנוֹטֵל. וְאִם קָבְלָן הוּא,
שְׁמִין לוֹ מַה שֶּׁעֲתִיד לַעֲשׂוֹת: בֵּין שֶׁחֹזִילוֹ לוֹ
בַּעַת שְׂשֻכָּרָן, בֵּין לֹא חֹזִילוֹ, בֵּין שֶׁחֹזֵלָה
הַמִּלֹּאכָה אַחֵר כֵּן, בֵּין לֹא חֹזֵלָה שְׁמִין לוֹ מַה
שֶׁעֲתִיד לַעֲשׂוֹת.

ט, י כִּיצַד: קָבַל מִמֶּנּוּ קָמָה לְקַצֵּר בְּשִׁתֵּי סִלְעִים,
קָצַר חֲצִיָּה וְהַנִּיחַ חֲצִיָּה, בְּגֵד לְאַרְגַּ בְּשִׁתֵּי
סִלְעִים, אֲרַג חֲצִי וְהַנִּיחַ חֲצִי שְׁמִין לָהֶן מַה
שֶׁעֲתִיד לַעֲשׂוֹת. אִם הָיָה שְׂוֹחַ שְׁשָׁה דִּינָרִין
נֹתֵן לוֹ שְׁקָל, אוֹ וְגִמְרוּ אֶת מִלֹּאכְתָּן. וְאִם הָיָה
הַנִּשְׁאָר יָפָה שְׁנֵי דִּינָרִין אֵינּוּ נֹתֵן לָהֶן אֵלָּא
סִלְעִ, שְׁחָרִי לֹא עָשׂוּ אֵלָּא חֲצִי מִלֹּאכָה.

ט, יא בְּמַה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּדָבָר שְׂאֵינּוּ אֲבוּד.

אֲבָל בְּדָבָר הָאֶבֶד בְּגוֹן פְּשָׁתָנוּ לַעֲלוֹת מִן
הַמִּשְׁרָה, אוֹ שְׂשֹׁכֵר חֲמוֹר לְהִבִּיא חֲלִילִין לְמַת
אוֹ לְכַלָּה וְכָל פִּיּוּצָא בְּהֵן אֶחָד פּוֹעֵל וְאֶחָד
קִבְּלָן, אֵינּוּ יָכוֹל לְחֹזֵר בּוֹ אֵלָּא אִם בֶּן נְאֻנִּים,
בְּגוֹן שְׁחָלָה, אוֹ שְׂמַע שְׂמַת לוֹ מַת. וְאִם לֹא
נְאֻנִּים, וְחֹזֵר בּוֹ שׁוֹכֵר עָלֶיהֶן אוֹ מִטְעֵן.

ט, יב פִּיצֵד מִטְעֵן: אוֹמֵר לָהֶם סֵלַע קִצְצֵתִי לָכֶם,
בּוֹאֵוּ וְטָלוּ שְׁתִּיבִים, עַד שִׁינְמְרוּ מִלֹּאכְתָּן; וְלֹא
יִתֵּן לָהֶם אֵלָּא מִה שְׂפֶסֶק תַּחֲלָה. וְאֶפְלוּ נָתַן לָהֶם
הַשְׁתִּיבִים, מַחֲזִיר מִהֵן הַתּוֹסֶפֶת.

ט, יג פִּיצֵד שׁוֹכֵר עָלֶיהֶן: שׁוֹכֵר פּוֹעֲלִים אַחֲרִיבִים,
וְגוֹמְרִים מִלֹּאכְתָּן שְׁלֹא תֹאכְדוּ; וְכָל שִׁינְסִיָּה
לֹאֵלוּ הַפּוֹעֲלִין הָאֲחֵרִים עַל מִה שְׂפֶסֶק
לְרֹאשׁוֹנִים, נוֹטֵל מִן הָרֹאשׁוֹנִים. וְעַד בְּמַה, עַד
כִּדִּי שְׂכָרָן שְׁלֹרֵאשׁוֹנִים. וְאִם הָיָה לָהֶם מִמּוֹן
תַּחַת יָדוֹ שׁוֹכֵר לְהַשְׁלִים הַמִּלֵּאכָה עַד אַרְבַּעִים
חֲמִשִּׁים זָוֹ בְּכָל יוֹם לְכָל פּוֹעֵל, אִם עַל פִּי
שְׂשֹׁכֵר הַפּוֹעֵל שְׁלוֹשׁ אוֹ אַרְבַּע. בְּמַה דְּבָרִים
אֲמוּרִים, בְּזִמָּן שֶׁאֵין שָׁם פּוֹעֲלִים לְשֹׁכֵר בְּשְׂכָרָן
לְהַשְׁלִים הַמִּלֵּאכָה. אֲבָל אִם יֵשׁ שָׁם פּוֹעֲלִים
לְשֹׁכֵר בְּשְׂכָרָן, וְאָמְרוּ לוֹ צֵא וּשְׂכֹר מֵאֵלוּ
וְהַשְׁלִים מִלֹּאכְתָּן וְלֹא תֹאכְדוּ בֵּין שׁוֹכֵר בֵּין
קִבְּלָן אֵין לוֹ עָלֶיהֶן אֵלָּא תִרְעָמַת; וְשִׁמּוֹן
לְשׁוֹכֵר מִה שְׁעָשָׂה, וְלִקְבֹּלָן מִה שְׁעָתִיד לַעֲשׂוֹת.

ט, יד הַשׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל, וְנִקְּחָהוּ לַעֲבוֹדַת הַמִּלָּה
לֹא יֹאמֵר לוֹ חֲרִינִי לְפָנֶיהָ, אֵלָּא נֹתֵן לוֹ שְׂכָר
מִה שְׁעָשָׂה.

ט, טו הַשׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל לְהַשְׁקוֹת אֶת הַשְּׂדֵה
מִזֶּה הַנֶּהָר, וּפֶסֶק הַנֶּהָר בְּחֲצֵי הַיּוֹם אִם אֵין
דָּרְכוֹ לְהַפְסֵק, אֵין לָהֶן אֵלָּא שְׂכָר מִה שְׁעָשׂוּ;
וְכֵן אִם דָּרְכוֹ שִׁינְפִּיקוּ אוֹתוֹ בְּנֵי הָעִיר,
וְהַפְסִיקוּהוּ בְּחֲצֵי הַיּוֹם אֵין לָהֶן אֵלָּא שְׂכָר מִה
שְׁעָשׂוּ; שְׁחָרִי יָדְעוּ הַפּוֹעֲלִים דָּרְכוֹ שְׁלֹנְהָר זֶה.
וְאִם דָּרְכוֹ לְהַפְסֵק מֵאֵלּוּ נֹתֵן לָהֶם שְׂכָר כָּל
הַיּוֹם, מִפְּנֵי שְׁחָיָה לוֹ לְהוֹדִיעֵם. שְׂכָרָן לְהַשְׁקוֹת

הַשְּׂדֵה, וּבֹא הַמִּטָּר וְהַשְּׂקָה אֵין לָהֶן אֵלָּא מִה
שְׁעָשׂוּ; בֹּא הַנֶּהָר וְהַשְּׂקָה נֹתֵן לָהֶן כָּל שְׂכָרָן,
מִן הַשָּׁמַיִם נִסְתִּיעוּ.

ט, טז בְּמַה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּפּוֹעֵל. אֲבָל מִי
שְׂפֶסֶק עִם אָרִיסוֹ שָׂאֵם יִשְׁקָה שְׂדֵה זוֹ אַרְבַּעַה
פַּעֲמִים, יִטַּל חֲצֵי הַפְּרוֹת, וְכָל הָאָרִיסִין שֶׁהֵן
מִשְׁקִין שְׁנֵי פַעֲמִים, אֵיןֶן נוֹטְלִין אֵלָּא רְבִיעַ
הַפְּרוֹת, וּבֹא הַמִּטָּר, וְלֹא הַצֶּרֶף לְדָלוֹת
וְלַהֲשָׁקוֹת נוֹטֵל חֲצֵי הַפְּרוֹת כְּמוֹ שְׂפֶסֶק עֲמוֹ;
שְׁחָאֲרִים כִּשְׁתָּה, אֵינּוּ בְּפּוֹעֵל.

ט, יז הַשׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל לַעֲשׂוֹת מִלֹּאכָה כָּל
הַיּוֹם, וְשִׁלְמָה הַמִּלֵּאכָה בְּחֲצֵי הַיּוֹם אִם יֵשׁ לוֹ
מִלֵּאכָה אַחֶרֶת בְּמוֹתָהּ אוֹ קָלָה מִמֶּנָּה, עוֹשֶׂה
שְׂאָר הַיּוֹם; וְאִם אֵין לוֹ מִה יַעֲשֶׂה, נֹתֵן לוֹ
שְׂכָרוֹ כְּפּוֹעֵל בָּטָל. וְאִם הָיָה מִן הַכְּפָרִיִּים
עוֹבְדֵי אֱדוּמָה, וּבִיּוּצָא בְּהֵן שְׂדֵרְכָן לְטָרַח
הָרִבָּה, וְאִם לֹא יִתְעַסֵּק בְּמִלֵּאכָה, יַחֲלָה חֲרִי זֶה
נֹתֵן לוֹ כָּל שְׂכָרוֹ.

ט, יח הַשׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל לְהִבִּיא שְׁלִיחוֹת
מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, וְחָלָה וְלֹא מִצָּא שָׁם מִה יִבִּיא
נֹתֵן לוֹ שְׂכָרוֹ מִשְׁלָם. שְׂכָרוֹ לְהִבִּיא קָנִים
לְכֶרֶם, וְחָלָה וְלֹא מִצָּא וְלֹא הִבִּיא נֹתֵן לוֹ שְׂכָרוֹ
שְׁלָם. שְׂכָרוֹ לְהִבִּיא פְּרוֹת לַחֲוֵלָה, וְחָלָה וּמִצָּאוּ
שְׂמַת אוֹ הִבְרִיא לֹא יֹאמֵר לוֹ טַל מִה שְׁחִבְאָתָהּ
בְּשְׂכָרָהּ, אֵלָּא נֹתֵן לוֹ כָּל שְׂכָרוֹ. וְכֵן כָּל פִּיּוּצָא
בְּזֶה.

ט, טט הַשׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל לַעֲשׂוֹת עֲמוֹ בְּשָׁלוֹ,
וְחִרְאָהוּ בְּשִׁלְחָבְרוֹ נֹתֵן לוֹ כָּל שְׂכָרוֹ, וְחֹזֵר
וְלֹקַח מִחֲבֵרוֹ מִה שְׁנִיחָנָה בְּזוֹ הַמִּלֵּאכָה.

ט, כ הַשׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל לַעֲשׂוֹת עֲמוֹ בְּתֵבָן
וּבִקְשׁ וּבִיּוּצָא בְּהֵן, וְאָמַר לוֹ טַל מִה שְׁעָשִׂיתָ
בְּשְׂכָרָהּ אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ. וְאִם מִשְׁקָבֵל עָלָיו אָמַר
לוֹ, הֵא לָהּ שְׂכָרָהּ וְאֲנִי אֶטַל אֶת שְׁלִי אֵין
שׁוֹמְעִין לוֹ.

ט, כא מִצִּיאָת הַפּוֹעֵל לַעֲצֹמוֹ, אִם עַל פִּי שְׂאָמַר

לו עשה עמי מלאכה היום, ואין צריך לומר אם אמר לו עדר עמי היום, נפש עמי היום; אבל אם שברו ללקט מציאות, כגון שחסר הנהר ושברו ללקט הדגים הנמצאין באגם הרי מציאתו לבעל הבית, ואפלו מצא בים מלא דיגריין.

הלכות שכירות פרק י

י, א המלוה את חברו על המשכון בין שהלוהו מעות בין שהלוהו פרות, בין שמשכנו בשעט הלוואתו בין שמשכנו אחר שהלוהו הרי זה שומר שכר. לפיכך אם אבד המשכון, או נגנב חייב בדמיו; ואם נאנס המשכון, כגון שגלוק בלסטים מזין וכיוצא בו משאר אנסין ישבע שפאנס, וישלם בעל המשכון את חובו עד פרוטה אחרונה.

יב, כל האומר לחברו שמור לי ואשמור לך, הרי זה שומרה בפעלים. אמר לו שמור לי היום ואשמור לך למחר, השאילני היום ואשאילך למחר, שמור לי היום ואשאילך למחר, השאילני היום ואשמור לך למחר בלן נעשו שומרי שכר זה לזה.

יג, כל האמנין שומרי שכר. וכלן שאמרו טל את שלך והבא מעות, או שאמרו לו גמרתיו, ולא לקחו הפעלים את הפלי הרי האמן שומר חנם; אבל אם אמר האמן הבא מעות, וטל את שלך עדין הוא נושא שכר, כשהיה.

יד, נתן לאמנין לתקן, וקלקלו חייבין לשלם. פיצד: נתן לחרש שדה תבא ומגדל לקבע בהן מסמר, ושברו, או שנתן לו עצים לעשות מהן שדה תבא ומגדל, ועשה מהן שדה תבא ומגדל ונשברו אחר שנעשו משלם לו דמי תבא שדה ומגדל, שאין האמן קונה שבה הפלי.

יז, נתן צמר לצבע, והקדיחתו יורה נותן לו דמי צמרו. צבעו פעור, או שנתן לו לצבעו אדם וצבעו שחור, שחור וצבעו אדם, נתן

עצים לחרש לעשות מהן כסא נאה, ועשה כסא רע או כפסל אם השבח יתר על ההוצאה, נותן לו בעל הפלי את ההוצאה; ואם ההוצאה יתרה על השבח, נותן לו את השבח בלבד. אמר בעל הפלי איני רוצה בתקנה זו, אלא תן לי דמי הצמר או דמי העצים אין שומעין לו. וכן אם אמר האמן הא לך דמי צמרה או דמי עצדי, ולך אין שומעין לו: שאין האמן קונה בשבח פלי שעשה.

יט, המוליך חטין לטחון, ולא לתתן ועשאו סבין או מרסן, נתן קמח לנחתום, ועשאו פת נפולין, בהמה לטבח, ונבלה חיבין לשלם דמים, מפני שהן נושאי שכר. לפיכך אם היה טבח ממחה ושחט בהנם פטור מלשלם; ואם אינו ממחה אף על פי שהוא בהנם, חייב לשלם.

יז, וכן המראה דינר לשלחני, ואמר לו יפה הוא ונמצא רע אם בשכר ראהו חייב לשלם, אף על פי שהוא בקי ואינו צריך להתלמד. ואם בהנם ראהו, פטור: והוא שיהיה בקי, שאינו צריך להתלמד; ואם אינו בקי חייב לשלם, אף על פי שהוא בהנם. והוא שיאמר לשלחני, עליך אני סומך, או שהיו הדברים מראין שהוא סומך על ראיתו, ולא יראה לאחרים.

יח, טבח שעשה בהנם ונפל, וכן שלחני שאמר יפה ונמצא רע, וכל כיוצא בהן עליהן להביא ראיה, שהן ממחין; ואם לא הביאו ראיה, משלמין.

יט, מקומות שנהגו שיהיה הנזיט אילנות נוטל חצי השבח, ובעל הקרקע חצי, ונזיט והשביח, ונזיט והפסיד מחשבין לו חצי השבח שיש לו, ומנבין ממנו מה שהפסיד, ונוטל השאר. ואפלו התנה על עצמו, שאם הפסיד לא יטל כלום הרי זה אסמכתא, ואין מנבין לו אלא מה שהפסיד.

י, היה מנהגם שיטל הנזיט מחצה, ובעל

הַקֶּרֶקַע מִחֲצָה, וְכֵן הָיָה מִנְהַגָם שִׁיטַל הָאָרִיס שְׁלִישׁ אִם נָטַע הַנוֹטֵעַ וְהַשְּׂבִיחַ וְרָצָה לְהַסְתִּילָק, שֶׁנִּמְצָא בְּעַל הַקֶּרֶקַע צָרִיד לְהוֹרִיד לָהּ אָרִיס חָרִי בְּעַל הַקֶּרֶקַע מוֹרִיד עָרִיס, וְיִטַּל בְּעַל הַקֶּרֶקַע חֲצִי, וְלֹא יִפְסִיד מִחֲלָקוֹ כְּלוּם; וְיִטַּל הָאָרִיס שְׁלִישׁ; וְהַשְּׂבִיחַ הַנֶּשֶׂאֶר יִהְיֶה שְׁלֹנֹטֵעַ, שֶׁחֲרִי סֵלֵק עֲצָמוֹ בְּרָצוֹנוֹ.

י, יא, הַנוֹטֵעַ אֵילָנוֹת לְבָנֵי הַמְּדִינָה שֶׁהַפְּסִיד, וְכֵן טָבַח שְׁלִבָּנֵי הָעִיר שֶׁנִּבְלַח הַבְּהֵמוֹת, וְהַמְּקִיז דָּם שֶׁחָבַל, וְהַסּוֹפֵר שֶׁטָּעָה בַּשְּׁטָרוֹת, וּמִלְּמַד תִּינוּקוֹת שֶׁשָּׁשַׁע בְּתִינוּקוֹת וְלֹא לְמַד, אוֹ לְמַד בְּטָעוֹת, וְכָל כִּיּוֹצֵא בְּאֵלּוֹ הָאֲמֻנִים שָׂאִי אֶפְשָׁר שִׁיחֹזֵר הַהֶפְסֵד שֶׁהַפְּסִידוֹ מִסְּלָקִין אוֹתָן בְּלֹא הַתְּרָאָה: מִפְּנֵי שֶׁחֵן כְּמִתְרִין וְעוֹמְדִין, עַד שִׁישְׁתַּדְּלוּ בְּמִלְאֲבָתָן, הוֹאִיל וְהַעֲמִידוֹ אוֹתָן הַצָּבוֹר עֲלֵיהֶן.

הַלְבוֹת שְׂבִירוֹת פֶּרֶק יא

י, יא, מִצְוֹת עָשָׂה לְתֵן שֹׁכֵר הַשְּׂכִיר בְּזִמְנוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר "בְּיוֹמוֹ תִּתֵּן שְׂכָרוֹ". וְאִם אַחֲרָיו לְאַחַר זְמַנוֹ עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה, שֶׁנֶּאֱמַר "וְלֹא תָבוֹא עָלָיו הַשְּׂמִשׁ". וְאִין לֹקִין עַל לֹא זֶה, שֶׁחֲרִי הוּא חַיֵּב לְשֹׁלֵם.

י, יא, בְּאַחַד שְׂכָר הָאָדָם, וְאַחַד שְׂכָר הַבְּהֵמָה, וְאַחַד שְׂכָר הַחֵלִים חַיֵּב לְתֵן בְּזִמְנוֹ; וְאִם אַחֲרָיו לְאַחַר זְמַנוֹ, עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה. וְגַר תּוֹשֵׁב, יֵשׁ בּוֹ מִשּׁוּם "בְּיוֹמוֹ תִּתֵּן שְׂכָרוֹ"; וְאִם אַחֲרָיו, אֵינוֹ עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה.

י, יא, ג, כָּל הַכּוֹבֵשׁ שְׂכָר שְׂכִיר בְּאֵלּוֹ נִטַּל אֶת נַפְשׁוֹ מִמֶּנּוּ, שֶׁנֶּאֱמַר "וְאֵלָיו, הוּא נִשָּׂא אֶת נַפְשׁוֹ". וְעוֹבֵר בְּאַרְבַּע אֲזָחוֹת, וַעֲשֶׂה: מִשּׁוּם כָּל תַּעֲשׂוּק, וּמִשּׁוּם כָּל תַּגְזוֹל, וּמִשּׁוּם "לֹא תִלִּין פְּעֻלַּת שְׂכִיר", וּמִשּׁוּם "לֹא תָבוֹא עָלָיו הַשְּׂמִשׁ", וּמִשּׁוּם "בְּיוֹמוֹ תִּתֵּן שְׂכָרוֹ".

י, יא, ד, אֵיזָה הוּא זְמַנוֹ: שְׂכִיר יוֹם גּוֹבָה כָּל הַלַּיְלָה, וְעָלָיו נֶאֱמַר "לֹא תִלִּין פְּעֻלַּת שְׂכִיר,

אֶתָּה עַד בֶּקֶר". וְשְׂכִיר לַיְלָה גּוֹבָה כָּל הַיּוֹם, וְעָלָיו נֶאֱמַר "בְּיוֹמוֹ תִּתֵּן שְׂכָרוֹ וְלֹא תָבוֹא עָלָיו הַשְּׂמִשׁ". שְׂכִיר שְׁעוֹת שְׁלִיּוֹם גּוֹבָה כָּל הַיּוֹם, וְשְׂכִיר שְׁעוֹת שְׁלִילָה גּוֹבָה כָּל הַלַּיְלָה. שְׂכִיר שְׁבֵת, שְׂכִיר חֹדֶשׁ, שְׂכִיר שָׁנָה, שְׂכִיר שְׁבוּעַ יוֹצֵא בַּיּוֹם, גּוֹבָה כָּל הַיּוֹם; יוֹצֵא בַּלַּיְלָה, גּוֹבָה כָּל אוֹתוֹ הַלַּיְלָה.

י, יא, ה, נָתַן טָלִיתוֹ לְאַמֶּן, גְּמָרָה וְהוֹרִיעוֹ אֶפְלוֹ אַחֲרָיו עֲשָׂרָה יָמִים כָּל זֶמֶן שֶׁחָבְלִי בְּיַד הָאֲמֶן, אֵינוֹ עוֹבֵר. נִתְּנָה לוֹ בַּחֲצִי הַיּוֹם בִּיּוֹן שֶׁשָּׁקָעָה עָלָיו חֲמָה, עוֹבֵר מִשּׁוּם כָּל תִּלִּין: שֶׁהַקְּבָלָנוֹת בַּשְּׂבִירוֹת הֵיא, וְחַיֵּב לְתֵן בְּזִמְנוֹ.

י, יא, ו, הָאוֹמֵר לְשְׁלוּחֹו, צָא וְשֹׁכֵר לִי פּוֹעֲלִים אִם אָמַר לָהֶם שְׂכָרְכֶם עַל בְּעַל הַבֵּית, שְׁנִיחָם אֵינָן עוֹבְרִין מִשּׁוּם כָּל תִּלִּין: זֶה לְפִי שֶׁלֹּא שְׂכָרָן, וְזֶה לְפִי שֶׁאֵין פְּעֻלָּתָן אֲצִלּוֹ. וְאִם לֹא אָמַר לָהֶם שְׂכָרְכֶם עַל בְּעַל הַבֵּית, הַשְּׁלִיחַ עוֹבֵר.

י, יא, ז, אֵין הַשּׁוֹכֵר עוֹבֵר אֲלֹא בְּזִמְן שֶׁתִּבְעוֹ הַשְּׂכִיר, וְלֹא נָתַן לוֹ; אֲבָל אִם לֹא תִבְעוֹ, אוֹ שֶׁתִּבְעוֹ וְלֹא הָיָה לוֹ מֶה יִתֵּן לוֹ, אוֹ שֶׁהִמָּחֵהוּ אֲצִל אַחֲרָיו וְקָבַל חֲרִי זֶה פְּטוּר.

י, יא, ח, הַמִּשְׁחָה שְׂכָר שְׂכִיר עַד אַחֲרָיו זְמַנוֹ אֵף עַל פִּי שְׂכָר עֹבֵר בַּעֲשֵׂה וְלֹא תַעֲשֶׂה, חֲרִי זֶה חַיֵּב לְתֵן מִיָּד. וְכָל עֵת שִׁישְׁחָה עוֹבֵר עַל לֹא שְׁלֹדְבֵרִיהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר "אֵל תֹּאמַר לְרַעֲךָ, לֵךְ וְשׁוּב".

י, יא, ט, כָּל שְׂכִיר שֶׁשְּׂכָרוֹ בְּעֵדִים, וְתִבְעוֹ בְּזִמְנוֹ, וְאָמַר בְּעַל הַבֵּית נִתְּנִי לָךְ שְׂכָרְךָ, וְהַשְּׂכִיר אוֹמֵר לֹא נִטַּלְתִּי כְּלוּם תִּקְנִי חֲכָמִים שִׁישְׁבַּע הַשְּׂכִיר בְּנִקְיֻטַּת חֶפֶץ, וְיִטַּל כְּדִין כָּל נִשְׁבַּע וְנוֹטַל, מִפְּנֵי שֶׁבְּעַל הַבֵּית טָרִיד בְּפוֹעֲלִין, וְזֶה הַשְּׂכִיר נִשָּׂא נַפְשׁוֹ לָזֶה. אֶפְלוֹ הָיָה הַשּׁוֹכֵר קָטָן, חֲרִי הַשְּׂכִיר נִשְׁבַּע וְנוֹטַל.

י, יא, י, שְׂכָרוֹ שֶׁלֹּא בְּעֵדִים מִתּוֹךְ שִׁיכּוֹל לֹאֵר לֹא חֵיו דְּבָרִים מִעוֹלָם וְלֹא שְׂכָרְתִּיהָ, נֶאֱמַר לֹאֵר

שְׁכַרְתִּיהָ וְנָתַתִּי לָהּ שְׁכָרָה; וַיֵּשְׁבֶּעַ בַּעַל הַבֵּית
הַסֵּת שְׁנָתָן, אוֹ שְׁבוּעַת הַתּוֹרָה אִם הוֹדָה
בְּמִקְצַת בְּשָׂאָר הַטְּעָנוֹת. הִיָּה לוֹ עַד אֶחָד
שְׁשָׁכָרוֹ, אֵינּוּ מוֹעִיל בָּלֹם.

יֵא, יֵא וְכֵן אִם תִּבְעוּ אַחֵר זְמַנּוֹ אַף עַל פִּי
שְׁשָׁכָרוֹ בְּעֵדִים הַמוֹצִיא מִחֲבֵרוֹ, עָלָיו הֶרְאִיָּה;
וְאִם לֹא הִבִּיא רְאִיָּה, יִשָּׁבֶעַ בַּעַל הַבֵּית הַסֵּת.
הִבִּיא רְאִיָּה שֶׁתִּבְעוּ כָּל זְמַנּוֹ חֲרִי זֶה נִשְׁבָּע,
וְנוֹטֵל כָּל אוֹתוֹ הַיּוֹם שְׁלֵתִבִּיעָה.

יֵא, יֵא בִּיצֵד: הִיָּה עוֹשֶׂה עֲמוֹ בַּיּוֹם שְׁנִי עַד
הָעֶרֶב זְמַנּוֹ כָּל לַיִל שְׁלִישִׁי, וּבַיּוֹם שְׁלִישִׁי אֵינּוּ
נִשְׁבָּע וְנוֹטֵל. וְאִם הִבִּיא עֵדִים שֶׁהִיָּה תוֹבֵעַ כָּל
לַיִל שְׁלִישִׁי חֲרִי זֶה נִשְׁבָּע וְנוֹטֵל, כָּל יוֹם
שְׁלִישִׁי; אֲבָל מִלַּיִל רְבִיעִי וְחִלָּאָה, הַמוֹצִיא
מִחֲבֵרוֹ עָלָיו הֶרְאִיָּה. וְכֵן אִם הִבִּיא עֵדִים שֶׁהִיָּה
תוֹבֵעַ וְחִלָּהּ עַד יוֹם חֲמִישִׁי חֲרִי זֶה נִשְׁבָּע
וְנוֹטֵל, כָּל יוֹם חֲמִישִׁי.

יֵא, יֵא בַּעַל הַבֵּית אוֹמֵר שְׁתִּים קִצְצָתִי לָהּ,
וְחֲשָׁכִיר אוֹמֵר לֹא קִצְצָתִי לוֹ אֲלֹא שְׁלוֹשׁ לֹא
תִקְנוּ חֲכָמִים שִׁישְׁבֶּעַ חֲשָׁכִיר כָּאֵן, אֲלֹא
הַמוֹצִיא מִחֲבֵרוֹ עָלָיו הֶרְאִיָּה. וְאִם לֹא הִבִּיא
רְאִיָּה אַף עַל פִּי שְׁכָרָה נָתַן לוֹ הַשְׁתִּים, אוֹ
שְׁאֵמֵר לוֹ חִילָּהּ חֲרִי בַּעַל הַבֵּית נִשְׁבָּע בְּנִקְיֻטָּה
חֲפִי; וְדָבָר זֶה תִּקְנַת חֲכָמִים הוּא, כִּדִּי שְׁלֹא
יִלָּךְ חֲשָׁכִיר בְּפָחִי נִפְשׁ.

יֵא, יֵא בְּמַה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּשִׁשְׁכָרוֹ בְּעֵדִים,
וְלֹא יִדְעוּ בְּמַה פֶּסֶק לוֹ, וְתִבְעוּ בְּזְמַנּוֹ. אֲבָל אִם
שְׁכָרוֹ שְׁלֹא בְּעֵדִים, אוֹ שֶׁתִּבְעוּ אַחֵר זְמַנּוֹ
יִשָּׁבֶעַ בַּעַל הַבֵּית הַסֵּת שְׁלֹא קִצֵּץ לוֹ אֲלֹא מֵה
שְׁכָרָה נָתַן לוֹ, אוֹ שְׁלֹא נִשְׂאָר לוֹ אֲצִלּוֹ אֲלֹא
זֶה שְׁאֵמֵר לוֹ חִילָּהּ, כִּדִּין כָּל הַטְּעָנוֹת.

יֵא, יֵא חֲנוּתֵן טָלִיתוֹ לְאֶמֶן, אֶמֶן אוֹמֵר שְׁתִּים
קִצְצָתִי לִי, וְהוּא אוֹמֵר אַחַת כָּל זְמַן שֶׁחֲטָלִית
בִּיד הָאֶמֶן אִם יָכוֹל לִטְעֵן שֶׁהִיָּה לְקוּחָהּ בִּידוֹ,
חֲרִי הָאֶמֶן נִשְׁבָּע בְּנִקְיֻטָּה חֲפִי וְנוֹטֵל; וְיָכוֹל

לִטְעֵן בְּשָׁכָרוֹ, עַד כִּדִּי דְמוּיָה. וְאִם יִצְאָת טָלִית
מִתַּחַת יָדוֹ, אוֹ שְׁאִין לוֹ בַּה חֲזָקָה וְאֵינּוּ יָכוֹל
לִטְעֵן שֶׁהִיָּה לְקוּחָהּ בִּידוֹ הַמוֹצִיא מִחֲבֵרוֹ, עָלָיו
הֶרְאִיָּה; וְאִם לֹא הִבִּיא רְאִיָּה יִשָּׁבֶעַ בַּעַל הַטָּלִית
הַסֵּת, אוֹ שְׁבוּעַת הַתּוֹרָה אִם הוֹדָה בְּמִקְצַת
כִּדִּין כָּל הַטְּעָנוֹת, שְׁאִין זֶה כִּדִּין חֲשָׁכִיר.

יֵא, יֵא שְׁכִיר שָׂבָא לְהִשָּׁבֶעַ אֵין מִחֲמִירִין עָלָיו,
וְאֵין מְגַלְגְּלִין עָלָיו כָּלֵל; אֲלֹא נִשְׁבָּע שְׁלֹא נָטַל,
וְיָטַל. וְלִכְּל חֲנִשְׁבָּעִין אֵין מְקִילִין, חוּץ מִן
חֲשָׁכִיר שֶׁמְקִילִין עָלָיו; וּפְתוּחִין לוֹ תַּחֲלָה,
וְאוֹמְרִים לוֹ, אַל תִּצְעַר עֲצָמָה, חֲשָׁבֶעַ וְטַל.

יֵא, יֵא אֲפִלּוּ הִיָּה שְׁכָרוֹ פְּרוּטָה אַחַת, וּבַעַל
הַבֵּית אוֹמֵר נִתְתִּיהָ לֹא יָטַל אֲלֹא בְּשְׁבוּעָה. וְכֵן
כָּל חֲנִשְׁבָּע וְנוֹטֵל, אֲפִלּוּ לֹא יִטְעֵן אֲלֹא פְּרוּטָה
אַחַת לֹא יָטַל אוֹתָהּ אֲלֹא בְּשְׁבוּעָה, כִּדִּין
שְׁלֵתִיָּה.

הַלְבוֹת שְׁכִירֹת פֶּרֶק יב

יֵא, יֵא הַפּוֹעֵלִין שֶׁחֵן עוֹשִׂין בְּדָבָר שְׁגָדוּלָיו מִן
הָאֲרֵץ, וְעֵדִין לֹא נִגְמָרָה מְלֹאכֶתוֹ, בֵּין בְּתִלוּשׁ
בֵּין בְּמַחְבֵּר, וְיִחִיו מַעֲשִׂיהֶן הֵן גְּמִירַת הַמְּלֹאכָה
חֲרִי עַל בַּעַל הַבֵּית מִצֻּחַ שִׁינִיָּה אוֹתָן לְאֲכֹל
מִמֶּה שֶׁחֵן עוֹשִׂין בּוֹ, שְׁנֵאֵמֵר "כִּי תִבֵּא בְּכֶרֶם
רֶעֶד.. כִּי תִבֵּא בְּקִמָּת רֶעֶד". מִפִּי הַשְּׁמוּעָה
לְמִדּוֹ, שְׁאִין חֲפֵתוֹב מְדַבֵּר אֲלֹא בְּשָׁכִיר; וְכִי
אֵלּוֹ לֹא שְׁכָרוֹ, מִי חֲתִיר לוֹ שִׁיבּוֹא בְּכֶרֶם רֶעֶהוּ
אוֹ בְּקִמָּה שְׁלֹו, שְׁלֹא מְדַעְתּוֹ: אֲלֹא כִּדִּי הוּא
אוֹמֵר, כִּי תִבּוֹא בְּרִשּׁוֹת בְּעָלִים לְעִבּוּדָהּ,
תֵּאכֹל.

יֵא, יֵא מֵה בֵּין הָעוֹשֶׂה בְּתִלוּשׁ, לְעוֹשֶׂה בְּמַחְבֵּר:
שֶׁהָעוֹשֶׂה בְּתִלוּשׁ, אוֹכֵל עַד שְׁלֹא יִגְמֹר
עִבּוּדָתוֹ; וּמִשְׁתַּגְּמֵר עִבּוּדָתוֹ, אֲסוּר לוֹ לְאֲכֹל.
וְהָעוֹשֶׂה בְּמַחְבֵּר כְּגוֹן בּוֹצֵר וְקוֹצֵר, אֵינּוּ אוֹכֵל
אֲלֹא כְּשִׁיגְמֹר עִבּוּדָתוֹ; כְּגוֹן שִׁיבָצֵר וְיִתֵּן בֶּסֶל
עַד שִׁימְלֹאנּוּ, וַיִּנְפֵּץ חֶסֶל לְמָקוֹם אַחֵר, וַיִּחְזֹר
וַיִּבָּצֵר וַיִּמְלֹאנּוּ אֵינּוּ אוֹכֵל אֲלֹא אַחֵר שִׁימְלֹא

הסל. אבל מפני חשב אברה לבעלים, אמרו חכמים שיהיו הפועלים אוכלין בהליכתן מאמן לאמן ובחזירתן מן חגת פדי שלא יבטלו ממלאכתן, וישבו לאכל, אלא אוכלין בתוך המלאכה, כשהן מהלכין בטליו.

יב, ג המבטל ממלאכתו ואכל, או שאכל שלא בשעת גמר מלאכה חרי זה עובר בלא תעשה, שנאמר "וחרמש לא תניף..". מפני השמועה למדו, שכל זמן שהוא עוסק בקצירה, לא יניף חרמש לאכילתו; וכן כל פיוצא בזה.

יב, ד וכן פועל שהולך בידו ממה שעשה, או שלקח יתר על אכילתו ונותן לאחרים עובר בלא תעשה, שנאמר "ואל בליה, לא תתן". ואין לוקין על שני לאוין אלו שאם אכל או הולך, חייב לשלם.

יב, ה החולב והמחבין והמגבן אינו אוכל, מפני שאינו גדולי קרקע. המגבש בבצלים ובשומים אף על פי שתולש קטנים מבין הגדולים, וכל פיוצא בזה אינו אוכל, מפני שאין מעשיהן גמר מלאכה. ואין צריך לומר שומרי גנות ופרדסים, וכל דבר המחבר במקשאות והמדלעות שאינן אוכלין כלל.

יב, ו הבודל בתמרים ובגרגרות אינו אוכל, מפני שנגמרה מלאכתן למעשר. העושה בחטים ובפיוצא בהן, אחר שעשר בגזן ששכרן לבר צרורות או לנפח אותן או לטחן חרי אלו אוכלין, שעדיין לא נגמרה מלאכתן לחלה. אבל חלש והמקטף והאופה אינו אוכל, מפני שנגמרה מלאכתן לחלה, ואין הפועל אוכל אלא מדבר שעדיין לא נגמרה מלאכתו למעשר ולחלה.

יב, ז נתפרסו עגוליו ונתפתחו חביותיו ונתחתכו דלועיו, ושכרן לעשות בהן חרי אלו לא יאכלו; שהרי נגמרו מלאכתן; ונקבעו למעשר, וחרי הן טבל. ואם לא הודיעו, מעשר

ומאכילן.

יב, ח אין הפועלים אוכלין בשלהקדש, שנאמר "בכרם רעד". שכן פועליו לעשות בנטע רבעי שלו, חרי אלו לא יאכלו; ואם לא הודיעו, פודה ומאכילן.

יב, ט הקוצר וחדש וחזרה והבורר והמוסק והבוצר והדורף וכל פיוצא במלאכות אלו, חרי הם אוכלין מן התורה. שומרי גנות וערמות וכל דבר התלוש מן הקרקע, שעדיין לא נגמרה מלאכתן למעשר אוכלין מהלפת מדינה, שהשומר אינו בעושה מעשה. אבל אם עשה באבר מאבריו, בין בידיו בין ברגליו, אפלו בכתפו חרי זה אוכל מן התורה.

יב, י חיה עושה בתאנים, לא יאכל בענבים; בענבים, לא יאכל בתאנים: שנאמר "בכרם רעד, ואכלת ענבים". והעושה בגפן זו, אינו אוכל בגפן אחרת. ולא יאכל ענבים, ודבר אחר; ולא יאכל בפת, ולא במלח. ואם קצין על פעל הבית על שעור מה שיאכל אוכל אותו בין במלח, בין בפת, בין בכל דבר שירצה.

יב, יא אסור לפועל למזן בענבים, שנאמר "ואכלת ענבים". ולא יהיו בניו או אשתו מהבהבין לו השבלין באור, ואוכל שנאמר "ואכלת ענבים בנפשך", ענבים כמות שחן. וכן כל פיוצא בהן.

יב, יב אסור לפועל לאכל מה שהוא אוכל אכילה גסה, שנאמר "בנפשך שבעך". ומתיר לו למנע עצמו עד מקום היפות, ואוכל. ויש לו לאכל קישות אפלו בדינר, וכותבות אפלו בדינר אף על פי ששכרו במעה פסח, שנאמר "בנפשך שבעך"; אבל מלמדיו את האדם שלא יהיה רעבתן, ויהיה סותם את הפתח בפניו. היה משמר ארבע או חמש ערמות, לא ימלא פרסו מאחת מהן, אלא אוכל מכל אחת ואחת, לפי השבון.

יב, יג הפועלים שלא הלכו שתי וערב בגת אוכלין ענבים, ואין שותין יין: שעדין אינן עושין אלא בענבים בלבד. ומשידרכו בגת, ויחלכו בה שתי וערב יש להן לאכל מן הענבים, ולשתות מן התירוש: שהרי הן עושין בענבים ובין.

יב, יד פועל שאמר תנו לאשתי ובני מה שאני אוכל, או שאמר חריני נותן מעט מזה שנמלתי לאכל לאשתי ובני אין שומעין לו, שלא זבתה תורה אלא לפועל עצמו. אפלו נזיר שהיה עושה בענבים, ואמר תנו לאשתי ובני אין שומעין לו.

יב, טו פועל שהיה עושה הוא ואשתו ובניו ועבדיו, והתנה עם בעל הבית שלא יאכלו ממה שהן עושין לא הוא ולא הם חרי אלו אינן אוכלין. במה דברים אמורים, בגדולים, מפני שיש בהם דעת, וחרי מחלו. ואם היו קטנים, אינו יכול לפסוק עליהן שלא יאכלו, שאינן אוכלין משלאביהן או משלאדוניהם, אלא משלשמים.

הלכות שכירות פרק יג

יג, א הבהמה אוכלת כל זמן שהיא עושה בגדולי קרקע, בין במחבר בין בתלוש; ואוכלת ממשאוי שעל גבה, עד שתהיה פורקת: ובלבד שלא יטל בירו, ויאבילנה.

יג, ב כל המונע הבהמה מלאכל בשעת מלאכה לוקה, שנאמר "לא תחסם שור, בדישו": אחד השור ואחד כל מיני בהמה וחייה, בין טמאין בין טהורין. ואחד חדיש, ואחד שאר כל המלאכות שלגדולי קרקע; ולא נאמר "שור, בדישו" אלא בהוזה. ורחוסם את הפועל, פטור.

יג, ג אחד החוסם אותה בשעת מלאכה, ואחד החוסם אותה מקדם ועשה בה מלאכה והיא חסומה; אפלו חסמה בקול, לוקה. שכן בהמה,

וחסמה ודש בה לוקה; ומשלם לפעלים ארבעת קבין לפרה, ושלשת קבין לחמור: שמשעת משיכה, נתחייב במזונותיה; ואינו חייב מלקות, עד שידוש בה חסומה.

יג, ד ישראל חדש בפרתו שלגוי, עובר משום בל תחסם; וגוי חדש בפרתו של ישראל, אינו עובר משום בל תחסם. אמר לגוי חסם פרתי, ודוש בה; ישב לה קוץ בפיה, ודש בה וחרי אינה אוכלת; הרביץ לה ארי מבחוץ, או שהרביץ בנה מבחוץ; היתה צמאה, ואינו משקה; פרס עור על גפי חדיש, כדי שלא תאכל: כל זה וכיוצא בו אסור, ואינו לוקה.

יג, ה היה הדבר שהיא עושה בו רע לבני מעיה ומזיקה, או שהיתה חולה ואם תאכל תתרוץ מתר למנעה: שלא הקפידה תורה אלא על הנאתה, וחרי אינה נהנית.

יג, ו פרה של ישראל שהיה הפוהן דש בה בתרומה, ובתרומת מעשר שלודאי, וכן פרות חדשות במעשר שני, ופרות המהלכות על התבואה לפי שירט להן הדרה אינו עובר עליהן משום בל תחסם. אבל מפני מראית העין אם היו חדשות בתרומה ומעשר שני, מביא מעט מאותו המין ותולה להן בקלסטריין שבפיהן.

יג, ז חדש במעשר שני שלדמאי, ובתרומת מעשר שלדמאי, ובגדולי תרומה עובר משום "לא תחסם".

יג, ח רשאי בעל הבית להרעיב פרתו ולסגפה, כדי שתאכל הרבה בעת שדשה. ורשאי השוכר להאבילה פקיעי עמיר, כדי שלא תאכל הרבה מן חדיש. כיוצא בו, רשאי בעל הבית להשקות פועלים יין, כדי שלא יאכלו ענבים הרבה. ורשאין פועלין לטבל פתן בציר, כדי שיאכלו ענבים הרבה.

יג, ט אבל אין הפועל רשאי לעשות מלאכתו בלילה, ולהשפיר עצמו ביום, או לדוש בפרתו

עַרְבִית, וְלֹחֶשְׁכִּירָה שְׁחָרִית; וְלֹא יִהְיֶה מִרְעִיב
וּמִסֹּגֵף עֲצָמוֹ, וּמִמָּאכִיל מִזִּזְנוֹתָיו לְבָנָיו, מִפְּנֵי
גִזְל מְלֹאכֶתוֹ שֶׁלְּבַעַל הַבֵּית, שֶׁחָרִי יִכְשֹׁל בּוֹחוֹ
וְתַחֲלֹשׁ דַּעְתּוֹ וְלֹא יַעֲשֶׂה מְלֹאכָה בְּכוֹחַ.
יג, בְּדֶרֶךְ שְׁמִזְזָהּ בַּעַל הַבֵּית שֶׁלֹּא יִגְזַל שָׂכָר
עָנִי, וְלֹא יַעֲכֹבְנוּ בֶּן הָעָנִי מִזְזָהּ שֶׁלֹּא יִגְזַל
מְלֹאכֶת בַּעַל הַבֵּית, וְיִבְטֹל מַעֲט בְּכָאֵן וּמַעֲט
בְּכָאֵן וּמוֹצִיא כָּל הַיּוֹם בְּמִאֲרָה, אֲלֹא חַיִּב

הַלְכוֹת שְׂאֵלָה וּפְקָדוֹן

יֵשׁ בְּכֻלָּן שְׁתֵּי מִצְוֹת עֲשֵׂה: דִּין הַשְׂוֹאֵל; דִּין שׁוֹמֵר חֲנֻם. וּבְאֹר מִצְוֹת אֵלּוּ בְּפָרָקִים אֵלּוּ.

הַלְכוֹת שְׂאֵלָה וּפְקָדוֹן פֶּרֶק א

א, אִם הַשְׂוֹאֵל כָּלִי אוֹ בְּהֶמְה, וּכְיוּצָא בְּחֵן מִשְׁאֵר
מִטְּלָטְלִין מִחֻבְרוֹ, וְאִבֵּד אוֹ נִגְנַב אֶפְלוּ נֶאֱמַם
אֲנִם גְּדוֹל, כְּגוֹן שֶׁנִּשְׁבָּה אוֹ נִשְׁפָּרַח הַבְּהֶמְה אוֹ
מֵתָה חַיִּב לְשַׁלֵּם הַכֹּל, שֶׁנֶּאֱמַר "כִּי יִשְׁאֵל אִישׁ
מֵעַם יִרְעָהוּ, וְנִשְׁבֵּר אוֹ מֵת; בַּעֲלָיו אֵין עֲמוֹ,
שְׁלֹם יִשְׁלֹם".

א, ב בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּשִׁנְאָנָם שֶׁלֹּא
בְּשַׁעַת מְלֹאכָה. אֲבָל אִם שָׂאֵל בְּהֶמְה מִחֻבְרוֹ
לְחָרָשׁ בָּהּ, וּמֵתָה בְּשִׁחִיא חוֹרֶשֶׁת חָרִי זֶה פְטוּר.
אֲבָל אִם מֵתָה קֹדֶם שִׁיחָרֵשׁ בָּהּ, אוֹ אַחֵר שִׁיחָרֵשׁ
בָּהּ, אוֹ שָׂרָבָב עָלֶיהָ אוֹ דֵּשׁ בָּהּ, וּמֵתָה בְּשִׁחִיא
דֵּשָׁה אוֹ בְּשַׁעַת רִכִּיבָה חָרִי זֶה חַיִּב לְשַׁלֵּם. וְכֵן
כָּל כְּיוּצָא בְּזֹה.

א, ג וְכֵן הַשְׂוֹאֵל בְּהֶמְה מִחֻבְרוֹ לִילָךְ בָּהּ לְמָקוֹם
פְּלוּגִי, וּמֵתָה תַּחְתָּיו בְּאוֹתָהּ הַדֶּרֶךְ, אוֹ שִׁשְׂאֵל
דָּלִי לְמִלְאוֹת בּוֹ, וְנִקְרַע בְּבוֹר בְּשַׁעַת מַלּוּי, אוֹ
שִׁשְׂאֵל קֶרֶדֶם לְפַצַּל בּוֹ עֲצִים, וְנִשְׁבֵּר בַּעַת
שֶׁפַּצַּל בּוֹ מִחֲמַת הַבְּקוּעַ, וְכָל כְּיוּצָא בְּזֹה חָרִי
זֶה פְטוּר: שֶׁלֹּא שָׂאֵל אֲלֹא לַעֲשׂוֹת בּוֹ מְלֹאכָה
זוֹ, וְחָרִי לֹא שִׁנָּה.

א, ד הַשְׂוֹאֵל בְּהֶמְה מִחֻבְרוֹ וּמֵתָה, וְטָעַן הַשְׂוֹאֵל
שֶׁבְּשַׁעַת מְלֹאכָה מֵתָה אִם חָיָה הַמָּקוֹם שִׁשְׂאֵלָה
לִילָךְ בּוֹ מָקוֹם שֶׁבָּנִי אָדָם מִצְוִיִּין שָׁם יִבִּיא

לְדַקְדֹּק עַל עֲצָמוֹ בְּזִמְזוֹן מְלֹאכָה, שֶׁחָרִי הַקְּפִידוֹ
חֲכָמִים עַל בְּרָכָה רְבִיעִית שֶׁלְּבָרְכַת הַמִּזְוֹן שֶׁלֹּא
יִבְרַךְ אוֹתָהּ.

יג, יא וְכֵן חַיִּב לַעֲבֹד בְּכָל כּוֹחוֹ, שֶׁחָרִי יַעֲקוֹב
הַצִּדִּיק אָמַר "כִּי, בְּכָל כּוֹחִי, עָבַדְתִּי, אֵת
אֲבִיכֶן". לְפִיכֶךָ נָטַל שָׂכָר זֹאת אֵף בְּעוֹלָם הַזֶּה,
שֶׁנֶּאֱמַר "וַיִּפְרֹץ הָאִישׁ, מְאֹד מְאֹד".

רֹאיָה שְׁמֵתָה אוֹ נֶאֱנָסָה בְּשַׁעַת מְלֹאכָה וְשִׁלָּא
שִׁנָּה בָּהּ, וַיִּפְטֹר; וְאִם לֹא הִבִּיא רֹאיָה, מִשְׁלֹם.
א, ה שְׂאֵלָה מִמֶּנּוּ לְמִלְאוֹת בָּהּ בְּתוֹךְ חֲרָבָתוֹ,
שְׂאִין חֲעָדִים מִצְוִיִּין שָׁם, אוֹ שִׁשְׂאֵל מִמֶּנּוּ דָּלִי
לְמִלְאוֹת בּוֹ בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, וְנִקְרַע בְּבוֹר אִם הִבִּיא
רֹאיָה, וַיִּפְטֹר אֵף מִשְׁבּוּעָה; וְאִם לֹא יִשְׁבַּע
הַשְׂוֹאֵל שְׁבּוּעַת הַשׁוֹמְרִין שְׁמֵתָה בְּשַׁעַת
מְלֹאכָה, וַיִּפְטֹר. וְכֵן כָּל כְּיוּצָא בְּזֹה.

א, ו הַשְׂוֹאֵל כָּלִי מִחֻבְרוֹ וְנִשְׁבֵּר, שְׁמִיִן לוֹ בְּדֶרֶךְ
שֶׁשְׁמִיִן לְנִזְקִין: אוֹמְדִין בְּמָה חָיָה שׁוֹנָה שְׁלֹם,
וְכַמָּה הוּא שׁוֹנָה עֲתָה; וּמַחֲזִיר לוֹ הַכָּלִי אוֹ
הַבְּהֶמְה הַשְּׁבּוּרִין, וּמִשְׁלֹם הַפְּחָת. וְכֵן אִם מֵתָה
הַבְּהֶמְה מַחֲזִיר חֲנֻבְלָהּ, וּמִשְׁלֹם הַפְּחָת.

א, ז הַשְׂוֹאֵל בְּהֶמְה חַיִּב בְּמִזְוִנוֹתֶיהָ מִשְׁעָה
שְׁמִשְׁבָּה, עַד סוֹף יָמֵי שְׂאֵלָתָהּ. וְאִם כָּחַשׁ
בְּשָׂרָהּ, חַיִּב לְשַׁלֵּם מֵה שֶׁפָּחַתָה בְּדַמְיָה; כָּחַשׁ
בְּשָׂרָהּ מִחֲמַת מְלֹאכָה פְטוּר, וַיִּשְׁבַּע שְׁבּוּעַת
הַשׁוֹמְרִין שְׁמִחֲמַת מְלֹאכָה כָּחַשׁ.

א, ח הַשְׂוֹאֵל מִחֻבְרוֹ כָּלִי אוֹ בְּהֶמְה סֵתָם חָרִי
הַמִּשְׂאִיל מַחֲזִירוֹ, בְּכָל עֵת שִׁירָצָה. שְׂאֵלוֹ לְזִמְזוֹן
קָצוֹב בֵּינָם שְׁמִשְׁדֵּי וְזָכָה בּוֹ אֵין הַבְּעָלִים יְכוּלִּין
לְחַחֲזִירוֹ מִתַּחַת יָדוֹ, עַד סוֹף זְמַן הַשְׂאֵלָה;
וְאֶפְלוּ מֵת הַשְׂוֹאֵל חָרִי חִיּוּרִשִׁין מִשְׁתַּמְשִׁין
בְּשִׂאֵלָה, עַד סוֹף הַזְּמַן.

א,ט וְדִין הוּא הַלֹּקֶת, קֹנֶה הַגּוֹף קִנְיִן עוֹלָם
בְּדָמִים שְׁנֵתָן; וּמִקְבֵּל מִתְּנָה, קֹנֶה הַגּוֹף קִנְיִן
עוֹלָם וְלֹא נָתַן כְּלוּם; וְהַשּׁוֹכֵר, קֹנֶה הַגּוֹף
לְפָרוֹתָיו עַד זְמַן קָצוֹב בְּדָמִים שְׁנֵתָן; וְהַשּׁוֹאֵל,
קֹנֶה הַגּוֹף לְפָרוֹתָיו עַד זְמַן קָצוֹב וְלֹא נָתַן כְּלוּם.
כְּשֶׁם שֶׁחֲנוּתָן כַּמּוֹכֵר, שְׂאִינּוּ יָכוֹל לַחְזֹר לְעוֹלָם
כֶּךָ הַמִּשְׁאֵל כַּמִּשְׁכִּיר, שְׂאִינּוּ יָכוֹל לַחְזֹר בְּתוֹךְ
הַזְמָן.

א,י הַנִּיחַ לָהֶן אֲבִיחֶן פָּרָה שְׁאוּלָה וּמִתָּה, אֵין
חִיבִין בְּאַנְסִיָּה. דְּמֹו שְׁחִיָּא שְׁלֹאֲבִיחֶן, וּטְבַחְהוּ
וְאֲכַלְהוּ מִשְׁלָמִין דְּמִי בְּשֵׁר בְּזוּל. וְאִם הַנִּיחַ לָהֶן
אֲבִיחֶן נִכְסִים, וּמִתָּה אוֹ שְׁטַבְּחֻהּ מִשְׁלָמִין אֶת
דְּמִיָּה מִנְכָּסֶיָּו.

א,יא הַשּׁוֹאֵל כְּלִי מִחֲבֵירוֹ לַעֲשׂוֹת בּוֹ מְלָאכָה
כְּלוּנִית אֵין הַמִּשְׁאֵל יָכוֹל לַחְזִירוֹ מִתַּחַת יָדוֹ,
עַד שִׁיעֲשֶׂה בּוֹ אוֹתָהּ מְלָאכָה. וְכֵן אִם שְׂאֵל
מִמֶּנּוּ בַּחֲמָה לִילָךְ בֹּה לְמָקוֹם כְּלוּנִי אֵין יָכוֹל
לַחְזִירוֹ מִיַּד הַשּׁוֹאֵל, עַד שִׁילָךְ בֹּה לְשֵׁם וַיַּחְזֹר.
א,יב הָאוֹמֵר לַחֲבֵירוֹ הַשְּׂאִילָנִי קָרְדֵּם לְעֵדֵר בּוֹ
הַפְּרִדֵּם הַזֶּה עוֹדֵר בּוֹ אוֹתוֹ הַפְּרִדֵּם בְּלִבָּד, וְאֵין
רְשָׁאי לְעֵדֵר בּוֹ פְּרִדֵּם אַחֵר. אָמַר לוֹ פְּרִדֵּם סֵתָם
עוֹדֵר בּוֹ פְּרִדֵּם אַחֵר, אֵיזָה שִׁירִצָּה. שְׂאֵלוֹ לְעֵדֵר
בּוֹ פְּרִדֵּסִים שְׁלוֹ, עוֹדֵר בּוֹ כֹּל הַפְּרִדֵּסִים שְׁלוֹ;
וְאֲפֹלוּ נִשְׁחַת כֹּל הַבְּרִזָּל בְּעֵדִירָהּ, מַחְזִיר לוֹ
הַנֶּצֶב שְׁלָעִין. וְכֵן כֹּל פִּיּוּצָא בְּזָה.

א,יג הַשּׁוֹאֵל מִחֲבֵירוֹ כְּלִי לַחֲשֵׁת־מֶשׁ בּוֹ, וְאָמַר
לוֹ הַשְּׂאִילָנִי דְּכֵר כְּלוּנִי כַּמּוֹכֵר, כְּלוּמַר אֵין
אַתָּה מִשְׁאֵיל לִי דְּכֵר זֶה כְּדֶרֶךְ כֹּל הַמִּשְׁאִילִין,
אַלֹּא כִּפִּי טוֹבָת לְכָךְ וְנִדְיָבוּתָךְ, שְׂאִין אַתָּה
מִקְפִּיד עַל הַזְמָן, אִם אֶרֶךְ אִם קָנוּ מִיַּד הַמִּשְׁאֵיל
עַל זֶה הָרִי הַשּׁוֹאֵל מִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ לְעוֹלָם, עַד
שִׁיבְטֵל הַכְּלִי מִלַּעֲשׂוֹת מְלָאכָתוֹ; וַיַּחְזִיר לוֹ
שְׁכָרִיו, אוֹ שְׂכָרִיו. וְאֵין הַשּׁוֹאֵל רְשָׁאי לַחְזֹר
וּלְתַקֵּן הַכְּלִי, אוֹ לַעֲשׂוֹתוֹ פַּעַם אַחֶרֶת.

א,יד הָאוֹמֵר לַחֲבֵירוֹ הַשְּׂאִילָנִי שְׁקַת זֹו שְׁלָמִים,
וְנַחֲרָסָה אֵין יָכוֹל לְבַנּוֹתָהּ; וְכֵן כֹּל פִּיּוּצָא בְּזָה.
אָמַר לוֹ הַשְּׂאִילָנִי שְׁקַת סֵתָם, וְהַשְּׂאִילוֹ שְׁקַת
וְנַחֲרָסָה יֵשׁ לוֹ לְבַנּוֹתָהּ. אָמַר לוֹ הַשְּׂאִילָנִי מְקוֹם
שְׁקַת אִם קָנוּ מִיַּד הַמִּשְׁאֵיל, הָרִי הַשּׁוֹאֵל בּוֹנָה
וְהוֹלֵךְ בְּקֶרֶקַע הַמִּשְׁאֵיל, עַד שֶׁתְּבוֹא לְיָדוֹ שְׁקַת
שְׂאֵפֶשֶׁר לוֹ לַחֲשִׁקוֹת מִמֶּנָּה בְּחִמְתּוֹ, אוֹ אֶרְצוֹ
כְּמוֹ שֶׁחֲתָנָה עִם הַמִּשְׁאֵיל.

א,טו הַשּׁוֹאֵל פִּנְדֵּק מִחֲבֵירוֹ לְלִינָה, אֵין פְּחוֹת
מִיּוֹם אֶחָד; לְשִׁבִּיתָהּ, אֵין פְּחוֹת מִשְׁנֵי יָמִים;
לְנִשְׁוֹאִין, אֵין פְּחוֹת מִשְׁלֹשִׁים יוֹם.

א,טז שְׂאֵל חֲלוּק מִחֲבֵירוֹ לִילָךְ בּוֹ לְבֵית הָאֵבֶל,
כְּדִי שִׁילָךְ וַיַּחְזֹר; שְׂאֵלוֹ לְבֵית הַמִּשְׁתָּה, כֹּל
אוֹתוֹ חַיִּים; שְׂאֵלוֹ לַעֲשׂוֹת בּוֹ מִשְׁתָּה שְׁלוֹ, אֵין
פְּחוֹת מִשְׁבָּעָה יָמִים.

המשך הדרן מסוף מסכת כתובות דירושלמי:

יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שֶׁתִּהְיֶה תוֹרָתְךָ אֲמוּנָתָנוּ בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְתִהְיֶה עִמָּנוּ לְעוֹלָם הַבָּא.

חֲנִינָא בַר פִּפְא, רַמִּי בַר פִּפְא, נַחֲמָן בַר פִּפְא, אַחָאי בַר פִּפְא, אֲבָא מְרִי בַר פִּפְא, רַפְרָם בַר פִּפְא, רַבִּישׁ בַר פִּפְא, סוּרְחַב בַר פִּפְא, אֲדָא בַר פִּפְא, דְּרוּ
בַר פִּפְא:

הַעֲרַב נָא יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת דְּבָרֵי תוֹרָתְךָ בְּפִינוּ וּבְכַפִּיפּוֹת עִמָּךְ בֵּית יִשְׂרָאֵל, וְנִהְיֶה כְּלָנוּ אֲנַחְנוּ וְצִאֲצָאֵינוּ וְצִאֲצָאֵי עִמָּךְ בֵּית יִשְׂרָאֵל כְּלָנוּ יוֹדְעֵי שְׁמָךְ
וְלִמּוּדֵי תוֹרָתְךָ:

מֵאִיבֵי תַחֲכֻמֵּי מִצְוֹתָךְ, כִּי לְעוֹלָם הִיא לִי: יְהִי לִפִּי תַמִּים בַּחֲקִיָּה, לְמַעַן לֹא אֲבוֹשׁ: לְעוֹלָם לֹא אֲשַׁפַּח פְּקוּדֶיךָ, כִּי בָם חִיֵּיתָנִי: בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ, לְמַדְנִי
חֲקִיָּה: אָמֵן אָמֵן אָמֵן סֵלָה וְעַד:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שֶׁשִּׁמְתָּ חֻלְקֵנוּ מִיּוֹשְׁבֵי בֵּית הַמִּדְבָּר, וְלֹא שִׁמְתָּ חֻלְקֵנוּ מִיּוֹשְׁבֵי קִרְנוֹת. שְׂאֵנוּ מִשְׁכִּימִים וְהֵם
מִשְׁכִּימִים, אֲנוּ מִשְׁכִּימִים לְדָבְרֵי תוֹרָה וְהֵם מִשְׁכִּימִים לְדָבָרִים בְּטָלִים. אֲנוּ עֹמְלִים וְהֵם עֹמְלִים, אֲנוּ עֹמְלִים וּמִקְבְּלִים שֹׂכֵר וְהֵם עֹמְלִים וְאֵינָם
מִקְבְּלִים שֹׂכֵר. אֲנוּ רִצִּים וְהֵם רִצִּים, אֲנוּ רִצִּים לַחֲיֵי הָעוֹלָם הַבָּא, וְהֵם רִצִּים לְבָאֵר שְׁחַת, שְׁנֹאֲמַר וְאַתָּה אֱלֹהִים תוֹרִידֵם לְבָאֵר שְׁחַת, אֲנָשִׁי דְּמִים
וּמְרָמָה לֹא יִחַצּוּ יְמִיהֶם, וְאֵין אֲבִטָּח בָּךְ.

יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵי, כְּשֶׁם שֶׁעֲזַרְתָּנוּ לְסִיִּים מִסִּכָּת כְּתוּבוֹת, כֵּן תַּעֲזָרֵנוּ לְהַתְּחִיל מִסִּכָּתוֹת וּסְפָרִים אַחֲרִים וּלְסִימָם, לְלַמּוֹד וּלְלַמֵּד לְשִׁמּוֹר
וְלַעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם אֶת כָּל דְּבָרֵי תִלְמוּד תוֹרָתְךָ בְּאַהֲבָה. וְזָכוּת כָּל הַתְּנָאִים וְאֲמוּרָאִים וְתַלְמוּדֵי חֻכָּמִים, יַעֲמוּד לִי וּלְרַעִי, שֶׁלֹּא תִמּוּשׁ הַתּוֹרָה מִפִּי
וּמִפִּי זֶרַע וְזֶרַע עוֹלָם. וְתַתְּקִים בִּי בְּהַתְּקִימָה תִּנְחָה אוֹתָךְ, בְּשִׁכְכָה תִּשְׁמֹר עָלֶיךָ, וְהַקִּיצוֹת הִיא תִּשְׁחִיחָה: כִּי בִי יָרְבּוּ יְמִיךָ, וְיוֹסִיפוּ לָךְ שָׁנוֹת
חַיִּים: אוֹרָךְ יָמִים בִּימִינָה, בְּשִׁמְאֻלָּה עֶשֶׂר וְכַבּוּד: יְיָ עַז לְעַמּוֹ יִתֵּן, יְיָ יִבְרַךְ אֶת עַמּוֹ בְּשָׁלוֹם:

<<< לתשומת לב: הזמנים לפי אופק קרית ברסלב ליבערטי נ.י. ארה"ב >>>

7 Sep	ראשון Sunday	יד 14	בבלי: הוריות ו ירושלמי: כתובות עב תוספתא: חלין ה נ"ך: קהלת ה-ו רמב"ם: שכירות ח	נץ החמה..... 5:30 סו"ז קר"ש - גר"א.... 9:41 סו"ז תפלה - גר"א... 10:45 צה"כ לשיטת ר"ת..... 8:30	עלות השחר..... 5:17 סו"ז קר"ש - מג"א... 9:05 סו"ז תפלה - מג"א . 10:21 שקיעה..... 7:17
8 Sep	שני Monday	טו 15	בבלי: הוריות ז ירושלמי: סוטה א תוספתא: חלין ו נ"ך: קהלת ז-ח רמב"ם: שכירות ט	נץ החמה..... 5:31 סו"ז קר"ש - גר"א.... 9:41 סו"ז תפלה - גר"א... 10:45 צה"כ לשיטת ר"ת..... 8:29	עלות השחר..... 5:18 סו"ז קר"ש - מג"א... 9:05 סו"ז תפלה - מג"א . 10:21 שקיעה..... 7:16
9 Sep	שלישי Tuesday	טז 16	בבלי: הוריות ח ירושלמי: סוטה ב תוספתא: חלין ז נ"ך: קהלת ט-י רמב"ם: שכירות י	נץ החמה..... 5:32 סו"ז קר"ש - גר"א.... 9:41 סו"ז תפלה - גר"א... 10:45 צה"כ לשיטת ר"ת..... 8:27	עלות השחר..... 5:19 סו"ז קר"ש - מג"א... 9:05 סו"ז תפלה - מג"א . 10:21 שקיעה..... 7:14
10 Sep	רביעי Wednesday	יז 17	בבלי: הוריות ט ירושלמי: סוטה ג תוספתא: חלין ח נ"ך: קהלת יא-ב רמב"ם: שכירות יא	נץ החמה..... 5:33 סו"ז קר"ש - גר"א.... 9:42 סו"ז תפלה - גר"א... 10:45 צה"כ לשיטת ר"ת..... 8:25	עלות השחר..... 5:20 סו"ז קר"ש - מג"א... 9:06 סו"ז תפלה - מג"א . 10:21 שקיעה..... 7:12
11 Sep	המישי Thursday	יח 18	בבלי: הוריות י ירושלמי: סוטה ד תוספתא: חלין ט נ"ך: אסתר א-ב רמב"ם: שכירות יב	נץ החמה..... 5:34 סו"ז קר"ש - גר"א.... 9:42 סו"ז תפלה - גר"א... 10:45 צה"כ לשיטת ר"ת..... 8:24	עלות השחר..... 5:21 סו"ז קר"ש - מג"א... 9:06 סו"ז תפלה - מג"א . 10:21 שקיעה..... 7:11
12 Sep	ששי Friday	יט 19	בבלי: הוריות יא ירושלמי: סוטה ה תוספתא: חלין י נ"ך: אסתר ג-ד רמב"ם: שכירות יג	נץ החמה..... 5:34 סו"ז קר"ש - גר"א.... 9:42 סו"ז תפלה - גר"א... 10:45 צה"כ לשיטת ר"ת..... 8:22	עלות השחר..... 5:21 סו"ז קר"ש - מג"א... 9:06 סו"ז תפלה - מג"א . 10:21 שקיעה..... 7:09
13 Sep	שב"ק Shabbos	כ 20	הפטרה: קומי אורי בבלי: הוריות יב ירושלמי: סוטה ו תוספתא: בכורות א נ"ך: אסתר ה-ו רמב"ם: שאלה ופקדון א	Selichos Shabbos Night נץ החמה..... 5:35 סו"ז קר"ש - גר"א.... 9:43 סו"ז תפלה - גר"א... 10:45 צה"כ לשיטת ר"ת..... 8:20	כי תבוא, פרק ג-ד עלות השחר..... 5:22 סו"ז קר"ש - מג"א... 9:07 סו"ז תפלה - מג"א . 10:21 שקיעה..... 7:07

אַלֶּעס וואס אַ צִדִּיק הײַסט דאָרף מַעַן פֿאַלגן, אויסער אויב ער זאָגט אַז מַעַן זאַל נישט
קומען צו אים אויף ראש השנה, דאס דאָרף מַעַן אים נישט פֿאַלגן. (שיחות הר"ן סימן רי"ד)